

דברי הכנסת

הישיבה המאה-וארבע-עשרה של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, י"ח בתמוז התשנ"ג (7 ביולי 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לשר החקלאות של הודו ד"ר ב"ר יקר	
הודעת יושב-ראש הכנסת על שביתת עובדי המדינה ועמדת עובדי הכנסת	
שאלות בעל-פה	
צנזורה בנושא אופן קליטתן של משפחות עולים	
שאלות ותשובות	
פעילות יחידת "דובדבן"	
תקופת צינון לבכירים	
ועדות רפואיות של משרד הביטחון	
רמת הבטיחות של קומנדקרים	
אי-העסקת דרוזים בבסיס צה"ל	
הודעת יושב-ראש הכנסת על סדרי הדיונים במליאה	
הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 14), התשנ"ג-1993	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לחברי ועדת הכלכלה של הבונדסטאג	
הצעת חוק בתי-הקברות הצבאיים (תיקון – חילול קברות), התשנ"ג-1993	
(הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)	
הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון – היעדרות	
קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ג-1993	
(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)	
חילופי גברי בוועדות הכנסת	
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת	
הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – ביטול החסינות בפני דין פלילי),	
התשנ"ג-1993	
(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)	
שאלות ותשובות	
אסירים ביטחוניים	
כתב אישום כנגד מישאל כהן תושב חברון	
שאלות בעל-פה	
צמצום סיקור הכנסת על-ידי הטלוויזיה	
הצעת חוק הבזק (תיקון – היתר פרסומת בשידורי טלוויזיה בכבלים),	
התשנ"ג-1992	
(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)	
הצעת חוק פרסי המדינה (השגה), התשנ"ג-1993	
(הצעת חבר הכנסת י' ביבי)	
הצעת חוק פרס ישראל, התשנ"ג-1993	
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)	

הצעה לסדר-היום
העברת פרס ישראל למשרד המדע והתקשורת
הצעות לסדר-היום
מסמך העקרונות האמריקני והשפעתו על משא-ומתן לשלום
שאלות ותשובות
התפטרות יושבת-ראש המועצה הלאומית לקידום מעמד האשה
הצעה לסדר-היום
ירדן היא המדינה הערבית הפלשתינית
הצעת חוק יום ירושלים, התשנ"ב–1992
(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל דמי טיפול בילד ועזרה בבית),
התשנ"ג–1993
(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)
הצעה לסדר-היום שיעור הריבית נוכח האטה בפעילות הכלכלית בחודשים האחרונים
הצעה לסדר-היום
היקף הגירעון בתקציב
הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון), התשנ"ג–1992
(הצעת קבוצת חברות הכנסת)
הצעות לסדר-היום
הפיגועים החבלניים בירושלים
הצעת חוק רשות העתיקות (תיקון – קברי ישראל), התשנ"ג–1992
(הצעת חבר הכנסת א' רביץ)
הצעה לסדר-היום
מערכת החינוך הערבית
הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון – פטור למבני דת ממסים), התשנ"ג–1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעה לסדר-היום
התנהגות קבלני ההוצאה לפועל כלפי חייבים
הצעת חוק החלת אמנת ז'נבה על השטחים המוחזקים בידי צה"ל מאז מלחמת יוני 1967,
התשנ"ב–1992
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק אמנת ז'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה, 1949, התשנ"ג–1992
(הצעת חבר הכנסת ט' אלסאנע)
הצעה לסדר-היום
מדינת ישראל – מדינה יהודית ודמוקרטית
הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – ועדה לקביעת יחידת המימון), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – הוראות שונות), התשנ"ג–1993
(הצעת קבוצת חברי כנסת)
הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – קביעת יחידת המימון), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת א' דיין)
הצעת חוק האזנת סתר (תיקון – טלפון אלחוטי), התשנ"ג–1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
שאלות ותשובות
מיקומו של שדה-דב
מהירות הנסיעה המותרת בכבישים מהירים
בדיקות רפואיות תקופתיות לנהגי אוטובוסים
מצוקת תחבורה בשכונות בדרום תל-אביב
עלייה במספר תאונות הדרכים
כביש הגישה למושב עופר
פעילות התחבורה הציבורית עם צאת השבת
שימוש בנתיב המיועד לתחבורה ציבורית
רשיונות נהיגה מזויפים
"רולטת דריסות"
תנועת מטוסים פרטיים מעל יישובים
טיסות "אל על" בשבת
"רולטת רכבת" בקרב נערים
שינוי מועד חידוש רשיון הנהיגה
השתתפות חברת "מצושיטה" במכרז של חברת "אל על"
הנהגת כרטיסי "חופשי חודשי" לנוער
פיתוח רכבות בצפון הארץ
הפעלת משאיות בעומס יתר
תעריפי הנסיעות של "אגד"
שכר עובדי חניוני "נתיבי איילון"
העלאת נוסעים מאום-אל-פחם בקו "אגד"
יציאת רכבות לאחר צאת השבת
מספר הנוסעים המותר ברכב מסחרי
תדירות מבחני הנהיגה המעשיים
נסיעה אטית של הרכבת ליד חיפה
ירידה במספר הטיסות ב"אל על"
אחסון חומרים מסוכנים בתחנת רכבת
הצעת חוק נסיעת חיילים ברכבת ישראל ובאוטובוס ציבורי, התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת מ' פלד)
הצעות לסדר-היום

פסיקת בית-המשפט לגבי פתיחת בתי-קולנוע ביום שבת

הצעה לסדר-היום

השביתה הכללית בבית-ג'ן

הצעות לסדר-היום

שביתת עובדי המדינה

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לשר החקלאות של הודו ד"ר ב"ר יקר

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, י"ח בתמוז התשנ"ג, 7 ביולי 1993.

יש לי הודעה קצרה ושתי ברכות. נמצאים אתנו כאן אורחים מכובדים, אורחי הכנסת היום, שר החקלאות של הודו ד"ר באל ראם יקר, שהיה גם תקופה ארוכה יושב-ראש פרלמנט בהודו, וחברי המשלחת. אנחנו מברכים אותם מקרב לב.

אנחנו מרוצים מאוד מהתפתחות היחסים בשנים האחרונות ובחודשים האחרונים בין הודו לישראל. זה תהליך של נורמליזציה, שציפינו לו שנים הרבה אחרי תקופה ארוכה של יחסים עגומים – לא באשמתה של ישראל.

לעונג ולכבוד לנו לארח אותם כאן בכנסת. אני רוצה לאחל להם ביקור פורה בשיחותיהם עם שר החקלאות שלנו ועם גורמים ממשלתיים אחרים. ברוכים הבאים.

יש לנו אורחים נוספים, אבל הם עוד לא הגיעו ליציע. נברך אותם עם בואם.

הודעת יושב-ראש הכנסת על שביתת עובדי המדינה ועמדת עובדי הכנסת

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה למסור לכם, חברי הכנסת, הודעה קצרה. קיבלתי מכתב מעובדי הכנסת שלנו, שבו הם מביעים, מצד אחד, הזדהות עם חבריהם עובדי המדינה השובתים, ומאידך גיסא הם החליטו שלא להשתתף בשביתה, כדי לאפשר לכנסת עבודה תקינה ובדרך זאת להצטרף למי ששומרים על הדמוקרטיה הישראלית, כמנהג עובדי הכנסת מימים ימימה.

כאמור, אני מדגיש, שהם חברים בגופים של עובדי המדינה, חברים נאמנים ומזדהים עם שביתתם. עם זאת הם עובדים ומסייעים לנו, כרגיל, לקיים את עבודת הכנסת. אנחנו מעריכים זאת מאוד ומביעים תקווה שהשביתה תסתיים מהר ככל האפשר לשביעות רצונם של כל הצדדים. זה כמעט חלום.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

נעבור עכשיו לסדר-היום; שאלות בעל-פה. אני מבקש מחבר הכנסת דדי צוקר להציג את השאלות שלו לסגן שר הביטחון. בבקשה.

צנזורה בנושא אופן קליטתן של משפחות עולים

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני עשרה ימים פסלה הצנזורה ידיעה בעיתון "יתד נאמן".

שאלותי הן:

1. על-פי איזה סעיף בתקנות ההגנה לשעת-חירום פעל הצנזור?
2. מה היו נימוקי הצנזור?
3. מה הביא את הצנזור לשנות את החלטתו לאחר הפנייה לבג"ץ?
4. האם הסיק משרדך לקח מהפרשה, ואם כן – מה הוא?

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר הביטחון, תשובתך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. הצנזור פעל בנושא על בסיס צו של הממשלה, בתוקף סמכותה לפי החוק לתיקון דיני עונשין – ביטחון, (ביטחון המדינה), התשי"ז-1957, ובאישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת; פורסם בילקוט הפרסומים מס' 1469, ב-22 באוגוסט 1968. צו זה קבע, כי ידיעות הנוגעות לעלייה מארצות אשר היציאה מהן מוגבלת בדרך כלל, או ליהודים בלבד, לרבות ידיעות על יציאה או הכנות ליציאה של יהודים מארצות כאמור, מוכרזות כעניינים סודיים, במידה שלא הותר פרסומן על-ידי ראש הממשלה או מי שנתמנה לכך על-ידו.

ראש הממשלה מינה את הצנזור הראשי לעיתונות להתיר פרסומים מטעמו בעניין הצו הנ"ל, ילקוט הפרסומים 1469, התשכ"ח, עמוד 205.

2. נימוקי הצנזור היו שיש בפרסום ידיעות בנושא כדי להפר הוראות הצו הנדון ולפגוע בהמשך יציאת יהודים מאותה ארץ.

3-5. הצנזור החליט לשנות החלטתו לאחר עיון מחודש בנושא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דדי צוקר, ואחר-כך שאלות נוספות לחברי הכנסת דוד מגן ורענן כהן.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני סגן השר, חברי הכנסת, במה בעצם עוסקת הכתבה? מדובר בעיתון חרדי, "יתד נאמן", המביא כתבה שעוסקת באופן קליטתם של עולים חדשים שהגיעו ארצה וגורס כאילו מנסים להטות אותם מדרך קיום תורה ומצוות.

הופיע בכתבה המקורית פרט, אדוני סגן השר, ואחרי הערת הצנזור נמחק הפרט – לגבי ארץ המוצא; אגב, כל העולם מדבר עליה. הפרט הזה נמחק פעם אחת ופעמיים, ופעמיים פסל הצנזור את הכתבה. הצנזור פסל את כל הכתבה, אף שעניין ארץ המוצא תוקן ונמחק, ואף שכל העולם יודע באיזה ארץ מוצא מדובר.

אני לא מבין מדוע כל הכתבה נפסלה, אדוני סגן השר. אתה אומר בתשובה על שאלות 3, 4, ו-5 שלי, שהצנזור שינה את עמדתו לאחר שיקול נוסף או עיון נוסף. אני מבקש לדעת, מהו העיון הנוסף? הרי בית-המשפט העליון קבע כבר בשבתו כבג"ץ שהעילה היחידה, הבסיס היחיד לפעולתו של הצנזור הוא ודאות קרובה לסכנה ממשית לביטחון המדינה. האם באי-פרסום הכתבה כולה, איך ובאיזה אופן קולטים עולים באשדוד, יש ודאות קרובה לסכנה ממשית לביטחון המדינה?

אם מישהו רצה עוד ראייה לכך שאנחנו פועלים על בסיס תקנות מיושנות שאינן מתאימות למשטר דמוקרטי, ולמרות קיומו של בג"ץ נאור כל-כך יכול הריבון להפר ברגל גסה כל-כך את חופש הביטוי, הוא קיבל כאן דוגמה מצוינת.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן, ואחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

דוד מגן (הליכוד):

אם יורשה לי, חבר הכנסת דדי צוקר, אני יכול לנחש, שמה שגרם לצנזור לחזור בו הוא הפנייה לבג"ץ. יש טכניקה ידועה: מצנזרים, פונים לבג"ץ, ואז מקבלים תהודה גדולה פי כמה וכמה ממה שהיתה הכוונה המקורית של הפונה, ולצנזור אין כלים למנוע זאת לאחר הפנייה לבג"ץ.

אשר על כן אני מבקש לשאול את סגן שר הביטחון: האם לא הגיעה העת לעבד שני לקחים עיקריים – א. להבדיל בין הצנזורה הצבאית, להשאיר זאת לצנזור הצבאי, לבין הצנזורה בתחומים האחרים, ומובן שבתחומים האחרים, הלא-צבאיים, צריך להגביל עד למאוד את היקף הפעילות של הצנזור; ב. פעולה פשוטה, אולי על-ידי תיקון בחקיקה. האם אין מקום להטיל צנזורה על כל נושא שקשור בצנזור כדי למנוע את ההתחכמויות של מי שפונה לבג"ץ וממילא גורם לפריסתו של כל הנושא שהצנזור התכוון לצנזר אותו מלכתחילה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, נושא הצנזורה הביטחונית מול עקרון חופש הביטוי הועמד פעם נוספת למבחן. האם אין מקום לפרסם רשימה של נושאים, שתבטיח את עקרון הצנזורה אך לא תפגע בזכות הציבור לדעת?

אני רוצה להביא דוגמה נוספת: אנחנו מכירים את הדוח על פלוגת גולני, על מה שקרה. כחברי ועדת החוץ והביטחון כמעט לא קיבלנו שום אינפורמציה. כל העיתונות היתה מלאה בכל מיני אינפורמציות, ולנו, כחברי ועדת החוץ והביטחון, לא היתה אפילו נגישות למה שקורה. השאלה שאני רוצה לשאול את אדוני סגן שר הביטחון: האם במתכונת הזאת לא הגיע הזמן לבטל את כל המוסד של הצנזור?

היו"ר ש' וייס:

תודה. תשובת סגן השר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

עובדה היא שהצנזור שינה את ההחלטה. הווי אומר, היו לו נימוקים שהביאו אותו להחלטה ראשונה, ולאחר שהנושא עלה לדיון – ואין בושה להיות מושפע בדיון ציבורי – ולאחר שמיעת חוות דעת של אנשי ציבור, בכלל זה חברי כנסת, נשקל העניין שנית והחלטתו בוטלה. אני חושב שהדבר הזה, בכל מינהל תקין, הוא סביר. אנשים מקבלים החלטה, וכל זמן שמוכנים לשמוע, להקשיב וגם לפעול על-פי חוות דעת של אנשים מסביב, אני חושב שזה בהחלט סביר.

אני מעריך שמדי פעם יהיו ויכוחים על שיקול דעת כזה או אחר, אבל השאלה תהיה באמת, אם הצנזור יפריע למהלך תקין של חיי ציבור חופשיים ופתוחים. אני חי אתכם, ואני מודה שאני לא מרגיש מצב שבו הצנזור כופה עלינו הר כגיגית, מצב שבו אנחנו לא יכולים להתבטא. לכן, אני גם לא חושב שיש צורך לרוץ, כל זמן שישאל נמצאת במצב הביטחוני שבו היא נמצאת, ולבטל את המוסד הזה, שהוא אחראי לאחת מפינות הביטחון. הוא עלול לעשות שגיאות, ואנחנו מודעים לעניין ומנסים שתהיינה קטנות עד כמה שאפשר.

האם ניתן להפריד בין צנזורה צבאית לצנזורה אחרת? זו שאלה רצינית מאוד, שדנו בה הרבה פעמים בעבר, בייחוד בנושאים מדיניים ביטחוניים – הייתי אומר, אולי נוסף על זה גם ספרותיים – מכיוון שהשאלות האלה עלו בעיקר כאשר אנשים, אנשי ציבור, רצו להתייחס בעל-פה, או בכתב, לנושאים שהיו בתחום הטיפול שלהם, נושאים שהיו מעורבים בהם הן גוונים ציבוריים, פוליטיים ומדיניים והן גוונים צבאיים, והנושא הזה עלה מדי פעם לדיון. לא אכפת לי שהוא יעלה לדיון פעם נוספת, לבדוק אם אפשר להפריד את העניין באופן מעשי או אי-אפשר להפריד, ואז אני חושב שגם אפשר יהיה לקבל תשובה על השאלה השנייה שלך, שאתה עצמך הבעת אותה עם חיוך על השפתיים, של הבג"ץ והצנזורה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להמשך סדר-היום. אני קורא לסגן שר הביטחון להשיב על שאלות רגילות. כבודו, בבקשה.

פעילות יחידת "דובדבן"

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הביטחון ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

שני אנשים שסיימו לא מכבר שירות צבאי ביחידת "דובדבן" סיפרו בריאיון ("זמן תל-אביב", 19 בפברואר) על פעילות היחידה ועל מצבם הנפשי של המשרתים בה.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקר האירוע, המתואר בכתבה, ולפיו חיילים מיחידת "דובדבן" השליכו פלשתיני מגג של בית בן ארבע קומות, ואם כן – מה היו המסקנות?

2. האם התעללו ו/או מתעללים חיילים מהיחידה באמצעות קפיצות על מכסה של בור ביוב שהונח על בטנו של פלשתיני, כפי שסיפר החייל המשוחרר בכתבה?

3. האם ידועים מקרים על ההשפעה הנפשית שנגרמת לחיילים עקב שירותם ביחידת "דובדבן" וביחידות דומות? האם נצפו אצלם התנהגויות חריגות? האם קיים מעקב של פסיכולוגים אחר התנהגותם? ואם כן – מה הן מסקנותיהם?

סגן שר הביטחון מ' גור:

2-1. הכתבה מתייחסת למקרים שהתרחשו, לפי המצוטט בכתבה, לפני למעלה משנתיים. הכתבה מציינת, בין השאר, שהנורמות ביחידה הספציפית השתנו מאוד, ללא היכר. שינוי הנורמות עולה, בנוסף, מסקרים ומשיחות פסיכולוגים עם החיילים, ולפיהם מדווח על מספר חריגים מזערי. החריגים, מעבר להדחתם מהיחידה, מוקעים על-ידי חבריהם.

בבדיקת מערכת הביטחון וגורמי הצבא לא אותרו תלונות או פניות שבהן הועלו טענות מסוג זה שהוזכר בכתבה, ולפיכך אף לא נחקרו מעשים מסוג זה. למען הסר ספק מלב יודגש, כי מעשים מסוג זה, שהם עבירות פליליות חמורות, נחקרים כל אימת שהם מובאים לידיעת מערכת הביטחון, וכנגד האחראים ננקטים אמצעים משפטיים.

3. צה"ל לא מקיים מעקב על ההשפעות הפסיכולוגיות על חיילים לאחר שחרורם, אך בהחלט מקיים מעקב כזה תוך כדי השירות. הצוותים יוצאים מדי תקופה לסדנאות בנות שלושה ימים, המונחות על-

ידי פסיכולוגים, לשם הפקת לקחים והתארגנות מחדש. בסדנאות אלה ניתן, בין היתר, לצפות אחר ההשפעות הנפשיות על החיילים. מסתבר כי סדר רב יותר, משמעת וגבולות ברורים מפחיתים במידה רבה את הקונפליקטים הערכיים שבהם מצויים חיילים, ובהכרח שומרים על זהותם כחיילים וכאנשים.

עם זאת, השפעה נפשית כזו או אחרת תמיד תבוא לידי ביטוי בצבא, הדורש מחייליו לבצע את משימותיו בקרב אוכלוסייה אזרחית, ובד בבד דורש ולוחץ על שמירת רמת מוסר וערכים גבוהה.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני סגן השר, אחרי ארבעה חודשים תמימים שבהם השאילתא היתה מונחת אצלכם – מ-7 במרס עד יולי – במשך ארבעה חודשים הצלחתם לברר שאינכם יכולים לברר. אני לא מבינה את התשובה הזאת. הרי החומר פורסם, יש פה עדויות אישיות של אנשים שאומרים דברים חמורים. השליכו פלשתינים מגג של בית בן ארבע קומות. היה או לא היה? אז מה התשובה שלך? אין לך תשובה. אני לא מבינה תשובה כזאת. קפצו על בטנו של הפלשתיני או לא?

ואני רוצה לומר לך, אדוני: הרי לאחרונה מתפרסמים דברים חמורים יותר ויותר. למשל, הנוהל של וידוא הריגה. זה דבר שקשור באותה התנהגות, באותו רצף של התנהגויות, ואתם לא עונים על כך.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גוז'נסקי, זאת שאילתא, זאת לא הצעה לסדר-היום.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני מבין את ההתרגשות. גם אנחנו מתרגשים בכל פעם שנעשה עוול לחייל כזה או אחר. אנא שימי לב לדברי במשפטי הפתיחה של תשובתי: הכתבה מציינת, בין השאר, שהנורמות ביחידה הספציפית השתנו מאוד, ללא היכר, והרי לזה אנו שואפים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אבל האירועים היו או לא היו?

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גוז'נסקי, יש לנו כללים בכנסת ואנו נוהגים לפיהם. את חברת כנסת מאוד מנוסה.

תקופת צינון לבכירים

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את שר הביטחון ביום כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993):

נמסר לי כי כיום אין הקפדה על תקופת צינון לבכירים המשתחררים מצה"ל או ממשרדי הממשלה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא תאכוף את תקופת הצינון למשתחררים מתפקידים בכירים בצה"ל ובמשרדי הממשלה השונים לפני הצטרפם לשוק העבודה הפרטי?

2. כיצד יש בדעת משרדך לאכוף תקופת צינון על בכירים המשתחררים כיום מצה"ל ומהמשרדים השונים ומשתלבים בשוק העבודה תוך שימוש במידע שרכשו לתועלתם?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ביקשתי מהיועץ המשפטי למערכת הביטחון להתייחס לשאלותיך, ולהלן התשובה שקיבלתי.

1. הוראות ה"צינון" מקורן בחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה). כל אדם הפורש מהשירות הציבורי מוחזק כיודע את הדין. מחלקת פרישה בצה"ל מביאה לידיעת כל חייל פורש את תמצית הוראות הדין המפורטות גם בפקודות הצבא, ובמידת הצורך מופנה הפורש לפרקליטות הצבאית לקבלת ייעוץ משפטי ולאחר מכן עניינו מובא בפני ועדת היתרים מיוחדת הפועלת על-פי החוק האמור, כאשר צה"ל ומערכת הביטחון מגבשים במשותף את התייחסותם כלפי ההיתר המבוקש תוך הבטחה כי לא תהייה פגיעה בטוהר המידות.

עובדי משרד הביטחון הפורשים מגישים אף הם בקשה לוועדת ההיתרים הנ"ל, כאשר פרקליטות המדינה מגבשת את התייחסותה כלפי ההיתר המבוקש.

2. כאשר מופר הדין על-ידי הפורש, בין שלא קיבל היתר לעבוד ובין שפעל בניגוד לו, מאחר שכבר סיים את שירותו, אכיפת הדין מסורה למשטרת ישראל, אשר אמורה לחקור את העבירה ולהגיש כתב אישום במקרים המתאימים, וכך אומנם נעשה.

אשר לשימוש במידע שנרכש תוך כדי השירות הצבאי – ככלל אין הדין הכללי אוסר על שימוש בכשירויות ובמיומנות אישית הנרכשות תוך כדי עבודה, ואולם קיימים סוגי ידע שהשימוש בהם טעון היתר מיוחד, כמו "ידע ביטחוני" כמשמעו בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (ייצוא ציוד וידע ביטחוני). צו זה מיושם על-ידי מערכת הביטחון.

ועדות רפואיות של משרד הביטחון

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הביטחון ביום כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993):

על-פי מידע שהגיע אלי, מפנה משרד הביטחון נכים לקבלת חוות דעת אצל רופאים היושבים לאחר מכן כוועדה רפואית על-פי החוק.

כך קורה שהרופא נותן חוות דעת רפואית לעצמו, ולא נשמר עקרון ההפרדה בין רופא שנותן חוות דעת לבין רופא שפוסק על-פי החוק את גובה אחוזי הנכות.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נבדקו והם נכונים?

2. מה יעשו המשרד ואגף השיקום כדי להפריד בין נותן חוות הדעת הרפואית לבין הרופא הפוסק אחוזי נכות בוועדה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

2-1. עקרון ההפרדה בין רופא שנותן חוות דעת רפואית לבין רופא שקובע דרגת הנכות כחבר בוועדה רפואית נדון בבית-המשפט העליון.

בפסק-דין מיום 6 ביוני 1991 נקבע איסור לכלול בוועדה רפואית הפועלת על-פי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) [נוסח משולב], התשי"ט-1959, אדם המחווה דעתו לקצין התגמולים תמורת שכר בעניינים הנוגעים להפעלתו של אותו חוק.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שלא להתווכח עם מזכיר הכנסת על סדר-היום. אני מייד אשיב על זה. יש סדר-יום, וזהו. יש כאן כללים.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל אי-אפשר לשנות אותו כל רבע שעה.

רחבעם זאבי (מולדת):

בדיוק, אתה משנה אותו בכל פעם.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, עכשיו מדבר סגן שר הביטחון. אני מייד אסביר לך, חבר הכנסת מצא, איך אני משנה. לא היתה ישיבה בלי טרזניה שלך שעושים לך איזה קיפוח. עכשיו שב בשקט. איש הטרזניות הקבוע, המקופח הנצחי.

יהושע מצא (הליכוד):

אני לא מדבר על קיפוח, אני מדבר על סדר.

היו"ר ש' וייס:

יש אפשרות שתאמר פעם אחת משפט בלי לצעוק? מייד אני גם אודיע לך על הסדר.

יהושע מצא (הליכוד):

יש אפשרות שפעם אחת לא תנזוף בנו?

היו"ר ש' וייס:

אני לא נוזף, אני קורא לך לדבר בקול נורמלי ורגיל.

יהושע מצא (הליכוד):

אנחנו לא בגן-ילדים.

היו"ר ש' וייס:

אני מדבר אליך כפי שאתה מתנהג.

יהושע מצא (הליכוד):

לא, אדוני – – –

היו"ר ש' וייס:

אני תובע ממך פעם אחת בשבוע בכנסת לדבר לא בצעקה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, תפסיק לנזוף בנו, כאן לא גן-ילדים.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מבקש להתנהג בהתאם למוטו שלך. אני לא נוזף באיש.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, מי שיצר את התקרית הזאת זה אתה. אני באתי לדבר עם מזכיר הכנסת ואתה הפסקת – – –

רענן כהן (העבודה):

מה קרה? מה אתם עושים מזה סיפור?

היו"ר ש' וייס:

אין תקרית, ואני אסביר מייד. אני אסביר מייד מה קרה. כל יום יש סיפור, אין יום שזה לא חוזר. אני ביקשתי שלא להתווכח בקול רם ליד המזכיר, זה הכול.

בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כדי שנזכור במה מדובר, ברשותכם אקרא משפט אחד פעם נוספת:

2-1. עקרון ההפרדה בין רופא שנותן חוות דעת רפואית לבין רופא שקובע דרגת הנכות כחבר בוועדה רפואית נדון בבית-המשפט העליון.

בפסק-דין מיום 6 ביוני 1991 נקבע איסור לכלול בוועדה רפואית הפועלת על-פי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) [נוסח משולב], התשי"ט-1959, אדם המחוזה דעתו לקצין התגמולים תמורת שכר בעניינים הנוגעים להפעלתו של אותו חוק.

בעקבות פסק-הדין הנהיג אגף השיקום במשרד הביטחון נהלים ברורים, ולפיהם רופאים המכהנים כחברים בוועדות רפואיות לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) אינם נותנים חוות דעת רפואיות לקצין התגמולים בנושאים של קשר סיבתי.

במקצועות הרפואיים של עיניים, אף-אוזן-גרון ושיניים, שבהם יש סמכות על-פי סעיף 28א(א) לחוק הנכים להעביר לרופא יחיד לתת חוות דעת על קשר סיבתי ודרגת נכות, הדבר נעשה על-פי הנחיה מפורשת בכתב של משרד המשפטים – פרקליטות המדינה.

בכל שאר המקרים קיימת הפרדה מוחלטת.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני סגן שר הביטחון, נכים רבים מוצאים את עצמם במצב שהם צריכים לשלם סכומי עתק לרופאים מומחים, כדי לקבל חוות דעת פרטיות ולהגיש אותן אחר כך לוועדות הרפואיות.

שאלתי היא, אולי כהצעת ייעול, האם ישקול אגף השיקום במשרד הביטחון לגייס למילואים רופאים מומחים, לשים אותם במתקן רפואי לרשות הנכים, כדי שיוכלו לתת חוות דעת מקצועיות ברמה פרטית אבל במסגרת ציבורית?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מכיוון שאני התנסיתי בסוגיית הנכות באופן אישי במשך שנים רבות, והנכות שלי עלתה מדי פעם בפעם, ולשם כך נזקקה גם המערכת ונזקקתי גם אנוכי באופן אישי לחוות דעת רפואיות, אני יכול לומר מתוך הניסיון שהצטבר לי שם, שאין כמעט תחום שאי-אפשר לעקוף אותו בצורה מעוררת חשד. אבל את ההצעה שלך אני אעלה באגף השיקום.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

רמת הבטיחות של קומנדקרים

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר הביטחון ביום כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993):

פורסם כי בשנים האחרונות הצטייד צה"ל במאות קומנדקרים חדשים מסוג "אביר", ובכוונתו, כך על-פי ידיעות, להצטייד באלפי כלי רכב מסוג זה. אולם, מספר הפגיעות בנפש שנגרמו כתוצאה משימוש ב"אביר" הוא גדול בהרבה מהממוצע בכלי רכב מקבילים, זאת בעיקר בשל ליקויים חמורים שנמצאו בו, בבלמיו למשל.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן – האם נכון שניתן למנוע את מרבית התאונות באמצעים טכניים?

3. אם כן – האם נכון שמשיקולים תקציביים נמנעה עד כה רכישת בלמי ABS, שלמעשה מסוגלים לתת מענה עיקרי לבעיה?

4. כיצד פועל משרד הביטחון בקשר לסוגיה שהובאה לעיל?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. נ.נ. ה"אביר" נוסה על-ידי יחידת הניסויים, המהווה מעבדה מוכרת לצורך אישור כלי רכב על-ידי משרד התחבורה, ואושר על בסיס תקני הניסוי של יחידת הניסויים.

עם תחילת השימוש ברכב צה"ל אובחנה תופעה של נעילת גלגלים אחוריים בבלימת חירום כאשר הרכב אינו עמוס. בעיה זו טופלה ונמצא לה פתרון טכני הולם אשר נוסה והוכח על-ידי יחידת ניסויים כפתרון יעיל.

4-3. מערכת ABS חדישה יחסית ולא היתה קיימת בזמניות בעת תכנון ה"אביר" ותחילת ייצורו. מעבר לכך, מערכת זו טרם הוכחה בניסויים כמתאימה לרכב שטח צבאי במגבלות נסיעתו ובתנאיה.

אי-העסקת דרוזים בבסיסי צה"ל

חבר הכנסת ס' טריף שאל את שר הביטחון ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

ב-27 בינואר השנה העליתי הצעה דחופה לסדר-היום בנוגע ל-20 בחורים דרוזים משוחררי צה"ל, אשר ביקשו להתקבל לעבודות בנייה בבסיס צבאי הממוקם בהר-כנען ונדחו בשל היותם דרוזים.

השר חיים רמון, אשר השיב בשם הממשלה, טען שזו היא טעות, ש"זהו ביטוי מכוער של אפליה חסרת היגיון", והוסיף: "ההנחיות לא פורשו נכון וכעת הוצאו הנחיות שאינן משתמעות לשתי פנים, שדין עובד דרוזי כדין עובד אחר משוחרר צה"ל".

כעבור זמן נדרשו העובדים לגשת לבדיקה ביטחונית. עבר חודש ותשובה אין. שלחתי מברק למנכ"ל משרד הביטחון וקיבלתי תשובה כי הנושא טופל ויוסדר בימים הקרובים. עברו עוד חודשיים, ועדיין אותם בחורים אינם מועסקים.

ברצוני לשאול:

1. האם סיים מישהו מ-20 הבחורים את הבדיקות הביטחוניות, ובאילו תאריכים?
2. עברו כארבעה חודשים מאז פניתי לראשונה בנושא זה. מדוע קבלת אדם לעבודה פשוטה זו לוקחת כל כך הרבה זמן?
3. האם כל המועמדים מסוכנים מבחינה ביטחונית, ובשל כך מתעכב הטיפול בבדיקת סיווג?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לאחר פנייתך אל מנכ"ל משרד הביטחון שונה נוסח "נספח ביטחון" אשר צורף לכל הסכם שבין משרד הביטחון לבין קבלנים, העוסק בתנאי העסקת הקבלן לרבות הכשר ביטחוני.

נספח ביטחון זה חל על כל אדם, ללא הבדל דת ועדה, ששירת בצה"ל.

ולהלן תשובותי על שאלותיך:

1. התשובה שלילית. הפונים לא מילאו את טופסי התחקיר הביטחוני אשר הועבר אליהם; הטפסים הוחזרו על-ידי הקבלן כשהינם ריקים. טפסים אלה מועברים לכל מועמד לעבודה במתקנים רגישים, יהודי כדרוזי.
2. על כל אדם המתקבל לעבודה, המחייבת כניסה לבסיס צבאי מסווג, לעבור בדיקה להכשר ביטחוני. תנאי זה חל, כאמור, על כל אדם, לרבות משוחרר משירות בצה"ל, כאשר נבחן כי רמת הסיווג הביטחוני של העובד מתאימה לסיווג הבסיס.
3. הטיפול מתעכב מאחר שלא מולאו על-ידי העובדים הטפסים כנדרש לשם ביצוע הליך בדיקה ביטחוני המקובל ונהוג לגבי הכלל, במיוחד כשמדובר במתקן צבאי סודי.

היו"ר ש' וייס:

תודה לאדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תודה רבה.

הודעת יושב-ראש הכנסת על סדרי הדיונים במליאה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה להסביר עכשיו משהו בקשר לסדר-היום, ואני מבקש שלא לצעוק באמצע. תהיה שאלה, אני אשיב עליה. אי-אפשר לנהל את החיים בבית פה רק על-ידי צעקות; פשוט אי-אפשר.

ביום רביעי יש לנו בעיה קשה. יש לנו היום 67 פריטים בסדר-היום. זה קרה מפני שחלק מהמפלגות והסיעות לא ניצלו את המכסות שלהן. עשינו ניסיון לגרום לכך שהסיעות תוכלנה לבוא ולמצות את המכסות שלהן. יכולתי לנהוג לפי הנוהג – מי שלא מיצה, הפסיד. אבל רצינו בכל זאת ללכת לקראת הסיעות. אתמול כינסתי את ישיבת הנשיאות בעניין הזה והחלטנו בכל זאת לעשות מאמץ לאפשר לסיעות להגיש את ההצעות. לכן יהיה לנו היום סדר-היום עד 23:00, 24:00, או 01:00. לא נורא, פרלמנטים רבים עובדים גם בלילות. זה דבר אחד.

דבר שני, יש לנו ביום רביעי בעיה גם עם השרים. רוב השרים ממהרים, עסוקים ורוצים להופיע ראשונים. על כן, חזרתי למסורת שהיתה קיימת אצל כל קודמי כל השנים מראשית הכנסת. ביום רביעי הנושאים של ראש הממשלה הם ראשונים, של שר הביטחון במקום השני, של שר החוץ במקום השלישי, של שר האוצר במקום הרביעי. זה מוסכם ביני לבין ראש הממשלה; והאמינו לי, הבעיות שיש לי אתכם הן כאין וכאפס לעומת בעיות שיש לי עם שרים שעובדים ועסוקים וכן הלאה.

בטעות – ואני מתנצל על כך, וזאת רציתי להסביר – הוכנס שר המשטרה לפני שר האוצר; טעות. אני לוקח על עצמי את כל הטעויות, אם כי זו לא טעות של היושב-ראש. שר האוצר תבע שנקיים את הסדר, וזה מוסכם. ביקשתי, שמכיוון שכבר היתה טעות, שהוא יסכים לאמץ את הטעות.

שר האוצר ניהל משא-ומתן עם עובדי המדינה כל הלילה. יש לו גם כל היום משא-ומתן, והוא לא יכול היה לקבל את בקשתי. זכותו לחזור אל מקומו. זאת טעות, אני מתנצל עליה; לא טעות של היושב-ראש, אבל אני לוקח אותה על עצמי. בואו לא נעשה מזה ויכוח. על כל דבר יש כאן ויכוח. אין לי כל כוונה לפגוע באיש, ולא בחשיבות נושא כמו ירושלים וכיוצא בזה.

הערה אחרונה: החשיבות של נושא לא נקבעת על-פי המיקום שלו בסדר-היום; לא על-פי השעה והיום ולא על-פי שעת שידור בטלוויזיה. החשיבות של ירושלים היא נצחית, גם אם הנושא יידון בשעה 18:37, אחרי שלא יהיו שידורי הערוץ השני, אבל היא תידון עוד בשלב הערוץ השני.

אני מתנצל, לא אוכל לתקן את זה, אני חוזר למה שהיה צריך להיות באופן מקורי. לא קרה אסון; בירורים אחר כך. אני לא אוכל לחזור מהשידור הזה.

חבר הכנסת זאבי, רצית לומר משהו, בבקשה, אבל קצר.

יהושע מצא (הליכוד):

גם אני מבקש.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי, חבר הכנסת מצא, גם אתה תדבר, אבל אני מבקש שזה יהיה קצר מאוד מאוד. בואו נסיים בזה. בכל פעם אנחנו מבררים את הדברים לעצמנו.

בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, בשבילי הכנסת סוברנית על אירועים אחרים שאני משתתף בהם, והחלטות יושב-ראש הכנסת הן הקובעות. לכן, אתמול חיזרתי כל היום אחרי מזכירות הכנסת, כדי לדעת מה יהיה סדר-היום, כי נקבעה הערב ישיבת הנהלה בתל-אביב.

היו"ר ש' וייס:

זה יהיה לפני ישיבת ההנהלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא יהיה לפני ישיבת ההנהלה, כי אני צריך להיות שם ב-17:00.

אתמול אחר-הצהריים, מאוחר מאוד, אמרו לי שאני יכול להיות שקט ורגוע, כי בשעה 16:00 אני אהיה כבר אחרי הצעת החוק ואחרי ההצעה לסדר-היום. הודעתי ל-20 וכמה אנשים מרחבי הארץ, מצפת וממטולה ומהנגב; על סמך זה זימנתי את האנשים.

אני מודה שאתה הריבון, אתה המחליט, אתה הקובע. אבל אתה לא יכול לשגע אותנו. אתה קבעת אתמול שאני מופיע עד שעה מסוימת, על סמך זה הזמנתי אנשים, ואתה לא יכול לשגע אותנו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, א. אני לא משגע אתכם; ב. אסור היה למישהו למסור לך שעה. אני הודעתי למזכיר הכנסת: אין מוסרים לשר או לחבר כנסת שעה. הכנסת עובדת ביום רביעי מהבוקר – מי כמוך יודע זאת, הרי אתה נשאר תמיד עד הסוף – לפעמים עד הלילה. אם נמסרה לך שעה, מי שמסר לך את השעה לא מוסמך לכך. אני אומנם לוקח על עצמי את כל האחריות, אבל אינני יכול לקחת אותה עד הסוף. אברר את זה, ומי שמסר לך שעה – אני אנזוף בו. אני כל הזמן לוקח על עצמי את כל האחריות, אבל זה בלתי אפשרי. אני מתנצל על – – –

חבר הכנסת מצא, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברוח טובה ובשקט אני מציע שתפסיק לנזוף בנו. גם כרגע, עם הפטיש, אתה נוזף בנו. כשיש נזיפה ואתה מפסיק דיון ואתה אומר: רק אחר כך, קורה מה שקורה.

נקודה שנייה. גם לנו יש לוח זמנים עמוס. אני יודע שסוף מושב עמוס לכולם, אבל אי-אפשר – לא אשתמש במלה "לשגע" – לשנות כפי שעושים עכשיו.

יש לי עצה בשבילך, אדוני היושב-ראש. לא יקרה שום אסון אם מכאן עד סוף המושב, בשלושת השבועות שנותרו, תתכנס הכנסת גם בימי א' וגם בימי ה', ואנחנו נוכל לקיים דיון מסודר, לא בלחץ, לא בחוסר זמן, לא בהסתכלות על השעון, אלא בצורה יותר מכובדת.

היו"ר ש' וייס:

א. אני מקבל את הערתך. אני רוצה לעשות אתך הסכם. אני מבטיח לך ולכל חברי הכנסת, שאם לא תהיינה צעקות מפה, תהיה ישיבה רגועה מאוד מצדי. אני מקבל את ההערה. ב. הרעיון שהעלית נדון אתמול בנשיאות ונשקל בכובד ראש.

יהושע מצא (הליכוד):

נו?

היו"ר ש' וייס:

אם נאמץ אותו, נציין שבין היתר הוא היה רעיון שלך.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברים, בואו נמשיך בעבודה. אני אעשה מאמץ, שלמרות השינוי הזה נאפשר גם לחבר הכנסת להגיע לישיבת ההנהלה. אני מבקש מרוב הדוברים היום לקצר קצת בדיבור. נעזור זה לזה. זו הכנסת של כולנו.

יהושע מצא (הליכוד):

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להגיד משפט.

היו"ר ש' וייס:

אתה מוכרח? אם אתה מוכרח, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מתי תיפול הכרעה לגבי ימי א' וה'?

היו"ר ש' וייס:

בישיבת הנשיאות. יום א' הוא לא טוב לישיבות, כי יש לנו חברי כנסת נוצרים. נבדוק בנשיאות ביום שני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יורשה לי, כמי שהיה חבר ממשלה, להזכיר לחברי הממשלה, שקודם כול הם חברי הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

זה נכון.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא כולם.

דוד מגן (הליכוד):

חשוב מאוד להזכיר זאת, ואומר לך למה. אני מוכן לקבל את הטעות שאתה מדבר עליה היום. בעצם אין לי ברירה; היתה טעות, אני מקבל. אבל אביא לך כמה דוגמאות אישיות. השבוע נרשמתי לדיון בנושא חוק ביטוח בריאות ממלכתי. לא יכולתי לדבר כי לא הצלחתי לברר מתי אני יכול לדבר. השר דיבר, עברו לשאילתות. השר חזר לדבר, עברו לנושא אחר. חבר כנסת ממוצע יכול היה להשתגע מכך.

אבל היו עוד דברים. באתי ביום שני בלילה.

היו"ר ש' וייס:

אמרת שיש לך שתי מלים. תפסתי את העניין.

דוד מגן (הליכוד):

אני רוצה להביא לך דוגמאות. יש שיאים חדשים. חיכיתי עד שעה מאוחרת בלילה. שר שהיה צריך להשיב על שאילתא, שר הכלכלה והתכנון, ביטל חד-צדדית נושא שהיה בסדר-היום, בלי לתאם עם חבר הכנסת. שר שהיה צריך לענות היום על הצעת חוק בנושא מבקר המדינה ביטל חד-צדדית את הדיון, בלא שתיאם אתי.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, מי השר?

דוד מגן (הליכוד):

שר הכלכלה והתכנון.

היו"ר ש' וייס:

הוא בארץ?

דוד מגן (הליכוד):

אני רוצה להתריע, אדוני היושב-ראש. יש מגמה של חלק ניכר מחברי הממשלה לזלזל בכנסת, והיושב-ראש צריך לקרוא לממשלה, או לפחות לחלק מהחברים המועדים, לסדר בכל מה שקשור להתייחסות ברצינות לדיונים בכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

יהושע מצא (הליכוד):

זו הדוגמה. שולחן הממשלה ריק.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם מזלזלים בנו, ואילו אותנו משגעים – – –

אלי דיין (העבודה):

הממשלה הזו – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, גמרנו. בואו נחזור לסדר-היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

איפה הממשלה – – –

אלי דיין (העבודה):

– – –

יהושע מצא (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, שב.

רענן כהן (העבודה):

– – –

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לפני דקה דיברנו על כך שאין דבר שאי-אפשר לומר אותו כאן בקול רגיל. זה גם אולם קטן; הקולות האלה מפוצצים את האולם. תשמרו את זה לדרמות אמיתיות.

אני מקבל את ההערה בכל הרצינות. לגבי השר שאתה מדבר עליו, חבר הכנסת מגן, הוא בשליחות בחוץ-לארץ. אני ממש תמה שלא הודיעו לך על כך, ואם הודיעו לך, למה לך לחזור על זה כאן?

שנית, מותר לפעמים לשרים להיות בחוץ-לארץ. אני מכיר כמה ממשלות בעבר שהשרים בהן נסעו לפעמים, פעם ב-17 שנה, לשליחות בחוץ-לארץ. הממשלה מתבקשת על-ידי מדי פעם בפעם, כאשר יש סיבה אמיתית, ואני מזעיק שרים בדחיפות. להגיד לך שאני מאושר מהתמונה הזאת – לא.

יהושע מצא (הליכוד):

זה מבייש.

היו"ר ש' וייס:

נכון.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אל תעזרו לי. לא הייתי אומר שהממשלה מזלזלת בכנסת, אבל מכיוון שאני פה 12 שנה, אני יודע שהערות כאלה הושמעו נגד כל הממשלות וגם נגד ראשי ממשלות, עד כדי כך שהיו צריכים לתקן את התקנון כדי לחייב ראש ממשלה להופיע כאן. זה חלק מהחיים. אנחנו נשמור על כבודנו, נקיים את חיי הכנסת גם אם השרים לא יופיעו. אחרי הכול אנחנו גם עצמאים.

עם זאת אני אפנה לממשלה בעקבות ההערה שלך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, מבקשים להטיל על השרים מרות רבה יותר ממה שמטילים עלינו. זו הבעיה.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

רבותי, בואו נעזוב את זה. האם נחזור לעבר, כמה שרים הופיעו וכמה לא הופיעו? תודה רבה.

הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 14), התשנ"ג-1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

אנו עוברים להצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 14), התשנ"ג-1993, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חבר הכנסת יהושע מצא. אין הסתייגויות. חבר הכנסת מצא מצליח באופן שיטתי להביא חוקים ללא הסתייגויות. אני מציין אותך לשבח, זה פיצוי על הרמת הקול שלי.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, צריך לדעת לעבוד בוועדה כדי להביא לתמרון בין החברים, ואני עושה זאת.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא בפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את הצעת החוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 14), התשנ"ג-1993, אשר נדונה במליאת הכנסת בקריאה טרומית ביום 3 במרס 1993, ובקריאה ראשונה – ביום 15 ביוני 1993, והועברה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

סעיף 10(א) לפקודת בתי-הסוהר קובע, כי אסירים ואסירות ייכלאו בחלקים נפרדים של בית-הסוהר, באופן שימנע מהם להיראות, לשוחח או לבוא במגע זה עם זה. הפרדה מלאה זו בין אסירים

לאסירות, אשר אין ספק כי היא מוצדקת ומחויבת המציאות בדרך כלל, נתגלתה כפוגעת קשות באפשרויות להעניק לאסירים ולאסירות, בהיקף הראוי והדרוש, טיפולים של גמילה מסמים ולפעול לשיקומם של נפגעי סמים. כן פוגעת הוראה זו באפשרות לספק טיפולים רפואיים חיוניים אחרים.

מספרם של מתקני השיקום והגמילה מסמים בשירות בתי-הסוהר הוא מצומצם מאוד, ואין עומדים לרשות שירות בתי-הסוהר מתקנים נפרדים כאלה לאסירים ולאסירות. שמירת עקרון ההפרדה בין המינים בדווקנות גם במתקנים הללו, משמעותו היא שבכל מחזור של טיפול גמילה ושיקום לא ניתן לכולל אלא את בני אחד המינים, דבר המצמצם מאוד את מספרם של המטופלים.

המציאות הוכיחה, שהניזוקות העיקריות מדרישה זו להפרדה הן אסירות הזקוקות לטיפולים הללו, אך לא נמצאה האפשרות לספק אותם להן בשל ההגבלות שבחוק.

מעשה רב-חשיבות עשו חברות הכנסת נעמי בלומנטל ונעמי חזן בכך שהן עמדו על הבעיה האמורה, למדו את הנושא על היבטיו השונים, והגישו את הצעת החוק שלפנינו, שנועדה לפתור, או לפחות לצמצם, את מצוקת האסירות והאסירים הנזקקים לטיפול גמילה ושיקום ואת מצוקת שירות בתי-הסוהר המעוניין לספק טיפולים אלה בהיקף רחב ככל הניתן.

על-פי התיקון המוצע, עקרון ההפרדה בין אסירים לאסירות לא יחול באותם מתקנים של בתי-הסוהר אשר נועדו לטיפול גמילה ושיקום של נפגעי סמים ולקבלת טיפולים רפואיים חיוניים אחרים, אך זאת בכפוף לכך שנציב שירות בתי-הסוהר יקבע בכל מקרה שבו רוצים לשכן במתקנים אלה אסירים ואסירות יחדיו, כי אי-החלת עקרון ההפרדה בין המינים במקרה זה אכן דרושה לשם מתן טיפול רפואי חיוני או לצורך גמילה ושיקום של נפגעי סמים. מדובר בחריגה מעיקרון חשוב ביותר, והצורך באישורו של הנציב בכל מקרה שבו רוצים לסטות מעקרון ההפרדה נועד להבטיח שהדבר נשקל ביסודיות ונמצא כי במקרה זה החריגה היא אכן מוצדקת.

כמובן, הימצאותם של אסירים ואסירות בכפיפה אחת עלולה ליצור סיכונים לשלמותן ולביטחונן של האסירות ולשמש פתח לניצול לרעה של הפתרון המוצע. לפיכך נקבע בהצעת החוק, ששר המשטרה יקבע בתקנות תנאים להבטחת שלומם וביטחונם של האסירות והאסירים המוחזקים יחדיו וכן יקבע תנאים למניעת ניצול לרעה של ההסדר.

אני מקווה שתיקון זה לפקודת בתי-הסוהר יאפשר מתן טיפולים רפואיים וטיפול גמילה מסמים לאסירים ולאסירות בהיקף רחב הרבה יותר מזה שניתן בעבר, ואני חוזר ומברך את חברות הכנסת בלומנטל וחזן על הצעתן החשובה.

אדוני היושב-ראש, להצעת חוק זו לא היו הסתייגויות, ואבקשכם לאשרה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אני מודה לך.

היו"ר ש' וייס:

אני מצטרף לברכות על היזמות, וברכה ליושב-ראש הוועדה חבר הכנסת יהושע מצא.

ועכשיו אנחנו הולכים להצביע. אני מעמיד להצבעה הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 14),
התשנ"ג-1993, בקריאה שנייה. אין הסתייגויות. אנחנו מצביעים מסעיף 1 עד סעיף 1. בבקשה. מי
בעד? – כולנו, נכון?

הצבעה מס' 1

בעד סעיף 1 – 23

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

23 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. החוק אושר בקריאה שנייה.

אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית אותו חוק. חברי הכנסת, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד החוק – 24

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 14), התשנ"ג-1993, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

24 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. החוק אושר בקריאה שלישית. חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר
(מס' 14), התשנ"ג-1993 אושר. תודה.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לחברי ועדת הכלכלה של הבונדסטאג

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, בינתיים הצטרפה אלינו ביציע האורחים משלחת חברי ועדת הכלכלה של הבונדסטאג, בראשות מר אוסט. הם אורחי ועדת הכלכלה של הכנסת ואורחינו.

אני משוכנע שביקורם הוא חוליה נוספת ביחסים הפורים בין שתי המדינות ובין שני הפרלמנטים.

אני מאחל להם ביקור פורה במדינת ישראל וביקור יעיל בכנסת. ברוכים הבאים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

כל כך הרבה עסקנו בסדר.

מאיר שטרית (הליכוד):

זו פנייה אל היושב-ראש עצמו.

היו"ר ש' וייס:

כן, כן. כבר היו שש. ננוח קצת. אתה השביעי שפונה.

אנחנו נמשיך בסדר-היום.

הצעת חוק בתי-הקברות הצבאיים (תיקון – חילול קברות), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעת חוק תרפ"ז: הצעת חוק בתי-הקברות הצבאיים (תיקון – חילול קברות), התשנ"ג-1993. ישיב עליה סגן שר הביטחון. חבר הכנסת אליהו בן-אלישר, בבקשה.

חבר הכנסת שטרית, אם זה באותו עניין שנדון קודם – חברים הקדימו אותך.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא, לא.

היו"ר ש' וייס:

מייד ארשה לך.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשנת 1950 חוקקה הכנסת את חוק בתי-קברות צבאיים, כאשר הזמנים היו אחרים, התקופה היתה אחרת, המדינה היתה שונה, הכול היה שונה.

אני לא צריך לעמוד כאן על המסורת היהודית המקודשת, שבמידה רבה מאוד גם מבטאת את הפנים היפות והמוסריות מאוד בדת היהודית – שמירה על כבוד המת, בעצם המצווה של השמירה על כבוד המת, כבוד האדם, קל וחומר כבוד החייל שנפל.

לא הייתי מעלה על דעתי כלל לעיין באותו חוק בתי-קברות צבאיים משנת 1950 אלמלא אירעו מקרים מספר, אולי לא מספר רב אבל מקרים קשים מאוד, של חילול קברות של חיילים שנפלו, של השחתת מצבות בבתי-קברות צבאיים.

אני מבקש להזכיר לחברי הבית אותם מקרים נלוצים, באמת קשים מאוד, בהר-הרצל, בהר-הזיתים, ואינני מזכיר אלא את אלה מפני שהם בירושלים. אנחנו מניחים שמדובר במקרים שהם על רקע הסכסוך הערבי-הישראלי. אינני רוצה להכביר במונחים חריפים וקשים. מי שמתעלל במצבה, ואפילו

של חייל שנפל, כאילו התעלל בחיים. אין פלא בדבר, כאשר אנחנו יודעים שיש גם כאלה שמתעללים בטבע, שורפים עצים, שורפים יערות, והכול כרוך זה בזה.

ואולי בקשר לזה אני חייב להזכיר אותה החלטה נכונה ונבונה של עיריית ירושלים, בהשראת מדינת ישראל, להשאיר במקומה אותה מצבת זיכרון שהוקמה על-ידי התושבים הערבים בירושלים לזכר החייל הירדני שנפל בחזית בירושלים. אנחנו מכבדים גם מתים של ארצות אויב, קל וחומר המתים שלנו.

יכול להיות, ואני חייב לומר זאת למען שלמות התמונה, שלא כל המצבות ולא כל הקברים הושחתו או חוללו על הרקע הזה. מאוד יכול להיות שגם יד זדים יהודים בעניין הזה, ואסתפק רק בזאת.

מאחר שטרחתי ועיינתי בחוק הקיים, שמתי לב, כמובן, לכך שהעונשים המושגים על-פי החוק הזה כבר הפכו מגוחכים, לא רק בגלל האינפלציה אלא פשוט מפני שאיש מאתנו לא טרח מעולם לעיין בחוק הזה. כולנו סמכנו על החוק, גם הממשלה וגם משרד הביטחון. אם רק אומר שהעונש הגבוה ביותר שיכול להיות על-פי חוק זה הוא שנת מאסר או 300 לירות קנס, אבל זה יכול להיות גם 20 לירות קנס, אז איש אל יתפלא על כך.

נדמה לי שהגיע הזמן לתקן את העונשים בחוק הזה. אבל אומר את האמת, אני לא מתכוון לתקן את העונשים בלבד, אלא לעורר בדרך הזאת את תשומת הלב של הקהל, של הציבור, של העם, וגם של חברי הכנסת, לבעיה שלצערי הגדול הפכה בעיה אמיתית.

מכאן הצעת התיקון לחוק, כאשר בסך הכול אני מבקש להכביד בעונש. במקום העונש הקיים, שהוא עד שנת מאסר אחת וקנס 300 לירות, לקבוע מאסר עד חמש שנים. במקום אחר גם כן להכביד, ובסעיף אחר להשוות את העונש למה שכתוב בחוק העונשין, וזה בסופו של דבר רק שישה חודשים מאסר או 500 שקלים קנס.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, לשוב ולומר, שהמכה היא מכה. אני מקווה מאוד שאנחנו כמחוקקים נעשה את המוטל עלינו, אבל שבתי-המשפט הישראליים לא יצטרכו לעולם להיקרא להעניש אשמים או חשודים שיורשעו בדיון. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת בן-אלישר. אדוני סגן שר הביטחון, תשובתך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מכיוון שהנושא נכבד, אני אבקש את סבלנותכם לתשובה די מפורטת.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת בן-אלישר הגיש הצעת חוק פרטית, ולפיה הוא מציע שסעיף 10 לחוק בתי-קברות צבאיים משנת 1950 יתוקן, וייקבע בו כי כל המחלל, המשחית והגורם לחילולו של קבר צבאי, או של בית-קברות צבאי, דינו יהיה מאסר עד חמש שנים.

יצוין, כי סעיף 10 בחוק בתי-קברות צבאיים, כפי שהוא בתוקף כיום, קובע לגבי מי שמחלל או גורם לחילולו של קבר צבאי, או של בית-קברות צבאי, עונש של שנת מאסר אחת וקנס בסכום נמוך.

בנימוקים להצעת החוק ציין חבר הכנסת בן-אלישר, שכאשר חוקק חוק בתי-קברות צבאיים לא יכול היה איש להעלות על דעתו תופעות של חילול קבר בישראל מתוך כוונת זדון. הואיל ולדעתו הפכה תופעה זו נפוצה, מן הראוי לקבוע בחוק עונש שיהיה בו כדי להרתיע.

במשרד הביטחון נערכה בדיקה משפטית, ובמהלכה הובהר כי קיים פער בין העונשים הקבועים כיום בחוק בתי-קברות צבאיים בשל חילול קבר צבאי לבין העונשים הקבועים בחוק העונשין בשל עבירה דומה, שכן בחוק העונשין נקבע עונש מאסר של שלוש שנים בגין פגיעה או היזק בזדון למצבות.

אני סמוך ובטוח שגם משרד המשפטים ייתן דעתו על המצב המשפטי, שלפיו בחוק הספציפי המתייחס לחילול מצבה צבאית, העונש שנקבע בשנת 1950 נראה כעונש נמוך במיוחד בעידן הנוכחי. מאידך גיסא, ייתכן שניתן להסתפק בעונש הכללי הקבוע לגבי מחללי מצבות בחוק העונשין משנת 1977, הקובע כאמור עונש של שלוש שנות מאסר למי שהורשע כמחלל מצבות.

על מגמה אפשרית כזו ניתן ללמוד מן העובדה שהצעת החוק הפרטית שבה דובר נדונה ביום 5 ביולי 1993 בוועדת השרים לענייני חקיקה, אשר החליטה כי לנוכח תיקון לחוק העונשין שהוגש לפי הצעה אחרת של אותו חבר כנסת, אין מקום לעבירה מיוחדת של חילול בית-קברות צבאי לפי סעיף 10 לחוק בתי-קברות צבאיים.

לפיכך, אין ועדת השרים תומכת בתיקונים המוצעים בחוק זה. עם זאת מסכימה ועדת השרים, לפי סעיף 53(ב) בתקנון עבודת הממשלה, להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, כדי שעניין ביטולו של סעיף 10 בחוק בתי-קברות צבאיים יישקל בעת ובעונה אחת עם תיקון חוק העונשין, כמצע בהצעת החוק הנפרדת של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר.

לנוכח כל האמור, אנו מצטרפים כמובן להחלטת ועדת השרים לענייני חקיקה בראשותו של שר המשפטים, מיום 5 ביולי 1993. לכן אני מציע לכנסת, שכל הסוגיה של רמת הענישה ההולמת למחללי מצבות, וגם השאלה באיזה חוק ראוי להעלות את רמת הענישה, ואם אומנם ראוי שבמקביל להעלאת רמת הענישה בחוק העונשין הכללי יהיה מקום לבטל את העונשים הקבועים בחוק בתי-קברות צבאיים – כל החומר הזה אנחנו ממליצים שיופקד בידי ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, והיא תחליט.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן שר הביטחון. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, אדוני השר ואדוני המציע, אני מביעה, כמובן מאליו, שאט נפש מכל חילול של מצבות בבית-קברות צבאי, בבית-קברות אזרחי, בבית-קברות יהודי, בבית-קברות מוסלמי, וברור לי שחייבים להעניש את מי שמבצע את מעשה הזדון, את המעשה השפל הזה הפוגע ברגשותיהם של בני המשפחה, ברגשותיהם של בני העדה, בני הלאום וכו'.

אבל אני רוצה להביע הסתייגות והתנגדות להצעת החוק הזאת, משום שאני חוששת, אדוני המציע, שהרצון להחמיר כרגע בעונשים בא על רקע שינויים שהיו במצבות שהוקמו בבתי-קברות צבאיים, ואשר לצורך העניין יכול מישהו לפרש אותם כחילול המצבות.

אחרי שנקבע הנוהל של נוסח אחיד במצבות בבתי-קברות צבאיים, וכאשר באה משפחה ועל דעת עצמה שינתה את הנוסח, בעצם היא עשתה מעשה שפגע בחוק או במה שקבע החוק איך צריך להתנהל בית-הקברות הצבאי. אני חושבת שההתנגשות הזאת שבין רצון המשפחה, שצריך לכבד אותה, לבין הרצון לאחידות, לא באה לידי ביטוי בעצם ההחמרה. אני חוששת שייעשה שימוש בחוק הזה, אולי לא ככוונת המציע, אבל בכל זאת ייעשה בו שימוש.

אני רוצה להזכיר, למשל, את מאבקה של האם השכולה אפרת שפיגל, שבמשך שנים ארוכות נאבקה על כך שעל מצבת בנה בבית-הקברות הצבאי יהיה כתוב: נפל במלחמת שולל. הצבא סירב במשך שנים ארוכות לכתוב את זה ודרש שיהיה כתוב שם: מלחמת שלום הגליל. בסופו של דבר, אחרי מאבק מאוד ממושך, הושגה פשרה.

במקרה אחר, משפחה שכולה ביקשה לרשום את שמות אחיו של החייל שנהרג, וגם אז היתה מערכה משפטית ארוכה ומסובכת.

לכן, אני מבקשת שתהיה הבחנה ברורה מאוד, כדי שתחת החוק הזה למניעת חילול מצבות לא ייפלו אותן משפחות שיש להן, לדעתי, הזכות המלאה לבטא את רגשותיהן על מות יקיריהן, בין שהרגשות הם משפחתיים בין שהם בעלי אופי חברתי, ואפילו הם בעלי אופי פוליטי.

לכן, אני מביעה בזה את התנגדותי להצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בן-אלישר, בבקשה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, על מנת להסיר כל צל של ספק, לא היה בכוונתי ואפילו לא בכוונת כוונתי להתייחס לתוכן החקוק, או כפי שהמשפחה היתה רוצה לחקוק על המצבה; אפילו לא חשבתי על זה. לכן בדברי ההסבר לא הוספתי מלה על כך. אבל בדברי ההסבר, כפי שחברת הכנסת גוז'נסקי הבינה וגם ציינה זאת מעל הדוכן, הרי נרשם: בכוונת זדון. התוכן החקוק על המצבה לא יכול להיות בכוונת זדון.

אני חייב לומר, שאם זה יכול לתרום לשכנועה של חברת הכנסת גוז'נסקי, אני בהחלט לא אתנגד לכך שאיזו מלה הולמת תשובץ בתוכן החוק כאשר תדון בו ועדת החוקה, חוק ומשפט, על מנת לקבוע בחוק שלא לזאת הכוונה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אנחנו לא מתנגדים.

היו"ר ש' וייס:

יש פה הסכמה רחבה.

אדוני שר המשפטים, אתה ודאי תעשה את זה תמציתי, כי סדר-היום שלנו הוא סדר יום וסדר לילה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, דבריו של חבר הכנסת ד"ר בן-אלישר מקובלים עלי, וכך ראתה זאת גם ועדת השרים לענייני חקיקה. דהיינו, אם מישהו מבקש לפעול נגד מי שבא לשנות מהנוסח הקבוע במצבות בבתי-הקברות הצבאיים, אין הוא צריך לבקש שינוי החוק, כי כיום מודגש שם שניתן לפעול נגדו. לכן, לא זאת ביקש חבר הכנסת ד"ר בן-אלישר לשנות. הוא ביקש לפעול נגד מחללי מצבות ובתי-קברות.

כיוון שהוא הגיש הצעה אחת שעניינה בתי-הקברות בדרך כלל, והוא חשב שיש חוק מיוחד שעוסק בבתי-קברות צבאיים ומן הראוי לתקן גם אותו, הוא הציע תיקון גם שם. אלא מאי? אגב הבחינה של שני התיקונים גם יחדיו, ראינו שייתכן שיש כפילות, יש שוני, ולכן בסופו של דבר, גם אם לא הסכמנו לכל פרטי הצעתו, ראינו לנכון להביא גם אותה לפני אותה ועדה, ועדת החוקה, חוק ומשפט, שדנה במכלול, כדי שהסך-הכול יהיה גם הגיוני וגם לא סותר אלא מתיישב זה עם זה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר המשפטים. זו הטכניקה, כך צריך לעשות דברים, בקצב הזה.

אנחנו עוברים להצבעה. מי תומך בהצעת חוק בתי-הקברות הצבאיים (תיקון – חילול קברות), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר והעברתה לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט להמשך הטיפול? נא להצביע.

חבר הכנסת בא-גד, אתה לא תיכנס להיסטוריה כתומך של החוק הזה. מה יהיה?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני תומך יחד עם כולם.

היו"ר ש' וייס:

אבל צריך לרשום אותך. לפנים משורת הדין אני אוסיף את קולך.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק בתי-הקברות הצבאיים (תיקון חילול קברות),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אני מצרף את קולו של חבר הכנסת בא-גד, לפני משורת הדין.

19 קולות, לרבות קולו של חבר הכנסת בא-גד, בעד העברת הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט, אין מתנגדים, נמנע אחד.

חברי הכנסת, אישרנו את הצעת החוק והעברנו אותה לוועדה. נקווה שהתהליך יעבור מהר.

הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון – היעדרות

קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

היו"ר ש' וייס:

הנמקה מהמקום. הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון – היעדרות קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ג-1993. הצעת חוק תשצ"ו. הנמקה מהמקום, פירושה דקה. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עניינו של התיקון שאני מבקש להביא הוא הסדרת מעמדם של קרובי משפחה מדרגה ראשונה הנעדרים מעבודתם ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל.

נוצר מצב, שהיה ראוי אולי שיתוקן עוד קודם לכן. על-פי הוראות התקשי"ר של עובדי המדינה, זכותם של עובדי המדינה להיעדר ממקום עבודתם ביום הזיכרון לחללי צה"ל, והיום הזה מוכר להם כאחד מימי הבחירה. לא מוצדק ויהיה לא נכון אם אנחנו לא נחיל את הכלל הזה על כל קרובי המשפחה מדרגה ראשונה, לא על-פי ההבחנה היכן הם עובדים, אם הם עובדי מדינה או בשירות בצבא הקבע, אלא כל מי שהוא ממשפחת השכול יהיה זכאי להיעדר מעבודתו. אני חושב שבכך נאחד מה שראוי שייעשה, כללים שקשורים ביום הזיכרון, ונתרום לתחום רגיש כל כך.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. אדוני סגן שר הביטחון, מה דעתך? תשובתך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יודע שאני יכול לתת תשובה קצרה ובזה להסתפק. אבל הנושא, לפי הרגשתי, מחייב שהתשובה תהיה מלאה.

היו"ר ש' וייס:

תן תשובה לפי תחושותיך, זה בסדר גמור.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש כבר בפתיחת דברי לומר בשם שר הביטחון, כי מייד כאשר נתקבלו שתי הצעות החוק הפרטיות להתייחסות של ראש הממשלה ושר הביטחון, הודענו כי אנו תומכים בשתי הצעות החוק הפרטיות, של חברי הכנסת קהלני ואורון.

מדובר בשתי הצעות זהות, הבאות לקבוע כי קרוב משפחה של חלל מערכות ישראל הנעדר מעבודתו ביום הזיכרון, תיחשב היעדרותו כיום עבודה לכל דבר ועניין. הצעות החוק מגדירות כ"קרוב משפחה" הורים, בן זוג, ילדים, אחים ואחיות.

ברצוני לציין, כי היוזמה הראשונה להכרה ביום היעדרות מהעבודה של בני משפחות שכולות, ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, כיום היעדרות בתשלום, נתקבלה על-ידי נציבות שירות המדינה, ככל שהדבר אמור לגבי עובדי מדינה, בחודש יולי 1992, לאחר שמשרד הביטחון פנה לנציב שירות המדינה בעניין זה. נציבות שירות המדינה עדכנה את התקשי"ר בעניין זה.

אשר לבני משפחה בדרגה ראשונה שאינם עובדי מדינה, סברנו שהדבר טעון חקיקה, ועל כן פנה משרד הביטחון בעניין זה למשרד המשפטים עוד בחודש מאי 1992, בבקשה לקבוע בחוק המדינה שקבע את יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, שיום זה ייחשב כיום עבודה בשכר לכל בני המשפחות השכולות מהדרגה הראשונה, שהם שכירים במשק.

זאת ועוד, משרד הביטחון פנה בחודש אוגוסט 1992 למזכיר ההסתדרות והודיע לו, כי נציבות שירות המדינה קבעה את אשר קבעה לגבי קרובי נספים מדרגה ראשונה שהם עובדי המדינה, והוצע שההסתדרות תשקול אפשרות לכלול בהסכמים קיבוציים של עובדי המוסדות הציבוריים, שאינם חלק משירות המדינה, דרישה להכרה בזכות הנ"ל.

בפנייה למזכיר ההסתדרות גם הובעה ההנחה והתקווה, שאם עובדי המדינה, שזכות זו כבר הוקנתה להם על-ידי נציבות שירות המדינה, ועובדי מוסדות הציבור יקבלו זכות זו, יש סיכוי שהדבר ישפיע גם על מעסיקים פרטיים וזכות זו תורחב על יתר השכירים במשק.

יושב-ראש האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות השיב, שהדרך הנראית לו אפקטיבית להסדרת הנושא לגבי כלל העובדים השכירים במשק היא תיקון חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל.

כחודש לאחר מכן נמסר לשר הביטחון על-ידי האגף לאיגוד מקצועי, שלשכת התיאום של הארגונים הכלכליים מסכימה להחיל על כלל המשק את העיקרון של חישוב יום היעדרות של בן משפחה מהעבודה ביום הזיכרון כיום עבודה, ויושב-ראש האגף הציע שמשרד הביטחון יפנה לשרת העבודה בעניין זה.

ברוח הדברים שנאמרו ובלי להיכנס לפרטים נוספים שמצויים אתנו, כאמור, אנחנו מציעים שהכנסת תקבל את הצעות החוק שהוגשו על-ידי שני חברי הכנסת, קהלני ואורון, ואנחנו מציעים אפוא לכנסת להתאחד בתמיכה בהצעות החוק, שכן יהיה בקבלתן ביטוי נוסף להכרת העם והמדינה בייחודו של יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. אני מבין שסגן שר הביטחון ממליץ להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אנחנו עוברים להצבעה, נא להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל (תיקון היעדרות קרוב משפחה מעבודה), התשנ"ג–1993, לדיון מוקדם

בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום, יביא שני נושאים שטעונים הצבעה, ומייד בתום דבריו אנחנו מצביעים.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה בסדר-היום?

היו"ר ע' עלי:

כן, זה לפי סדר-היום.

חבר הכנסת בא-גד, יש לך טענה?

יוסף בא-גד (מולדת):

אצלי לא רשום בסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

אצלך זה לא רשום בסדר-היום. אני החלטתי שזה בסדר-היום, וזה בתיאום עם יושב-ראש הכנסת.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם אתה החלטת, אני מקבל.

היו"ר ע' עלי:

אני מעריך את זה מאוד ומודה לך מקרב לב.

בבקשה, חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת בא-גד, כלל הוא בכנסת, שכאשר ועדת הכנסת מביאה הודעות על החלטות שלה, עושים את זה במהלך היום. ותראה את זה, בבקשה, בקונטקסט הזה. נעשה את זה קצר, כדי שלא לגזול מזמנה של המליאה.

אני מתכבד להודיע בזאת על חילופי גברי בוועדות כדלקמן:

מטעם סיעת הליכוד בוועדת העבודה והרווחה, במקום חברת הכנסת לימור לבנת, יכהן חבר הכנסת אסעד אסעד.

בוועדת החינוך והתרבות במקום חבר הכנסת אסעד אסעד, יכהן חבר הכנסת מאיר שטרית.

היו"ר ע' עלי:

נושא זה לא טעון הצבעה. הנושא השני טעון הצבעה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ע' עלי:

יושב-ראש ועדת הכנסת, חגי מירום, ימסור הודעה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

שני נושאים. הנושא הראשון: הכנסת העבירה בישיבתה ביום 29 ביוני 1993 לוועדת החוקה, חוק ומשפט, לאחר דיון מוקדם, את הצעת החוק לביעור נגע הסמים (תיקוני חקיקה), התשנ"ג-1993, של קבוצת חברי הכנסת, לשם הכנתה לקריאה ראשונה. ועדת הכנסת, שבפניה הועלתה בעיה בעניין זה, ממליצה לכנסת לשנות החלטתה ולהעביר הצעת חוק זו לדין בוועדה המיוחדת למלחמה בנגע הסמים, שכן החוק הוגש מטעם אותה ועדה, מטעם חברים בתוכה, לכנסת, ומבחינה עניינית זה נושא שיש לדון בו בוועדה למאבק בנגע הסמים.

יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שהמליאה העבירה אליה את הטיפול, הביע את הסכמתו לשינוי המצב, ואני מבקש את אישורה של הכנסת להמלצה זו להעביר את הצעת החוק מוועדת החוקה, חוק ומשפט כפי שהוחלט במליאה.

היו"ר ע' עלי:

יושב-ראש ועדת הכנסת, לפי מיטב זיכרוני, הואיל ואז ניהלתי את ישיבת המליאה, הכנסת החליטה להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט ולא לוועדת העבודה והרווחה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא.

היו"ר ע' עלי:

תרשה לי.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אתה צודק.

היו"ר ע' עלי:

ואני גם זוכר את הוויכוח כאן, אחרי שכבר הוחלט, פנו חברי הכנסת רפאל איתן ודוד מנע וביקשו להעביר הצעת החוק לוועדה למאבק בנגע הסמים, ואני פסקתי אז, שהואיל והפנייה שלהם היתה לאחר ההצבעה, הנושא יידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

לכן, אם אתם רוצים לשנות את ההחלטה, צריך לקבל את הסכמתו של יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, ולא של יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני ער לפגם שנפל כאן. אנחנו ככל הנראה התייעצנו עם יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה מתוך מחשבה שהוועדה הזו תתבע לעצמה את הנושא הזה, כי בעבר – בטרם הוקמה הוועדה למלחמה בנגע הסמים – היו נושאים מעין אלה מועברים לוועדת העבודה והרווחה. לכן, אני באמת חושב שיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, צריך רק לומר אם הוא אינו מסכים. אם הוא אינו מסכים, אני מבקש שלא להעלות את הנושא לדיון עד שניישב את העניין אתו.

היו"ר ע' עלי:

אני מאפשר לשר המשפטים לומר כמה דברים, כי הנושא נוגע לו, הוא הציג אז את הנושא, ואחר כך יביע יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט את עמדתו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. זה נראה עניין שבין ועדות, אבל יש כאן כנראה משהו יותר מכך. נכון הדבר שזו הצעת חוק שהוכנה על-ידי החברים באותה ועדה מיוחדת לענייני סמים, והיא מטפלת בנושא נגע הסמים ולכאורה שם מקומה הטבעי. בכל זאת, לאחר בחינה יסודית של ההצעה, הממשלה התנגדה להצעת חוק זה, ומשנראה היה שאין לה רוב בכנסת, הוצע להעביר זאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, במתכוון; דהיינו, משום שההצעות יש בהן, לעניות דעתנו, פגיעה בזכויות האדם, יש שם הוראות חמורות ביותר, קיצוניות – וטוב להילחם בדרכים קיצוניות בסמים, אבל צריך גם להבין את המשמעויות של זה – חשבנו שהוועדה המתאימה כאן היא ועדת החוקה, חוק ומשפט.

לכן, אני מבקש מיושב-ראש הוועדה לבחון את העניין לפני שייתן את חוות דעתו. דהיינו, שיעיין בפרטי ההצעה, יבין שהעברה זו לוועדת החוקה, חוק ומשפט היתה מתוך שיקולים ענייניים, וכמובן אם הדבר בסמכותו, הוא יחליט לאחר בחינה של העניין. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לשר המשפטים. אני מבקש, לפני שיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט יביע עמדתו ויסכים, או לא יסכים, חבר הכנסת דוד מנע, שהציג את הצעת החוק, יגיד את דברו, למען הצדק והסדר הטוב.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מאחר שאני עצמי ניסחתי את סעיפי החוק והבאתי אותו לאישור הוועדה למלחמה בנגע הסמים, אני רוצה לומר, שיש שם דברים מקצועיים הנוגעים למלחמה בנגע הסמים וקשורים לעבודה השוטפת של משרדי הממשלה המיוצגים ומשתתפים באורח קבע בוועדה למלחמה בסמים של הכנסת. יש בהצעת החוק הנושא של בתי-ספר, נושא סוחרי הסמים והכללת סם בכמה הוראות רפואיות, ויש דברים מקצועיים נוספים שאינם בסדר-היום הרגיל של ועדת החוקה, חוק ומשפט, שתפקידה לטפל בעניינים משפטיים פר-אקסלנס. יש פה דברים מקצועיים בחוקים סוציאליים הנוגעים למשרדי ממשלה שונים, שחלקם מיוצגים בוועדה למלחמה בסמים. לכן חשבנו שמן הדין להעביר את הצעת החוק לוועדה למלחמה בנגע הסמים, שהיא הכינה למעשה את החוק הזה. רוב חבריה השתתפו בהכנת החוק הזה. בוועדה יושב סגן שר הבריאות, יושבים אנשים מהרשות למלחמה בסמים שבמשרד ראש הממשלה. הם מבינים יותר בדברים המקצועיים האלה. הרי לא עולה על הדעת שתיקון לחוק ביטוח אבטלה, שהוא חוק סוציאלי, יעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אלא הוא יועבר לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. כך גם באופן טבעי, מן הדין שחוק הנוגע למלחמה בסמים יעבור לוועדה למלחמה בסמים, כפי שחוקי אבטלה מגיעים לוועדת העבודה והרווחה, או חקיקה בנושא תחבורה מגיעה לוועדת הכלכלה של הכנסת, ולא מגיעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

לכן, אני מביע פה משאלה שהצעת החוק תועבר לוועדה למלחמה בסמים, שחבריה הם האנשים המקצועיים הבקיאים בכל סעיפי החוק הנוגעים לנגע הסמים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מנע. יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דוד צוקר.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, לפני שאענה ישירות על השאלה, עולה פה שאלה, שאינני יודע מי בדיוק צריך להשיב עליה, והיא: מה הן סמכויות ועדה מיוחדת? כלומר, יש פה שאלה שאיננה כל כך ברורה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

יש על כך תשובה בתקנון, חבר הכנסת צוקר, והיא שוועדה מיוחדת סמכויותיה כדין סמכויות כל ועדה אחרת, לרבות חקיקה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נענית'.

אשר לגוף השאלה: מהותן של ההצעות היא במידה רבה, לא מוחלטת, אבל במידה רבה, בתחום הפלילי, בתחום דיני העונשין, בתחום זכויות האזרח, זכויות האדם, ולכן נראה לי תמוה, שתחום שמסורתי היה מסור בידיה של ועדת החוקה, מסורתי היא עסקה בזה כל השנים – אגב, לאחרונה אישרנו תקנות בנושא הסמים, זו אותה ועדה שמאשרת תקנות בנושא הסמים; לכן נראה לי תמוה, או שיש לזה הסבר לא-ענייני, מדוע רוצים להעביר את הסמכויות לוועדה אחרת. ונדמה לי שזה יהיה פגום, מבחינת ההליכים בכנסת, שוועדות תתחלנה לריב האחת על סמכויות השנייה, רק מטעמים לא ענייניים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חיים אורון.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת צוקר, אנחנו לא פנינו אליך כיושב-ראש הוועדה ליתן הסכמה?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

כי אם לא עשינו כן, נפל פה פגם, שבגללו אני אציע שלא נחליט פה היום.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שעומד ליפול פגם נוסף. הנושא הזה היה אירוע במליאת הכנסת, כאשר יושב-ראש הישיבה הנוכחי, סגן יושב-ראש הכנסת, היה יושב-ראש הישיבה אז, ועל-פי התקנון – ואני לא נכנס עכשיו לוויכוח לגופו של עניין, שאינו שייך לכאן – הודיע היושב-ראש, שמרגע שהתקיימה ההצבעה והוא הודיע לאיזו ועדה עוברת ההצעה, תקנון הכנסת מחייב שהיא תועבר לוועדה הזאת.

כל ההליך שמתנהל פה עכשיו – אני מדבר על ההיבט העקרוני של קיום תקנון הכנסת – הוא באיזה מקום לא תקין, משום שיושב-ראש הישיבה אז, שהוא גם יושב-ראש הישיבה עכשיו, קבע שהנושא עובר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אגב בהסכמה כללית. הערעור היה לאחר ההצבעה. אני מציע שלא נפגע בתקנון, כי היום זה עובד לכיוון אחד, וכבר נאמר הרבה פעמים מה תפקידו של התקנון בבית הזה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חיים אורון, אני רוצה להבהיר, שתקנון הכנסת מאפשר שינוי הנושא. לכן גם הקדמתי ואמרתי בתחילת הדברים, שהנושא דורש הצבעה של הכנסת. לא מסתפקים בהודעת יושב-ראש ועדת הכנסת. כך שאם המליאה תשנה את החלטתה בעקבות הפנייה של יושב-ראש ועדת הכנסת בשם ועדת הכנסת – הנושא יאושר. אם המליאה לא תאושר, ממילא הנושא לא מאושר. הדבר הוא בהתאם לתקנון הכנסת, כך שאין פגם מבחינה תקנונית. יש פגמים אחרים, אבל לא הפגם הזה.

חבר הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת, אני מבין שאינך מבקש הצבעה?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני רוצה להגיד שני דברים. הראשון, לחבר הכנסת דדי צוקר: היה פה תום לב מוחלט מטעמה של ועדת הכנסת. איננו יודעים, או מכירים, שיקולים זרים. אנחנו היינו סבורים שההתייעצות מאחורי הקלעים, שבדרך כלל היא נעשית עוד לפני שהנושא מגיע לוועדת הכנסת, נעשתה.

אבל שעה שאני שומע שלא היתה התייעצות אתך כיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, אינני חושב שאנחנו יכולים להמליץ המלצה שכזו. הטענות שהעלית כאן הן טענות כבדות משקל. לכן אינני מבקש עוד להמשיך את הנושא הזה כאן.

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת חיים אורון, שישים לבו לכך שיש אפשרות תקנונית להעברה מוועדה, שיש פה החלטה של העברה לוועדה, ובכל זאת אפשר שוועדת הכנסת, על-פי בקשה, תדון, אבל צריך למעט בכך, אני מסכים אתך, להיזהר בזה מאוד ולא להפוך זאת לקרב סמכויות.

היו"ר ע' עלי:

אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, אני מבין שאנחנו לא מצביעים ואתה מסיר כרגע את ההצעה לצורך התייעצות נוספת עם יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

כן, בעניין זה אני מסיר את הצעתי.

היו"ר ע' עלי:

אני מפנה את תשומת לבו של חבר הכנסת אורון. לפי סעיף 141(ב): "החליטה הכנסת להעביר את הצעת החוק לוועדה, תועבר ההצעה לוועדה שהכינה אותה לקריאה ראשונה; חבר הכנסת רשאי לפנות לוועדת הכנסת, בין לפני החלטת הכנסת להעביר את הצעת החוק לוועדה, ובין לאחר מכן, בבקשה שתציע לכנסת להעביר את הטיפול בהצעת החוק לוועדה אחרת"; יש המשך לסעיף זה. אני מבין שוועדת הכנסת פעלה בהתאם לסעיף הזה.

כך שאנחנו מסכמים את העניין. הכנסת תדון שוב בעניין הזה לאחר שתשמע את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

דוד מנע (הליכוד):

אבקש להזמין אותי ואת יושב-ראש ועדת הסמים לוועדה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

ברצון רב.

היו"ר ע' עלי:

בסדר גמור. כעת אנחנו עוברים לנושא השני, בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני בכל זאת רוצה לעשות שימוש באותו סעיף תקנוני, והפעם אני מקווה בצורה מוסדרת. הדברים הם כדלקמן:

הכנסת בישיבתה ביום 30 ביוני 1993 העבירה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, לאחר דיון מוקדם, את הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – בחירות בבתי-חולים), התשנ"ג–1993, לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

ועדת הכנסת, לאחר שהועלתה בפניה השגה בעניין זה על-ידי חברי הכנסת, ממליצה לכנסת לשנות את החלטתה ולהעביר את הצעת החוק הנ"ל לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

יושב-ראש ועדת הפנים הביע את הסכמתו לשינוי המוצע. והרי זה הועבר לוועדת הפנים, כך שהפעם אין לנו בעיית התייעצות עם יושב-ראש ועדה.

כמו כן, אני רוצה לציין כאן שכמעט מאז ומעולם ועדת החוקה, חוק ומשפט היא אשר דנה בדיני בחירות, והגם שמדובר כמובן בעניין ששר הפנים עונה בו, מדובר כאן בדיני בחירות. על כן מבחינה עניינית אנחנו מציעים שוועדת החוקה, חוק ומשפט היא שתדון. אני מקווה ששר המשפטים במקרה זה מקבל את ההמלצה של ועדת הכנסת.

אבקש אישורה של הכנסת להמלצה זו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אני מבין שאין התנגדות. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – בחירות בבתי-חולים), התשנ"ג–1993, מוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה לקריאה ראשונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יש לי הבהרה בעניין זה. בוועדת הפנים אנחנו דנים בחוקי בחירות. צריך להיות ברור שאומנם יושב-ראש ועדת הפנים הסכים לכך.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אמרתי שהוא הסכים. מדובר לא בעניינים טכניים אלא בעניינים מהותיים של הזכות לבחור, ועל כן ועדת החוקה, חוק ומשפט בדרכ כלל דנה בכך.

היו"ר ע' עלי:

יושב-ראש ועדת הכנסת מסר כאן במפורש, שיושב-ראש ועדת הפנים הסכים לשינוי המוצע.

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק מוועדת הפנים לוועדת החוקה, חוק ומשפט? מי נגד?

רפאל אלול (העבודה):

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מבקש להוסיף גם את קולי. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

ההערה שלך במקומה.

הצבעה מס' 5

בעד המלצת ועדת הכנסת – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

המלצת ועדת הכנסת להעביר את חוק הבחירות לכנסת (תיקון בחירות בתי-חולים), התשנ"ג–1993, מוועדת הפנים ואיכות הסביבה לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

היות שההחלטה נתקבלה פה-אחד – 17 בעד, ונוסיף את קולו של יושב-ראש ועדת הכנסת – 18 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים; ובכן, פה-אחד הוחלט להעביר את הצעת החוק מוועדת הפנים לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים כעת להמשך סדר-היום. שר המשפטים מתבקש להשיב על שתי שאילתות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא עכשיו. התשובות לא בפני. אני אבלה פה את כל היום. אני יכול להשיב עכשיו על הצעת החוק של חבר הכנסת דוד צוקר.

היו"ר ע' עלי:

אני מסכים, אין בעיה, כשיהיה נוח לאדוני אנחנו נעסוק בשאילתות.

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – ביטול החסינות בפני דין פלילי), התשנ"ג-1993
(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)

היו"ר ע' עלי:

עד שתגענה התשובות על השאלות לשר המשפטים, אנחנו נעבור להצעת חוק תתצ"ח – הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – ביטול החסינות בפני דין פלילי), התשנ"ג-1993. חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה. ישיב שר המשפטים. לאחר מכן נעבור לתשובות על שאלות, אם הן תהיינה מוכנות, ונמשיך בסדר-היום.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שלי גם היא עוסקת באותו דיון ציבורי מתמשך, נצחי, שכנראה לא ייתם ולא יבוא לו סוף, וכך אולי טוב שיהיה, העוסק בשאלת החסינות של חברי הכנסת.

הצעת החוק שלי גם היא עוסקת בשאלת היקפה של החסינות, בשאלת מעמדו של חבר הכנסת ביחס לחוק, בשאלת מעמדו של חבר הכנסת בשעה שהוא ממלא את תפקידו, והאם המעשים שהוא עושה נועדו לשם מילוי התפקיד או שמא לא נועדו לשם מילוי התפקיד. אם נאמר זאת בלשון הדיון הציבורי המתקיים, גם החוק הזה עוסק בשאלה, האם חבר הפרלמנט, חבר הכנסת, הוא מורם מעם, או שמא החסינות שממנה הוא נהנה נועדה לאפשר לו למלא את תפקידו באופן טוב יותר, יסודי יותר ורציני יותר.

הצעת החוק הזאת באה בעיקר בהקשר של הצעת חוק חשובה אחרת, שעברה אף היא בקריאה טרומית והחל הדיון עליה, של חבר הכנסת מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת. הצעת החוק שלי במרבית הנקודות סותרת או מציגה תזה שונה מזו של חבר הכנסת מירום. בסוף דברי אומר, על-פי שיחה עם יושב-ראש ועדת הכנסת, מה בכוונתנו לעשות בהמשך הדברים.

לגופו של עניין, כיצד בעצם מתברר היום מעמדו המשפטי של חבר הכנסת בשעה שמוגש נגדו כתב אישום? ההליך ידוע לכולנו, הצד הטכני ידוע לכולנו. בשלב הראשון מניח היועץ המשפטי לממשלה את כתב האישום בפני חברי ועדת הכנסת, ובשלב השני, אם ועדת הכנסת ממליצה על הסרת חסינות, מחליטה מליאת הכנסת, אחרי שהיא שומעת מספר מועט של חברים, בעצם את יושב-ראש הוועדה ודעת המיעוט בוועדה, על הסרה או אי-הסרה של החסינות – – –

חיים אורון (מרצ):

ומקיימת דיון.

דוד צוקר (מרצ):

ומקיימת דיון של חברי הכנסת, אבל בלי שחברי הכנסת שאינם חברים בוועדת הכנסת מורשים לעיין בחומר באופן רציני. כלומר, יש פה שתי הזדמנויות – פעם אחת במליאת הכנסת ופעם שנייה בוועדת הכנסת – שבהן חברי הכנסת ממלאים תפקיד מעין שיפוטי בשעה שהם עוטים אדרת פוליטית.

כל ההליך כולו, אגב, באופן דומה למרבית מדינות העולם, אם כי לא כולן, צריך להודות על האמת, הוא הליך פוליטי, וגם בארץ ההכרעה נעשית, בין השאר, על סמך שיקול פוליטי. אינני מתייחס לדוגמאות עכשוויות קרובות, אבל יכולתי להביא דוגמאות מן העבר שבהן ייתכן שאילו התבצע הליך אחר לבחינת הסרת החסינות – ייתכן שהחסינות לא היתה מוסרת; או במקרים אחרים, ייתכן שהחסינות כן היתה מוסרת, אף שלא הוסרה. ראה מקרה חבר הכנסת לשעבר עמר, שלא הוסרה חסינותו אף שבשלב מאוחר יותר נמצא חבר הכנסת לשעבר עמר אשם, כאשר הוא כבר לא היה חבר כנסת; אני יכול להרהר או לערער או להטיל ספק בשאלה, האם היתה מוטלת על חבר הכנסת מחאמיד הסנקציה שהוטלה עליו לו התקיים הליך אחר, שהיה נקי מן המטענים הפוליטיים.

חברי הכנסת, צריך לזכור שהחסינות בישראל, זו המהותית וזו הפרוצדורלית, היא רחבה למדי. יש הטוענים שהיא רחבה מדי. אינני משוכנע שהיא רחבה מדי בכל הנושאים, אבל בכל אופן צריך לזכור, שכיום יש הגנה לכל חבר כנסת גם על מעשים שלא נעשו לצורכי מילוי התפקיד. יש חסינות פלילית, וייתכן שלעתים בחסות מטרייה פוליטית יוכל חבר כנסת לעבור עבירות פליליות, שאין קשר בינן לבין מילוי תפקידו כהוא זה, ולא תוסר חסינותו והוא יוכל לבצע את העבירה.

מהי מטרת החוק? מטרת החוק משולשת. אומר בקצרה: עיקרון ראשון – שמירה על עקרון החסינות באופן תקיף והגנה על הצורך בהקניית חסינות אוטומטית לחבר כנסת כל עוד הוא ממלא את תפקידו. אני מדגיש את העיקרון הזה, כי פה עיקר ההתנגשות בין ההצעה שלי לבין תפיסתו של חבר הכנסת מירום, המבקש שבכל פעם שיוגש כתב אישום נגד חבר כנסת, יצטרך חבר הכנסת לבקש חסינות. פה, בבסיס הדברים, האי-הסכמה בין חבר הכנסת מירום לבני.

העיקרון השני, נדמה לי שהוא מרכזי בחשיבותו, בעיקר נוכח המטענים המלווים את הדיון בעתות של הסרת חסינות – לנקות את ההליך הזה משיקולים פוליטיים, או עד כמה שאפשר לנקות אותו מן השיקולים הפוליטיים שבהם הוא רווי, וכולנו יודעים זאת.

המטרה השלישית של החקיקה היא, שהחסינות לא תחול על עניינים פליליים, ושום ברית פוליטית ושום מטרייה פוליטית לא יוכלו לאפשר חסינות על עניינים פליליים.

מה היא הדרך המוצעת על-ידי? אני אומר רק את עיקרי החוק. אני לא מתעכב על כולו, אני מדבר רק על העיקרון המרכזי שבו. שאלת החסינות, השאלה האם חבר הכנסת עבר את העבירה לצורכי מילוי תפקידו או לא, במקום שהיא תידון בוועדת הכנסת ובמליאה, היא תידון על-פי ההליך המקובל כאשר מבקשים להעמיד שופט לדין. כלומר, הפורום שיעסוק בשאלה, האם עשה חבר הכנסת את מה שהוא עשה, את העבירה שבה הוא חשוד, לצורכי מילוי התפקיד או לא, תידון בפני פורום של שלושה שופטים בבית-המשפט המחוזי. זהו ההליך המבוצע כיום, תודה לאל במקרים נדירים, כאשר מבקשים להעמיד שופט לדין.

בדרך זו, ובסעיפים אחרים של הצעת החוק, אני מאמין שאפשר יהיה למנוע במידה רבה את האפשרות שלפיה חבר כנסת ייהנה מחסינות על עבירות פליליות שהוא ביצע ולא היה קשר בין לבין מילוי התפקיד כהוא זה.

אם תעבור הצעת החוק הזאת את הקריאה הטרוםית – ופה אני מבקש להודות ליושב-ראש ועדת הכנסת, אף או מפני שאנחנו חלוקים בדעותינו – ההצעה שלנו היא, והוא יוביל את המהלך: שתוקם ועדה משותפת לוועדת הכנסת ולוועדת החוקה, חוק ומשפט – מאחר שאנחנו עוסקים פה בשאלה קונסטיטוציונית מדרגה ראשונה ולא בשאלה טכנית – שתבחן את שאלת החסינות בהיקף רחב על-פי תפיסה זו או על-פי תפיסה אחרת.

אני רוצה לומר ליושב-ראש ועדת הכנסת, שאסור בשום פנים ואופן שתהיה איזו הכרעה לפני שעניינים הנדונים עכשיו על סדר-היום הציבורי יוכרעו. אולי אני לא צריך לומר את זה כי זה מובן מאליו, אבל ראוי שזה ייאמר גם בפומבי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מבקש לשאול שאלה.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה. יש לך עוד דקה.

חנן פורת (מפד"ל):

אני רוצה לשאול אותך, כמי שתומך בתיקון הזה, האם אינך סבור שהיה מקום לאינסטנציה נוספת בין היועץ המשפטי לבין הממשלה, אינסטנציה שיפוטית או ציבורית לא של חברי כנסת, כדי לבחון את העניין הזה? כי אחרי הכול, היועץ המשפטי לממשלה מייצג את הממשלה, ואילו פה יש איזה חשש –

--

דוד צוקר (מרצ):

ההנחה של הצעת החוק היא, שההכרעה בשאלה, האם בוצעה עבירה, או חשד לעבירה, לצורכי מילוי תפקיד או לא, היא הכרעה שדורשת גוף שיפוטי נקי מכל שיקול אחר. לכן חשבנו שאין דרג אחר

שיכול לעשות את זה. היתה הצעה לפני כן, שאולי זה יעשה נניח בפני שופט בית-משפט עליון, אבל אז אתה פוסל את האפשרות לערער אחר כך.

חנן פורת (מפד"ל):

שופט בדימוס.

דוד צוקר (מרצ):

אתה יודע מה? לי נדמה שזה לא ראוי, אבל ייתכן שצריך לבחון אפשרות של אינסטנציה נוספת, שתהיה רביזיה או ביקורת על החלטת היועץ המשפטי, שכן גם הוא, אתה אומר, ממונה על-ידי גורם פוליטי, אם כי נדמה לי שהיועץ המשפטי לממשלה כפוף אך ורק לשיקולים של החוק ושל הדין.

היו"ר ע' עלי:

מאחר שיש לך עוד דקה, אני מציע לאפשר שאלה נוספת ליושב-ראש הנהלת הקואליציה, שלא יאמרו שאני מקפח אותו.

אלי דיין (העבודה):

אני לא מבין. הרי אם יש חסינות מהותית, ואתה בעד שתישאר החסינות המהותית, מטבע הדברים, העבירה – – –

חגי מירום (העבודה):

תן לו דוגמה של עבירת מין.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אלי דיין, הרי אפשרתי לך מיוזמתי לשאול שאלה במסגרת הזמן של הנואם. אבקש תשובה קצרה.

דוד צוקר (מרצ):

לגבי שאלת עבירות התנועה, גם הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום וגם ההצעה שלי זהות. אבל אמר לך חבר הכנסת חגי מירום בקריאת ביניים: היום יש לך ולי חסינות בפני עבירות מין.

חגי מירום (העבודה):

לכאורה. לפני דיון – – –

דוד צוקר (מרצ):

מה זאת אומרת? היום תוכל לדרוש חסינות על הדבר הזה, ורק ועדת הכנסת ואחר כך המליאה יכולות להסיר את החסינות.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – כל היום דופקים אחד את השני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת צוקר. שר המשפטים, בבקשה.

רבותי חברי הכנסת, אני מבין שההערה של חבר הכנסת איתן מעוררת התרגשות, אבל אני מבקש להפסיק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כידוע לנו היטב, חסינות חברי הכנסת באה כדי להגן עליהם מפני כל חשש של אפשרות שהשלטון או גורם שלטוני, בין שזו הממשלה, בין שזה היועץ המשפטי לממשלה, יבקשו להתנכל לחבר כנסת מסוים בשל עמדותיו או בשל האופן שבו הוא ממלא את תפקידו. לכן, מן הראוי הוא שהכנסת עצמה וחברי הכנסת יחליטו בשאלה מה היקף החסינות הראוי, מה סוגה ומה הדרך לטפל במקרה שמי שנהנה לכאורה מהחסינות תוסר חסינותו.

לכן, אנחנו, בוועדת השרים לענייני חקיקה, משתדלים שלא לנקוט עמדה מחייבת בהצעות חוק שעניינן חסינות חברי הכנסת ולהשאיר חופש פעולה וחופש הצבעה ושיקול דעת לכל חבר כנסת באשר הוא.

אני כשלעצמי מברך על היוזמות לבחינה מחודשת של היקף החסינות, מהותה ואופן הטיפול בנושא. אין זה סוד שיש ביקורת בחוגים מסוימים, גם בקרבנו, בנושאים הללו, ולכן כשבאה הצעת החוק של חבר הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת, אפשרנו וביקשנו להעביר אותה לוועדה לדיון. נראה לנו כי לפחות ממד חשוב אחד, בין השאר, בא לידי ביטוי, והוא שבמקום שהיועץ המשפטי לממשלה, משמצא שיש ראיות להעמדת חבר כנסת לדיון, יבוא בפני הוועדה כשנטל ההוכחה הוא עליו – מבקש חבר הכנסת חגי מירום לומר לחבר הכנסת: הבה תסביר אתה, אם היועץ המשפטי לממשלה מצא לכאורה ראיות נגדך, מדוע צריך אתה וראוי אתה ליהנות כאן מחסינות ומדוע לא תהיה כאחד האנשים. הנושא הזה, אני מבין, נבחן עכשיו בוועדה בין שאר ההצעות שהעלה חבר הכנסת חגי מירום.

גישה שונה במקצת מציע חבר הכנסת דדי צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. הוא מעלה את השאלה העקרונית, האם מן הראוי שהכנסת עצמה, קודם באמצעות ועדה שלה ולאחר מכן במליאתה, היא שתהיה הפוסק והמחליט בשאלת החסינות המהותית ו/או הפרוצדורלית, והוא מנסה להעביר את השאלה הזו להכרעת גוף שיפוט בהרכב מלא, כדי שהוא יבחן את הטענות המועלות על-ידי שני הצדדים, אם ישנן, ויכריע מתוך תחושה שהוא לא מעורב בעניין, והאם ייתן לאותה מערכת שיפוט את היוקרה שהוא נותן לה בדרך כלל, שהיא תחליט לגופו של עניין.

אמרתי את הדברים, רק כדי להבהיר שאני רואה ברכה גם את הצעת החוק החדשה שהוגשה. ועל כן, בלי לנקוט עמדה לגופה, אנחנו תומכים בהעברת ההצעה אף היא לוועדה של הכנסת, מה גם ששמענו ששני היושבים-ראש הנכבדים משתפים פעולה ביניהם ומוכנים לוועדה משותפת שתורכב מחברי ועדת החוקה, חוק ומשפט וחברי ועדת הכנסת, וגם על גישה זו יש לברך. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לשר המשפטים. חבר הכנסת בא-גד ביקש להסיר את ההצעה. אני רואה שהוא איננו באולם. חברת הכנסת נעמי בלומנטל ביקשה לדבר אחריו. בבקשה. לפי סעיף 137(ב) מגיעות לך עשר דקות.

רענן כהן (העבודה):

אבל את לא חייבת לנצל את כל עשר הדקות.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לצערי נקראנו בתקופה האחרונה וגם בשנים קודמות, כשעדיין לא הייתי חברת כנסת, לעתים תכופות לנושא של הסרת החסינות של חברי הכנסת. בראש ובראשונה

אני רוצה לומר, שאני מצרה על כך שאנחנו בכלל מגיעים למצב כזה, שחברי כנסת מביאים את עצמם למצב שעל סף מעשים חמורים כאלה אנחנו נדרשים להסיר את חסינותם. חבל שנבחר ציבור מגיעים למצב הזה, ועל כך כולנו מצרים.

עם זאת, השאלה של החסינות היא שאלה נכבדה ביותר, ואני רוצה לברך את חברי הכנסת שנקראו לנושא הזה, חבר הכנסת דדי צוקר וחבר הכנסת חגי מירום, וחשבו שמן הראוי שאנחנו כחברי כנסת, עם הזכויות שיש לנו בשל החסינות הזאת, נשאל את עצמנו ונבחן את עצמנו השכם והערב, על מה ולמה יש לנו החסינות הזאת ומה הם תחומיה. לפיכך, אני מברכת אותם על עצם העלאת הנושא, ואני חושבת, שהנושא חשוב שיידון כאן במליאה ולא בוועדה זו או אחרת, כדי שכל חברי הכנסת ולא רק חברי ועדה זו או אחרת יוכלו להביע את עמדתם בעניין.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מה שמתבקש מדברייך הוא, שתגישי הצעה לסדר-היום לדון במליאה בעניין חסינות חברי הכנסת, ויש אפשרות שיתמכו בה. זו לא הצעה לסדר-היום, זו הצעת חוק, שאותה צריך להעביר לוועדה בהליך חקיקה מתוקן או להסיר אותה מסדר-היום.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ברור לי לחלוטין, אני רק חשבת שמן הראוי שנרחיב את הדיבור על עצם הרעיון של חסינות חברי הכנסת – ערכיות החסינות – ומשום כך ביקשתי הסרה פרוצדורלית. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

אני מבקש להבהיר לחברי הכנסת, שאנחנו עוסקים כעת בהצעת חוק בקריאה טרומית. נביא את זה להצבעה. אם הנושא הזה יאושר, הוא יעבור לוועדה, הוועדה תכין את הנושא ותביא אותו לקריאה ראשונה, ובאותה עת תהיה אפשרות לכל חבר כנסת להביע את עמדתו לפני ההצבעה. כך, חברת הכנסת בלומנטל, התקנון כיוון לדעתך.

רבותי, אנחנו מצביעים על הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – ביטול החסינות בפני דין פלילי), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת דוד צוקר. מי בעד אישור והעברה לוועדה? איזו ועדה, אדוני שר המשפטים?

חגי מירום (העבודה):

ועדה משותפת לוועדת הכנסת וועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש לדעת: ועדה משותפת שקיימת?

דוד צוקר (מרצ):

ועדה משותפת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, אם לא הוקמה ועדה, מן הראוי להעביר זאת לוועדת הכנסת שהיא תחליט.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו מצביעים אם להעביר – – –

גדעון פת (הליכוד):

להעביר או להסיר.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו מצביעים להעביר או, כמובן, להסיר. אם מעבירים, מעבירים לוועדת הכנסת שתחליט באיזו ועדה יידון הנושא.

רן כהן (מרצ):

כולל אפשרות שזאת תהיה ועדה – – –

היו"ר ע' עלי:

כמובן, ועדת הכנסת תחליט.

מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 12

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון ביטול החסינות בפני דין פלילי), התשנ"ג-1993,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 18, נגד – 12. רבותי, הנושא אושר ויועבר לוועדה שתקבע ועדת הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. שר המשפטים מתבקש להשיב על השאלות הבאות.

אסירים ביטחוניים

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר המשפטים ביום כ"ו בסיוון התשנ"ג (15 ביוני 1993):

בעקבות פרסום פרשת שפיטתו ומאסרו של רס"ן עמית, ברצוני לשאול:

1. כמה אסירים ביטחוניים ששמם ודבר מאסרם חסויים מוחזקים בבתי-הכלא בישראל, ובאילו תנאים?

2. מה היא עמדת משרד המשפטים/ פרקליטות המדינה לגבי פרסום שמם ודבר מאסרם של כל אחד מאסירים אלה?

3. מה היא מדיניותו של משרד המשפטים בנדון?

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת יוסי כץ הציג לי שאלה מעניינת, אלא שאני לא יכול להשיב עליה. הוא שואל: כמה אסירים ביטחוניים ששמם ודבר מאסרם חסויים מוחזקים בבתי-הכלא בישראל, ובאילו תנאים? כשר המשפטים עלי להשיב שהנתונים מצויים, כפי שאני מניח, ברשות משרד הביטחון ושירות בתי-הסוהר. מכל מקום, אין בידי משרד המשפטים נתונים בעניין זה.

אשר לשאלות האחרות שלך: בכל מקרה של איסור פרסום נבדקת שאלת הפרסום על-פי שיקולים ענייניים ומבחן האיזון בין צורכי ביטחון המדינה, או אינטרסים מוגנים אחרים, לבין חופש המידע וזכויות האזרח, כך שהשיקולים מבוססים על-פי הוראות החוק. זה מה שאני יכול להשיב לך דרך כלל, כמובן, שלא לדבר על עניינים מסוימים שהם לא בפני.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יוסי כץ.

יוסי כץ (העבודה):

אני הבנתי את תשובת השר, אבל האם אין השר סבור שבמערכת מתוקנת, כפי שקיימת במדינת ישראל, מן הראוי ששר המשפטים והעומדים בראש המערכת המשפטית יהיו מעודכנים בפרטים יותר ברורים, וגם אם התשובה עליהם היא חסויה, שהמידע יהיה מצוי בידיהם?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת כץ. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תשובתי, בכל הענווה, חיובית.

אשר למצב הקיים: הוא פועל יוצא של החוק. אם בית-משפט קובע, שעניין מסוים יידון בדלתיים סגורות, או נותן צו איסור פרסום, אין כיום שום הוראת לוואי המחייבת דיווח על כך לשר המשפטים, וממילא אין לשר המשפטים זכות על-פי חוק לתבוע מידע שכזה. אם מישהו מבקש לתקן את המצב, הוא רשאי לעשות את הדרוש לשם כך.

היו"ר ע' עלי:

אני מודיע שמיד אחרי השאילתא הבאה אנחנו עוברים לשאילתא בעל-פה אל שרת התקשורת, של חבר הכנסת סאלח טריף.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה עם הצעת החוק שלי?

דן תיכון (הליכוד):

מה עם הצעת החוק של חבר הכנסת שטרית? הרי כולם מחכים לה.

היו"ר ע' עלי:

אחר כך.

דן תיכון (הליכוד):

מאחר שזו אותה שרה, אולי – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, יש תקנון שאומר: שאילתות בעל-פה לפני הצעות לסדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

התקנון קובע ששאלות בעל-פה יהיו בתחילת הדיון ביום רביעי.

היו"ר ע' עלי:

על אחת כמה וכמה כשהנושא נמצא באותו סעיף. כפי שאני מכיר את חבר הכנסת שטרית, הוא בכל ישיבה מעיר על כך, והפעם יהיה נאה דורש ונאה מקיים. אני בכל אופן רוצה לשמור על הכלל הזה.

כתב אישום כנגד מישאל כהן תושב חברון

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר המשפטים ביום ג' בתמוז התשנ"ג (22 ביוני 1993):

תושב חברון, מישאל כהן, הועמד לדין פלילי על-ידי פרקליטות המדינה, בשל שימוש שעשה בנשקו לאחר שהותקף באבנים, ובהסתמך על הודעתו שלו שמסר במשטרה כשבא, ביוזמתו, לדווח על האירוע.

בית-המשפט המחוזי בירושלים (השופטים בזק, צמח ואור) זיכו את הנאשם בערעור, תוך שהם קובעים בפסק-דינם כי "לא היה יסוד לאשמה ולא היה מקום להעמדת הנאשם לדין", וכן כי העמדתו לדין והרשעתו "אינה מתיישבת עם השכל הישר ועם מטרות החוק".

ברצוני לשאול:

1. מי הפרקליט שהיה אחראי להכנת התיק והחליט על הגשת כתב האישום?
2. בעקבות האמור בפסק-דינו של בית-המשפט המחוזי, מה הם הצעדים שיינקטו כלפי הפרקליט?
3. מה היא הסנקציה המופעלת במשרד המשפטים נגד מי שנמצא נוהג כפי שקבע בית-המשפט?

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת עוזי לנדאו מחזיר אותנו לאותו משפט שהיה לתושב חברון מישאל כהן, שהועמד לדין על שעשה שימוש בנשקו לאחר שהותקף באבנים, ובבית-המשפט המחוזי, למיטב ידיעתי, הוא זוכה.

ובכן, בא בטרוניה חבר הכנסת עוזי לנדאו אל הפרקליטות, וכבר היתה לי הזדמנות להשיב בעניין זה פעם אחת או פעמיים בעבר. עניין זה היה בטיפול התביעה של משטרת ישראל, הוא לא היה

בטיפול של פרקליטות המדינה, וממילא לא היה בשיקול דעתה, וממילא אפשר לחסוך את הביקורת הישירה, אם יש ואם אין לה מקום, מהפרקליטות.

2-3. גם אילו היה זה פרקליט שהיה מטפל בעניין זה, לא היו נוקטים נגדו צעדים כל עוד פעל בתום לב ועל-פי שיקול דעתו המקצועי. ודאי שכך שעה שבית-משפט השלום שדן בעניין ראה מקום להרשיע אותו נאשם. נכון הדבר שההרשעה בוטלה בערעור.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשפטים, את השאילתא הזאת העליתי משום שבפרקליטות יש פרקליטים מספר – בשום פנים אינני רוצה שישתמע שכך הוא הנוהג בין כולם, אבל יש כאלה שמתנכלים, ואני משתמש במלה חריפה, שמתנכלים למתיישבים מיהודה ושומרון, העושים מעשה נורמלי ויוצאים להגנת עצמם כאשר משליכים עליהם אבנים, בקבוקי תבערה וכדומה.

אני מבקש להעלות סוגיה כללית, והיא דנה או שואלת על ההתייחסות והגישה של הפרקליטות, כאשר מתברר, למשל, שבמשטרה עשו מעשים והוציאו עדויות שלא כדין ממישהו, או שבשב"כ עשו מעשים, כפי שהיה בפרשת נאפסו – אז אמרה הפרקליטות שאי-אפשר לתת בידי המשטרה ובידי השב"כ לחקור את עצמם; אני מבקש לדעת את עמדתו של אדוני, מהו המנגנון או מה הן הסנקציות שמציע שר המשפטים לנקוט, כאשר פרקליט חורג ממסלול העבודה הרגיל שלו, האם החקירה נגד אותו אדם תהיה בתוך הפרקליטות, או האם הוא מציע גוף חיצוני למשרד המשפטים? תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת לנדאו. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת לנדאו, גם פרקליטות המדינה ואף בתי-המשפט יכולים לעמוד לביקורת. ודאי שגם הם לא מעל לחוק. עם זאת, ראוי להיזהר מהאשמות כוללות וגורפות, ולו גם הן מתייחסות לפרקליטים מספר, בלי לנקוב בשמות ובלי להביא לידיעתנו מקרים מסוימים.

אני מתרשם שהפרקליטות בוחנת כל מקרה לגופו על-פי הראיות שלפניה. אין יושבים בפרקליטות אנשים שנותנים דרור להשקפות הפרטיות, המפלגתיות או הפוליטיות שלהם. אדרבה, הרי לא נעלם ממך שיש ביקורת לא מועטה מחוגים מסוימים מדוע פרקליטה מסוימת מכהנת בעמדה בכירה

במשרד המשפטים, לאחר שייצגה קו מסוים או ניסחה עמדות בצורה מסוימת. כל עוד הפרקליטה פועלת מבחינתה משיקולים מקצועיים או על סמך הנחיות שניתנות לה, אני לא יכול לבוא אליה בטענות, ואני אגן עליה ועל זכות עבודתה בפרקליטות, כשם שאני אגן על זכות עבודתם בפרקליטות של עובדים שיש להם השקפות כאלה או אחרות.

פרקליטות המדינה לא צריכה להיות מעוצבת מאנשים בעלי השקפה פוליטית אחת ויחידה, אלא מאנשים המסוגלים להתעלם מההשקפה הפרטית שלהם ולבחון את הנושא העומד לפניהם בבחינה ובגישה מקצועית, עניינית. גם כך הם עומדים לביקורת.

לכן, אם היה מקרה מסוים שנבחן בשתי ערכאות, אדרבה, ראינו שערכאה אחת חשבה שהפרקליטות צדקה והערכאה השנייה, מטעמים מסוימים מאוד שכתובים בפסק-הדין, ראתה לשנות גם קביעה עובדתית ובעטייה גם תוצאה משפטית. לכן, אינני רוצה לבחון עכשיו גם מדוע בא השינוי. ניתן לעשות גם זאת.

חבר הכנסת לנדאו, עיקרם של דברים, יש מקרים קשים כתוצאה ממצב קשה בשטח. אתה מודע לו ואתה מכיר אותו. כל אנשי הפרקליטות חיים בתוך עמם וערים לקושי של אנשים הנקלעים למצבים מסוימים. הם בוחנים את המקרה לא מתוך התעלמות מהמצב ומהקשיים שהוא מעורר אצל אנשים שנקלעים שלא באשמתם למצבים קשים, שדורשים לפעמים הכרעה בתוך שניות, בייחוד אם הם חשים שנשקפת סכנה לחייהם.

לכן, בסך הכול אין מדיניות שמחפשת להעמיד לדין, כמו שאין מדיניות שמבקשת לחפות. תמיד מביאים בחשבון את הנסיבות המיוחדות. אני מדגיש זאת, משום שחוזרים ועושים שימוש במקרה מסוים שגם אתה הזכרת אותו, בבחינת בוא ונוציא מן הפרט אל הכלל. זה לא כך.

אני אדון תמיד גם אתך וגם עם כל חבר כנסת, אם יהיו לכם השגות לגבי שיקולים זרים, שמא נקלעו לעניין מסוים, עד כמה שהדבר בכלל מותר לנו. כי הטוב ביותר הוא, שאנחנו בכלל ניזהר ונשאיר לבתי-המשפט לבקר את הפרקליטות ואת המשטרה, לפחות באותם עניינים שנדונו באותן ערכאות. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשפטים.

שאלות בעל-פה

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים לשאלות בעל-פה. שרת התקשורת תשיב על שאלתא בעל-פה מס' 182, של חבר הכנסת סאלח טריף: צמצום סיקור הכנסת על-ידי הטלוויזיה. בבקשה, חבר הכנסת טריף.

צמצום סיקור הכנסת על-ידי הטלוויזיה

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת התקשורת, שמעתי כי התוכנית "בכנסת" של מר חנן עזרן בערוץ-1, שדרכה מתוודע האזרח לעומק הפעילות הפרלמנטרית, עומדת לרדת מהמסך.

ברצוני לשאול את כבודה:

1. האם עומדת התוכנית "בכנסת" להסתיים?

2. מה הם השיקולים להחלטה?

3. האם לפתיחת הערוץ השני כערוץ מסחרי השפעה על ההחלטה?

4. האם אין מקום לתוכנית המסקרת את פעילות הכנסת? תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת טריף. שרת התקשורת, בבקשה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, התוכנית הזאת נקבעה במערכת של תוכניות הטלוויזיה. עכשיו יש דיונים על תוכניות לעונה הבאה. במסגרת רענון והכנה של תוכניות שידור לעונה הבאה – כפי שתוכניות אחרות תהיינה נדונות, תהיה נדונה גם התוכנית הזאת. אין היא התוכנית היחידה הסוקרת את הנעשה כאן. ערוץ-1, דהיינו הטלוויזיה הממלכתית, מסקר בדרכים רבות ושונות את הנעשה כאן.

ידוע לי שעכשיו עומדים – ואני לא יודעת אם הדבר כבר נתקבל או לא, כי אינני שותפה להכנת תוכניות; אבל תהיה כנראה הארכת התוכניות, למשל התוכנית "מבט" תאריך שעה במקום חצי שעה, וייכנסו גם דברים נוספים.

מכל מקום, השיקולים הם ענייניים, של הטלוויזיה. אחד השיקולים שכדאי להביא בחשבון הוא, שרוב הזמן של הערוץ הראשון במשך היום תפוס על-ידי הטלוויזיה הלימודית. עכשיו יהיה גם ערוץ שני. ייתכן שדבר זה ייכנס לשיקולי הכנת התוכניות וייתכן שלא.

הכנסת מסוקרת היום על-ידי הערוץ השני, ותימצא דרך, הסיקור הזה בוודאי יישאר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת סאלח טריף. בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי, שמעתי את תשובתך ואני מודה לך עליה. אבל את יודעת שבכנסת מתרחשת פעילות חשובה ביותר ויש בה עניין רב מאוד לציבור. לא יכול להיות שפעילות של חקיקה בנושאים חשובים מאוד, שיש בהם השפעה רבה על הציבור והוא זכאי לדעת עליהם, כמו גם פעילות הוועדות השונות של הכנסת ופעילות אחרת שמתרחשת כאן, בעיקר בנושאים מדיניים וביטחוניים – כל זה עובר בטלוויזיה בשתיים או שלוש שניות ב"מבט". האם יש בכך די?

גברתי, אולי את יודעת, שמתחילת המושב הבא של הכנסת, גם הערוץ השני לא ישדר מכאן. האם את משיבה לי, שאכן תהיה תוכנית אלטרנטיבית שתסקר את הפעילות האמיתית המתרחשת כאן, ולא יהיו רק זוטות העוברות בדקה אחת או שתיים ב"מבט" כל יום? תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת סאלח טריף. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת טריף, אני רוצה לתקן את דבריך ולומר, שאין חשש שדיוני הכנסת לא יסוקרו, לא רק על-ידי הערוץ השני, אלא גם על-ידי כל הטלוויזיות בעלות ההיתרים בארץ. אלא מה? הטלוויזיה והרשתות השונות תהיינה מיוצגות כאן כאשר תהיינה שערוריות, כאשר יהיו ויכוחים על נושאים לא חשובים, אולי תגרות וכיוצא באלה. בוודאי לא יהיה סיקור של העבודה האמיתית והמאומצת והמעמיקה של הכנסת.

אשר על כן, אני מבקש לשאול את השרה: נכון שהתחרות בין הרשתות השונות היא דבר בריא ביותר, אבל חשוב לגרום במסגרת הממשלה לאיזה תיאום גם בנושא התחרות, כדי שלא נראה באותו

זמן, למשל תוכניות של צרכנות נבונה, בתחרות בין שני ערוצים, כדי שגם הדברים הקשורים לחינוך לדמוקרטיה, הנעשים בנינוחות בכנסת, ייראו לפחות על-ידי הנוער בערוץ-3 או בטלוויזיה החינוכית. האם גברתי השרה מתכוונת ליזום עבודת תיאום בין הרשתות השונות, בין השרים האחראים בממשלה?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת דוד מגן. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ע' עלי:

אני יודע, אבל סדר השאלים רשום אצלי בפתק, וחבר הכנסת יהלום מופיע לפניך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני בכל אופן הצבעתי מייד.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי השרה, באופן עקרוני אני סבור, שהשרה הממונה על חוק רשות השידור אינה צריכה להתערב בתוכניות. לכאורה, זה סותר את השאילתא, ואף-על-פי-כן מדובר בדבר הקשור לביצוע החוק, כאשר החוק מחייב להראות את ישראל על צדה האזרחי והדמוקרטי, וזו אחת ממטרות החוק. והנה כאן לוקחים נושא, שקשור לצד הדמוקרטי, לחינוך לדמוקרטיה, לחינוך למערכת החקיקה, לא בצד השערורייתי, ומבטלים אותו.

לעומת זאת פורסמה בעבר עמדתך, שאת דווקא נגד תוכניות המלל או ה" TALK SHOW", כפי שהתבטאת בציבור. האם שני הדברים אינם סותרים, והאם לא תעשי דווקא לכיוון הצד הדמוקרטי וכן תכללי את התוכנית?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. שרת התקשורת, בבקשה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

רבתי חברי הכנסת, אני רוצה להעמיד דברים על דיוקם. השאלה התייחסה לתוכנית מסוימת במסגרת מסוימת. השאלה לא היתה: האם יהיה סיקור הוגן וראוי מהכנסת? אילו היתה השאלה: אם התוכנית הזו תוחלף, האם יהיה סיקור הוגן וראוי מהכנסת? כי אז התשובה שלי היתה: הוא חייב להיות כזה. וזה מאפשר גם אותה פנייה על-פי חוק, כפי שאתה העלית.

אני לא מקבלת שאנחנו, כחברי כנסת או כממשלה, יכולים לבוא לרשות השידור, שם עורכים את התוכניות מטעמים מקצועיים, בהרכב כזה או אחר, בשעה זו או אחרת, ולומר להם: משום שבמשך X שנים עשיתם תוכנית במסגרת אחת, כך ורק כך אתם חייבים להמשיך בה. זאת אומרת שהתשובה שלי צריכה להיות ברורה. האם הטלוויזיה הממלכתית חייבת לתת סיקור הוגן וראוי מהכנסת, בייחוד משום שיש בה אלמנטים של חדשות ושל עניין לציבור? התשובה היא: כן. האם זה חייב להיות במתכונת שאתם, שאנחנו או שהציבור הורגלו אליה, או שמא מותרת מתכונת אחרת? אני חושבת שאין עלינו לקבוע את המתכונת.

תרשו לי להוסיף משפט אחד. תארו לעצמכם, היום יש לנו תוכנית נפרדת לכלכלה, ויש לנו חצי שעה "מבט" – – –

דן תיכון (הליכוד):

אולי תהיה תוכנית נפרדת לכלכלה בטלוויזיה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אולי. אני מעלה רעיון: אולי כדאי שבמקום "מבט" של מחצית השעה יהיה "מבט" של שעה והוא יסקור את כל קשת האירועים, גם בתחום הכלכלה, גם בתחום התרבות, גם אירועים אחרים. יש מחשבות לאנשים שהם בעלי מקצוע והם קרויים לחוות דעה. מתי אנחנו יכולים להיכנס לתמונה? – אם לא יהיה סיקור הוגן וראוי מהכנסת.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

שרת התקשורת ש' אלוני:

כי אתה תמיד מאוהב במה שהיה, ואנחנו רוצים גם משהו רענן יותר למחר.

יוסף בא-גד (מולדת):

כולנו בעד התוכנית "בכנסת".

שרת התקשורת ש' אלוני:

הקונסנסוס לא חידש דבר מעולם. אז תיתן, ואחר כך יראו דבר חדש.

סאלח טריף (העבודה):

יוסף בא-גד (מולדת):

את רואה שיש הסכמה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, אני מאוד מבקש, מספיק.

שרת התקשורת ש' אלוני:

הערה נוספת. אשר לעניין השידורים הקיימים היום בערוץ השני, אנחנו נעשה כל שניתן, ויש דרכים לעשות זאת, ואנשים הקרויים לחוות דעה בעניין מטעם הכנסת כבר נמצאים במשא-ומתן, במטרה למצוא מסגרת מתאימה, שבה ימשיך להתקיים אותו דיווח שוטף מהכנסת, כפי שקיים, גם אם הערוץ השני יצא לשטח ויחדל מכך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרת התקשורת.

הצעת חוק הבזק (תיקון – היתר פרסומת בשידורי טלוויזיה בכבלים).

התשנ"ג-1992

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. הצעת חוק תכ"ה – הצעת חוק הבזק (תיקון – היתר פרסומת בשידורי טלוויזיה בכבלים), התשנ"ג-1992, של חבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, רבותי חברי הכנסת, בתחילת הדיון הזה הייתי רוצה לפנות אליכם, חברי הכנסת, ולבקש מכם להקשיב לנאום, מכיוון שאני מנסה לשכנע אתכם על דרך ההיגיון בנחיצותו של החוק הזה, ולא על דרך מערכת הלחצים המופעלת בימים האחרונים בכנסת, ואני אגיע אליה מאוחר יותר.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רגע. רבותי חברי הכנסת, אני מבקש שקט. חבר הכנסת בא-גד, אני מבקש לשבת. חבר הכנסת אביטל, אני מאוד מבקש, אי-אפשר כך.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת שטרית, תבקש מאלה שלא מקשיבים, שלפחות יתמכו בהצעת החוק.

מאיר שטרית (הליכוד):

גם מאלה שלא מקשיבים אני מבקש שיתמכו.

רבותי חברי הכנסת, לפני קצת למעלה מחמש שנים הגשתי את הצעת החוק לטלוויזיה בכבלים. כשהוגשה אז הצעת החוק לטלוויזיה בכבלים, הצעת החוק כפי שהתכוונתי אליה – מה שקרוי "כוונת המחוקק" – היתה שמלכתחילה, מיום תחילת החוק, תהיה פרסומת.

בדיונים שהיו בוועדת הכלכלה דאז, זה היה בכנסת האחת-עשרה, אני אומר לכם, רבותי, הופעלה מערכת לחצים ענקית על חברי הכנסת, דבר שגרם לכך שנשארתי היחיד בוועדת הכלכלה שתמך

בפרסומת. מתוך חשש, כולם הסתייגו לפתע מעניין הפרסומת. איימתי במשיכת הצעת החוק חזרה מהכנסת, ואז ניהלנו משא-ומתן עם העיתונות, שלחצה בכוח אדיר על חברי הכנסת, כפי שהם לוחצים היום, ואני בטוח שמה שאני אומר עכשיו לא תקראו מחר בעיתונים. בעצם אני חושב ששום דבר מהדיון הזה לא תקראו מחר בעיתונים, מאותן סיבות של אינטרסים של אנשים בעלי כוח במדינה, שנראה לי כי הם המחליטים, ולא הכנסת.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת שטרית, העיתונים מעורבים די עמוק בערוץ השני.

קריאה:

וגם בכבלים.

אברהם פורז (מרצ):

וגם בכבלים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה מספר לי? חבר הכנסת פורז, היום האינטרס הברור והבהיר הוא שלא יהיה פרסום בכבלים. זה האינטרס, והם עובדים עליו בכל הכוח. יש לך ספק בזה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת שטרית, קודם כול תדאג שהכבלים יגיעו לפריפריות הרחוקות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני לא אחראי לכבלים. תפנה לשרת התקשורת – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

לפני שאתה מביא את החוק הזה, תדאג קודם כול שהכבלים יגיעו לנגב ולגליל.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מסכים אתך לגמרי, אבל אני לא ממונה על הכבלים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני לא מבין אותך.

אלי דיין (העבודה):

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מסכים אתך, אבל אני לא ממונה על הכבלים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

שיבואו בידיים נקיות לכנסת.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה מדבר אלי בתור שר התקשורת? תפנה לשר האחראי לנושא הזה ותדרוש ממנו שיעשה את זה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני דורש ממך.

מאיר שטרית (הליכוד):

תסלח לי, אם השר משה שחל, בתור השר הממונה על הכבלים באותו זמן, היה דואג שיגיעו לפרפריות, במקום להתעסק עם האינטרס של הערוץ השני, הם היו מגיעים. אז אל תבוא אלי בטענות.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גם אתה מחויב לדאוג לנגב ולגליל. אני מתפלא עליך.

מאיר שטרית (הליכוד):

תסלח לי, בחוק שאני הגשתי – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

כראש עיר פיתוח לשעבר, אני מתפלא עליך שאתה לא דואג לעפולה, לקריית-שמונה, למעלות.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת בוחבוט, אתה מדבר שטויות, תסלח לי. בחוק שאני הגשתי העדיפות הראשונה היא לפרפריות.

סאלח טריף (העבודה):

אלי דיין (העבודה):

מאיר שטרית (הליכוד):

אז אני אחראי. תפנו לשרים שלכם. זה איננו קשור לעניין.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני פונה אליך להוריד את ההצעה.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה איננו קשור לעניין.

אלי דיין (העבודה):

דוד מגן (הליכוד):

רבותי, אתם לא מעודכנים. זה שנה אתם נמצאים בממשלה, לא באופוזיציה. כבר שנה שלמה, זה יותר מדי זמן.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה אתם רוצים? אני לא מבין.

דוד מגן (הליכוד):

אתם צריכים לעשות, אתם צריכים לקיים.

אלי דיין (העבודה):

צריך לדאוג לפריפריה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה מדבר מחוסר ידיעה.

היו"ר ע' עלי:

היו יותר מדי קריאות ביניים. בקריאת הביניים הבאה אני אקרא לסדר. מספיק עם זה. נא לאפשר להעלות את הצעת החוק. מי שהחוק לא נראה לו, עוד מעט נצביע ויסיר את זה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אשר על כן, רבותי חברי הכנסת, הגענו אז לפשרה בוועדת הכלכלה. הפשרה היתה, שחמש שנים מיום פרסום החוק לא תהיה פרסומת, ובתום חמש שנים תהיה פרסומת.

שלמה בוחבוט (העבודה):

בתנאי שיעמדו בהסכמים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מסכים אתך, אבל אני לא אחראי להסכמים. מה אתה רוצה ממני? יש שר אחראי, תפנה אליו.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בוחבוט, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

מאיר שטרית (הליכוד):

עם הפשרה הזאת יצא החוק לדרך. המועצה לשידורים בכבלים הפיצה מכרזים. נכון להיום מחוברים לכבלים 570,000 בתי-אב, שהם 2.5 – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

תציין איפה.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה אתה רוצה ממני?

שלמה בוחבוט (העבודה):

תציין איפה.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה אתה רוצה ממני? אני לא מבין. בקריית-שמונה יש? יש. מה אתה מבלבל את המוח? אני לא מבין. בבאר-שבע יש? יש. זו לא פריפריה? דימונה זו לא פריפריה? קריית-מלאכי זו לא פריפריה? מה אתה מבלבל את המוח כל כך הרבה?

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אני ביקשתי וחזרתי וביקשתי להפסיק את קריאות הביניים, זה מתחיל להיות מוגזם. אני קורא בפעם השנייה לסדר את חבר הכנסת בוחבוט. אני מבקש להפסיק עם זה. זה שאני לא מגיב בצעקה לא אומר שזה תקין.

דן תיכון (הליכוד):

אל מי הוא בא בטענות?

היו"ר ע' עלי:

רבותי, זאת הצעת חוק. מי שלא נראה לו החוק – יצביע נגד. מספיק עם הצעקות.

מאיר שטרית (הליכוד):

בפשרה הזאת, כאמור, יצא החוק לדרך. היום מחוברים 2.5 מיליוני צופים לכבלים. גם אז התנגדה הממשלה בזמנה לחוק בקריאה טרומית. בכל זאת חברי הכנסת חשבו, שזה לא היה הגיוני לנסות לעצור את הקדמה, ובניגוד לעמדת הממשלה, רוב הכנסת תמך בחוק הזה בקריאה טרומית ובקריאה הראשונה. בקריאה שנייה ובקריאה שלישית הצטרפה הממשלה, עם שר התקשורת אמנון רובינשטיין. אני מברך אותו על עזרתו לכל אורך הדרך בקריאה הטרומית ובקריאה הראשונה.

רבותי חברי הכנסת, האנשים שהלכו להשקיע כסף בכבלים הם אנשים פרטיים. הם לא קיבלו פרוטה מהמדינה. הם השקיעו עד היום מאות מיליוני דולר. נכון להיום ההשקעה בכבלים מגיעה ל-500 מיליון דולר בכסף פרטי, מהם 150 מיליון דולר במטבע חוץ. למדינה העניין הזה לא עלה פרוטה. הם הלכו לזה בידיעה שבעוד חמש שנים אכן יהיה פרסום בכבלים. והנה עוברות חמש השנים, ולצערי הרב השר שהיה ממונה על החוק הזה, השר שחל, החליט מסיבות השמורות עמו, שהוא יאסור על הפרסום בכבלים. הוא נתן הבטחה בעל-פה לאלה שמתחרים על הכבלים, כאילו זה רכוש פרטי של אבא שלו, שלא ייתן אישור למישהו אחר לפרסם. ואני שואל, ריבוננו של עולם – – –

דן תיכון (הליכוד):

איך הוא סוכר את השמים? איך הוא סוכר את הלוויין?

מאיר שטרית (הליכוד):

תחכה, אני מגיע לזה. אני לא מבין את ההיגיון. אני אומר, ריבוננו של עולם, מה אתה מכניס את עצמך לעניין בכלל? להיפך, תפקידו של השר הממונה לפתח את השירותים האלה. לצערי הרב, אני אומר לך, גברתי השרה, כמי שבאה חדשה לתחום הזה, עדיין יש המון נקודות שצריכות טיפול במערכת הטלוויזיה בכבלים. אני פונה אלייך שתפעלי בעניין.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני שואל, האם יעמדו בחוזים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אי-אפשר לדבר. בוחבוט, גם אני יכול לצעוק. מה אתה רוצה? אני פונה לשרה האחראית לעניין – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

תענה לי, למה הם לא עומדים בחוזים.

מאיר שטרית (הליכוד):

תפסיק לדבר, מה אתה רוצה ממני?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני שואל אותך שאלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

עניתי לך.

שלמה בוחבוט (העבודה):

הם לא עומדים בחוזים. תעשה שיעורי בית.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא אני הכתובת לשאלה שלך. הכתובת היא השרה הממונה. אתה חבר כנסת כבר שנה, אילו אני הייתי במקומך והייתי ראש מועצת מעלות – כבר הייתי מרעיש את הכנסת עשר פעמים, מעלה מאה פעמים הצעות לסדר-היום כדי שיחברו אותך. אותך לא שומעים בכלל. מה אתה מבלבל את המוח? מה אתה צועק עלי עכשיו? מישו מהערוץ השני שכנע אותך להתנגד? מה אתה מבלבל את המוח כל כך הרבה? תפסיק להפריע ותן לדבר. הסגנון הזה לא מקובל עלי.

דוד מגן (הליכוד):

יש תופעה מאוד מוזרה, יש ביקורת, ואולי גם מוצדקת, כלפי מחדל של הממשלה. מדוע הוא פונה למי שיזם את החוק ולא למי שממונה על אכיפתו ועל יישומו? יש ממשלה. הממשלה צריכה לקיים את החוק.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אלה אנשים שלא עמדו בחוזים שלהם.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מסכים אתך, מה אתה רוצה ממני?

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש שתפסיקו עם זה. היתה כאן שאלה. השיב חבר הכנסת שטרית מה שהשיב. אני מבקש להפסיק. לפעמים צועקים על הבת ומתכוונים לכלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני פונה לגברתי השרה ואני אומר לך, גברתי השרה – – –

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא שמעתי, אתה מוכן לחזור?

מאיר שטרית (הליכוד):

צועקים על הבת ומתכוונים לאמא.

היו"ר ע' עלי:

לכלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי השרה, אני פונה אלייך, גם בשמו של חבר הכנסת בוחבוט. הטענה שלו צודקת, יש לוח זמנים, שמוכתב במכרזים שנעשו בכבלים. כל חברת כבלים שקיבלה זיכיון במרכז הארץ היה לה תכתיב בחוק, שהיא חייבת לעשות אזור פריפריאלי. לצערי הרב, השר שהיה ממונה על העניין הזה לא הקפיד על לוח הזמנים.

דן תיכון (הליכוד):

יש להם לוח זמנים.

מאיר שטרית (הליכוד):

דן, אני יודע שיש אזורים. יש חברות שמפגרות בלוח הזמנים, וצריך לקרוא אותן לסדר. אדוני היושב-ראש, אתה לא כולל את הצעקות בחשבוני? אני עוד לא התחלתי אפילו.

היו"ר ע' עלי:

הוספתי לך כמה דקות.

דן תיכון (הליכוד):

אתה רוצה חוק או לדבר?

מאיר שטרית (הליכוד):

תן לי לדבר. אתה מפריע לי.

סאלח טריף (העבודה):

אני מבקש לשאול אותך.

היו"ר ע' עלי:

תן לו לסיים. אם יהיה זמן – נאפשר.

מאיר שטרית (הליכוד):

החוק היה אמור ליצור מצב, שיחברו את כל אזרחי מדינת ישראל הרוצים בכך לכבלים. האחריות לביצוע ולפיקוח היא של השר הממונה ושל המועצה לשידורים בכבלים.

סאלח טריף (העבודה):

יש חוק ויש מגילת העצמאות.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה אתם רוצים ממני?

שלמה בוחבוט (העבודה):

היהודים לא נהנים, הערבים לא נהנים וערי הפיתוח לא נהנות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אל תגזים. יש אומנם דברים אחדים שצריכים להקפיד ולבצע אותם. אני מסכים עם הצעקה של מעלות, שמאחרים בלוח הזמנים. אבל, בסך הכול זה לא שייך בכלל לחוק הזה.

אני חושב שהניסיון לעצור היום פרסומת בכבלים דומה לניסיון של הממשלה אז לעצור בכלל את הטלוויזיה בכבלים, כאשר בכל הארץ כבר שידרו שידורים פירטיים חופשי-חופשי למי שרצה.

נכון להיום, במצב הנוכחי, האיום הגדול שמאיימים עלינו: אם אתם תאשרו פרסומת בכבלים, ייהרס הערוץ השני. תרשו לי לצטט את דברי הכלכלן של הערוץ השני, שלמה הלוי, שעשה את החשבון הבא: הכנסות הערוץ השני בלי תחרות יהיו 120 מיליון דולר לשנה מפרסום; עם תחרות של כבלים – יהיו רק 100 מיליון דולר לשנה. זאת אומרת, לפי חשבוננו, אם תהיה פרסומת בכבלים ייפגעו הכנסות הערוץ השני בסדר גודל של 20 מיליון דולר לשנה.

הערוץ השני בלי פרסומת יגיע כעבור שנתיים לרווחיות. הכבלים יגיעו לרווחיות רק ב-1998, שמונה שנים מיום הזיכיון יכסו את ההשקעה ויתחילו להגיע לרווחיות.

דן תיכון (הליכוד):

אלה שטויות.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני קורא מה שהוא כותב.

דן תיכון (הליכוד):

הוא לא מבחין בין ימינו ובין שמאלו. ב-1998 הם יגיעו לרווחיות?

מאיר שטרית (הליכוד):

ההשקעות בכבלים היו עד היום 500 מיליון דולר. בערוץ השני ההשקעות המקבילות היו 90 מיליון דולר. אני לא יכול להבין למה לתת העדפה לסקטור אחד על פני השני. למה לא ליצור תחרות חופשית?

ואם מישהו חושב, שהוא לא מרשה פרסומת בכבלים, הוא טועה. לדאבוני הרב, זה גורם נזק חמור בתחומים הבאים: 1. קודם כול, במצב הקיים היום הארץ מוצפת בפרסום דרך לוויינים מחוץ-לארץ, שמשדרים יום ויום ולילה לילה, כך שיצרנים ישראלים ותעשייה ישראלית לא יכולים לפרסם בכלל. למה זה צודק לתעשייה הישראלית? למה לתת העדפה?

דן תיכון (הליכוד):

אתה מאמין שמישהו יכול לסכור את השמים?

מאיר שטרית (הליכוד):

דן, תן לי להסביר. למה לתת העדפה לתעשיות חוץ-לארץ על פני תעשייה ישראלית?

2. מסתבר שעם ישראל יותר חכם. כל מי שמנסה לחסום פרצה אחת מוצא פרצות אחרות. עובדה, במצב הקיים כבר יש פרסום של רשתות טלוויזיה באמצעות לוויינים מחוץ-לארץ, המשדרות פרסומות של "אוסם", של "עלית", באמצעות רשת ה-MTV, סטאר ספורט, סופר צ'אנל. למה צריך להכריח את התעשיין הישראלי לרעות בשדות זרים, לשלם במטבע חוץ בשביל לפרסם בארץ?

3. אם תהיה פרסומת בערוץ השני, פירוש הדבר הענקת מונופול, שאינני מאמין שאפשר יהיה לערער אותו לאחר מכן. המונופול הזה יגרום לכך שמחיר דקת פרסומת ב"פריים טיים" בערוץ השני יגיע ל-20,000 דולר. חברי הכנסת, אתם יודעים כמה עולה דקת שידור ב-CNN, המגיעה ל-50 מיליון בתי-אב? – 1,200 דולר. המשמעות של מונופול בערוץ השני של פרסום פירושה ששום מעסיק קטן, שום תעשיין קטן, שום איש עסקים קטן לא יוכל לפרסם מלה אחת בשידורים.

ואם השר אומר שצריך לתת לערוץ השני להתבסס – שיבוא בידיים נקיות לשולחן. זה מה ששחל טען בפניו. אני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת – – –

שלמה בוחבוט (העבודה):

זה מה שקורה לחברות, הן לא באות בידיים נקיות.

מאיר שטרית (הליכוד):

תסלח לי. לפני שהלכתי לבג"ץ פניתי לשר שחל, ואמרתי אז: אם אתה מוכן להתקין מעכשיו תקנות שיהיה פרסום בעוד זמן, כאשר הערוץ השני יתבסס, אני לא דוחה את זה על הסף. אדרבה, תבוא עם הצעה. הוא לא הסכים. הוא אמר שבעוד שנתיים הוא יבדוק. זאת אומרת, המגמה היא בעצם לא לאפשר פרסום בכלל.

רבותי חברי הכנסת, אני פונה אליכם ומבקש. לגישה שלי לגבי פרסומת בכבלים יש שלושה מניעים: א. תחרות חופשית במשק ומתן אפשרות גם לתעשייה הישראלית לפרסם במחירים הגיוניים וגם למעסיק הקטן; ב. מחיר המנוי שהכבלים גובים היום גבוה מדי. אני רוצה שחלק מההכנסות מפרסומת יהיה מיועד להורדת מחיר המנוי, ואולי לאוכלוסייה נבחרת, כמו קשישים מעל גיל 65, ולהפקות מקומיות. אגב, חברות הכבלים הודיעו שהן מוכנות שחלק מההכנסות האלה יוקצה לכל מטרה שהכנסת תקבע בוועדת הכלכלה.

רענן כהן (העבודה):

זה יביא גם לביטול ההבראה.

מאיר שטרית (הליכוד):

ודבר אחרון, רבותי, חלק מהכסף הזה ילך להפקות מקוריות. הטענה השנייה של הערוץ השני היא, שהערוץ שני יעשה הפקות מקוריות, ובכבלים אין. תרשו לי להביא לכם נתונים על הפקות מקוריות עד היום בכבלים.

נכון להיום, הכבלים כבר הוציאו על הפקות מקומיות 5 מיליוני שקל, ללא שידורי ספורט ובידור. נוסף על השידורים האלה העבירו 30 שידורים ישירים, מהם של ספורט, מתוכם 20 של כדורגל וכדורסל ישראלי, ו-15 שידורים של בידור ישראלי בשידורים ישירים. לכן הטענה שאין הפקות מקוריות בצד הזה גם היא לא לגמרי נכונה.

רבותי חברי הכנסת, אני יודע שבימים האחרונים מופעל לחץ על חברי הכנסת, אולי לעתים אחד אחד, על-ידי קבוצת האינטרסנטים של הערוץ השני. אני אינני מייצג פה את הטלוויזיה בכבלים ואינני מייצג את הערוץ השני. אני רוצה לייצג את האזרח הקטן, שהוא ייחנה מתחרות חופשית, שיבחר במה לצפות. כי אם הטענה שהפרסומת תהיה לפי "רייטינג", איך יהיה "רייטינג" אם לא תהיה תחרות בפרסום?

שלמה בוחבוט (העבודה):

האזרח הקטן לא יתחבר. אין לו כסף לשלם.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק הזאת. אני מאמין שאם השרה תרצה להגיע להסדר או לתת זמן לערוץ השני להתבסס בין הקריאה הטרונית לקריאה הראשונה בוועדה – אני בהחלט מוכן לדון בזה. אינני נעול על שום דבר. אני רק מבקש שאתם לא תפילו את החוק בגלל אינטרס כלכלי ספציפי של מישהו. תודה.

סאלח טריף (העבודה):

רציתי לשאול את חבר הכנסת שטרית.

היו"ר ע' עלי:

אתה יכול לשאול. אתה לא מצפה לתשובה. תשאל.

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת שטרית, אני מבקש ממך לדחות את ההצבעה.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא, סאלח תצביע.

סאלח טריף (העבודה):

יש לוח זמנים וגם אנחנו קיימים בארץ הזאת, אז נלך לזה.

היו"ר ע' עלי:

שרת התקשורת, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

עד לפני חודש תמך השר שמעון שטרית בחוק.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני שאשיב לעניין שהובא בפני, היתה פה קריאה וכדאי למנוע ספק. ההתחייבות להגיע לפריפריה בכבלים היא עד 1997, אבל אצלנו מנסים לעשות הכול כדי לקדם את העניין.

סאלח טריף (העבודה):

יש לנו זמן.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני רוצה להביא לידיעתכם, בעניין הזה הם פועלים בהתאם ללוח זמנים שנקבע. אנחנו עושים מאמצים להאיץ את זה. זו פשוט הערה ברקע.

עכשיו לגופו של עניין. רבותי חברי הכנסת, יש מידה מסוימת של הגינות שאנחנו, כבית-המחוקקים, חייבים בה. שעה שהוחלט לדון בהקמת הערוץ השני ובכבלים היתה החלטה והיה ברור מאליו, שתחילה יוכנס לתוקף הערוץ השני ואחר כך ייכנס הכבלים.

הסתבר שדנו בעניין ועדות שונות, ובעוד ועדה אחת הזדרזה וסיימה את עבודתה, בוועדה השנייה, שדנה בערוץ השני, הדברים היו ארוכים ויגעים, ונמשכו זמן רב. נדמה לי שהם התפרסו על שלוש קדנציות. היינו זו כבר הכנסת השלישית שנדרשה לתיקונים בחוק זה.

דבר זה חשוב לדעת, משום שהנחת היסוד היתה, שהערוץ השני יהיה ערוץ מסחרי, ואחר כך הכבלים קיבלו ומקבלים דמי מנוי על מנת לקיים את עצמם. זו נקודה אחת שחשוב לדעת.

הואיל וכך, הואיל והקדימו את הכבלים, בא הסייג של חמש שנים, מתוך הנחה שבתוך חמש שנים כבר יפעל הערוץ השני. הואיל והוא לא פעל והשר שטיפל בערוץ השני לאחרונה היה שר המשטרה הנוכחי, כאשר הוא כבר הביא לכנסת זו את התיקון האחרון ובטרם היציאה למכרז הוא הודיע מעל במת הכנסת ב-27 בינואר 1993, היינו בשנה זו ובכנסת זו, את הדברים הבאים: "אני מוצא לנכון להעמיד את הנוסח בקשר לפרסומת בכבלים על דיוקו. הודעתי בוועדה ששנתיים מיום ההפעלה של

הערוץ השני לא תהיה פרסומת בכבלים. זה ניסוח מדויק יותר. מובן מאליו ששיקול הדעת הקבוע בחוק – –

דן תיכון (הליכוד):

איך תעשי את זה?

שרת התקשורת ש' אלוני:

קודם כול, אני לא עושה כלום, אני רק מודיעה. אני עדיין לא עושה דבר. אני מעמידה את הדברים על דיוקם. סדר הדברים הוא, שהדברים הובאו למליאת הכנסת על-ידי השר והוא אמר והתחייב מעל במה זו, בטרם יצא המכרז. אני מניחה, ואתה מניע בראשך, שאני מדייקת.

דן תיכון (הליכוד):

הוא לא יכול היה להתחייב.

שרת התקשורת ש' אלוני:

הכנסת ידעה.

דן תיכון (הליכוד):

היא לא ידעה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

לא ידעתי שהנושא מסעיר כל כך.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי, חבר הכנסת דן תיכון, אני מאוד מבקש לאפשר לשרה להשמיע את דבריה, להשתכנע או לא להשתכנע. אני מאוד מבקש להפסיק את הדיבורים. אי-אפשר כך לנהל את הדברים. יש כאן נושא רציני, נא להקשיב.

שרת התקשורת ש' אלוני:

רבותי, עד לרגע זה עוד לא נקטתי עמדה כלל. אני רוצה שחברי הכנסת ידעו את השתלשלות העניינים.

ובכן, בינואר שנה זו, בפני כנסת זו בטרם היציאה למרכז של הערוץ השני, הודיע מי שהיה שר התקשורת את הדברים הבאים, ואני קוראת את הפסקה במלואה: "להעמיד את הנוסח בקשר לפרסומת בכבלים על דיוקו, הודעתי ששנתיים מיום ההפעלה של הערוץ השני לא תהיה פרסומת בכבלים". זה הובא למליאת הכנסת, ויש פה משפט אחד נוסף, שחשוב שגם אותו ידעו חברי הכנסת: "נכון ששיקול הדעת נשאר לשר" – והכוונה לסעיף 6, ומייד אתייחס אליו – "אבל ההודעה הזו היא ההודעה שאתה אנחנו יוצאים למרכז". הפסקה הזאת חשובה מבחינת התייחסות לתום לב.

צודק חבר הכנסת דן תיכון, שאת השמים אי-אפשר לסגור. הבעיה הזאת, שאת השמים אי-אפשר לסגור, מעסיקה את כולנו הרבה מאוד, מפני שאנחנו המדינה היחידה העוסקת בפירטיות מהשמים, ויש כלפינו הרבה מאוד טענות בעניין הזה.

אבל אנחנו חייבים בעניין הזה, משום שהכנסת בסדר עבודתה, מסיבה זו או אחרת, הקדימה את המאוחר ואיחרה את המוקדם, ומשום שהיתה הבטחה שזהו הערוץ המסחרי, ולו אין זכות לגבות דמי מנוי, וכדאי שחבר הכנסת שטרית ידע כי העובדה שהוא אומר ש"יורידו את המחיר" שווה כקליפת השום. אמרת את זה בדברי ההסבר, ואי-אפשר להוריד אגורה אלא אם כן זה קבוע בחוק, ויש לתקן את החוק בעניין זה, והחברות לא יסכימו להוריד מחירים, מפני שהן טוענות שכבר היום הן לא גובות את המחיר המקסימלי.

רענן כהן (העבודה):

האם אפשר להבין מדברייך, שבימים אלה יעלו – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

מדברי אל תבין עכשיו שום דבר מלבד מה שאומר במפורש.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לשמוע – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

לא אומר לך עכשיו דבר, מפני שהעניין נדון. אתה רוצה, תביא הצעת חוק לתיקון התעריף.

רענן כהן (העבודה):

אני אגיש – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

רבותי חברי הכנסת, לעניין שהעלה חבר הכנסת שטרית אין צורך בחוק ולא בתיקון בחוק. החוק הקיים היום, על-פי סעיף 6 ב, אומר כך: "בעל זיכיון לא יכלול פרסומת בשידוריו". אמירה ברורה. "בתום חמש שנים מיום תחילתו של פרק זה רשאי השר, לאחר התייעצות במועצה ובאישור הממשלה והוועדה, להתיר שידורי פרסומת בידי בעלי זיכיון. בעל זיכיון לא ישדר פרסומת כאמור, אלא במועד, בתנאים ובאופן שתקבע המועצה בכללים."

רבותי חברי הכנסת, בשל החוק שנתקבל על-ידי הכנסת לא מכבר לא הצלחנו להשלים את הרכב מועצת הכבלים, ואנחנו מחכים שתקום הוועדה כדי שאפשר יהיה להשלים את ההרכב.

לצורך שימוש בשיקול הדעת הנתון לי ביחס למועד וביחס לשמיעת הדברים החדשים, אני ביקשתי להקים ועדה מייעצת שתלמד את הנושא, ולא תסתפק ברואי-חשבון פרטיים, וכן תדון בכך מועצת הכבלים, והיא תגיש בפני את המלצותיה. ההתחייבות שלי היא, שהדברים ייעשו לא יאוחר מ-15 באוקטובר 1993.

אני חוזרת ואומרת: מינתי ועדה לבחינה ולעיון בנושא. יש צוות שצריך להכין את חוות דעתו המלומדת לא יאוחר מ-15 באוקטובר שנה זו. אחר כך תהיה התייעצות, כנדרש בחוק, של מועצת הכבלים. את המלצותיה היא תביא בפני, ואז אפעיל את שיקול הדעת, האם זה בעוד שנתיים, כפי שאמר השר בכנסת, או במועד מוקדם יותר או מאוחר יותר.

אין צורך בחוק לצורך זה, ועל כן אני מציעה להוריד את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי.

היו"ר ע' עלי:

מה ביקשת?

קריאות:

לא, לא.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אם החוק יתקבל אני מציע שהוא יועבר לוועדה משותפת של ועדת הכלכלה – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

אם חבר הכנסת שטרית מוכן שזו תהיה הצעה לסדר – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

לא, לא.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש להפסיק את הדיבורים. חבר הכנסת שטרית, השרה שאלה, האם אתה מוכן – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

לא.

היו"ר ע' עלי:

מדובר כאן בהצעת חוק, ולא בהצעה לסדר-היום. חבר הכנסת שטרית, לאיזו ועדה אתה מבקש להעביר זאת?

מאיר שטרית (הליכוד):

ועדת הכלכלה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פורז מבקש – – –

אברהם פורז (מרצ):

לוועדה משותפת לוועדת הכלכלה – – –

רענן כהן (העבודה):

לפי הנוהל יש להעביר זאת לוועדת הכנסת, שתחליט לאיזו מן הוועדות להעביר.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מניח שאתה סומך עלי שאני מכיר את התקנון.

אנחנו הולכים עכשיו להצבעה. מי שהוא בעד העברת הצעת חוק הבזק (תיקון – היתר פרסומת בשידורי טלוויזיה בכבלים), התשנ"ג–1992, של חבר הכנסת מאיר שטרית, לוועדת הכנסת שתקבע באיזו ועדה תידון – יצביע. מי שהוא נגד – יצביע נגד.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 34

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 16

נמנעים – 4

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבזק (תיקון היתר פרסומת בשידורי טלוויזיה בכבלים), התשנ"ג–1992, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

34 בעד, 16 נגד, ארבעה נמנעים. אני קובע שההצעה תועבר לוועדת הכנסת.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בהצבעות. אני מבקש מחברי הכנסת לשבת.

הצעת חוק פרסי המדינה (השגה), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת י' ביבי)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו מצביעים עכשיו. מי בעד הצעת חוק תקל"ח – – –

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אלו שתי הצעות ביחד.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו מצביעים עכשיו על הצעת החוק של חבר הכנסת יגאל ביבי. אני מבקש מכם לשבת. לא נצביע כל זמן שלא יהיה שקט. כך אי-אפשר להצביע. חשוב שחברי הכנסת ידעו על מה מצביעים.

אנחנו מצביעים עכשיו על הצעת חוק פרסי המדינה (השגה), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת ביבי. מי שהוא בעד – יצביע בעד; מי שהוא נגד – יצביע נגד.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 30

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 31

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק פרסי המדינה (השגה), התשנ"ג–1993,
נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

30 בעד, 31 נגד, אין נמנעים. הצעת החוק לא עברה.

הצעת חוק פרס ישראל, התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים עכשיו להצבעה בהצעת חוק – – – רבותי חברי הכנסת, אנחנו לא נצביע עד שכולם יישבו במקום ויהיה כאן שקט.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעת חוק תקנ"א – הצעת חוק פרס ישראל, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת דוד מגן. נא להצביע.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 29

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 29

נמנעים – אין

היו"ר ע' עלי:

בעד – 29, נגד – 29, הצעת החוק לא אושרה.

הצעה לסדר-היום

העברת פרס ישראל למשרד המדע והתקשורת

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעה לסדר-היום מס' 1982 בנושא: העברת פרס ישראל למשרד המדע והתקשורת – של חבר הכנסת יצחק לוי. נא להצביע.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 27

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 31

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 27, נגד – 31, הנושא לא אושר.

הצעות לסדר-היום

מסמך העקרונות האמריקני והשפעתו על משא-ומתן לשלום

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. הצעות לסדר-היום מס' 1951, 1960, 2011, 2015, 2016, 2022, 2035 ו-2069 בנושא: מסמך העקרונות האמריקני והשפעתו על משא-ומתן לשלום. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 1993 יכלה להיות שנת חתימתו של הסכם שלום ישראלי-פלשתיני, אך היא עלולה להיות גם שנת ההחמצה הגדולה, שנה שתסתיים, חס וחלילה, באסון מלחמה. הבטחת רבין, ראש הממשלה, להסדר בתוך תשעה חודשים נעלמה ואיננה, משום שבמדיניות ליכודית אי-אפשר להשיג שלום.

עשרה סיבובי משא-ומתן הלכו על ריק, משום שלממשלה אין אומץ להעביר את ידית ההילוכים ממצב של עצירה למצב של נסיעה. "אנחנו מתקדמים" – מכריז ראש הממשלה ולוחץ על דוושת הדלק. שומעים רעש, רואים עשן, ושום דבר לא זז.

מסמך העקרונות האמריקני הוא MORE OF THE SAME, הוא דוחה כל דיון בהסכמה מהותית לגבי מעמד השטחים, ובעיקר במעמדה של ירושלים המזרחית, ומציע לפלשתינים להסתפק במינהל נטול סמכויות על שטח מקוצץ שהוצאו ממנו ההתנחלויות. אף שהממשל האמריקני חוזר וקובע, שהמשא-ומתן מתנהל על בסיס החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338, הממשל בעצם, במסמך שלו, מכיר בזכותה של ישראל לספח שטחים שנכבשו ביוני 1967.

רבתי חברי הכנסת, מכתב הזימון לוועידת-מדריד קבע, שהשיחות בין ישראל לבין הפלשתינים ינוהלו במטרה להגיע להסכם בתוך שנה. אך הממשל האמריקני, בניגוד לעמדותיו המוצהרות נגד סיפוח של שטח כבוש ובניגוד להתייחסותו לכל השטחים שנכבשו ביוני 1967 כאל שטחים כבושים, מציע עכשיו במסמך העקרונות ניסוחים מעורפלים כאלה, שלא יתרמו דבר להשגת הסדר ביניים גם בעוד שנה.

עקרונית, אין לשלול השגת הסדר שלום בשלבים. אך עקרונות ההסדר חייבים להיות מוסכמים. לצורך איור אביא את המשא-ומתן שמתנהל בדרום-אפריקה. אחרי שהוסכם שם על העיקרון של "אדם אחד – קול אחד", נפתחה הדרך לדיון מעשי.

משה פלד (צומת):

תפסיקי עם ההשוואות האלה. מה זה פה, דרום-אפריקה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

במשא-ומתן הישראלי-הפלשתיני המתנהל בשנה השישית לאינתיפאדה, "הקו הירוק", חבר הכנסת פלד, הפך דה-פקטו הגבול בינינו לבינם.

מיכאל איתן (הליכוד):

היום הודיעו שעומדים בתור לברוח מדרום-אפריקה.

משה פלד (צומת):

בושה וחרפה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

העיקרון שלפיו מתנהל המשא-ומתן בין ישראל לבין הפלשתינים הוא, שזה משא-ומתן בין שני העמים. זה העיקרון הבסיסי, המונח ביסודו של המשא-ומתן הזה. את מדינת ישראל מייצגת ממשלת ישראל הנבחרת; את העם הפלשתיני מייצג אש"ף, והמשא-ומתן הזה לא יכול להוביל אלא לפתרון המכבד את העיקרון הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

על אילו עמים את מדברת בדרום-אפריקה? איזו השוואה את עושה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ההשוואה היא לגבי העיקרון.

משה פלד (צומת):

אין שום דמיון – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אף ש"הקו הירוק" הפך דה-פקטו הגבול בינינו לבינם, גם הממשלה הנוכחית, ממשלת העבודה-מרצ, ממשיכה, לצערי הרב, בקו הישן ומסרבת להכיר עקרונית – אני חוזרת ומדגישה: עקרונית – בזכות הפלשתינים להגדרה עצמית ולמדינה בצד ישראל. ומאחר שהיא לא עושה זאת, היא הוזה על סיפוחה לנצח של מזרח-ירושלים והיא לא מכירה בכך, שההתנחלויות שהוקמו בחסות הכיבוש הן זמניות, ושקיומן יתבטל עם ביטולו של מצב הכיבוש.

הסגר, הנמשך כבר למעלה משלושה חודשים, כמו הגירוש ההמוני שקדם לו, כמו פעולות העונשין והירי היומימי שקורבנותיו הם גם ילדים, הם צדו השני של המהלך המסוכן של הממשלה.

משה פלד (צומת):

חנן פורת (מפד"ל):

אני רוצה להבין אם היא בעד טרנספר.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת פלד, יש לך שבע דקות אחר כך, תאמר מה שאתה רוצה. נא להפסיק כעת את קריאות הביניים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הסגר הוא צדו השני של המהלך המסוכן, שלפיו כאילו מה שלא הושג בכוח יושג ביותר כוח. אנחנו התרענו מפני הקשקוש הרה-האסון, כאילו הטלת מצור על השטחים והרעבת רבבות משפחות פלשתיניות יחזקו את ביטחונם של אזרחי ישראל. הכאב ללא נשוא על מותן של שתי הנשים ועל פציעתה של אשה שלישית בפיגועים בירושלים חייב להוביל למסקנה, שללא התקדמות ממשית במשא-ומתן אנחנו עלולים להיקלע להסלמה של דיכוי, אלימות וטרור.

לכן, זו אחריותם של ראש הממשלה ושל הממשלה כולה לסלק את הכבלים שהממשלה הזאת שמה על עצמה ולהיפטר מהלאווים מכשילי השלום. מה הפחד לומר לעם את האמת? יש דרך אחת למנוע מלחמה, למנוע פיגועים, להשיג שלום עם הפלשתינים: יישום העקרונות של שטחים תמורת שלום ושל זכות הפלשתינים למדינה בצד ישראל. ייתכן שהאמת הזאת מכאיבה. אבל טמון בה הסיכוי המיוחל לשלום, לדו-קיום, לשיתוף פעולה בין שני העמים, הישראלי והפלשתיני. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת דוד לוי, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת חגי מירום, אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

דוד לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, היום היה צריך ראש הממשלה להתייצב בפני הכנסת ולהסביר באמצעותה לעם לאן חותרת להגיע הממשלה הזאת, מהו המצב לאשורו, מי מדבר בשם הממשלה, לנוכח ריבוי ההתבטאויות וההצהרות השונות, המשונות והסותרות האחת את רעותה. העם מודאג, הציבור שואל, ובבית הזה משתקפת כחוט השני הדעה שיש בעם, אנה אנו באים? מהי עמדת הממשלה לנוכח המסמך שהוגש על-ידי ארצות-הברית, שדן בסוגיות מהותיות, שיש בו סטייה ממה שסוכם לפני שהחל התהליך הזה? הוא פותח בחזרה את עידן האיזמים והתנאים המוקדמים.

האין ראש הממשלה מחויב בעת כזאת, בהתפתחות כזאת, כשכולם מודים שהגענו למבוי סתום בתום שנה לכהונתו, בחלוף שישה חודשים שהבטיח שבהם הוא יביא להסדר? עברו תשעה חודשים, שנה חלפה, ולאחר כל ההבטחות, כל הצהלות שהנה הנה אנחנו מתקדמים, הנה הנה אנחנו מתקרבים לשלום, לא כמו הממשלה הקודמת, כדברי ראש הממשלה, לא תהליך שלום, אלא אנחנו עושים שלום. והנה כעת קיפאון, מבוי סתום. האם לא חובתם של ראש הממשלה ושל שר החוץ לבוא אל הבית הזה ולהסביר, לנמק ולהודיע? שום דבר. זלזול בנושא המרכזי בחיינו. איך אפשר להתייחס לממשלה שכזו?

נושאים קרדינליים עומדים היום על סדר-יומנו. שלוש אפשרויות, האחת גרועה מרעותה, עומדות היום בפני הממשלה, לנוכח טיפולה במשך שנה, טיפולה הכושל בתחום המדיני. הגענו למבוי סתום: או שנקבל תכתיבים, והנייר האמריקני הוא רק בסיס לשינויים, ויהיו שינויים. הערבים אומרים שהם דוחים את הנייר. אם יהיה שינוי, הוא לא יהיה לטובת ישראל. הווי אומר, כדי שאמריקה תמשיך במעורבותה אנחנו ניאלץ לקבל תנאים, שאך תמול שלשום הממשלה הזאת אמרה עליהם לאו, לרבות ירושלים. מה עמדת הממשלה?

האפשרות השנייה, נוכח עידודה של ארצות-הברית להגיש נייר על-ידי ממשלת ישראל – עימות עם ממשלת ישראל. האם זאת הצלחת הממשלה הזאת, שקיבלה מקודמתה נכסים מדיניים מדרגה ראשונה, נכסים ששום ממשלה לא קיבלה לפני כן? מה היא עשתה בהם? הממשלה הקודמת הביאה את מדינות ערב ואת הפלשתינים אל שולחן הדיונים, למשא-ומתן פנים אל פנים ללא תנאים מוקדמים. מה עשיתם עם זה?

עת הציג מר רבין את ממשלתו, לנוכח הרכבה של הממשלה הזאת והעמדות המוצהרות המנוגדות, ולנוכח הציפיות שהעליתם בעולם וכאן וגם אצל הפרטנרים למשא-ומתן בשל רצונכם להוכיח שאתם שונים וגמישים מהליכוד, אמרתי מעל הדוכן הזה: העליתם את הציפיות, עד כי המינימום – אמרתי, על-פי תפיסתם – המינימום החיוני, לא ניתן יהיה להשיג אותו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

דוד לוי (הליכוד):

תרשה לי, בבקשה.

ונוסף על כל זה אמרתי: לא ירחק היום, אם תעמדו על דבר שעל-פי תפיסתכם הוא המינימום החיוני, שאתה, ראש הממשלה, מר רבין, תואשם מבית, על-ידי הממשלה שלך, כמכשול לשלום. וזה קורה היום עם האיום של מרצ. מה אומרת מרצ? – אם בתום שנה לא יושג השלום, נפרוש מהממשלה. הווי אומר, ממשלת ישראל היא האשמה, בה האשם. מבפנים מופנית אצבע מאשימה אל הממשלה, לעיני העולם כולו.

איום כפול: מצד האמריקנים – שיעזבו, ואיום מבית, מצד מפלגה קואליציונית שבעזרתה יש למר רבין ממשלה – שהיא תפרוש. בין הפטיש ובין הסדן. מה עמדת הממשלה בנושא? איך מגיב ראש הממשלה בנושא? איך מגיב ראש הממשלה נוכח ההצהרות כל שני וחמישי? יום יום יביע אומר ולילה לילה יבלבל דעת.

מי מדבר בשם הממשלה? האם הממשלה היא בעד הידברות עם אש"ף או נגד? ראש הממשלה אומר: נגד. שרים בממשלתו חולקים עליו בחוץ, בפומבי לעיני העולם כולו – כן לדבר. והגדיל לעשות השר לאיכות הסביבה, אשר מזמין את יועצו של ערפאת לסביבה. זה על דעתו של ראש הממשלה? בניגוד לדעתו? אם זו דעתו של ראש הממשלה – שיאמר אותה, שיבין העם לאן הממשלה הזאת חותרת; אם זו לא דעתו של ראש הממשלה – מדוע לא יקרא אותו לסדר?

ואם באמת תינתן ויזה ליועצו של ערפאת – אנחנו צריכים לדעת, זה לא דבר סודי, אלה הצהרות פומביות של שרים.

אמר מר רבין, שהמסמך האמריקני גרם לו לאכזבה מרה, קשה, והוא פוחד שיוכנסו בו שינויים. גורמים מדיניים בירושלים, מאחוריהם מסתתרים כמובן שרים, אומרים שהמסמך הוא טוב והוא בסיס לשינויים. מהי עמדת הממשלה? מי מדבר בשם הממשלה?

ראש הממשלה אומר, כפי שהתפרסם ולא היתה הכחשה: אנא מכם, השרים, שהוויכוח הזה לא יצא החוצה, כי זה לרעת ישראל, זה יחליש את עמדתנו, זה יגביר את הקיצוניות בצד הערבי. ולא חולפות אלא שעות ספורות ושרים בחוץ נותנים דרור ללשונם וחולקים על ראש הממשלה, ובעצם יש סטריפטז מדיני שכמוהו לא היה.

איזו יכולת, תושייה ותבונה יהיו למשלחת שלנו בבואה למשא-ומתן? האם הם יחלקו על עמדות השרים כפי שביטאו אותן? הרי הם באים לשם, ואותן התבטאויות יש ברשומות, אין להם שום סיכוי להתקדם.

מהי עמדת הממשלה? אנה אנו באים? שלום אין. עמדות הממשלה לא ברורות, הן מטושטשות, מבולבלות. שרים מדברים כל אחד בסגנונו, לפי המוזיקה שלו, והעם משתאה ואנחנו מודאגים.

אנחנו עלולים לעמוד, ובמהרה, במצב שבו או ניכנס לעימות עם האמריקנים או נידרש לשלם מחיר כבד מאוד, ששום ממשלה לא תוכל לשלמו, או שהתהליך ימות ואז תיווצר אכזבה נוראה. זה מה שהממשלה הזאת עשתה, ולא יעזור שום דבר, שום נימוק. העובדות מדברות.

איש לא העלה על דעתו שכך תנהג ממשלה אחראית. אין לנו אלא לומר מעל הבמה הזאת: דאגה בלב איש ישיחנה – דאגה בלב עם יצעקנה. ויש דאגה עמוקה.

אם הזלזול הזה בסוגיה המרכזית, הקרדינלית: שלום, ובסוגיות המרכזיות: ירושלים, אינו מביא את ראש הממשלה להופיע כאן היום, אינני יודע אם ההתייחסות של הממשלה לסוגיות האלה אינה זהה לזלזול הזה.

משום כך, אדוני היושב-ראש, אנחנו מביעים את המחאה שלנו. לא תימלט הממשלה מלתת דין-וחשבון בסוגיה הזאת לפני שיהיה מאוחר. אנחנו זועקים את הזעקה הנשמעת היום בכל פינה ובכל בית, גם מתומכיה המוצהרים של הממשלה הזאת, השואלים את עצמם: לאן היא מובילה אותנו? רצינו שלום – אין שלום; רצינו תיאום עם ארצות-הברית – עימות עם ארצות-הברית. דיברנו על ירושלים, והנה היום היא במרכז התביעות מיישראל. איזה פספוס, איזו החמצה, איזו הידרדרות, איזה ליקוי מאורות יש כאן.

לכן, אדוני היושב-ראש, אנחנו לא נשקוט ולא ננוח עד שחוסר האחריות, שמגלה ממשלה זו כלפי הכנסת והעם בסוגיות המרכזיות, יוסר ובמהרה, זו חובתכם, אחרת אינכם ראויים להנהיג את העם בשעה גורלית שכזאת.

דין-וחשבון אתם מחויבים לתת לעם ולכנסת. ממשלה הולכת וממשלה באה, יש דברים שגובלים בהפקרות, שלא ניתן יהיה לתקנם, ועל כך אנו מביעים את מחאתנו ותובעים, דרכך, אדוני היושב-ראש, לקרוא לראש הממשלה לתת דין-וחשבון לכנסת. עם כל הכבוד לשר רמון, אני היום לא רוצה לפגוע בבריאות, אם כי זה דבר חשוב, אבל המשיב התורן, עם כל הכבוד, בלי לזלזל, הוא כנראה עומד במשימה, שאם נעמיד אותה מול האחריות המחייבת כל שר, ובראש ובראשונה ראש הממשלה – זה זלזול בכנסת.

לכן אני תובע לקיים דיון במליאה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אכן יש קיפאון, והמצב שבו אנחנו מצויים בשיחות מחייב גישה אמיצה וחדשנית ומציאת דרכים חדשות ואחרות מאלו שהממשלה נקטה אותן עד כה.

חברי הכנסת, ממשלת העבודה קיבלה מנדט לעשות שלום, ועליה להתקדם הרבה מעבר למה שהיתה מוכנה ממשלת הסירוב של הליכוד, הרבה מעבר גם למה שהיתה הממשלה הזו מוכנה עד עצם היום הזה.

הגיעה השעה, חברי הכנסת, להפסיק את השקר הציבורי שהחל על-ידי ממשלת הליכוד, שלפיו אין מדברים עם אש"ף, אבל מודים ומתוודים, שאש"ף הוא הגורם היחיד המחליט בשטח. אין איש שמכחיש את זה. גם הליכוד, כאשר פתח בהליכי ועידת-מדריד ידע, שאין אחד מהנושאים-ונותנים מקרב פלשתיני השטחים אשר עושה מעשה כלשהו, אשר מסכים הסכמה כלשהי בלא לקבל את אישורו המפורש של אש"ף-תוניס. ידוע ידע את זה חבר הכנסת דוד לוי, כאשר היה שר החוץ בממשלת ישראל, וידוע ידע את זה יצחק רבין כאשר הוא היום ראש ממשלת ישראל. אש"ף הוא הנושא-ונותן בשיחות הללו; נכון, ברגע זה בעקיפין.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה הם מתנגדים? היא הנותנת, חבר הכנסת חגי מירום. אתה טוען ששניהם ידעו, למה הם מתנגדים?

חגי מירום (העבודה):

תרשה לי להמשיך ולומר את דברי.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה? מה, הם מטומטמים?

חגי מירום (העבודה):

חברי הכנסת, הגיע הזמן. זהו המקום וזוהי השעה, שממשלת ישראל תשגר שר משרי מפלגת העבודה לדיון ישיר עם אש"ף-תוניס, להעביר את המשא-ומתן פאזה אחת קדימה לעבר דיון עם הגורם האמיתי שמחליט עבור הפלשתינים. לא מפני אהבתנו אותו, לא מפני שאנחנו חושבים שהוא נתקף בחיבת ציון, חלילה, אלא מפני שאנחנו מבינים, שזהו הגורם היחיד המייצג והיכול לתת תשובות בשם הפלשתינים.

מיכאל איתן (הליכוד):

איזה תשובות?

חגי מירום (העבודה):

צריך גם להשתחרר מהדיבור על כך שלא תקום מדינה פלשתינית בשטחים. אתם, חברי הכנסת של הליכוד, בראשות מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, הסכמתם להסכמי קמפ-דייוויד, אשר הכירו בזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא למדינה.

חגי מירום (העבודה):

מה חשבתם כשדובר בזכויות הלגיטימיות, שמדובר באחריות לפחי האשפה בבית-לחם?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא למדינה.

חגי מירום (העבודה):

דובר בזכויות לגיטימיות, ואין אדם בעולם שלא יודע שזכות לגיטימית היא זכות להגדרה עצמית.

דוד לוי (הליכוד):

הממשלה הזאת תומכת בהקמת מדינה פלשתינית – שתאמר זאת.

חגי מירום (העבודה):

לא אמרה את זה. ואני פונה אל הממשלה לדבר דברים ברורים יותר, חבר הכנסת דוד לוי.

שר הבריאות ח' רמון:

יש הבדל בין – – –

חגי מירום (העבודה):

חברי הכנסת, צריך לדעת, שהמשימה כעת היא פוליטית ביסודה. הממשלה אינה גוף אחד, אינה פה אחד. יש בה שרים שחושבים כך, ויש בה שרים שחושבים אחרת.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש הבדל בינך לבין – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבקש שתפסיק את קריאות הביניים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שואל שאלה.

היו"ר ע' עלי:

בסוף נראה.

חגי מירום (העבודה):

המטלה, חבר הכנסת איתן, היא פוליטית ביסודה. היא מונחת על כתפי שרי הממשלה. השרים נשלחו לתפקידיהם בממשלה לא על מנת לחמם שם כיסאות, לא על מנת לפחד לומר את דבריהם, לא על מנת לפעול בנרפסות, אלא על מנת לעמוד על דעתם ולהשפיע. עקרון האחריות המיניסטריאלית חל עליהם בכל עניין, וגם כאשר שיחות השלום מוקפאות.

אני קורא מכאן לשרי הממשלה, שאני יודע את עמדתם האישית, אני יודע מה הם חושבים, אני יודע ששרים אלה מצדדים בדיבור ישיר עם אש"ף, ואני יודע ששרים אלה הם בעד עקרונות התוכנית של "עזה תחילה"; אני קורא לעוזי ברעם, לחיים רמון, לאורה נמיר, לדוד ליבאי, לבייגה שוחט, למשה שחל, לשמעון פרס, לצאת מן המחבואים, לומר את דעתם בגלוי, להביע את דעתם, להשפיע, ליצור

חבירה אל שרי מרצ ולהפעיל את הרוב האפשרי בממשלה למען פריצת דרך, למען הכנסת אלמנטים חדשים.

יש בקרב השרים היום רוב לדיבור ישיר עם אש"ף, יש בקרב השרים רוב להליכה לפתרונות חדשים ומואצים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זו ממשלה של מוגי לב. ממשלה זו היא סכנה לאומית.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא אומר שיש רוב בממשלה לדיבור עם אש"ף.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שאול יהלום, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

אלי דיין (העבודה):

זו לא עמדת הממשלה.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת אלי דיין, אני לא אמרתי שזו עמדת הממשלה. אני אומר את עמדתי במסגרת הצעה דחופה לסדר-היום שאני הגשתי.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, זכותו להשמיע את דבריו.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה חמור מאוד. הוא אומר שיש רוב בממשלה לדיבור עם אש"ף. זה חמור מאוד.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שאול יהלום, הוא אמר את דבריו באומץ כאן, בין שזה מוצא חן בעיניך, ובין שזה איננו מוצא חן בעיניך.

סליחה, רבותי חברי הכנסת, אני אתן לו עוד כמה דקות לדבר.

חגי מירום (העבודה):

חברי הכנסת, אם אותם שרים שהזכרתי פה את שמותיהם אינם מצדדים בכך – שיקומו ויאמרו את הדברים ויגידו שחבר הכנסת חגי מירום לא הביע את דעתם. ויאמרו כאן שכל אותן שיחות שאנחנו מקיימים אתם אינן נכונות.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה? ראש הממשלה רבין יודע על השיחות האלה? זה מחנה פרס?

חגי מירום (העבודה):

בבקשה, שיקומו ויאמרו זאת. האמת היא, חברי הכנסת, גם אם זה מרגיז אותך, חבר הכנסת מיכאל איתן – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה ואני קורא אותך כעת לסדר בפעם השנייה. אני מבקש להפסיק עם זה. מספיק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אלה גילויים מדהימים, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

אתה רק יכול להעריך את אומץ-הלב שלו. הוא קם כאן ואומר את הדברים. נא להאזין בשקט ולשמוע, הסכת ושמע.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

תן לו לדבר, הוא מדבר בטוב טעם.

היו"ר ע' עלי:

היות שקיבלתי דעת גדולים, אני מאפשר לו עוד כמה דקות לדבר. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

חברי הכנסת, מסמך העקרונות – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אפשר לקבל שמות?

חגי מירום (העבודה):

– – שהונח על-ידי ממשלת ארצות-הברית אינו משקף את מה שמדינת ישראל רוצה – –

מנחם פרוש (יהדות התורה):

– – –

חגי מירום (העבודה):

-- אינו משקף את מה שהפלשתינים רוצים, אבל הוא מסמך שיש בו היסודות המספיקים כדי לעשות צעד קדימה וללכת לעבר שלב הביניים, שלב הממשל העצמי הפלשתיני בשטחים.

שאול יהלום (מפד"ל):

במסגרת השיחות עם השרים, אתם מדברים גם איך להפיל את ראש הממשלה יצחק רבין?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שאול יהלום, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

שאול יהלום (מפד"ל):

זו שאלה רלבנטית. האם במסגרת השיחות עם השרים אתם מדברים גם על איך להפיל את ראש הממשלה יצחק רבין?

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אני קראתי אותך לסדר בפעם הראשונה.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שאול יהלום, הפרוצדורה כאן היא -- יש פה שבע הצעות לסדר-היום, תבקש להסיר את אחת ההצעות או להעביר לוועדה ותשמיע את דבריך. אי-אפשר כל הזמן לשסע אותו בקריאות ביניים. זמנו תם, כפי שאתה יודע.

דוד לוי (הליכוד):

הוא פשוט רצה לשמוע מחדש את שמות השרים.

היו"ר ע' עלי:

אני מציע לחבר הכנסת שאול יהלום, שיעיין בשמות האלה בפרוטוקול המליאה. אם הוא לא ידע עד עכשיו, כדאי שידע.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לסכם את עמדתי ולומר כאן: מסמך העקרונות אינו מסמך שממשלת ישראל מאושרת ממנו, כמו שהוא גם אינו מסמך שהפלשתינים מאושרים ממנו. זה מה שהופך את המסמך הזה למסמך שיש לו סבירות גבוהה מאוד להמשיך את התהליך. אין לי כל ספק שראש הממשלה יצחק רבין ימשיך את התהליך. אין לי כל ספק שיחולו גם שינויים מבניים בשיחות בקרב הנושאים-ונותנים מטעמה של מדינת ישראל, ואני מניח שגם בקרב הנושאים-ונותנים הפלשתינים.

אני רוצה לומר כאן, גם מפלגת העבודה, אני מאמין שגם סיעת מרצ, אינן מוכנות לקבל דיון כלשהו באשר לעתידה של ירושלים בשלב הזה של השיחות.

מיכאל איתן (הליכוד):

מתי כן?

חגי מירום (העבודה):

ואשר על כן, אני מציע לכם שלא להלך אימים על הציבור הישראלי בסעיף ירושלים, כי סעיף ירושלים – מי שקרא את המסמך יודע – נדחה אל שלב פתרון הקבע ואינו עומד לדיון בימים אלה. אל נא, אנשי הליכוד, תציבו אותו לדיון בימים אלה, מפני שהוא לא נחוץ לנו לצורך המשא-ומתן. תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואחר כך תוותרו על ירושלים.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה – חבר הכנסת זבולון המר.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — הוא תומך בממשלה של השיחות, ויש ממשלה של יצחק רבין – שתי ממשלות — — —

חיים אורון (מרצ):

— — —

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לאפשר לחברת הכנסת חזן להתחיל.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, המסמך האמריקני מהווה בסיס למשא-ומתן, אבל אין הסכמה בשני הצדדים על המסמך האמריקני. לא נוכל להגיע להסכמה ללא משא-ומתן ישיר עם אש"ף-תוניס, ללא משא-ומתן ישיר עם יאסר ערפאת.

חנן פורת (מפד"ל):

— — —

נעמי חזן (מרצ):

כל מי שחושב, שאנחנו לא מנהלים כרגע משא-ומתן עם אש"ף, מיתמם. לא ייתכן שנגיע להבנה, או להסכמה בנושא זה או אחר, אלא בדיבור ישיר חד-משמעי עם אלה שמנהלים את המשא-ומתן מן הצד הפלשטיני. לכן, במצב שיש התקדמות מהותית חד-משמעית בכל הנושא של הבנה על מטרות המשא-ומתן, על סמכויות האוטונומיה, על הנושא של ביטחון, צריך למצוא דרך כדי להגיע להבנות בנושאים השנויים במחלוקת. כדי להגיע להבנות בנושאים אשר שנויים במחלוקת, צריך לדבר עם אלה שהם הצד המייצג את הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשטיני, קרי: אש"ף.

חברי הכנסת, בואו נחזור למסמך שכביכול הוא נושא הדיון היום. אנחנו עדים לכך שהיתה התקדמות אדירה במשא-ומתן, כי יש הסכמה סביב סעיפים קרדינליים ובסיסיים. יש הסכמה סביב המטרות של

המשא-ומתן להגיע להסכם שלום צודק, בר-קיימא וכולל. ההסכם הזה מבוסס, גם בתקופת הביניים וגם בהסדר הקבע, על החלטות 242 ו-338. על-פי ההזמנה למסגרת מדריד, יש הסכם גם שהמשא-ומתן יעשה בשני שלבים: הסדר ביניים והסדר קבע, וששני השלבים האלה הם חטיבה אחת.

יש הסכמה, חברי הכנסת, שכל צד יימנע מפעולות שיפגעו בהסדר הקבע בתקופת הביניים. על מה עוד יש הסכמה? יש הסכמה על מהות הסמכות הפלשתינית הנבחרת, והיא כן תיבחר בבחירות חופשיות בפיקוח בין-לאומי – סמכויות ביצוע וסמכויות חקיקה בתחומים שהתקבלו כתחומים שבאחריות הממשל העצמי הפלשתיני.

כל המטרה – ואני קוראת עכשיו מהמסמך האמריקני, כפי שהתפרסם בעיתונות – היא ליצור יחסים חדשים, המושתתים על כבוד הדדי, סובלנות, שלום והתפייסות.

האם אין כאן התקדמות ממשית מהותית? ודאי שיש, ומשום שיש התקדמות ממשית מהותית יש גם חילוקי דעות מהותיים, וחילוקי הדעות המהותיים מתמקדים בשתי נקודות, חברי הכנסת. הנקודה הראשונה היא שאלת ירושלים, והנקודה השנייה היא החלת הסמכות בתקופת הביניים. כדי להגיע להבנה בנושאים האלה, צריך להסכים על דחייה של סוגיות השנויות במחלוקת למשא-ומתן על הסדר הקבע.

ואיך נגיע להסכמה כזאת? אנחנו נגיע להסכמה כזאת על-ידי שיתוף פעולה עם ארצות-הברית בימים הקרובים, במסע הדילוגים שעומד להיפתח עכשיו, ואנחנו נגיע להסכמה על-ידי משא-ומתן ישיר עם אש"ף. אין היום דרך אחורה במשא-ומתן. השיחות יימשכו, על אפה וחמתה של האופוזיציה.

סילבן שלום (הליכוד):

נעמי חזן (מרצ):

אנחנו גם נגיע להסכמות ונעשה את זה על-ידי זה שנודה, שאנחנו מדברים עם אש"ף, נדבר עם אש"ף וגם נדון בנושאים הקשורים למדינה פלשתינית בהסדר הקבע.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אפשר לשאול שאלה?

נעמי חזן (מרצ):

לכן הגיעה העת, שנודה שיש התקדמות, שהמחלוקת בינינו היא מהותית, ואפשר להגיע לפתרון – –

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

נעמי חזן (מרצ):

— – צודק לכל הצדדים בעתיד הנראה לעין. תודה רבה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, חברת הכנסת נעמי חזן. אני מזמינה את חבר הכנסת זבולון המר, ואחריו – את חבר הכנסת יוסף בא-גד.

מיכאל איתן (הליכוד):

תגיד: על אפו וחמתו של רבין, אנחנו ניפגש עם אש"ף; על אפו וחמתו של רבין, תקום מדינה פלשתינית; על אפו וחמתו של רבין – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

חיים אורון (מרצ):

אנחנו בדרך הנכונה, אנחנו בכיוון הנכון.

שאול יהלום (מפד"ל):

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, חבר הכנסת זבולון המר. חברי הכנסת, תודה על העירנות.

יוסף בא-גד (מולדת):

שר הבריאות ח' רמון:

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת לאפשר לחבר הכנסת המר לדבר.

סילבן שלום (הליכוד):

שאלו יהלום (מפד"ל):

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יהלום, זה מתחיל להיות על חשבון זמנו של חבר סיעתך. אני מפעילה את השעון.

זבולון המר (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הדבר הכי חמור שקורה עכשיו בתהליך המדיני הוא, לדעתי, החתירה הגלויה של שרים בממשלה לתת לגיטימציה ליאסר ערפאת, לתת לגיטימציה למדינה הפלשתינית, לתת לגיטימציה לירידה מן הגולן ולהעביר מסרים סמויים שגם בעניין ירושלים יש על מה לדבר, אבל בסיבוב הבא.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

הם כבר לא סמויים, למרבה הצער.

זבולון המר (מפד"ל):

וחברי הכנסת, כפי שזה בא כאן לידי ביטוי היום, נושפים בעורפם, ולפי האופנה האחרונה, גם מוציאים את השרים מן הארון.

נעמי חזן (מרצ):

זבולון המר (מפד"ל):

אני פשוט לא שמעתי מה שאמרת.

שר הבריאות ח' רמון:

זה נושא של יעל דיין. אני מבקש לא לערב. יש לה מונופול.

היו"ר ע' מאור:

טוב, תמשיך.

זבולון המר (מפד"ל):

אה, מפני שאמרתי "אופנה"?

קריאה:

היו"ר ע' מאור:

האופנה של יציאה מהארון.

שאול יהלום (מפד"ל):

הממשלה גאה במדיניותה.

זבולון המר (מפד"ל):

כל אלה הם תוצאה של הרכב הממשלה הזאת, שהקים מר רבין, אבל גם של המדיניות שהיא נוקטת.

רבין קיבל תמיכה בעם מפני שהוא ייצג קו מרכזי. הוא לא היה מקבל אותה תמיכה – הוא היה מקבל תמיכה, אבל לא אותה תמיכה – לו ידעו חלק מהמצביעים שהממשלה שלו תהיה כל כך שמאלנית ומגמותיה כל כך מרחיקות לכת. הם נתנו לבוחריהם, כמו אלה מהגולן, לטעות.

שאול יהלום (מפד"ל):

לכן אין לו מנדט.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, נא לאפשר לחבר הכנסת המר להמשיך בדבריו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

--- מקמפ-דייוויד.

זבולון המר (מפד"ל):

אתה רשום?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

זבולון המר (מפד"ל):

המסרים שמעבירים שרים בממשלה על הנכונות שלהם לוותר יותר "כדי להזיז את עגלת המשא-ומתן" מעלים את הציפיות של הצד שכנגד ואת הדרישות שלו. אם במדריד הם היו מוכנים לגנוז או להדחיק את התביעות המלאות שלהם, מפני שהם ידעו שעליהם להתרכז בהשגת האוטונומיה מבחינתם, הרי עכשיו, כשהם מרגישים שניתנת להם על-ידי הממשלה הזאת מדינה ביהודה, בשומרון ובעזה, הם כבר תובעים, כמובן, את ירושלים עכשיו.

חברי הכנסת, ראש הממשלה מסרב לדבר עם אש"ף-תוניס. ישראל מסכימה עם ארצות-הברית שהיא לא תיזום הידברות אתם, אבל שר בממשלה, בתיווך של הטלוויזיה הישראלית, מזמין את העוזר של ערפאת לבקר בתל-אביב, לא בירושלים. נותרה לו רק הבעיה של הוויזה, איפה הוא יקבל אותה?

אחרים במשרד החוץ מנהלים, כך אומרים, משא-ומתן עם אש"ף-תוניס בתיווך מצרי, ושרים שמסכימים עם כל מי שאומרים שישראל היא זאת שצריכה לשפר את עצמה מבחינת זכויות האזרח, לא מפריעה להם הרמה המוסרית של מי שאחראי לרציחה של פלשתינים, יהודים, ישראלים. הם אומרים: זה האויב, ואתו צריך להסתדר.

זה לא נכון. אנחנו קבענו להיפגש עם האויב – זה שיושב ביהודה, בשומרון ובעזה, ואתו להידבר. הם רוצים לחייב אותנו להיפגש דווקא עם אלה שעוד לא מחקו מהאמנה הפלשתינית שלהם את האמירה שצריך להשמיד אותנו. הם מתעקשים להיפגש עם אלה שבעצם הווייתם מהווים את הייצוג של הפזורה הפלשתינית, היינו: תובעים קודם כול את זכות השיבה, וגם אם יגידו לנו, שהשיבה הזאת היא לא ליפּו או לחיפה, הכוונה של מיליון וחצי מחוסרי דרכונים ואזרחים לבוא אלינו, והם יהיו סיר רותח וקלחת מבעבעת ומקור טרור שימרר את חיינו, והם מזמינים אותם.

הם אומרים שערפאת הוא בעל הבית ביהודה, בשומרון ובעזה, ולא אלה שמתדיינים אתנו בווינגטון. בזה לא רק שאתם מורידים את יכולת הדיון של אלה המתדיינים אתכם, מפני שאומרים שהם לא שווים, הם לא יכולים לדון אתנו, אלא אני אומר שזה גם לא נכון. גם לדיכום הם נציגים של אש"ף בשטחים, הם אלה שמשפיעים בשטחים. הם נמצאים שם. ואש"ף-תוניס לא משפיע על ה"חמאס" ועל כולם באמצעות נציגיו במקום?

ראש הממשלה רבין צריך להשיב לנו בישרות ובישירות, ולא על-ידי שליח, האם כל הצעדים האלה מקובלים עליו, והאם הם על דעתו, והאם זו המדיניות שבשמה הוא הלך לבחירות ועליה הוא קיבל מנדט.

גברתי היושבת-ראש, אין פלא שבטיפול שכזה הגענו מייד לתביעה ערבית על ירושלים. כדי לרצות את האוזן שלנו, הם אומרים: כן, מדובר על עיר מאוחדת, אבל מוסיפים: בירת שני עמים, פלשתינ וישראל. משיחות מדריד התעשתו והתנערו. הם יודעים שיש להם עכשיו עסק עם ממשלה שרבים משריה מדברים בגלוי, כפי שהדבר התבטא כאן היום, על מדינה פלשתינית, על הכרה באש"ף-תוניס וגם על כך שבשלב השני ידובר על ירושלים. ותמורת הווייתו על העז של ירושלים, שהפלשתינים העלו, קיבלו חישובים לתביעה שלהם על מדינה פלשתינית בסוף התהליך שיבוא.

משא-ומתן באופן שכזה, מבחינת ההיגיון המזרח-תיכוני, מוליך לכך שנתקפל באופן גמור ממה שהושג מאז 1948, שלא לדבר על התוכניות המדוברות, עד 1947.

ואני שואל את ראש הממשלה שלוש שאלות, ואני חושב שהכנסת זכאית לקבל תשובה עליהן.

קריאה:

זבולון המר (מפד"ל):

עם כל הכבוד לשר הבריאות, הוא באמת לא יכול לתת את התשובה שראש הממשלה חייב לתת לכנסת. לכן אני אעשה את זה בצורת שאילתא לראש הממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

גם אז אני אענה.

זבולון המר (מפד"ל):

אבל הוא יפתור אותה.

שר הבריאות ח' רמון:

גם עכשיו הוא פתר אותה.

זבולון המר (מפד"ל):

אבל הוא לא ידע מה אני אשאל. עכשיו הוא ידע.

שר הבריאות ח' רמון:

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת המר, נא לסיים.

זבולון המר (מפד"ל):

לא, תיתני לי לדבר כמו לאחרים. לאחרים נתנו לסיים את דבריהם.

שר הבריות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, הוא צודק.

היו"ר ע' מאור:

בקצרה. אני לא יודעת כמה נתנו, אבל ההנחיה היא להקפיד, ובדין.

זבולון המר (מפד"ל):

אני מאוד מודה לשר הבריות. אני כבר מסיים, אבל תני לי לסיים, בבקשה.

היו"ר ע' מאור:

אבל תקפיד על הזמן.

זבולון המר (מפד"ל):

1. האם המשא-ומתן המקביל, המנוהל עם אש"ף-תוניס, הוא על דעתו ובשמו של ראש הממשלה?
האם זה הקו של ממשלת ישראל? האם זה המנדט שקיבלתם?

שר הבריות ח' רמון:

לא שמעתי. תחזור, בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

האם המשא-ומתן המקביל, שמנוהל עם אש"ף-תוניס, אולי בתיווך מצרי, אינני יודע, הוא על דעת ראש הממשלה ובשמו? האם זה הקו של ממשלת ישראל? האם זה המנדט שקיבלתם?

2. האם ההזמנה של עוזרו של ערפאת לישראל, בתיווך הטלוויזיה, היא על דעת ראש הממשלה וזאת המדיניות של ממשלת ישראל, והאם קיבלתם על זה מנדט?

3. האם אתה לא מתכוון לעשות סדר בממשלה ולמנוע התפרעות כזאת של שרים שמנהלים משא-ומתן, בגלוי ובסתר, שלא על-פי מדיניות ראש הממשלה, אם היא לא כזאת?

חברי הכנסת, המסמך מ-12 במאי הוא גרוע, מפני שנאמר בו שהסכמנו לשלמות טריטוריאלית של האוטונומיה, שפירושה חזרה לקווי 1967. המסמך האמריקני החדש, שרבים משרי ישראל משדרים פומבית כל הזמן שהם מבקשים יותר התערבות, יותר תכתיב אמריקני, הוא גם גרוע, שהרי נוסף על השלמות הטריטוריאלית הזאת הוא קובע במשמע, שעניין ירושלים ייתוסף בעתיד. לא פלא שראש הממשלה לא קיבל אותו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת המר, אני מבקשת ממך.

זבולון המר (מפד"ל):

אני מסיים. חבל שלא היית כאן קודם. אני לא יודע למה צריך להפלות בין חברי כנסת כשמתחלפים יושבי-ראש.

היו"ר ע' מאור:

אני פועלת לאור התקנון והנוהל.

זבולון המר (מפד"ל):

אולי הם לא מאותן מפלגות, או משהו כזה.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לסיים.

זבולון המר (מפד"ל):

אני מבקש שתיתני לי לסיים.

היו"ר ע' מאור:

אל תראה בזה אפליה, אלא פשוט הפעלה של התקנון.

זבולון המר (מפד"ל):

אבל איך אני יכול שלא לראות בזה אפליה, אם אחרים דיברו כפי שהם רצו?

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת למצוא כיצד לסיים בצורה מכובדת וחזקה.

זבולון המר (מפד"ל):

בסדר.

אני לא מתפלא שלפי ההתנהגות של שרינו הלחוצים, הפלשתינים לא קיבלו את המסמך הזה, מפני שהם מקווים לקבל יותר טוב. יש כרסום במעמד ירושלים בגלל ההתנהגות הזאת.

אין תקווה שארצות-הברית תיתן לנו מסמך קרוב לעמדותינו, כאשר יודעים שאנחנו כל הזמן זזים, והצד השני עומד כל הזמן על שלו. לכן אני אומר, שצריך לשאול את הממשלה, מה קרה לקווים האדומים של ראש הממשלה, שהיו ברורים עד עכשיו, והכנסת זכאית וחייבת לקבל תשובה על השאלות האלו, וכפי שאמרתי, היום – משר הבריאות, אבל בקרוב מאוד – מראש הממשלה עצמו.

היו"ר ע' מאור:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – לחבר הכנסת משה פלד.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, ואחרון חביב, הנציג היחיד של ממשלת ישראל, שאני מברך אותו על הצלחתו אתמול להבריא את חוק הבריאות, שלב ראשון. כבוד חיים רמון, אולי גם

תצליח להבריא את הממשלה הזו ותחזרו מהדרך הנלוזה שעליתם עליה. תשמע, זה רעיון. אתמול היתה לך הצלחה נגד הממשלה, הצלחה כבירה. האמת היא שמאוד דאגתי והתפללתי. היום בוא נראה, אולי תצליח.

לפני שנה בדיוק, כשנבחרתי לכנסת, אמרתי לראש הממשלה ולממשלת ישראל בנאומי הראשון – ואז הם היו באופוריה ואמרו: הרב בא-גד, אל תקלקל לנו. שישה חודשים, והעסק נגמר, מביאים שלום, ומי אתה שתעז לקלקל את השלום המיוחל? ואני רודף שלום יותר מכם. אני אומר כל יום "עושה שלום במרומיו"; אני מקווה שגם אתם, אבל אני לא בטוח. ובכן, אמרתי לפני שנה בנאומי בכנסת, בצורה ברורה וחד-משמעית: חבל על המאמצים, חבל על האשליות, לא יהיה שלום. למה? וציטטתי את הפסוק: "ויכבד ה' את לב פרעה", ויכבד ה' את לב אסד, ויכבד ה' את לב ערפאת. ואמרתי: לא יהיה מזה כלום. ותראו שבסוף יאלצו אותנו לדון גם על ירושלים. שלום לא קיבלנו. מאלצים אותנו לדון על ירושלים.

והנה הגיע לידי המסמך מסוכנות הידיעות הצרפתית, המסמך האמריקני שהוגש לישראל ולפלשתינים ב-30 ביוני. מה קובע המסמך? דברים איומים, מחרידים: שני הצדדים מסכימים שכל האופציות לקראת מעמד קבוע יישארו פתוחות. הכול פתוח. אתם יודעים מה זה "הכול פתוח". הכול פתוח, אין לנו גם זכות לטעון שאנחנו בכלל שייכים לארץ הזאת. אולי באמת אנחנו פליטים שהובאו לפה, מנשלי עמים, כובשי שטחים? הכול פתוח, זה המסמך האמריקני, ואין לי זמן לקרוא את כולו.

עוד נושא מחריד, האדמה. שני הצדדים כבר הסכימו כי הטריטוריות ייחשבו לישות טריטוריאלית אחת. מצוין, רשות טריטוריאלית אחת – מדינת ישראל. לא, המשא-ומתן על שאלת האדמה בתקופת הביניים יתנהל בלי לפגוע בזכויות באשר לשלמות הטריטוריאלית. פירוש של דבר כי הטריטוריות ייחשבו כחטיבה אחת, גם כאשר שני הצדדים ידונו בבעיות הקשות של הבעלות, של רישום קרקעות, של הפיתוח וניצול האדמה. הכול לקחתם מאתנו? גם אין לנו אדמה פה בארץ הזו? אני יודע שמקובל שלכל יהודי יש ד' אמות בארץ-ישראל. גם את זה כבר לקחתם.

ידידי חיים רמון, תבכה, אל תצחק, תעשה לי טובה. תאמין לי, אני מדבר בכאב לב, ועם כל הכבוד לך כשר, כשאתה עוד ינקת חלב אם, אני כבר רצתי בשבילי הארץ הזאת – ואני יכול לתת לך עוד פרטים – במסגרת הנח"ל ובמקומות אחרים. והמצב מכאיב לי. אתם מדברים? הרי לו היה לכם כבוד אישי, הייתם נוהגים אחרת. אצל אלטון ג'ון הוכחתם שאין לכם בכלל כבוד אישי. בא אדם ומבזה אותנו, ואנחנו משתטחים ומתחננים.

כשהגישו את המסמך לרבין, הייתי בטוח שרבין יקום ויזרוק אותו ויגיד: תתביישו לכם, האמריקנים, אני לא מדבר אתכם יותר. זה גבר, זה כבוד עצמי. מה קרה? הערבים עשו את זה. הערבים לא התביישו. הם הודיעו לאמריקנים: אתם מעצמה, אבל אנחנו "מצפצפים" עליכם, לא נדבר אתכם. והאמריקנים נסוגים מייד. ואנחנו? רבין אומר: עד כדי כך לא האמנתי, עד כדי כך לא התכוונתי. הם באמת הגזימו. הגזימו? תהיה גבר ותגיד לאמריקנים: סליחה, הגזמתם, אני מנתק מגע עד שתחזרו לשפיות הדעת.

לכן אני רוצה לומר בעקבות דברי חברי זבולון המר: אתם הולכים מדחי אל דחי. קודם אמרתם: ועידת-מדריד, וזאת בעקבות הליכוד, ואני מאשים את הליכוד. אחר כך אמרו: טוב, רק שיחות שלום. באמת, חברה, תתביישו לכם, שיחות שלום לא תיתנו לנהל? לצורך שיחות שלום צריך לתת הקלות בבת-הסוהר, הקלות בשטחים, הקלות והקלות. תנו הקלות והכול יהיה בסדר, ואל תפריעו לנו, אנחנו עושים שלום. תנו הקלות.

אחר כך אמרתם: חברה, הגולן. באמת, גם אסד צריך להוכיח. איך רבין אומר? רק לא כל הגולן, אלא מהגולן. לא "כל" אלא "מ".

שר הבריאות ח' רמון:

לא "מ" אלא "ב".

יוסף בא-גד (מולדת):

"ב", טוב. אצלי אין אף לא טיפה אחת מהגולן. אחרי זה – הגולן. אחר כך פתאום – יש"ע, תנו להם אוטונומיה, תבינו, זה כדאי, זה רק מוניציפלי. משם אשר יגורנו בא לנו: ירושלים. ברגע שאמרו את השם הזה היה צריך לקום ולעזוב. אם יש לכם דם, אם אתם לא סמרטוטים, אם אין לכם מיץ עגבניות בבשרכם, הייתם צריכים לקום ולעזוב כאשר הזכירו את ירושלים. "על ירושלים ידו גורל", אומר הנביא. לא יקום ולא יהיה. ירושלים מאוחדת. אני שמעתי את רבין מכריז את זה עשר פעמים. אם אמרו את זה, קום, תהיה גבר. לא, הוא ממשיך לדון.

וכרגע עלתה חברת הכנסת נעמי חזן ואמרה: לא, לא יהיה שלום כל עוד לא נדבר עם ערפאת. איינענע געשיכטע, סיפור חדש, פתאום ערפאת. עכשיו השלב הבא, תנו להם את זכות השיבה, הם יביאו לפה כמה מיליוני ערבים, ולא צריך מלחמות ולא צריך הסכמים, ימלאו לנו את הארץ עם כל הערבים שגדלו, ואצלם יש משפחות ברוכות ילדים. הם לא כמו היהודים, הם מבינים את זה. ואז יש משפחות ברוכות ילדים, רק אלה תושבי יפו, לוד ורמלה, נחזיר אותם.

אדוני השר, תעביר לממשלתך, רחמנות עליכם, הרי אתם לא תהיו שרים, יהיו פה שרים ערבים, ראש ממשלה ערבי. לכן אני מבקש שתעביר זאת לממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

לא לממשלה, לראש הממשלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

לראש הממשלה. אני רואה שהשר תפס את המסר. תעביר לראש הממשלה שאני מאמין בו. שראש הממשלה יבין – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה מאמין ברבין?

יוסף בא-גד (מולדת):

סליחה, כן, כן, חבר הכנסת שאול יהלום.

היו"ר ע' מאור:

תסיים בתמיכה, ואני מבקשת לסיים את דברייך.

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת שאול יהלום, אני לא צריך לקבל רשות ממך. לפני שהומרץ רבין הוא היה בכל אופן איש צבא. אני אומר: יחזור לעצמו, יחזור לתקופת גירוש ה"חמאס", יחזור לתקופת הסגר בשטחים, יחזור לדברים הטובים שהוא עשה, ושלא יהיה כתם לכל ימי חייו, שהוא שמע שרוצים את ירושלים והוא לא ירק להם בפנים.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת יוסף בא-גד. אני מזמינה את חבר הכנסת משה פלד. אחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת שמואל הלפרט.

משה פלד (צומת):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, 14 שנים אחרי חתימת חוזה השלום עם מצרים, שמונה שנים אחרי יוזמת-שולץ, שנה ומחצה אחרי ועידת-מדריד ועשרה סבבים של שיחות עקרות בווינגטון, אכן הגענו אל נקודת ה"אל חזור". לא במובן שראש הממשלה מתכוון לו, גם לא במובן ששר החוץ התכוון כשאמר אתמול במצרים ש"תהליך השלום איננו תקוע" והצחיק את כל עם ישראל. נקודת ה"אל חזור" היא העמדות שהפלשתינים מתבצרים בהן והאמריקנים מתעקשים עליהן באמצעות הנייר שהגישו וקראו לו "המסמך האמריקני".

והמסמך האמריקני הוא אכן נקודת ציון חדשה, הוא אכן אבן-דרך בתהליך השלום, שנראה כאילו נתקע עמוק יותר ויותר באדמה. לדברי האמריקנים, הוא נועד לדרבן ולגרות החלטות פוליטיות. לגבי הפלשתינים הוא נפילה בשבי הדמיון לתביעות מופרזות ולנטיות אלימות. לגבינו הוא איתות נוסף למה שניתן לכנות "אין על מי לסמוך", וכפי שאמר בן-גוריון: לא חשוב מה יגידו הגויים, חשוב מה יעשו היהודים. ואכן, לנו זה כבר קרה ועלול לקרות שוב.

בעקבות המסמך האמריקני, שתי סכנות אורבות לנו: מכירת חיסול של ארץ-ישראל מחד גיסא, ומלחמת אחים מאידך גיסא, ואת שתיהן עלינו לגדוע, למנוע. יש לפעול בשתי החזיתות, להודות בטעויות העבר ולא לסמוך על הנס.

האחריות העיקרית המוטלת עלינו בזמן הזה, בעקבות המסמך הזה, היא קיום מצוות יישוב ארץ-ישראל. אבל יש נימוק נגד ההתיישבות: "זה מסבך אותנו", הם אומרים, וצריך לומר פעם אחת את האמת: כן, נכון, זה מסבך אותנו, ההתיישבות בירושלים וביש"ע כולה תסבך אותנו, אתם יודעים איך? כמו שהשורש מסבך את העץ – ככל שהוא מתפתל יותר ומעמיק יותר לא ניתן לנתק אותו יותר, וזאת תסבוכת רצויה, מדינית, ביטחונית, פוליטית, לאומית והיסטורית. אכן זוהי התיישבות.

נעמי חזן (מרצ):

מכשול לשלום ולביטחון.

משה פלד (צומת):

אלה הם שורשים, חברת הכנסת חזן.

האמריקנים, כמו טירונים חסרי ניסיון מנסים לסיים את הסכסוך הארוך והטעון הזה שבינינו לבין הערבים במעין "תהליך דה לוקס" – –

נעמי חזן (מרצ):

לא היה הסכם בינינו לבין – – –

משה פלד (צומת):

– – והנה, כבר אצה להם הדרך, והנה כריסטופר כבר מזנב בנו ואומר לנו: התקדמו בשיחות או שנפרוש. אני שואל אותך, מר רבין: מדוע לא תאמר כעת, הן לאמריקנים ובעיקר לפלשתינים: התקדמו או שנפרוש, או שאפשר גם אחרת: עזבו את ירושלים, אחרת נפרוש? מדוע אתה, מר רבין, לא תשתמש באותה מטבע לשון?

אבל יש סיכוי לא מבוטל כי ארץ-ישראל תצא מחוזקת בסופו של התהליך, דווקא בניצוחה של ממשלה זו, והסיבה: גישה החותרת למיצוי אפשרויות הוויתור המקסימליות, עד כדי חציית קווים אדומים – אומנם שורשיה במחלה יסודם, אך מאידך גיסא רפואה טמונה בה. בפעם הראשונה הגיע עם ישראל לתחושה ולהכרה שמציה עד תום את כל האפשרויות, ואכן הגענו אל הקווים האדומים. מיציתם, רבותי, את כל האפשרויות. יש לעם צידוק מוסרי לתביעתו הציונית, וקשה יהיה לממשלה להתעלם מאמת פשוטה זו.

נדמה לי כי אי-אפשר לסיים דיון שכזה בנושא ירושלים בלי להזכיר דבריו מאתמול של סגן ראש העיר, מר אברהם כחילה, שאמר כי "לראשונה מאז מלחמת ששת הימים מתקיים רוב יהודי במזרח-ירושלים". וזו אכן בשורה, זו אכן תשובה לקלינטון, לכריסטופר ולפלשתינים, וזו אכן ההוכחה הניצחת והתקווה הגדולה לעם ישראל.

הרשו לי לסיים בקטע קצר מספרו של בני מרשק "בני רץ". "לאן לסגת?" שואל בני רץ, "מאיזה לחצים צריך לסגת? מה צפוי מנסיגה? הרכס בידינו, האם נעזוב אותו? האם נעזוב את ירושלים? על ירושלים כבר לא מדברים. נגמר. הבינו, ירושלים, היא שלנו כבירה, לב האומה, לא יזוז. ואני אומר: כל מה ששוחרר עכשיו הוא כמו ירושלים. מי קבע שרק עילית בנצרת? מדוע לא עילית בהר-גריזים? הוא לא פחות יפה מאשר נצרת? מדוע לא עילית בג'נין? מדוע לא עילית בחברון?" ואחרי זה אכן היתה עילית בחברון, היא קריית-ארבע – הערה שלי.

אני אומר זאת לא מתוך יחס של קדושה, אני אומר זאת מתוך יחס חילוני. זה תוכן חיינו להציל את העם הזה שמוכרח להתרכז בו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שמואל הלפרט, ואחריו – תשובת הממשלה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, המסמך האמריקני, שהוגש לפני שבוע למשלחת הישראלית ולפלשתינים בשיחות השלום הדו-צדדיות בווינגטון, כולל אלמנטים חמורים המסכנים את שלמות ירושלים ומאיימים בחלוקתה מחדש.

בשניים מסעיפי המסמך נאמר: "כאשר יתחיל המשא-ומתן על המעמד הסופי, יוכל כל צד להעלות את הבעיות שירצה לדון בהן, כולל שאלת ירושלים"; שני הצדדים מסכימים כי סמכות הביניים הפלשתינית תוקם באמצעות בחירות הוגנות, כאשר שני הצדדים יחליטו על נהלים אלה, ישתתפו הפלשתינים של מזרח-ירושלים בהצבעה".

דוברת המשלחת הפלשתינית חנאן עשראווי אמרה, כי דרישות המינימום של הפלשתינים בשאלת ירושלים הן שתיים: ראשית, שהסדרי הביניים יחולו על מזרח-ירושלים; שנית, שייקבע שישראל לא תבצע מהלכים שיש בהם משום קביעה מוקדמת של עובדות בשטח בסוגיית ירושלים. במלים אחרות, תיעצר ההתיישבות הישראלית בחלק של ירושלים שנכבש בהתשכ"ז ולא יהיה סיפוח של שטחים נוספים אל ירושלים.

הממשל האמריקני, המודע היטב לרגישותה המיוחדת של ישראל בנושא זה ואינו רוצה להחליש את מעמדה של ממשלת רבין, ביקש לא להכריע כבר עכשיו בעניין ירושלים. הוא מעדיף לדחות את הבעיה הסבוכה למועד מאוחר יותר.

שמענו בסיפוק את ההודעה של ראש הממשלה, אשר התייחס בצורה חד-משמעית לעניין ואמר, שירושלים תישאר בכל מקרה מאוחדת תחת ריבונות ישראלית. אולם, לצערנו הרב, שר החוץ אמר אתמול, אחרי סיום ביקורו במצרים, כי המסמך יכול להוות בסיס להמשך המשא-ומתן. אנו סבורים שמסמך שיש בו אזכור כלשהו על שינוי במעמדה של ירושלים, או פגיעה במעמדה, לא יכול בשום פנים ואופן להוות בסיס להמשך המשא-ומתן.

אומנם כל שרי ממשלת ישראל הצהירו שלא ייתנו יד לחלוקתה מחדש של ירושלים וכי היא תישאר מאוחדת תחת ריבונות ישראל, אבל הצעתם של שרי מרצ בישיבת הממשלה האחרונה ושל נציגי מרצ בכנסת היום לנהל משא-ומתן עם אש"ף, והתמיכה שקיבלו מחלק ניכר משרי מפלגת העבודה, מעוררות חששות כבדים בכיוון זה.

שר התיירות עוזי ברעם דיבר בישיבת הממשלה בזכות שיחות ישירות עם אש"ף ואמר שהוא מבטא עמדה של ארבעה-חמישה שרים במפלגת העבודה, ולפי החשבון שלו כמחצית מחברי הממשלה ואף למעלה מזה אינם מסתירים עוד את תמיכתם בשיחות עם אש"ף. דברים דומים שמענו לפני כמה דקות מחבר הכנסת חגי מירום, שיש רוב בממשלה לנהל שיחות עם אש"ף.

כל זאת חרף העובדה שאש"ף אינו מוכן להתחייב על הפסקת הטרור וגם אין בדעתו לבטל את האמנה הפלשתינית המדברת בגלוי נגד עצם קיומה של מדינת ישראל. אש"ף אף עומד בתוקף על דרישתו להקים מדינה פלשתינית ביהודה ובשומרון, שבירתה מזרח-ירושלים. הם גם לא ויתרו על הדרישה לזכות השיבה של הפליטים הפלשתינים.

כל אלה מעוררים בנו חשד, שאותם שרים הדוגלים בשיחות ישירות עם אש"ף יהיו מוכנים להתפשר גם על ירושלים. לכן חייב ראש הממשלה להבהיר בשם הממשלה, שהוא דוחה חד-משמעית את הקטע במסמך האמריקני המתייחס לירושלים.

חברי הכנסת, עומדים אנו בימי "בין המצרים", ימים שאנו מתאבלים בהם על חורבן ירושלים. חז"ל אומרים, שלחורבן הבית השני גרמה שנאת חינום, והנביא אומר שצום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי והעשירי ייפכו לששון ולשמחה ולימים טובים, אבל בתנאי אחד: האמת והשלום אהבו.

נשתדל כולנו לנטוש את שנאת החינום שבינינו ובמקום זה לאמץ את אהבת החינום. בזכות זה נזכה לבניין בית-המקדש במהרה בימינו ול"בונה ירושלים ה' ברחמים גדולים".

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את השר חיים רמון להשיב בשם הממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני שאכנס לגופם של העניינים אני רוצה להעיר לחבר הכנסת לוי: חלק גדול מנאומך הקדשת לחשיבות הרבה שבתשובת ראש הממשלה בכבודו ובעצמו ולהסקת מסקנות מרחיקות לכת לגבי יחסו של ראש הממשלה לכנסת. אל נא באפך, חבר הכנסת לוי, ראש הממשלה הזה הופיע בפחות משנה יותר פעמים בכנסת הזאת, באירועים חשובים וגם חשובים פחות, מאשר ראש ממשלתך שתחתיו שירתת בכל תקופת כהונתו. לא זכורה לי אפילו פעם אחת שעלה בדעתך להעיר על העניין הזה לראש הממשלה שניהל את ממשלתך.

דוד לוי (הליכוד):

חיים, חיים, לנושא, לנושא.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דוד לוי, אני, אם תיקח את הפרוטוקול – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתה הערת כל הזמן.

שר הבריאות ח' רמון:

אני הערתי, ואני בהחלט מעיר לראש הממשלה, וראש הממשלה מופיע בכנסת הזאת בהחלט תוך כבוד לכנסת, כפי שלא רק ראש הממשלה לשעבר שמיר אלא גם ראשי ממשלות אחרים – – –

דוד לוי (הליכוד):

ברשותך, מה חורה לי? – אני פוחד שתשיב עכשיו תשובה, ולמחרת היום יקום ראש הממשלה וכיחיש את תשובתך, כפי שהיה – – – בפעם השלישית. למה עושים לך את העוול הזה? שראש הממשלה יבוא וישיב.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דוד לוי, אנא ממך, תצטרך לחיות עם החשש. תחכה יום, אולי תתבדה. יום אחד תהיה במתח, לא נורא.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא מבין, דוד, אתה רוצה את דעת המיעוט בממשלה או את דעת הרוב? אם את דעת הרוב – צריך להזמין את פרס.

היו"ר ע' מאור:

לאחר קריאות הביניים אני מבקשת לאפשר לשר – – –

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דוד לוי, 50% מזמנך הקדשת לאי-הופעתו של ראש הממשלה. כנראה באמת היית דל בביקורת אמיתית, עניינית, מעשית.

דוד לוי (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דוד לוי, הערה אחת זה בסדר, אבל – – –

דוד לוי (הליכוד):

חברך לסיעה אמר שחבר הממשלה בעד הידברות עם אש"ף, וחבר אחר אומר שרבים נמנעו.

שאול יהלום (מפד"ל):

לכן עונה לך נציג הרוב.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת, ברשותכם, לאפשר לשר להמשיך את דבריו.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש להעיר ליושבת-ראש, שנדמה לי שלא הוצאתי משפט רצוף אחד, אם שמת לב; נדמה לי.

היו"ר ע' מאור:

השר, ברשותך, תמשיך את דבריך.

דן תיכון (הליכוד):

זה פרלמנט, לא היתה כאן השתוללות.

שר הבריאות ח' רמון:

ובאמת אין לך מה לומר, חבר הכנסת דוד לוי.

דוד לוי (הליכוד):

לא?

שר הבריאות ח' רמון:

לא. למה אין לך מה לומר? אני חוזר ואומר: מכיוון שאתם השארתם לנו, בניגוד למה שאתה טוען, אדמה חרוכה בשדה הבין-לאומי, בתחום השלום. התחלנו את כל המשא-ומתן מאפס, ובנושא הסורי התחלנו ממינוס. והרי אנחנו יודעים מה דיברתם, או נכון יותר על מה לא דיברתם. הרי, חבר הכנסת לוי, כשהיית שר חוץ, גם אתה התווכחת – והתפרסמו הוויכוחים – ודעתך לא היתה נוחה מהדרך שבה לא קיימו את הדיונים ולא דיברו, וגם לגבי רמת שיתופך במשא-ומתן.

דוד לוי (הליכוד):

היתה התקדמות.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דוד לוי, לא היתה ואיננה, והגעתם למדריד כי גררו אתכם וסחבו אתכם בעל כורחכם, ושם במשך עשרה חודשים לא עשיתם דבר וחצי דבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא ויתרנו על רמת-הגולן.

שר הבריאות ח' רמון:

לא עשיתם דבר וחצי דבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם ויתרתם ואין שום דבר.

שר הבריאות ח' רמון:

מכיוון שאתה במבוכה, חבר הכנסת לוי, אשתדל להסביר לך את ההבדל במדיניות וכתוצאה מכך את השינויים שחלו במשא-ומתן.

אתם, חבר הכנסת דוד לוי, אינכם רוצים ולא רציתם לשנות את הסטטוס-קוו. ברצונכם ליצור מציאות שבה 2 מיליוני פלשתינים, על השטח שהם יושבים, יהוו חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

את זה כבר שמענו.

עוזי לבדאו (הליכוד):

תגיד שאנחנו רוצים — — —

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת. חבר הכנסת לנדאו, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אומר את מה שאתם אומרים.

יושב פה חבר הכנסת בני בגין – – –

דן תיכון (הליכוד):

או, החליף.

שר הבריאות ח' רמון:

אין לי טוב ממנו, כי הוא הישר בכם, כי הוא ההגון בכם, כי הוא איננו מסתתר ויודע מה המחיר של סיפוח השטחים ואומר: רצועת-עזה כחבל הבשור. ואם רצועת-עזה היא כחבל הבשור, יש בה מיליון פלשתינים, הם חלק בלתי נפרד. אז למה אתם מלינים?

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא רוצים, לא משתוקקים, אבל יש דברים, שאין ברירה – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אינכם רוצים, אינכם "מתים", אבל אתם אומרים זאת. טוב מאוד, חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני מקבל את גרסתך. אתם אומרים שאתם לא רוצים, אבל על מנת שעזה תהיה חלק בלתי נפרד, אתם מוכנים שגם תושביה יהיו חלק בלתי נפרד. לא משתוקקים, לא רוצים, אבל כעובדה – הם יהיו. מה אתם מלינים? כלומר, ברצונכם, כמחיר לסיפוח השטחים, גם לקבל 2 מיליון פלשתינים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

ומכיוון שכך, אתם רוצים לשמר את הסטטוס-קוו. הוא מאפשר לכם, גם להגונים שבכם, לספח אותם בלי להעניק להם זכויות אזרח. כמובן, כל זמן שהסטטוס-קוו קיים, כי אין הכרעה סופית, אז זה כאילו, בבלוף, מצב ביניים שיימשך 50-100 שנה.

אבל עמד פה מנהיגכם, חבר הכנסת נתניהו, ואמר שהוא רוצה אוטונומיה לנצח, כמו האוטונומיה של הבאסקים בספרד. אני רוצה להגיד לכם, שמי שחי באוטונומיה הבאסקית יכול להיות גם ראש ממשלת ספרד, ובוודאי להצביע לפרלמנט. הוא אמר את זה, הוא הסביר את ההיגיון החדש של האוטונומיה.

זה ההבדל בינינו לביניכם. אנחנו איננו רוצים את 2 מיליוני הפלשתינים, גם אם הדבר כרוך בויתור על שטח. לא שאנחנו משתוקקים לוותר על שטח, לא כי אנחנו רוצים להיפטר ממנו, כי פשוט יושבים עליו 2 מיליוני פלשתינים. הפוך מכם, בדיוק הפוך. אתם מעדיפים את השטח, אף שיש שם 2 מיליוני פלשתינים, ומוכנים לשלם את מחיר הסיפוח, ואנחנו מעדיפים שלא יהיו 2 מיליוני פלשתינים ומוכנים לשלם את מחיר אי-סיפוח השטח. זה ההבדל בינינו לביניכם.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה יביא לבעיה ביטחונית חמורה. כדאי שתאמר זאת.

שר הבריאות ח' רמון:

הרי אנחנו יודעים שהבעיה הביטחונית תהיה חמורה יותר אם יספחו את 2 מיליוני הפלשתינים. כל אחד רואה את זה מזווית אחרת גם בצד הביטחוני.

ומכיוון שכך, ברצוננו לשנות את הסטטוס-קוו באופן מוחלט, כך שלא נשלוט עליהם. לכן, מבחינתנו, האוטונומיה היא שלב ביניים אמיתי. מבחינתכם, האוטונומיה היא הסדר הקבע, פחות או יותר. ומפני שמבחינתנו האוטונומיה היא הסדר ביניים, אנחנו רוצים להעביר לפלשתינים את כל הסמכויות הניתנות בלי לפגוע בביטחון ישראל, בלי לפגוע ביישובים היהודיים שקיימים שם בתקופת הסדר הביניים.

היו"ר ע' מאור:

השר, אתה מוכן, במסגרת 20 הדקות, לאפשר שאלה לחבר הכנסת בגין?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש, בסוף, אני אתן לו לשאול בסוף. אני באמת רוצה שנבהיר את הדברים. יש חילוקי דעות, והם אמיתיים.

אנחנו התחלנו במשא-ומתן עם הפלשתינים, וקודם כול היה לנו בסיס משותף. גם הפלשתינים וגם ממשלת ישראל בהרכב הנוכחי רצו ורוצים לשנות את הסטטוס-קוו. יש פערים לאיזה כיוון רוצים לשנות. אלה הפערים, אבל הבסיס המשותף קיים. לכן יש משא-ומתן. הוא קשה, הוא מסובך, הוא נראה תקוע, אבל יש משא-ומתן. אין קמפלז', אין הונאה, אין בלוף, כפי שהיה בתקופתכם.

אנחנו מנהלים משא-ומתן, ואני רוצה להגיד לאן הגענו, כאינפורמציה, כי חבר הכנסת לוי התלונן שהוא לא יודע. אני אסביר לך, חבר הכנסת לוי, ובאמת בכבוד.

דוד לוי (הליכוד):

אתה מוכן לענות על השאלות שהצגתי? אתה מדבר בשם אחרים, אתה מפרש אותם, אתה אינך מגיב, ואני שואל אותך: האם ארצות-הברית היא בעד הידברות עם אש"ף, כן או לא? אתה מדבר בשם הממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דוד לוי, אתה מניח, אתה מעלה על דעתך שאני ארד מהדוכן בלי להשיב על זה? אבל תן לי לעשות זאת בזמני.

דוד לוי (הליכוד):

זה נושא כל כך רציני. עד כאן, עד כאן.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דוד לוי, אל תתרגז, אנא ממך.

דוד לוי (הליכוד):

אני שומע בסבלנות – – –

שר הבריאות ח' רמון:

לא, אתה לא שומע בסבלנות, אתה מפריע מתחילת נאומי.

דוד לוי (הליכוד):

אתה לא עונה על הנושא המרכזי. אתה רוצה שיקשיבו לך ברצינות? גש לעניין, דבר בשם הממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דוד לוי, הרי אני יכול לעשות לך דבר יותר גרוע. למה לך?

דוד לוי (הליכוד):

העניין רציני – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם. חבר הכנסת דוד לוי. תודה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דוד לוי, למה לך? העניין רציני ואתה שומע את התשובות. הן לא מוצאות חן בעיניך, אבל אלו התשובות.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת דוד לוי, הם מתחמקים מתשובות.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה התלוננת, אתה לא יודע, אני מסביר לך. מה אתה מתלונן? אילו אמרת: אני יודע, יש לי ויכוחים – לא הייתי מסביר לך. אבל אתה אומר שאתה לא יודע, ואני מסביר לך.

דוד לוי (הליכוד):

אני רוצה לדעת מה העמדה של ראש הממשלה – – –

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דוד לוי, אני אסביר לך אם אתה תשב בשקט.

דוד לוי (הליכוד):

מה זאת אומרת "תשב בשקט"? כל זמן שאתה תעשה צחוק מחברי הכנסת, אני לא אשב בשקט.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה מפריע לי. חבר הכנסת דוד לוי, אני מבקש ממך, אני מכבד אותך, אני מבקש שלא תפריע. אנא ממך, שב, תאזין. אתה לא רוצה להאזין, אל תאזין, אבל אל תפריע.

דוד לוי (הליכוד):

אני מאזין, כולי אוזן – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אתה כולך דיבור. אתה לא אוזן אפילו לשנייה אחת.

דוד לוי (הליכוד):

אל תדבר דברי הבל, תן תשובות.

שאול יהלום (מפד"ל):

הם מתחמקים מתשובות.

שר הבריאות ח' רמון:

הגענו במשא-ומתן לשלב של ויכוח עם הפלשתינים על כמה נושאים, שלגביהם ברור לצד השני כי אין בדעתנו לזוז מהם, ועל כך יש קונסנסוס בכל הממשלה; כל הממשלה, ללא יוצא מן הכלל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

"אבו עלי".

יהושע מצא (הליכוד):

הוא מוליך שולל את הבית הזה. רק לפני יומיים הופיע שמעון פרס בטלוויזיה עם שר החוץ המצרי ואמר שהמסמך הזה הוא בסיס למשא-ומתן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא, זה לא זמן עכשיו לדבר, אתה לא רשום, בבקשה להפסיק.

שר הבריאות ח' רמון:

אני עוד לא אמרתי במלה אחת מה הם חילוקי הדעות ועל מה מסכימים.

זה מה שהיה בממשלה, ואני מודיע זאת על דעת כל השרים שהיו בממשלה, לרבות שרי מרצ.

הפלשתינים תובעים בשלושה נושאים: הם תובעים שהאוטונומיה תחול על ירושלים. אנחנו הודענו להם שאין מה לדבר על כך, אנחנו מתנגדים לכך בכל תוקף, ועל-פי מה שהיה גם בתקופת הממשלה הקודמת, בהסדר הקבע כל אחד יכול להעלות כל בעיה. זה לא ניסוח של ממשלת ישראל הנוכחית, זה ניסוח של שמיר, זה ניסוח של ראש הממשלה מנחם בגין, שבשלב הדיון על הסדר הקבע כל אחד יכול להעלות כל מה שהוא רוצה.

כאשר יעלו את עניין ירושלים בשלב המשא-ומתן על הסדר הקבע, אנחנו נאמר שירושלים היא בריבונות ישראל, ירושלים מאוחדת בריבונות ישראל. זו עמדת הממשלה. אני יודע שלא מוצא חן בעיניכם שאנחנו אומרים זאת, כי זה מוריד לכם את כל התזה שלכם, אבל זו העמדה, גם אם אתם מצטערים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

רחבעם זאבי (מולדת):

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא יכול לענות עכשיו, אני לא מקשיב, אענה רק כשהיה שקט.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת – בלי קריאות ביניים עכשיו.

שר הבריאות ח' רמון:

הנושא השני היה מה שקרוי שטח השיפוט. הפלשתינים ביקשו, או מבקשים, שהאוטונומיה תחול על כל שטח השיפוט בכל התחומים. אמרנו להם: בשום פנים ואופן לא. האוטונומיה תחול בתחומים על-פי הנושאים. בנושא בריאות – בהחלט על כל השטח, פרט ליישובים יהודיים. בנושא חינוך – כל השטח פרט ליישובים יהודיים. בנושא קרקעות – לא ולא. הקרקעות הערביות – בהחלט, במגבלות מסוימות; קרקעות המדינה – בשותפות. אני מדבר על הצד האורבני. קרקעות היישובים היהודיים, בשליטה ישראלית.

דוד מגן (הליכוד):

מים?

שר הבריאות ח' רמון:

שליטה משותפת. דיון משותף ושליטה משותפת.

חקיקה בנושאים שיועברו אליהם באופן מוחלט, כמו בריאות וחינוך, חקיקה, בהחלט; בנושא קרקעות – בשום פנים ואופן, לא באופן מוחלט.

דוד מגן (הליכוד):

למה?

שר הבריאות ח' רמון:

כי יש בעיות בנושא שטח הייעוד.

אמרנו להם שזה לא יחול, זה הנושא השני שאמרנו כי לא נזוז ממנו, ועל כך אני מוסר את העמדה, לא של ראש הממשלה, אלא את עמדת כל הממשלה על כל שריה. אני אגיע גם לחילוקי הדעות שיש בממשלה, לא אברח מזה. אנחנו מדינה דמוקרטית שיש בה חילוקי דעות, אבל יש רוב והוא קובע.

הדבר השלישי הוא נושא הביטחון. הפלשתינים רצו שיהיה להם מעמד וסטטוס בנושאי ביטחון כלליים; לא ביטחון פנים, כפי שכתוב בהסכם קמפ-דייוויד: כוח משטרה חזק. אמרנו להם: בענייני ביטחון פנים של משטרה ושיטור, לא ביטחון פנים במובן שלנו אלא שיטור בנושא הפלילי וכדומה, בהחלט תהיה משטרה, כפי שכתוב בהסכם קמפ-דייוויד. אבל בנושאי ביטחון, בשום פנים ואופן לא. בתקופת האוטונומיה הביטחון יהיה בידי ישראל.

הוויכוח האמיתי בינינו לבין הפלשתינים הוא, שהפלשתינים רואים באוטונומיה מסלול חד-כיווני למדינה פלשתינית; נקודה. הם אומרים לנו: תנו לנו את המפתחות של הכול ולכן הביתה, ואנחנו ניתן לכם פירורים פה ופה ופה. אנחנו אומרים: לא ולא; האוטונומיה איננה מסלול חד-כיווני למדינה פלשתינית, אנחנו מתנגדים לכך. האוטונומיה, על מנת שזה יהיה הוגן, צריכה להשאיר את האופציות פתוחות לקראת הסדר הקבע. אתם תבואו עם תביעה למדינה פלשתינית, אנחנו על-פי המצע שלנו נציע פדרציה ירדנית-פלשתינית עם סידורי ביטחון, עם שליטה באזורים מסוימים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מבקש.

זה המשא-ומתן, על כך הוויכוח האמיתי, והוא ויכוח על דברים מהותיים, שאתם כלל לא חלמתם להגיע אליהם ולא הגעתם אליהם. זוהי עמדה הממשלה, והיא משותפת לכל השרים.

חגי מירום (העבודה):

אתם רואים, יש עמדת ממשלה, זוהי עמדת הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

על אילו שיחות אתה מדבר? על השיחות עם חגי מירום? תגיד את האמת, "אנחנו" זה "ומרץ רבין", או "אנחנו" זה רבין?

שר הבריאות ח' רמון:

אני באמת מבקש, אל תתחכמו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מי זה רבין?

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, בבקשה לאפשר לשר להמשיך. היו דוברים, ועכשיו זה לא מקום לשאלות. בבקשה, השר. אני מבקשת להמשיך. חבר הכנסת איתן, נא להפסיק את הקריאות.

משה קצב (הליכוד):

האם הממשלה החליטה אי-פעם על פדרציה?

שר הבריאות ח' רמון:

לא, לא. אני בא ואומר מה שכתוב במצע מפלגת העבודה.

משה קצב (הליכוד):

אבל אנחנו לא דנים עכשיו עם מזכיר מפלגת העבודה, אלא עם נציג הממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, הממשלה לא דנה בהסדר הקבע. אבל אני בא ואומר, שכאשר נגיע להסדר הקבע, יש להניח שממשלה בראשות מפלגת העבודה תציע את מה שמפלגת העבודה הציעה ואמרה לעם. אנחנו בשלב הביניים לא דנים בהסדר הקבע.

דוד מגן (הליכוד):

הממשלה הזאת אמרה לעם, שיהיה הסכם שלום בתוך שישה עד תשעה חודשים. היא כבר חייבת שני הסכמי שלום, פעמיים חצי שנה.

היו"ר ע' מאור:

לא לענות.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא עונה. כשחבר הכנסת קצב שואל שאלה רצינית ועניינית, אני עונה. אבל אם אתם רוצים לקנטר, אני אתעלם. מי שרוצה לקנטר – אני מתעלם. מי שרוצה לשאול ברצינות, אני אענה.

דוד מגן (הליכוד):

דיברת על מה שהובטח לעם. אני אומר שהובטח לעם הסכם שלום בתוך חצי שנה.

היו"ר ע' מאור:

אנא, אל תענה. אני מזכירה לך שבשתי הדקות שעוד נותרו לך הבטחת לאפשר שאלה לחבר הכנסת בגין.

מיכאל איתן (הליכוד):

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש, אי-אפשר כך.

משה קצב (הליכוד):

בשביל הבריאות הפוליטית – – –

שר הבריאות ח' רמון:

גם יריב פוליטי יכול לשאול שאלה רצינית.

על מה הוויכוח? באים שרים מסוימים, בעיקר שרי מרצ – ושמעתי שגם בממשלות קודמות היו ויכוחים, שמעתי על זה, יכול להיות שחבר הכנסת דוד לוי שכח, אבל אני שמעתי על זה – – –

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת דוד לוי לא ידע מזה.

שר הבריאות ח' רמון:

היה ויכוח – – –

יהושע מצא (הליכוד):

על מה הוויכוח? על המהות של מדינת ישראל?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא, בבקשה להפסיק ולאפשר לשר לסיים את דבריו.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל, ריבונו של עולם, הוא לא יכול לשקר כך.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת ממך לחזור כך.

שר הבריאות ח' רמון:

באים ואומרים שרי מרצ, שאין להם ויכוח על העמדות המעשיות, אבל הם חושבים שמכיוון שהמשלחת בווינגטון קשורה בטבורה, אם לא למעלה מכך, באש"ף-תוניס, וזה לא דבר חדש – – –

חיים אורון (מרצ):

מתחת לטבורה.

שר הבריאות ח' רמון:

מתחת לטבורה, אומר חבר הכנסת אורון. אם ידברו עם אש"ף-תוניס, אומרים שרי מרצ, אזי יש סיכוי שהם יסכימו למה שהמשלחת בווינגטון איננה מסכימה, מפני שהשליח איננו יכול להסכים למה שהשולח יכול להסכים. זו התזה.

לפי מיטב ידיעתי, ויחסי לשיחות עם אש"ף הוא פרגמטי לחלוטין, אינני חושב שבשלב הזה בוודאי יש תרומה למשא-ומתן עם אש"ף-תוניס, משני טעמים: א. מכיוון שמשא-ומתן עם אש"ף-תוניס משמעותו

שבירה לא של נוסחת מדריד, אלא שבירת רעיון ההסדר בשני שלבים. מהאוטונומיה אפשר לשכוח. ואני אינני מאמין שניתן להגיע בבת-אחת להסדר כולל. הנושא יותר מדי מסובך ומורכב. חייבים להגיע להסדר ביניים שבמהלכו תרד העיונות, תרד השנאה, נתרגל לחיות באווירה אחרת. אולי אחר כך נשכיל להגיע לדברים שהפלשתינים לא מסכימים להם היום ואנחנו לא מסכימים להם היום. נראה אז מה קורה. לכן, חשוב מאוד לשמור על המסגרת הדו-שלבית. ועם אש"ף-תוניס לא שומרים. ב. זו שאלה גם מדינית אבל גם מוסרית. אש"ף-תוניס אחראי ישירות ל-50%-60% מפעולות הטרור בנשק חם בשטחים. וכל התביעות הישירות והלא-ישירות – – –

יהושע מצא (הליכוד):

סליחה, הם אחראים לטרור? לא הבנתי.

שר הבריאות ח' רמון:

כן, אש"ף-תוניס אחראים ל-50%-60% מהטרור.

יהושע מצא (הליכוד):

גם בירושלים?

שר הבריאות ח' רמון:

וכל הדרישות וכל הפניות על-ידי מתווכים, על-ידי גורמים שונים, שאש"ף יפסיק את הטרור על מנת שתיתכן באיזו צורה הידברות עמו, כל הפניות של אנשים טובים בכל מיני מקומות שמאמינים שאפשר לעשות זאת, נדחות על הסף על-ידי ערפאת.

אלו הן שתי הסיבות המרכזיות לכך שהידברות היום, בוודאי אין בה תועלת והיא עלולה לשבש את המשא-ומתן. זה בלי סנטימנטים, בלי יחס רגשי, אלא באופן קר ושקול, באופן הכי פרגמטי.

השאלה היא, האם זה מועיל לשיחות השלום, האם זה מועיל לקידום השלום והאם זה יוביל להסכם שלום? יש כאלה שחושבים שכן. יש כאלה, ואלה הרוב בממשלה, חבר הכנסת דוד לוי, וזאת עמדת ראש הממשלה, שדוחים זאת מכול וכול, וחושבים ואף אומרים שלא צריך לעשות את זה וצריך להמשיך ולנהל את המשא-ומתן עם המשלחת הפלשתינית בווינגטון.

לכן, חבר הכנסת המר, התשובה על כל השאלות שאתה שאלת היא: לא. וכל מה שחבר הכנסת דוד לוי שאל עליו, הוא קיבל תשובה ואני מקווה שגם שמע, לפחות בקטעים שלא דיבר עם חבר הכנסת קצב. הוא יקבל תשובה מלאה על עמדתו של ראש הממשלה ועל עמדת הממשלה כגוף בכל הנושאים שהעלה.

אני רוצה לסיים ולומר לך, חבר הכנסת לוי, יש לך סיבה לדאגה, יש לך סיבה לדאגה גדולה. גם לתנועתך יש סיבה לדאגה גדולה, כי למרות כל הקשיים, בדרך הזאת, על הבסיס הזה, אנחנו נגיע בראשות יצחק רבין – – –

קריאות:

לאופוזיציה.

שר הבריאות ח' רמון:

נגיע להסכם שלום כזה שאתם כמובן לא תהיו מאושרים ממנו, אבל זה לא חשוב. העם ברובו המכריע יתמוך בו.

עכשיו אני מוכן להשיב על שאלות.

היו"ר ע' מאור:

שאלה קצרה ביותר לחבר הכנסת בגין; מן המקום, בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, אתה הצגת את עמדת ממשלת ישראל בקשר למטלות שתוטלנה על הערבים בשומרון, ביהודה ובחבל-עזה במסגרת האוטונומיה, מבחינת המשטרה, באחריותם למקרים פליליים. אני מבקש להפנות את תשומת לבך לכך, שבמסמך הגישור שהונח על-ידי ממשלת ארצות-הברית מדובר במפורש על סימטריה או כמעט סימטריה במטלות הביטחון לנו ולערבים. המטלה המשטרתית מצוינת שם כאחת המטלות; בין השאר, תהיינה גם מטלות משטרתיות.

חגי מירום (העבודה):

אתה יודע – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מירום, בבקשה. חבר הכנסת בגין, אני מבקשת לסיים את השאלה בקצרה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני חושב שאני קולט את הדברים נכונה, ואני מפנה את תשומת לבכם, מפני שאני עדיין מאמין שאתם לא רוצים שהדברים יידרדרו כפי שהאמריקנים רוצים.

אבל עוד שאלה אחת. אתה, אדוני השר, תיארת את דעתנו, וכפי שאתה עושה מדי פעם הסברת שאתם מבקשים לוותר על השטח בשומרון, ביהודה ובעזה מכיוון שהוא מרובה אוכלוסייה ערבית. אבל בעניין בקעת-הירדן, מהי עמדת הממשלה? הרי אין בה אוכלוסייה ערבית מרובה. עמיתך שר החקלאות עמד כאן על הדוכן לפני שבוע או שבועיים ואמר שהוא רואה מתפקידו – חברי הכנסת מירום וגל – לדאוג לכך שהיישובים היהודיים בבקעת-הירדן יישארו על מכונם בריבונות כלשהי. האם אין משמעות הדבר שאתם באמת רואים את השטח כחטיבה אחת למסירה לריבונות ערבית? תודה.

שר הבריאות ח' רמון:

ביחס למסמך שהוגש על-ידי האמריקנים לנו ולפלשתינים בתום הסבב העשירי, סוכם על דעת כל הצדדים, שכל עוד מתנהל משא-ומתן על תוכנו, לא יתייחסו אליו בפומבי, ובוודאי לא בדרג רשמי, ואני נמצא כאן בדרג רשמי.

אבל, אני יכול לומר לך, שהניסוח שאתה אמרת מופיע במסמך ישראלי, שכל הכוונה היא לביטחון פנים משטרת בלבד, ולא לביטחון כולל. וגם במסמך האמריקני הראשון, ונדמה לי שגם בשני לא חל שינוי, הביטחון הכולל הוא על-ידי ממשלת ישראל. וכדי שתירגע אוסיף ואומר לך מכאן, שעל-פי הדיווח שהיה בממשלה וסיכום הישיבה על-ידי ראש הממשלה, כאשר הוא ציין את נקודות המחלוקת, הוא אמר: הביטחון הכולל – אך ורק ברשות ממשלת ישראל. ועל כך היה קונסנסוס כלל-ממשלתי. איש לא הסתייג מכך, כפי שדיווחתי.

ובנושא בקעת-הירדן, קודם כול דאגתך כנציג הליכוד לבקעת-הירדן נוגעת ללבי, לאחר השנים הרבות שהייתם בשלטון. זה היה חבל הארץ מעבר ל"קו הירוק", שהזנחתם יותר מכל חבל ארץ אחר; מספר התושבים בו קטן בתקופת שלטונכם, ולא גדל. לכן אני קצת חושד – מה הדאגה הפתאומית שלכם לבקעת-הירדן.

לגופו של עניין, איננו דנים כרגע על הסדר הקבע. בשלב הדיון בהסדר הקבע יבוא כל צד עם דרישותיו. אני כבר ציטטתי לחבר הכנסת איתן את מצע מפלגת העבודה, כי לא דנו בכך בקווי היסוד של הממשלה, כי קווי היסוד של הממשלה אינם מתייחסים להסדר הקבע, ושם נאמר שאנחנו ניאבק על החלת הריבונות בבקעת-הירדן. מה יקרה, האם נצליח, האם לא נצליח? שמעתי שהיה ראש ממשלה גדול בישראל. הוא נאבק על החלת הריבונות בכל סיני, הוא לא הצליח.

מיכאל איתן (הליכוד):

מעולם לא נאבק.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מקווה שאנחנו נצליח יותר ממנו, למרות התקדים הקשה שהוא קבע ושאתו אנחנו צריכים להתמודד. כי באים ואומרים לנו: מה שנעשה שם, חייב להיות המודל. אנחנו אומרים: אנחנו את המודל הזה לא מקבלים, אנחנו רוצים לשנות אותו, לא מקבלים שצריך לסגת מכל השטח, לא מקבלים שלא תהיה לנו ריבונות בשום פיסה מעבר ל"קו הירוק". אבל, אני מוכרח לציין בהגינות, שהתקדים בעיניהם הוא תקדים, הוא קשה מאוד וקשה להתמודדות. אבל אנחנו נתמודד. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת מנע מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי; דקה בלבד, מן המקום.

נעמי חזן (מרצ):

מה אתה מציע, אדוני השר?

שר הבריאות ח' רמון:

להעביר לוועדת החוץ והביטחון.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ביקשתי את רשות הדיבור כדי להציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי ולומר שחוזרים ומקדשים פה וחוזרים ומדגישים ואומרים: מצע מפלגת העבודה.

לראשונה דיבר כאן חבר הכנסת מסיעת העבודה בעד מגעים עם אש"ף, שיש רוב בממשלה בעד משא-ומתן עם אש"ף, ושיש שיחות בממשלה עם אש"ף. הדברים האלה עוברים כך, וחוזרים ומדגישים שהדברים האלה לא נאמרו במצע מפלגת העבודה. לכן השינוי פה. זה כבר לא מרצ, זו כבר מפלגת העבודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון, להסרת הצעתו של חבר הכנסת דוד לוי.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אין זה סוד שיש דגשים ועדיפויות שונות של מרצ שעדיין אינם מקובלים על-ידי הממשלה כולה. אבל, חבר הכנסת דוד לוי, אני בטוח שאתה מסוגל לכתוב ספר, אם לא ספרייה שלמה, לא על מחלוקות וגוונים בממשלה שהיית חבר בה, אלא על קבוצת שרים שראתה את תפקידה בתוך הממשלה לטרפד תהליך שלום שאתה ראית חשיבות רבה בקידומו. לא בבחינת מי שאמר אולי קצת יותר או אולי קצת פחות, אלא מי שאמר שכל תהליך האוטונומיה שאתה האמנת בו ראוי לסיכול או לביטול, והסבירו את ישיבתם בממשלה בצורך לסכל את התהליך הזה.

לצערי הרב, הם לא היו זקוקים למאמץ רב, כי אתה יודע שגם ראש הממשלה, שאתה היית חבר בה, לא התאמץ יותר מדי. הוא נסע למדריד, ואתה, לצערי, נשארת אתנו כאן.

אז מה הסיפור הזה לעומת מחלוקת, שאגב מופיעה בקווי היסוד. מרצ הודיעה בקווי היסוד, חבר הכנסת לוי, שהיא שומרת לעצמה את הזכות להופיע בפומבי ולהיאבק על עמדותיה באשר לשיתופו של אש"ף במשא-ומתן ובאשר לעיתוי ולאופן השיתוף. אנחנו עושים זאת, מתקדמים בזה, ואני מקווה שהפערים בינינו לבין הרוב בממשלה קטנים והולכים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל איתן, להסרת הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בגין, אני מבקשת. זה זמנו של חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, עקבתי בדאגה עמוקה אחר תשובתו של השר רמון. הוא, כמוני, שמע לפני דקות ספורות את דבריו של חבר הכנסת חגי מירום, שעמד כאן ואמר את הדברים הבאים: לרוב שרי הממשלה יש עמדה משנית, שאותה הם מגלים רק בשיחות עלומות עם חברי כנסת ממפלגת העבודה, והוא העיד על עצמו שהוא השתתף בשיחות כאלה.

בשיחות האלה, השר חיים רמון, הוא האשים גם אותך באופן אישי, גם את השר ליבאי וגם את השר בייגה שוחט; שם, בשיחות האלה, הם מגלים את דעתם האמיתית בדבר נכונות ללכת לשיחות עם אש"ף, הקמת מדינה פלשתינית וויתורים מרחיקי לכת. בממשלה הם אינם אומרים את הדברים האלה.

הדאגה שלי אינה נובעת מאמירותיו של חבר הכנסת חגי מירום, אלא מהעובדה שאתה, השר חיים רמון, עמדת פה, דיברת חצי שעה, ולא טרחת להכחיש את הדברים הללו.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אכחיש אחר כך.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עובדיה עלי. הוא איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת טלב אלסאנע, להסרת הצעתו של חבר הכנסת זבולון המר. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, לפני כשנה היה ברור, שהשאלות השנויות במחלוקת הן לגבי ההיקף הגיאוגרפי של תחולת האוטונומיה, וכן לגבי סמכויות החקיקה של המועצה הפלשתינית. היום אנחנו שומעים שוב את שתי השורות האלה – ההיקף הטריטוריאלי וכן סמכויות החקיקה. לכן אני שואל: איפה ההתקדמות?

הרי ראש הממשלה בגין, זיכרוננו לברכה, חתם בקמפ-דייוויד על הכרה בזכויות לגיטימיות של העם הפלשתיני. מדוע ממשלת ישראל בראשותו של רבין אינה מוכנה להכיר בזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני, כשזה מופיע במצע של מפלגת העבודה?

הערפול נגרם על-ידי מדיניות הממשלה. אם הממשלה מציעה לממשלה הסורית נסיגה מלאה תמורת שלום מלא – מה יותר ברור מזה? הם מערפלים בכל הנוגע לנסיגה בגולן, נסיגה מהגולן, וכן בנוגע להיקף השלום.

צריך לתת תשובה ברורה מאוד: נסיגה מלאה תמורת שלום מלא; זכויות לגיטימיות לעם הפלשתיני, וכן יישומה של החלטת מועצת הביטחון 242 בכל השטחים הכבושים משנת 1967, ללא הבדל.

זו צריכה להיות הגישה, זה הדבר שיביא לפריצה משמעותית בתהליך השלום, ושלא ידשדשו במקום.

היו"ר ע' מאור:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שאול יהלום, להסרת הצעתו של חבר הכנסת יוסף בא-גד.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אומנם רציתי להסיר את הצעתה של חברת הכנסת חזן, אבל נרשמו לפני. כיוון שכך, נרשמתי להסרת הצעתו של חבר הכנסת בא-גד. ההפסד כולו של כולנו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני סולח לך.

שאול יהלום (מפד"ל):

תודה, חבר הכנסת בא-גד.

גברתי היושבת-ראש, אין ספק שאל לנו לבוא בטענות אל כל מדינות העולם, ובראשותן ארצות-הברית, ולתבוע מהן שלא לדבר עם אש"ף, שלא לנהל משא-ומתן עם אש"ף. הן לא תהיינה יותר צדיקות מאשר הרוב בממשלת ישראל.

קם היום חבר בכיר במפלגת העבודה, אחד הבכירים, והעיד לא רק שרוב שרי ממשלת ישראל הינם בעד שיחות עם אש"ף, אלא שהם עוד מנהלים שיחות. אחד בפה ואחד בלב. ממשלה – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יהלום, ברשותך.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני כבר מסיים.

ממשלה שמנהלת מדיניות של אחד בפה ואחד בלב, ללא מנדט שקיבלה מן העם על מדיניותה הרשמית אפילו, חייבת להתפטר, ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר ע' מאור:

תודה. רשות הדיבר לחבר הכנסת בני טמקין, להסרת הצעתו של חבר הכנסת שמואל הלפרט.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני מתכוון כאן לגלות את אחד הסודות הכמוסים ביותר במדינת ישראל. מאז ועידת-מדריד ממשלות ישראל, לרבות ממשלת הליכוד, מנהלות משא-ומתן עם אנשים שחושבים כמו אש"ף, מדברים כמו אש"ף, רוצים בדיוק אותם דברים שאש"ף רוצה, עושים בסופו של דבר את מה שאש"ף מחליט. וממשלות ישראל, ובמיוחד ממשלת הליכוד, משקרת לעצמה ולעם כולו ואומרים: אנחנו לא מדברים עם אש"ף.

דבר שני, אם אתה הולך ל"דבר ביזנס" – "דבר ביזנס" עם הבוס. והבוס יושב לו היום בתוניס ואתו צריך לדבר. לא מגלים פה שום סוד לאיש. אסור להמשיך לשקר לעצמנו ולעם כולו. הגורם היחיד שיכול לספק את הסחורה של השלום באופן מובהק, הגורם הפלשתיני היחיד שיכול להילחם נגד הגורם המוסלמי הקיצוני הוא אש"ף. ומכיוון שכך צריך לדבר אתו על הכרה הדדית לשני העמים. זו האמת כולה על רגל אחת. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, להסרת הצעתו של משה פלד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, מה שחסר לממשלה הזאת הוא אומץ-לב לבוא ולומר לציבור את מה שהוא זקוק לו באמת, שהכתובת לפריצת דרך אמיתית בקיפאון המתמשך היא משא-ומתן ישיר עם אש"ף ופסגה רבין-ערפאת. ללא פסגה כזאת, ללא משא-ומתן ישיר עם הנציג הלגיטימי של העם הפלשתיני – אש"ף, לא תהיה פריצת דרך. וכל האנשים שמנסים להתחבא – – –

יהושע מצא (הליכוד):

הוא נסע למקסיקו בשביל למצוא בוס חדש.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ערפאת הוא המנהיג של העם הפלשתיני ומנהיג שמוכן לעשות שלום, והוא יכול לעשות שלום.

לכן אני חושב שהממשלה הזאת לא צריכה להתחבא מאחורי כל הססמאות. מה שלא תעשה, הליכוד והימין יתקיפו את המדיניות. כי הליכוד לא מעוניין בתהליך השלום הזה, לא רוצה בתהליך קידום השלום. הליכוד והימין רוצים בארץ-ישראל השלמה, שאינה יכולה להיות בכפיפה אחת עם תהליך השלום.

לכן, גברתי היושבת-ראש, הממשלה צריכה לבוא ולומר לעם מה שהעם רוצה לשמוע – כן למשא-ומתן עם אש"ף, כן לתהליך השלום האמיתי. זה מה שצריך, ואני קורא לראש הממשלה לשבת עם ערפאת ולעשות הסכם של שלום.

לכן אני מציע להוריד את ההצעה של חבר הכנסת פלד.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת דראושה, אני מבקשת לעמוד בלוח הזמנים. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, האם את מסכימה להצעת השר להעביר את הנושא לוועדה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דוד לוי, האם אתה מסכים להעביר לוועדה?

דוד לוי (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת חגי מירום, האם אתה מסכים להעביר לוועדה?

חגי מירום (העבודה):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת נעמי חזן, האם את מסכימה להעביר לוועדה?

נעמי חזן (מרצ):

מסכימה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זבולון המר, האם אתה מסכים להעביר לוועדה?

זבולון המר (מפד"ל):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יוסף בא-גד, האם אתה מסכים להעביר לוועדה?

יוסף בא-גד (מולדת):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת משה פלד – איננו. חבר הכנסת שמואל הלפרט, האם אתה מסכים להעביר לוועדה?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אנחנו עושים הצבעה אחת על כל ההצעות. מי בעד ומי נגד העברת ההצעה על מסמך העקרונות האמריקני והשפעתו על המשא-ומתן לשלום לוועדת החוץ והביטחון?

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 43

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 43, ללא מתנגדים וללא נמנעים, הועברה ההצעה לוועדת החוץ והביטחון.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לשאלתא שהופנתה לראש הממשלה, שאלתא מס' 1512, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. ישיב בשם ראש הממשלה השר רמון.

התפטרות יושבת-ראש המועצה הלאומית לקידום מעמד האשה

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את ראש הממשלה ביום ט"ז בתמוז התשנ"ג (5 ביולי 1993):

יושבת-ראש המועצה הלאומית לקידום מעמד האשה התפטרה, וזה נדברך נוסף בטיפול של הממשלה בנושא מעמד האשה בישראל. היחס לנושא מתבטא בביטול מוסד יועצת ראש הממשלה למעמד האשה, כהמשך לנסיגה ממסקנות ועדת-נמיר.

ברצוני לשאול:

1. מה היא הסיבה להתפטרות יושבת-ראש המועצה הלאומית לקידום מעמד האשה?

2. האם נשקל לקרוא ליושבת-ראש, הגברת דינה ברניקר, לחזור בה מהתפטרותה?

3. ביום 22 בדצמבר 1992 שאלתי את ראש שממשלה לגבי איוש תפקיד יועצת ראש הממשלה למעמד האשה, ואמר שהנושא בבדיקה, שאמורה להסתיים בתוך שבועות, וכבר עברה חצי שנה. מה הן המסקנות והתוצאות של הבדיקה?

שר הבריאות ח' רמון:

3-1. בחינת אופן הארגון של טיפול משרד ראש הממשלה בקידום מעמד האשה הסתיימה בימים אלה. ההמלצות הונחו על שולחן ראש הממשלה, והוא יקבל את החלטתו בימים הקרובים.

נושאי קידום מעמד האשה לא הוזנחו בינתיים. הם טופלו ומטופלים על-ידי עורכת-הדין נירה פורן, ראש אגף הסברה ופניות הציבור במשרד ראש הממשלה, תוך תיאום ושיתוף פעולה עם כל הגורמים העוסקים בכך, ובכלל זה ועדת הכנסת לקידום מעמד האשה.

נוסף על הטיפול השוטף בנושא, משרד ראש הממשלה נטל חלק מרכזי במשלחת ישראל, שהשתתפה בוועדת האו"ם על מעמד האשה, שהיתה בווינה, ובארגון יום האשה הבדואית בכנסת בשבוע שעבר.

כמו-כן יש לזכור את ועדת-נמיר, אשר מונתה על-ידי יצחק רבין בהיותו ראש הממשלה, והוא זה אשר יביא את הדוח לידי מימוש. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כבוד השר, דווקא בהמלצות ועדת-נמיר מדובר על שלושה גופים לפחות שיטפלו בקידום מעמד האשה בישראל, והם: רשות לטיפול בנושא, מועצה ציבורית, לשכה ונציב תלונות. בממשלה הקודמת, בממשלת שמיר, כבר הגענו למצב שמכל ההמלצות האלה היתה לפחות יועצת לראש הממשלה למעמד האשה.

היום יוצא שוועדה שהקים רבין בזמנו, המלצותיה לא רק שאינן מיושמות, בגדול הן אינן מיושמות, אלא אפילו המלצה אחת שיושמה, והיא תפקיד יועצת ראש הממשלה למעמד האשה, אפילו התפקיד הזה לא מאויש היום, ואפילו שוקלים לבטל אותו.

אנחנו רואים את זה בחומרה רבה ביותר. אני רוצה לשאול את כבוד השר, מתי תמונה יועצת לראש הממשלה למעמד האשה, מתי תוקם רשות, ואם בכלל, לטיפול ולמעקב בנושא מעמד האשה? האם בתקציב לשנה הבאה, שעכשיו מכינים אותו, נותנים את הדעת על כך ומכינים תקציב הן לרשות והן לשאר התפקידים?

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת בלומנטל, אני יכול רק לחזור ולומר לך, כי בימים אלה דנים במשרד ראש הממשלה באופן הארגון של הטיפול בנושא הזה, וכי הונחו המלצות. היתה אי-שביעות רצון, וזה בלשון המעטה, ממוסד היועצים, לרבות מוסד היועצת לראש הממשלה למעמד האשה. יש טוענים, ואיני רוצה לפגוע באיש, שהתפקיד הזה לא תרם לקידום מעמד האשה; יש טוענים, אני אינני יודע. היתה אי-שביעות רצון, ולכן בודקים זאת מחדש. אני מדבר במלים מאוד מאוד עדינות.

לכן דנים בימים אלה במשרד ראש הממשלה בנושא: מהי הדרך הטובה ביותר לארגון הטיפול בקידום מעמד האשה. עם זאת, הנושא באופן מהותי, ללא התואר, מטופל על-ידי עורכת-הדין נירה פורן בצורה טובה. כל הנושאים מתנקזים אליה. היא מטפלת, היא עוסקת. נכון, אין לה תואר יועצת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הנשים בישראל מאוד לא מרוצות ממה שמתרחש עכשיו בנושא מעמד האשה, וזה בלשון המעטה.

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, יש לי חדשות בשבילך. נדמה לי שהרבה מאוד נשים, ולא רק נשים, לא היו מרוצות, מאוד לא מרוצות, מטיפול במעמד האשה ובקידום מעמד האשה גם כשהתקיים המוסד יועצת ראש הממשלה לקידום מעמד האשה. תודה.

הצעה לסדר-היום

ירדן היא המדינה הערבית הפלשתינית

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא – הצעה לסדר-היום מס' 1793, של חבר הכנסת עוזי לנדאו, בנושא: ירדן היא המדינה הערבית הפלשתינית. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הממשלה הפכה את נציגי ערביי יהודה ושומרון במשא-ומתן המדיני למשלחת נפרדת מן המשלחת הירדנית בפועל, וטוענים הערבים: יש עם פלשתיני שנכבש ונגזל על-ידי ישראל, חלקו נע ונד, חלקו פליטים, חסר מולדת. הסכסוך עמו הוא לב הסכסוך במזרח התיכון ובגלל זה יש מלחמה. והמשלחת הזאת תובעת כתנאי הכרחי לשלום, שהסדר הביניים שעליו מנהלים משא-ומתן, יוביל להקמת מדינה "פלשתינית" עצמאית ביהודה, בשומרון ובעזה.

אני רוצה להדגיש, שזה כ-26 שנה מנהלים הערבים תעמולה בכל רחבי העולם. שוטפים מוח הציבור, גם לציבור בארץ, ובה הם הופכים על פיהם את הדברים במזרח התיכון. את כוונתם האמיתית – לשים קץ לישות הציונית, למדינת ישראל, שזה לב הסכסוך, הם מסווים מאחורי דגל של מלחמה לצדק לכאורה: מלחמת הצדק של "הפלשתינים הנרדפים".

לצערי, הם הצליחו לערער בקרב חלקים בחברה שלנו, ה"שינקינאית", שהולכת כממשלתה, את השכנוע הפנימי העמוק שבמעשה הציוני והיהודי בארץ-ישראל. לצערי, בסיועה של ממשלת ישראל, אנחנו נופלים שבי לכזבים האלה, והנזק הוא גדול.

אני מקשיב לדברי מר פרס ולחיוכו אמש בקהיר, אני קורא את דברי אנשי מרצ, את דברי שריד המזמין את אחד מגדולי אש"ף, מבכירי אש"ף, לביקור, את הדברים על הצורך במדינה עצמאית ערבית פלשתינית ביהודה ובשומרון, וחלק מן הכנסת אומרים: גם ויתורים בירושלים, ולפני תמונת הכבשים הנהנות מחלקת הלשון של הזאב ואין שומעות את חריקת שיניו. ההפקרות, קלות הדעת היהודית הזאת, שעלתה לנו בדם במהלך כל ההיסטוריה שלנו, שוב עומדת היא להכשילנו, חלילה וחס.

אני רוצה להדגיש, אין עם פלשתיני מסכן שנכבש ונגזל ותביעתו למדינה היא מעשה צדק. תביעה זו הפוכה לצדק, מנוגדת לאמת, כולה זדון, משום שכבר יש מדינה ערבית פלשתינית עצמאית ושמה ירדן. שמה הקודם היה עבר-הירדן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אז מה אם אתה קובע – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

חשוב וראוי שנשנן לעצמנו את האמת ההיסטורית וגם נבחן את העמדה המדינית של הממשלה מהי ירדן, עבר-הירדן, מהי פלשתינה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היא הממלכה הירדנית ההאשמית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, עבר-הירדן היא חלק מארץ-ישראל, הלוא היא פלשתינה המנדטורית, שהובטחה במלואה לעם היהודי בהצהרת בלפור ובהחלטות חבר הלאומים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שתי גדות לירדן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מדגיש, כל מי שחי בפלשתינה זו ב-1917 וב-1920, ערבי או יהודי, הוא פלשתיני. מאז חולקה פלשתינה זו בזדון לבם המדיני של הבריטים, שלושה מרבעיה ויותר נקרעו ועליהם הוקמה מדינה ערבית פלשתינית ושמה ירדן. לימים קמה המדינה היהודית הפלשתינית ושמה ישראל. אבל מובן מאליו שהיות ששטחה של ירדן כולל את רוב רובה של פלשתינה המנדטורית, ומכיוון שרוב מכריע של אוכלוסייתה הוא ערבים פלשתינים, ירדן היא מדינה ערבית פלשתינית.

רציתי לומר עוד מלה בעניין זה לאותם בתוכנו המשתתפים במצעד האיוולת של השמאל, ומי שמעלים גירה בפיהם את כל דברי אש"ף למינהו, מה אומרים הידידים שלכם לשיטתכם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ע' מאור:

בבקשה לאפשר לחבר הכנסת לנדאו להמשיך את דבריו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

באמנה הלאומית הפלשתינית שני סעיפים. סעיף 2, שמדבר על כך שפלשתינה בגבולות המנדט הבריטי היא יחידה טריטוריאלית אחת בלתי נפרדת; וסעיף 5 מדבר על כך שהפלשתינים החיים ביחידה הזאת הם הערבים, הם האנשים הכוללים את העם הפלשתיני.

אולי עוד מלה אחת שתאמר משהו על טיבו של העם הפלשתיני, איזה מין עם זה. אני רוצה לומר, שמעולם לא היה ולא נברא וגם משל לא היה עם פלשתיני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה מה שאמרו גם על היהודים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אין עם פלשתיני המובדל ומובחן בקווים ברורים מן הסורים ומן המצרים ומן העירקים. ההבדלים בין יהודי תימני מצנעא ובין יהודי פולני מוורשה גדולים יותר מאשר בין ערבי פלשתיני מהשומרון לבין ערבי עירקי שגר בעמק הפרת. ודאי שאין שום הבדלים בין אותם ערבים פלשתינים, ערביי ארץ-ישראל שגרים ביהודה ובשומרון, ובין בני משפחותיהם שגרים בירדן ובני משפחה אחרים שגרים בגליל, כולם הם ערבים פלשתינים. על כן, כאשר שואלים אותנו, היכן ימצאו הערבים הפלשתינים את ביטויים הלאומי, התשובה היא פשוטה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עוזי לבדאו (הליכוד):

יש 20 מדינות ערביות, שבכל אחת מהן יכולים הערבים הפלשתינים לממש את זהותם הלאומית. ואם יש מישהו מתוכם שמבקש לחיות במדינה שהיא פלשתינית נטו ולממש בה את שאיפותיו הלאומיות – אין הוא יכול לומר שהוא מחוסר מדינה, ירדן היא מדינה ערבית פלשתינית.

אני חייב לומר, שאני מקבל פה סיוע כל הזמן, סיוע שאינני זקוק לו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עוזי לבדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אילו היה באמת עם פלשתיני שהוא איננו יציר תעמולה אלא ישות אותנטית, היסטורית, אני רוצה לשאול את חבר הכנסת דראושה, היכן הוא היה לפני 1967? הרי הכול היה בידיכם. יהודה ושומרון בידיים ירדניות, עזה בידיים מצריות, מדוע הוא לא מימש את זכותו להגדרה עצמית?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לפני שההורים שלך באו לכאן, אני הייתי כאן.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מעולם לא היתה קיימת מדינה ערבית פלשתינית, לא בהיסטוריה, בוודאי לא בהיסטוריה של ארץ-ישראל. ארץ-ישראל היתה מולדת רק לעם היהודי, וירושלים לא היתה בירה אלא לעם ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עוזי לנדאו (הליכוד):

אבל אם חבר הכנסת דראושה שואל מי הם באמת הפלשתינים, אני אומר לו מי הם הפלשתינים. ארץ-ישראל ידעה כובשים רבים במהלך ההיסטוריה שלה, האחד החליף את משנהו. הערבים הפלשתינים, כמו הערבים בכללם, הם אחד הכובשים. אנחנו, בבואנו לשחרר את מולדתנו, לא גירשנו אתכם. אנחנו נתנו צ'אנס לחיות עמכם יחד בנדיבות לב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עוזי לנדאו (הליכוד):

על כן, גברתי היושבת-ראש, יש שתי משמעויות לסוגיה הזאת, שיש צורך לחדד ולהדגיש. ראשית, בתחום החינוכי – שירדן היא מדינה ערבית פלשתינית.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, זמנך עבר. הוספתי לך את זמן קריאות הביניים. ברשותך, לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גם מי שמבקש, מסיבות השמורות אתו, לוותר על שטח, על חלקי מולדת, זה ויכוח לגיטימי – חשוב שיחוש שהוא חותך בבשר החי, והוא מעצמו לוקח משהו ומוסר אותו לידיים של מי שהשטח איננו שייך לו.

הסוגיה השנייה היא הסוגיה המדינית. חשוב במשא-ומתן המדיני להשתית פעם אחת ולתמיד את מדיניות ישראל כלפי סוגיית ירדן והפלשתינים על יסודות ריאליים ונכונים לטווח ארוך, ולומר: ירדן היא מדינה ערבית פלשתינית, וליטול מן התעמולה הערבית אותו יסוד של צדק, שהיא לכאורה מתעטפת בו ואתו היא מוליכה שולל את הציבור כולו, ישראלים כמו לא ישראלים. חשוב שנאמר, כי אם ממשלת ישראל תתחיל לנהל משא-ומתן עם משלחת ירדנית פלשתינית אחת, לא מול שתי ישויות נפרדות, נחסוך גם את הסתבכויותיו של שר הבריאות בעניין – אם תהיה מדינה פלשתינית בעתיד, האם הממשלה תתקשקש נגדה. כשיש משלחת אחת והעמדה היא: ירדן מדינה ערבית פלשתינית, גם הפתרון הוא די ברור. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את השר רמון להשיב בשם הממשלה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להגיד לחבר הכנסת לנדאו, ששטיפת המוח, כפי שהוא תיאר אותה, של ההסברה הערבית בעניין הזה הצליחה לא רע, כי חלק מבכירי מפלגתו חושבים, שמה שהוא אומר פה זה דבר מאוד מזיק, שאסור להעלות אותו; חבר הכנסת בני בגין, למשל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה טועה.

שר הבריאות ח' רמון:

יכול להיות שהוא טועה. אני רק אומר פשוט שזו הצלחה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

עובדתית אתה טועה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת לנדאו, אני כבר שמעתי, כל פעם שהעלית את העניין הזה אמר לך חבר הכנסת בני בגין כמה מלים. אני מציע לקרוא לו, הוא יושב פה באיזה מקום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מציע לך לא להסתבך.

שר הבריאות ח' רמון:

תחשוב על העניין הזה, אולי זו לא רק שטיפת מוח.

חבר הכנסת לנדאו, הרי שנים לעגתם לנו על האופציה הירדנית. הפכתם את העניין לחוכא ואיטלולא. אני זוכר את תשדירי השירות שלכם בטלוויזיה: איזו אופציה, איזה ירדנית? מה זה פתאום הפכת להיות חסיד האופציה הירדנית? לא חשוב איך אתה מתרץ את זה. עולם משונה, הפוליטיקה, ארץ האפשרויות הבלתי-מוגבלות. מה שנאמר פה, זו אחת ההוכחות.

באמת, אינני רוצה להיכנס אתך לפולמוס. מה זה משנה כל הפלפוליסטיקה הזאת, הרי הוויכוח הוא לא על מה יקרה בירדן; הוויכוח הוא על שטחי יהודה ושומרון וחבל-עזה. אתה מאמין שבעזרת השם, תרתי משמע, אם תיתן שם אחר לירדן, יעזבו אותך במנוחה ולא יהיה יותר סכסוך ותוכל לספח את 2 מיליוני הפלשתינים והשטח שעליו הם יושבים. זה מה שאתה חושב.

אני רוצה לומר לך, שלא מיניה ולא מקצתיה. אני רוצה שתדע, אמרת פה דבר ואני לא מבין למה חבר הכנסת דראושה לא היה מרוצה ממנו ולמה הוא הפריע לך. אתה תומך בהקמת מדינה פלשתינית.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יש.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה אומר שהיא צריכה להיות פלשתינית, לשנות שם את המשטר, לשנות את מה שיש שם, ואז היא תהיה מדינה פלשתינית.

בעיקרון אתה נותן הכשר למדינה פלשתינית. כלומר, השד לא כל כך נורא, לא נורא שתהיה מדינה פלשתינית, חבר הכנסת לנדאו, הבעיה היא הגבולות, מה יהיה שטחה, האם היא תהיה רק בגדה המזרחית וגם בחלק מהגדה המערבית, או שהיא תהיה רק בגדה המזרחית. אבל על העיקרון הסכמת, על הקמת מדינה פלשתינית. אתה מרחיק לכת יותר ממפלגת העבודה. מפלגת העבודה איננה מקבלת את זה. היא אומרת פדרציה ירדנית-פלשתינית; היא אומרת קונפדרציה; היא לא אומרת מדינה פלשתינית.

לכן, חבר הכנסת לנדאו, בוא תרד מהדברים, תראה לאיזה אבסורדים אתה מוליך אותנו. תגיד לי, למה אתה, חבר הכנסת לנדאו, מוביל אותנו – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה לא ויכוח רציני.

שר הבריאות ח' רמון:

כי העניין הוא לא רציני. לבוא כאן לכנסת ולנסות לקבוע מה היא מדינה אחרת, מה היא זהותה, כבר עשינו את זה.

ועכשיו רגע של רצינות, כי באמת לא צריך יותר מרגע של רצינות לגבי ההצעה הזאת. כבר רצינו לקבוע מה היא לבנון. אמרנו שלבנון צריכה להיות ארץ נוצרית והיא צריכה להיות בעלת ברית. כבר ניסינו לשנות את המשטר שם. עכשיו אתה רוצה לשנות את המשטר בירדן, ומחר תנסה לשנות את המשטר בסעודיה. מה אתם חושבים, שאתם משחקים בקוביות על הגלובוס? שיגעון הגדלות הזה כבר עלה במלחמה מיותרת אחת, עם 650 הרוגים. תחדל מכך. זה לא מסייע בשום דבר. זה לא מסייע בזירה הבין-לאומית, זה לא מסייע במשא-ומתן; תשאל את חבריך והם יגידו לך.

יש ויכוח על עתיד שטחי יהודה ושומרון; מה זה משנה עם מי מנהלים אותו כרגע. הם רוצים לשלוט בשטח, אנחנו איננו רוצים שהם ישלטו בחלק ממנו, מטעמי ביטחון. אנחנו לא רוצים לשלוט בתושבים. יש לך דעה, תאמר אותה, תתווכח, ותניח להצעות סרק ולרעיונות סרק, שנעים בין המגווח למזור. תודה.

חיים אורון (מרצ):

מה אתה מציע?

היו"ר ע' מאור:

כן, מה היא הצעתך?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע להסתפק בהודעתי. אני חס על זמנה של הכנסת להמשיך לדון בסוגיה: מה יהיה משטרה של מדינה שהיא איננה מדינה ידידותית, היא עדיין נחשבת למדינת אויב, ובכל זאת אנחנו מקיימים

אתה אי-אלו קשרים, מנהלים אתה משא-ומתן. אני לא מציע להוריד אותה ולמחוק אותה מהגלובוס. תודה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, האם אתה מסתפק בהודעת השר?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מסתפק בתשובת השר, על חוסר הרצינות שבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

דוד מגן (הליכוד):

צריך לרשום, שחבר הכנסת לנדאו מסתפק בתשובת השר, כדי לא לתת לחבר הכנסת דראושה רשות.

הצעת חוק יום ירושלים, התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק ק"ח, הצעת חוק יום ירושלים, התשנ"ב-1992, מאת חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר הממונה מטעם הממשלה, הצעת החוק המועלית על-ידי כבר הועלתה בקדנציה הקודמת, וגם זכתה לתמיכה של כל חלקי הבית. אז זכיתי

להעלות אותה יחד עם חבר הכנסת, היום סגן השר מוטה גור, שהיה מפקדי בעת הפריצה של חטיבת הצנחנים לירושלים, שחרור הר-הבית, הכותל המערבי, העיר העתיקה.

הצעת החוק הזאת, שעברה בקריאה טרומית, על-פי הסדר הפרוצדורלי בכנסת צריכה להיות מועלית כעת מחדש בקדנציה הנוכחית, ואני מקווה שכשם שאז היא זכתה לתמיכה של כל חלקי הבית כך גם הפעם, כראוי לכבודה של ירושלים, היא תזכה לתמיכה כוללת מכל הצדדים.

שהרי שאם יש דבר אחד שברוך השם אנחנו מאוחדים סביבו ואין בינינו מחלוקת בין ימין לשמאל, להוציא אולי גורמים שוליים בכנסת, הרי זו ירושלים, וההכרה ששחרורה של ירושלים במלחמת ששת הימים, עת נשמע שופר בהר-הבית ועת זכינו לשמוע את הקריאה "הר-הבית בידינו", הקריאה הזאת עדיין מהדהדת באוזנינו ועדיין ירושלים, ברוך השם, ולנצח תהיה שלנו על כל חלקיה.

הצעת החוק באה לעגן את יום ירושלים, את יום כ"ח באייר כיום ממלכתי, בדומה, אם כי בהבדלים מסוימים, ליום העצמאות.

ההצעה קובעת: הכנסת מכריזה בזה על יום כ"ח באייר כעל יום ירושלים, שיוחג מדי שנה כחג המדינה וייקרא בשם יום ירושלים. היא מציינת, שאם היום הזה יחול בשבת הוא יוקדם ליום חמישי, כמקובל. יום ירושלים יהיה יום בחירה, זאת אומרת כל מי שירצה יוכל לקחת בו יום חופש, אבל יום חופש זה, צריך להדגיש ולציין, לא יהיה כיום חופש קבוע נוסף, אלא כאותם ימי בחירה שקיימים לנו גם כיום, דומני אפילו 1 במאי, ל"ג בעומר וכדומה.

החוק מדגיש את המסגרת המיוחדת של היום הזה, את העובדה שתהיה בו תוכנית לימודים מיוחדת, שיהיו בו טקסים מיוחדים, שתהיה בו עלייה לרגל לירושלים, שראש הממשלה מוסמך להורות על דברים הנוגעים לצביונו ולאופיו של היום הזה, ושהדבר הזה יוחג לא רק בארץ אלא גם על-ידי יהודים בכל העולם.

אני רוצה להדגיש, מקצתם של הדברים כבר מתקיימים כיום במידה רבה בצורה עממית וספונטנית, חלקם גם באופן ציבורי. אין ספק שקביעה ממלכתית של יום ירושלים וההכרה שירושלים זכאית ליום ממלכתי מיוחד, שיציין את שחרורה וגאולתה השלמה, תיתן ליום הזה אופי ממלכתי ולאומי, כראוי ליום זה, בדומה ליום העצמאות.

אני רוצה לציין בצער מה, ששנים רבות, מאז נחוג יום ירושלים, הוא הפך יותר ויותר להיות נחלתו של סקטור מסוים – הציבור הציוני-הדתי, הציבור הדתי-הלאומי חוגג את היום הזה בהמוניו. מובן, באים גם רבים אחרים, אבל דומה שנכון – אם תרצו אומר זאת בלשון השאלה – להפקיע את היום הזה ממסגרת מסוימת סקטוריאלית ולהפוך אותו ליום ממלכתי, על דעת עם ישראל כולו.

אני מאוד מקווה, אינני יודע מה מתכוון השר חיים רמון להשיב, אני מאוד מקווה, שנושא זה לא יהיה שנוי במחלוקת, ושתהיה תמיכה מלאה של כל חברי הבית. אני דיברתי על כך שוב עם סגן השר מוטה גור, שנתן את ברכתו והסכמתו להצעת חוק זו המועלית בשנית, אלא שכעת כסגן שר הוא אינו יכול להעלות אותה. והייתי מאוד רוצה שכבר נעביר את החוק הזה, לאחר הקריאה הטרומית, גם בקריאה ראשונה, שנייה ושלישית, כדי שהיום הזה אכן יזכה להיות יום שבו, בשבח והודיה לה'

יתברך ולצבאות ישראל, שבחסדי השם, הנותן לנו כוח לעשות חיל, גאלו את ירושלים, נקרא בירושלים, כעיר שחברה לה יחדיו, שאלו שלום ירושלים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. אני מזמינה את כבוד השר חיים רמון להשיב למציע.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הממשלה מייחסת חשיבות רבה – וזה בלשון המעטה: חשיבות רבה – לירושלים כבירת ישראל ורואה ביום-ירושלים יום חגיגי ומיוחד. יחסה של הממשלה לירושלים בא לידי ביטוי גם בעת שמתנהל כיום משא-ומתן תוך עמידה נחרצת ובלתי מתפשרת על כך שירושלים היא מאוחדת בריבונות ישראל. גם בתקופת הסגר הוכח באופן חד-משמעי לכל מי שהיה זקוק להוכחה, שהסגר לא חל על ירושלים בריבונות ישראל. הוא היה מחוץ לירושלים. זה היה אחד הנושאים, שהפלשתינים טענו שהוא גרם להם להעלות את נושא ירושלים, ולא כל מה שטענו פה קודם לכן, אלא העובדה שהפלשתינים נוכחו בנחרצות עמדתה של ישראל בנושא.

עם זאת, קשה, חבר הכנסת חנן פורת, באמת בידידות, להשלים עם הצעת חוק כזאת, שהיא מסדירה עניינים שלא נהוג ואין צורך ומיותר להסדיר אותם בחוק.

חנן פורת (מפד"ל):

מדוע לא?

שר הבריאות ח' רמון:

יש חוק אחד, אין שני חוקים ליום העצמאות. יש חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל, חוק שעבר בכנסת, הוא מדבר על ירושלים, הוא קובע את העניינים הקשורים לירושלים, הוא קובע את יחסה של הממשלה לירושלים, הוא קובע את יחס הציבור לירושלים. מה אתה בא ואומר? גם את החגיגות שצריך לעשות ביום-ירושלים נקבע בחוק.

חנן פורת (מפד"ל):

כמו יום העצמאות.

שר הבריאות ח' רמון:

אבל חגיגות יום העצמאות הן לא בחוק.

חנן פורת (מפד"ל):

כן.

שר הבריאות ח' רמון:

אין חוק יום העצמאות.

חנן פורת (מפד"ל):

יש.

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, יש חוק יום העצמאות. אבל יש חוק ירושלים, והוא הוא המקביל לחוק יום העצמאות. יש חוק ירושלים – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אתה מערבב שני דברים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מערבב בכוונה, מכיוון שיש חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל, וזה חוק שכולל ומביע באופן חד-משמעי את עמדת ישראל, כנסת ישראל, מדינת ישראל לגבי ירושלים. אומרים לנו: אחד הסעיפים בחוק זה צריך להיות סעיף שיקבע איך יתנהל יום ירושלים, למשל אחד הנושאים: שהוא יהיה יום בחירה. אלה נושאים שבין עובד למעביד. יש נושאים, כמו תוכנית לימודים מיוחדת וקביעת עצרות בארץ ובחוץ-לארץ. נו, אני שואל אתכם: זה נושא לחוק?

חנן פורת (מפד"ל):

כן.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חושב שיש פה הגזמה, היא מיותרת. אנחנו לא צריכים להפריז בזה. במקרה הזה לא כל המרבה הרי הוא משובח. אין צורך, זה מעיד על איזו פניקה במידה מסוימת, שאם לא נעשה את הדבר הזה, חס וחלילה, הרי יש פגיעה במעמדה של ירושלים. אין פגיעה. מעמדה מבוסס על חוק-יסוד. גם לולא היה חוק-יסוד, מעמדה של ירושלים מבוסס בקונסנסוס הלאומי הכי רחב. ולכן אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר חיים רמון. חבר הכנסת חנן פורת, אתה רוצה להגיב?

חנן פורת (מפד"ל):

לא.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, נעבור להצבעה בעד או נגד הצעת החוק בקריאה טרומית. מה הצעת חבר הכנסת חנן פורת, העברתה לאיזו ועדה?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 7

נמנעים – אין

ההצעה להעביר הצעת חוק יום ירושלים, התשנ"ב–1992,

לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

19 תומכים, שבעה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק של חבר הכנסת חנן פורת, הצעת חוק יום ירושלים, התשנ"ב–1992, עברה בקריאה טרומית והיא מועברת – לאיזו ועדה ביקשת להעביר את הצעת החוק, חבר הכנסת חנן פורת?

חנן פורת (מפד"ל):

לוועדת החינוך.

היו"ר א' סלמוביץ:

היא תועבר לוועדת החינוך של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה.

אברהם פורז (מרצ):

לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' סלמוביץ:

מכיוון שיש הצעות אחרות, היא תועבר לוועדת הכנסת וועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה היא תועבר.

אפרים גור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, נא לצרף את קולי בעד.

היו"ר א' סלמוביץ:

הקול של חבר הכנסת אפרים גור יצורף לתומכים.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל דמי טיפול בילד ועזרה בבית).

התשנ"ג-1993

(הצעת חברת הכנסת א' סלמוביץ)

היו"ר ע' מאור:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ להביא הצעת חוק תתכ"ז – הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל דמי טיפול בילד ועזרה בבית), התשנ"ג-1993. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

זה לפי סדר-היום?

היו"ר ע' מאור:

זה לפי סדר-היום. עכשיו תועלינה שלוש הצעות ששייב עליהן שר האוצר.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש לדעת – – –

היו"ר ע' מאור:

בבקשה לפנות למזכיר הכנסת.

דוד מגן (הליכוד):

אני אומר זאת, כי אחת מהצעותי, שר האוצר צריך להשיב עליה.

היו"ר ע' מאור:

אמרתי: שלוש הצעות שעליהן ישיב שר האוצר, הצעתך לא נכללת.

דוד מגן (הליכוד):

שר האוצר יחזור להצעות נוספות?

היו"ר ע' מאור:

בבקשה לברר עם מזכיר הכנסת.

אסתר סלמוביץ (צומת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק הפרטית שהנחתי על שולחן הכנסת לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל דמי טיפול בילד ועזרה בבית), התשנ"ג-1993, באה לתקן עיוות מתמשך, המפלה לרעה את האשה העובדת ומטיל על שכמה נטל כבד ביותר.

הנטל הזה, מן הראוי לציין, נופל גם על כתפי המפרנסים במשפחות חד-הוריות, שהם לעתים גם גברים. ואולם, בכל מקרה, נטל זה מטיל על כתפי הנושאים בו מאונס משרה נוספת קשה לא פחות, אם לא יותר, מזו שבה הם נושאים לצורך פרנסתם.

אין זה סוד, שבמצב הכלכלי השורר במדינת ישראל, נוטלת האשה חלק חשוב בפרנסת המשפחה. אם בעבר יכולה היתה המשפחה להתקיים מהכנסתו של מפרנס אחד, הרי שכיום שוב אין מצב שכזה אפשרי, והנשים מוצאות את עצמן נאלצות לשאת בנטל פרנסת המשפחה, וזאת מעבר להיותן הנושאות העיקריות בנטל אחזקת הבית וגידול הילדים.

כפי שאמרתי, הנטל הכרוך באחזקת הבית ובגידול הילדים כבד, לעתים, בהרבה מזה הכרוך בעבודה לשם פרנסה. אשה הנמצאת נאלצת לשוב, בתום יום עבודה מפרך, לביתה, לדאוג להזנת בני משפחתה, לטיפול בילדיה ולאחזקת הבית, נקלעת, על כורחה, למעגל חיים מתיש ביותר, שנוסף על היותו הרסני, הריהו מונע בעדה כל אפשרות לפתח קריירה משלה ולהתפתח בתחומים שהיו יכולים להיות מנת חלקה בנסיבות אחרות.

אני מודעת לעובדה, שאין בהצעת חוק זו כדי להביא לפתרונה המלא, הסופי והמוחלט של הבעיה, וגם אם תתקבל הצעת החוק עדיין תיאלץ האשה, או המפרנס במשפחה חד-הורית, לשאת בנטל כבד ומתיש, ובכל זאת יהא בה כדי להקל את הנטל. האשה תוכל להקצות משאבים וליהנות מעזרה

באחזקת ביתה ו/או בטיפול בילדיה, להקדיש יותר מזמנה וממרצה לעבודתה ולהתפתח בתחומי עיסוקה.

המדינה והמשק יצאו גם הם נשכרים מקבלתו של חוק זה. מאות אלפי ימי עבודה היורדים לטמיון בשל היות האשה העובדת נאלצת לסעוד בן משפחה חולה או להישאר מרותקת לביתה מכל סיבה אחרת יימנעו וייחסכו. האשה העובדת תוכל להפקיד את המלאכה בידי צד ג', שהרי יהא לאל ידה לשלם את הוצאות העסקת העוזרת ו/או המטפלת, ונוכחותה בעבודתה תהא רציפה יותר.

יתרון נוסף שיצמח למשק אגב אורחא מאישורו של חוק זה על-ידי הכנסת יהיה בעידוד התעסוקה. משפחות נוספות יצטרפו עם אישורו של חוק זה למעגל המשפחות המעסיקות עזרת צד ג', ויספקו בכך מקורות פרנסה רבים ונוספים לאלה המוכנים לעסוק בתחום זה אך אינם מוצאים תעסוקה בשל המצב הכלכלי השורר כיום במשק.

גברתי היושבת-ראש, לסיום, רוצה אני להתייחס למקורות המימון שיאפשרו את אשרורו של חוק זה. משפחות רבות מעסיקות גם כיום עוזרות בית ומטפלות, אלא שהכנסתן של אלה משולמת להן במזומנים ובלא שהדבר מדווח לשלטונות המס. פועל יוצא מכך היא העובדה, שמהכנסות אלה אין מופרש מס כחוק, ואוצר המדינה יוצא נפסד בסכומים ניכרים.

עם קבלתו של חוק זה תיאלצנה אותן נשים ומשפחות, הזכאיות לזיכוי על-פי חוק זה ומעוניינות לזכות בו ולקבלו לידיהן, לדווח על העסקת עזרת צד ג'. עובדה זו תחייב אותן נשים ומשפחות, או לחלופין, את העוסקים במתן עזרת צד ג', לדווח על הכנסותיהם ולשלם מס כחוק על ההוצאות או ההכנסות לטובת עזרת צד ג'. אוצר המדינה יזכה אפוא להכנסה, שתאפשר את מימונו של חוק זה כולו, או לפחות את מרביתו.

מי שיבחר שלא לדווח על הוצאותיו בגין עזרת צד ג', ממילא לא יוכל ליהנות מהזיכויים שלהם הוא זכאי על-פי חוק זה. כך שבכל מקרה, מבחינת אוצר המדינה, אובדן ההכנסה בשל אי-דיווח יגרור שלילת זיכוי ויחסוך מן האוצר את הצורך שבהוצאה הכרוכה בהענקת הזיכוי.

אנו, כמדינה שחרתה על דגלה את אות השוויוניות בין גברים לנשים, מחויבים לפעול על מנת לצמצם את הפער הקיים בפועל בין גברים לנשים, ועל מנת לאפשר לאשה החפצה בכך לפתח קריירה משלה ולהקל מעליה את הנטל הכרוך בפיתוח קריירה שכזו, נטל שאינו מוטל באופן שווה על כתפי הגברים, השוקדים על פיתוח קריירה משלהם.

אולם, גברתי היושבת-ראש, על מנת שלא להפלות, חלילה, מוצע בהצעת החוק להעניק אותן נקודות הזיכוי במס גם לגברים – אבות לילדים ומפרנסים יחידים, אשר נשותיהם הוכרו כנכות בשיעור העולה על 50%, וכן לכל מי שהחזקת ילדיו נמסרה לידיהם על-פי פסק-דין של בית-משפט מחוזי.

אני מבקשת אפוא מחברי הבית לתמוך בהצעת חוק זו על מנת להעבירה לוועדת הכספים, לצורך הכנתה לקראת אשרורה הסופי. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר האוצר להשיב.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתנגד להצעת החוק מסיבות פיסקליות ועקרוניות.

כבר עתה מערכת המס מכירה בהוצאות הכרוכות בגידול ילדים ומקילה את הנטל על משפחות עם ילדים. הסיוע מתבצע באמצעות שני מכשירים: א. מערכת קצבאות ילדים אוניברסליות, המעניקה לכל משפחה קצבה חודשית. יש לציין שתחולת הקצבאות הורחבה השנה בעלות נוספת של מעל 700 מיליון שקל, כך שסך עלות קצבאות הילדים תסתכם בכ-3 מיליארדי שקל; ב. מערכת נקודות זיכוי לאמהות עובדות, הבאה להכיר, בין היתר, בהוצאות הטיפול בילדים ולעודד השתתפות נשים בכוח העבודה. עלות סעיף זה כ-250 מיליון שקל.

הצעת החוק תפחית את גביית המס במאות מיליוני שקל באופן רגרסיבי, שכן רק נשים מעל סף המס ייהנו מתוספת הזיכוי. נשים מתחת לסף המס, והן רבות, או בעלים לנשים לא עובדות לא ייהנו כלל מההטבה.

אין מקור מימון תקציבי, ולכן אין כל אפשרות לבצע מהלך זה, אשר יגדיל את הגירעון התקציבי מעל המותר בחוק.

לפיכך אני מתנגד להצעת החוק.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 6

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל דמי טיפול

בילד ועזרה בבית), התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 17, שישה נגד, ללא נמנעים, הצעת החוק של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ הועברה בקריאה טרומית לדיון בוועדת הכספים.

דוד מגן (הליכוד):

ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' מאור:

ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה.

הצעה לסדר-היום שיעור הריבית נוכח האטה בפעילות הכלכלית בחודשים האחרונים

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת אלי גולדשמידט להצעה לסדר-היום מס' 2027, בנושא: שיעור הריבית נוכח האטה בפעילות הכלכלית בחודשים האחרונים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, לאחרונה פורסמו נתונים, שעל-פי מיטב הבנתי צריכים להדליק נורה אדומה אצל כל אחד מאתנו שנושא המשק יקר לו. מסתבר שבחודשיים האחרונים ירדה הפעילות במשק בכ-9%, וזאת על בסיס בדיקת גביית מס ערך מוסף, שהוא המדד הטוב ביותר או האמין ביותר ברמה המיידית, על מנת לעקוב אחרי התהליכים במשק.

לא באתי לכאן על מנת לבקר, משום שאני חושב – ואני אומר זאת במלוא האחריות – שמה שעשתה הממשלה ועשה משרד האוצר, כפי שזה בא לידי ביטוי בתקציב המדינה, היה דרך נכונה וגישה בריאה לכיוון של צמיחה במשק, של הגדלת תעסוקה ושל יצירת מקומות עבודה חדשים בטווח יותר רחוק ובטווח הקרוב.

אבל, אדוני שר האוצר, יש גורמים נוספים במשק, שלהערכתי השליטה שלהם על קביעת המדיניות המונטרית יוצרת מצבים שעל-פיהם ההאטה במשק כמעט נגזרת מעצם המצב. לא ייתכן שברמת ריבית כזו שהמשק מצוי בתוכה יהיה כדאי להשקיע ותהיה אפשרות לקיים מערכת כלכלית סבירה. הורדת הריבית אין לה השלכה רק על מצב הבורסה, כפי שבא לידי ביטוי בשבועות האחרונים. הורדת הריבית במשק היא תנאי הכרחי לפעילות בריאה של הפירמות במשק, והדבר חייב להתבצע, ולהתבצע מהר ככל האפשר. התהליך הזה, שבשבוע האחרון הבנקים הורידו בזה אחר זה את הריבית ב-0.5% בלבד, לאחר שיחות ארוכות שאתה, אדוני השר, קיימת עם נגיד בנק ישראל, איננו מספיק.

אינני בטוח שהסגר בלבד הוא הגורם להאטה בפעילות הכלכלית. יכול להיות שיש לו משקל נכבד בהאטה הזו, אבל אנחנו חייבים לעצור את התהליך הזה ולגרום לחידוש הצמיחה, על מנת שלא ניכנס לאיזה תהליך סטיכי, שבסופו של דבר נאבד שליטה.

אני רוצה לומר עוד כמה מלים לגבי גובה הריבית ובכלל לגבי המדיניות המונטרית ומצב הבנקים. לפני שבועות מספר פרסם המפקח על הבנקים את הדוח שלו על הבנקאות. הדוח הזה מצביע על כמה נתונים, שלכאורה צריכים לשמח. הבנקאות הרוויחה בשנת 1992 בשיעור שהוא פי ארבעה ברווחיות לאחר מס לעומת 1991, מ-2.5% ביחס להון ל-8.5%. היא עלתה ברווחים, בספירת כסף, ממיליארד שקל ב-1991 ל-2 מיליארדי שקל ב-1992. ואגב, זאב אבלס, המפקח על הבנקים, אמר בוועדת הכספים והודה, שהנושא של רווחיות הבנקים ממשיך גם במחצית הראשונה של 1993, על-פי האינדיקטורים שבנק ישראל יכול להבחין בהם. ולא פלא הדבר. כאשר אנחנו נמצאים במשק, שב-1991, בשוק ההנפקות הראשוני, בשוק הראשוני בבורסה הנפיק או גייס הון בשיעור של 2.7 מיליארדי שקל, או 2.5 מיליארדי שקל, בשיעור הנפקות היתר – – –

חבר הכנסת בדש, אתה לוקח את תשומת הלב של שר האוצר. אומנם אתם מהנגב, אבל – – –

מה שקרה בשנת 1991 הוא, שהמכפלה של חיתומי היתר מעבר ל-2.5 מיליארדי שקל של ההנפקות היתה סדר גודל של 250 מיליארד שקל. כבר במחצית הראשונה של 1993 הגיעו לשיעור הזה בהנפקות ובחיתומי היתר.

אדוני שר האוצר, 250 מיליארד שקל, סכום עתק של חיתומי יתר, פירושו הקצאת אשראי של הבנקים ליום אחד ושיעור ריבית ורווח על שום פעולה יצרנית, אלא אך ורק פעולה של העברת ניירות מדלפק לדלפק או בתוך המחשב, סדר גודל של רווח מידי של 50-60-70 מיליון שקל.

כשאתה מוסיף על זה את גובה הריבית הבלתי סביר, אתה יוצר מצב של רווחיות בנקאית שאיננה עולה בקנה אחד או בפרופורציה מתאימה לרווחיות המשק הישראלי, כאשר המפקח על הבנקים הודה בוועדת הכספים שהבנקים הרוויחו יותר וצמחו הרבה יותר ממה שצמח התוצר העסקי הן ב-1991 והן, על-פי נתונים עד עכשיו, ב-1992.

אני לא רוצה לצאת ב"עליהם" על הבנקים, אני לא חושב שזה המקום. אני חושב שיש הרבה – אמר את זה גם המפקח על הבנקים, ואולי אפילו העיר לי שאנחנו אוהבים לראות את הבנקים כשק האגרוף של הפוליטיקאים ושל המשק; אבל בכל זאת, אדוני שר האוצר, המצב הזה איננו סביר שעה שהפירמות צריכות לשלם ריבית בשיעור של 12%. הדבר הזה לא עולה בקנה אחד עם מדיניות של צמיחה.

אני הייתי מציע לך, אדוני שר האוצר, הצעה שאולי תיראה לך מרחיקה לכת. אני מבקש בכל זאת שתשקול אותה. יש אפשרות, ואנחנו יודעים שאנחנו מוגבלים בסד גובה הגירעון התקציבי כפי שקבוע בחוק. אדוני שר האוצר, אני יודע שאתה מקיים בימים אלה, במסגרת הממשלה, לקראת הדיונים על התקציב, שיחות ודיונים עם נגיד בנק ישראל, עם הגורמים המרכזיים במשק ועם חברי הממשלה לגבי הגדלה מבוקרת של הגירעון. אני תומך בהגדלה מבוקרת של הגירעון. אף לא אחד מדבר, ואינני חושב שיש משהו שמציע הקפצה ל-10% גירעון. אנחנו מדברים על שברי אחוזים במסגרת הגדלת הגירעון.

מיכאל איתן (הליכוד):

עם הקטנת הריבית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

עם הקטנת הריבית. ואני מציע לך, אדוני שר האוצר, לעשות מעשה ולשקול הגשת תקציב נוסף והגדלת הגירעון באותו חלק עוד בשנת התקציב הזו. אני לא רוצה להיות כאן בבחינת, סליחה על הביטוי, "עצות גיבער", ולהגיד לך, אדוני שר האוצר, באילו תחומים צריך להשקיע היום במשק ואיפה צריך להרחיב במסגרת התקציב. אם אני אגיד לך: חקלאות, אתה תחשוד בי, ואולי בצדק, שאני במידה מסוימת אינטרסנט; אבל לא רק בחקלאות, גם בנושאים אחרים. אני לא רוצה להציע לך באילו נושאים.

אבל אני מאמין, וגם מהתגובות של הנגיד כפי ששמעתי אותן – הגדלת הגירעון באופן מבוקר, וייעוד הכספים התקציביים לתחומים וליעדים שהנגיד מסכים להם במסגרת המדיניות התקציבית במשק, לא תיתקל אצלו בפחדים קשים מבחינת הגדלת האינפלציה או האצת האינפלציה מעבר למצופה.

אני מציע בעניין הזה לתת אולי ביטוי – אני חושב שדרושה לזה מידה רבה של העזה, אולי חריגה מנורמות מאוד מאוד מחמירות, שלדעתי בצדק נטלת על עצמך עם כניסתך לתפקיד – שהאיתות של ההאטה בפעילות הכלכלית מחייב חשיבה נוספת.

לסיום, ואני חושב שבלי זה אי-אפשר; אנחנו מדברים במונחי מקרו, אנחנו מדברים על כלכלה, על מדיניות. אני יודע שהגישה שלך, אדוני שר האוצר, בנושא השקעות בתשתית היא גישה מאוד אחראית, היא לא גישה פופוליסטית, היא לא גישה שאמורה להביא תוצאות בחודשים הראשונים, בשביל להגדיל פופולריות, אלא בטווח של שנים, שנים יותר מועטות בתחום קדנציה, מעבר לתחום קדנציה, אבל בסופו של דבר מעבר לגישת המקרו יש גישת המיקרו.

בעוונותי, כמעט מדי יום שישי אני נמצא בלשכות פרלמנטריות בשלוש ערי פיתוח: בטבריה, בחצור-הגלילית ובקריית-שמונה. במיוחד בקריית-שמונה אני נפגש עם עולים חדשים, חלקם פנסיונרים שאינם עובדים ואינם מסוגלים לעבוד. אי-אפשר, אדוני שר האוצר, ובזה אני מסיים, אי-אפשר במדינת ישראל היום לצפות מזוג אנשים מבוגרים שיחיה מ-1,040 או מ-1,100 שקל לחודש. אני יודע שהדבר הזה דורש הוצאה תקציבית גדולה, אבל אני חושב שגם בתחום הזה של הרגישות החברתית עלינו לעשות מעשה ולשפר את הדברים, אף שאני מסכים, ואני הראשון שאגן על הממשלה בכל הקשור לתחומי הרווחה ולהוצאות התקציביות המאוד-מאוד גדולות לעומת הממשלה הקודמת, שהיא ביצעה בתקציב הנוכחי של 1993. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

היקף הגירעון בתקציב

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן להגיש את הצעתו לסדר-היום מס' 2076, בעניין היקף הגירעון בתקציב, ושר האוצר ישיב על שתי ההצעות גם יחד.

אני רוצה ליידע את חברי הכנסת, שאנחנו עושים עוד שינוי קל בסדר-היום, והצעת החוק על נושא משפחות חד-הוריות, ששרת העבודה והרווחה צריכה להשיב עליה, תבוא אחרי תשובת שר האוצר וההצעות, לפני הנושא: הפיגועים החבלניים בירושלים. תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לקראת שנת התקציב 1992 קיבלה כנסת ישראל הצעת חוק ביוזמת הממשלה, שקבעה חמש קביעות: א. בשנת התקציב 1992 הגירעון לא יעלה על 6.2% מן התמ"ג – תוצר מקומי גולמי; ב. בשנת התקציב 1993 הגירעון הזה לא יעלה על 3.2% מן התמ"ג; ג. בשנת התקציב 1994 הוא לא יעלה על 2.2% מן התמ"ג; ד. בשנת התקציב 1995, נקבע בחוק שממשלת ישראל לא תגיש תקציב גירעוני. הקביעה החמישית שקבע החוק היתה, שאין לשנות אותו אלא ברוב של חברי כנסת.

היום אנחנו שומעים ששר האוצר, אני לא יודע מתוך אילו טעמים ואילו מניעים, מנהל שיחות ומביע כוונות שלא לכבד את החוק הזה של ממשלת ישראל; ואני מדגיש: ממשלת ישראל. אומנם אז – – –

שר האוצר א' שוחט:

של הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

יוזמת ממשלת ישראל והחלטת כנסת. כלומר, יש פה התחייבות מפורשת של ממשלת ישראל לקחת גירעון ולצמצם אותו בתוואי יורד. ההתחייבות הזאת היא התחייבות של ממשלה. והנה באה ממשלה שנייה ואומרת: אנחנו לא נכבד את התחייבויות הממשלה הקודמת. לפעמים הדבר הזה אפשרי, אם הממשלה החלופית מורכבת ממפלגה שהלכה לבוחר ואמרה: אנחנו הולכים כעת על בסיס מצע שאנחנו לא נכבד את ההתחייבות של הממשלה הקודמת, ואז העם יכול לתת לה מנדט לעשות את זה. אבל אתה לא הלכת לציבור הבוחרים בססמה שתגדיל את הגירעון, בוודאי לא אמרת שתפר את התחייבויות הממשלה, והיום – אני אומר עוד הפעם, מטעמים לא ידועים, אשמח מאוד לשמוע מה הם הטעמים – אתה מציע שממשלת ישראל תעשה צחוק מהחוק ותשנה את החוק בעזרת רוב כזה או אחר ותפר את ההתחייבות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מה לא לגיטימי בשינוי חוק ברוב של חברי הכנסת?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אסביר מה לא לגיטימי. בדברי ההסבר, כשבאו נציגי האוצר, לא נציגי המפלגות, לוועדת הכספים, שהיה לי אז הכבוד גם להיות חבר בה, הם אמרו: יש חשיבות רבה לצעד שהממשלה לוקחת על עצמה גם לטווח הארוך, לא של שנה-שנתיים, וההתחייבות הממשלתית היא חשובה ליצירת יציבות משקית, על מנת שגורמים עסקיים יוכלו להביא בחשבון תהליכים קצת יותר ארוכים במשק. זה אלמנט אחד, מעבר לעניין הקונסטיטוציוני של רציפות שלטונית. שר האוצר צריך להיות מעוניין, שבאשר למדיניות הכלכלית יהיו זעזועים מעטים ככל האפשר, משום שאם הוא מפר התחייבויות של הממשלה הקודמת, כל משקיע שהוא מעוניין לגייס היום יגיד: רגע אחד, אם הנורמה בישראל היא ששר האוצר הוא מראשוני הפוגעים בהתחייבויות של ממשלה קודמת, מה יהיה אתי אם, חס וחלילה, מבחינתו, תתחלף הממשלה? איך אנחנו נקבל את היציבות הכלכלית, שהיא הדבר החשוב ביותר?

אבל יותר מזה: תרשו לי לצטט לפניכם דברים שאמר נציג האוצר גם באשר להתחייבות הבין-לאומית. הוא אמר: "בשיחות עם האמריקנים על קבלת הערבויות אמרנו שאנחנו מתחייבים להפחית את הגירעון בתוואי רב-שנתי". והוסיף ואמר: "לא אסתיר את העובדה שחוק מהסוג הזה הקל עלינו בשיחות עם האמריקנים". כלומר, היתה התחייבות גם כלפי האמריקנים, וגם אותה רוצים להפר.

לאחר שהצבעתי על הפגמים ועל העדר המוסריות וחוסר הכדאיות שבעצם ההחלטה שלא ללכת בתוואי הגירעון הפוחת, אני גם רוצה לשאול מבחינה כלכלית: למה אנחנו צריכים לקבל את ההצעה

של חבר הכנסת גולדשמידט להגדיל את הגירעון? בשנת התקציב הקודמת אני עמדת פה והגנתי בחירוף נפש על עמדת שר האוצר נגד לוביסטים למיניהם, שבאו ותבעו להגדיל את הגירעון תמורת סיפוק תביעות שונות ומשונות. ואלה לחצים שמופעלים באופן תדיר על שר האוצר.

נכון, לפעמים ממשלה חייבת להגדיל גירעון. מתי? כשיש מצב מלחמה, למשל, היא לא יכולה לשאול שאלות, היא צריכה מייד להשתדל לכסות הוצאות; כשיש מצב של קליטת עלייה. היינו במצב הזה. אבל אתה מנסה לבסס את הגדלת הגירעון על דבר אחר לגמרי. אני יודע שאתה תבוא כאן ותגיד: אני, על-ידי הגדלת הגירעון, יכול לחדש את הצמיחה. זה לא נכון. הגדלת הגירעון תקטין לך את הצמיחה. אם אתה באמת ובתמים רוצה להשקיע – אני בספק רב עד כמה הממשלה יכולה – כדי לעודד, נגיד, הפניית משאבים על מנת לעודד תהליכים שיגדילו צמיחה, עשה את זה על חשבון הקטנת הוצאות ממשלתיות אחרות, ואז תשיג את שתי המטרות כאחת.

כאשר אתה, מצד אחד, משאיר את ההוצאות הממשלתיות הבלתי כלכליות, הבלתי יעילות, ומצד שני אתה רוצה להגדיל גירעון, אתה יוצר שני דברים: דבר ראשון, אתה הולך בתהליך של הגדלת הגירעון, כשעל דעת כל הכלכלנים בעולם הגדלת גירעון היא תהליך המנוגד לצמיחה, והיא לא תסייע, היא תגדיל אבטלה. דבר שני, אתה יוצר תחושה כאן בכנסת שיש כסף קל. מה הבעיה? הולכים לשר האוצר, אומרים לו: תגדיל גירעון, קדימה, ואז אפשר לקבל הרבה כסף לקופת-חולים ולקיבוצים – עוד מעט תבוא עם בקשה גדולה – ונתת לא מזמן לקצבאות ילדים ולחינוך, ועכשיו שובתים עובדי המדינה. הם צודקים, מה הם אומרים? הם אומרים: רבותי, המשכורות שלנו, לעומת הכסף הקל שמסתובב בשוק, הן אפסיות, אנחנו לא יכולים להמשיך כך. הרי אנחנו יודעים שחלק גדול מהתהליכים הם תהליכים פסיכולוגיים, הנובעים ממצב מסוים. משק שמרגיש את עצמו כמשק שחוסך על מנת להביא לצמיחה בעתיד הוא משק שמסוגל לרסן גם תביעות שכר, משק שמראה שאין בעיה.

צועקים כאן מהספסלים – ישר רצים ומגדילים גירעון. שר האוצר לא אכפת לו, אז יגידו: תגדיל את הגירעון עוד קצת, העיקר – תן. וכך אתה מפספס אשראי שקיבלת מהציבור. אני ראיתי שבהבחנה מהמדיניות הכלכלית, שזכתה לגינוי של הציבור – הממשלה לא זכתה לאהדה – אתה אישית כן קיבלת, כי הצטיירת בכמה דברים כאדם שהולך לגופם של דברים ופחות לצד הפוליטי.

לכן אני פונה אליך, כי אני מאמין שאתה גם תעשה שיקולים לטווח קצת יותר ארוך מהשנה הקרובה או מהשנה-וחצי הקרובה, כי גם מבחינתך האישית התוצאות יכולות להיות חיוביות ויכולות להיות שליליות מאוד.

ולסיום, אני רוצה לקרוא לך מספרים שכולנו יודעים אותם, אבל חשוב שתשנן אותם היטב, כי הצעדים שידידי ועמיתי אלי גולדשמידט מציע עלולים להוביל אותך לקטסטרופה הבאה. אקרא לך מה היו עליות המדד של שישה חודשים, עליית המדד בנובמבר 1991 ובנובמבר 1992, מנובמבר עד מאי, בחצי השנה האחרונה שבה היתה הממשלה הקודמת, ומנובמבר עד מאי בחצי השנה הנוכחית. נובמבר הקודם – 0.01%, נובמבר הנוכחי – 0.6%; פי שישה עלה המדד באותו חודש. בדצמבר הקודם – 0.3%, בזמנך; ינואר – אפס בקודם, 1.3% בזמנך; פברואר – 1% בקודם, 1.2% בזמנך; אפריל ומרס היו לך חודשים טובים – 1.5% ו-1.8% בקודם, 1.3%, 1.4% בזמנך; במאי חזר המדד לסורו – מינוס 0.4%, ו-0.3% עכשיו. בסך הכול המצטבר של ששת החודשים הללו – ואני אומר את זה לא כדי לקנטר אלא להדליק אצלק נורות אדומות – המדד עלה בזמנך ב-6.7%, כאשר בתקופה המקבילה אשתקד הוא עלה ב-4.3% – עלייה של למעלה מ-50%, והדבר הזה מוביל אותנו למסקנה, שאם זה ימשך באותה צורה, מול עלייה שנתית של 9% אתה תגיע לסביבות 15%.

הבעייה בעליית האינפלציה היא, כפי שאמרתי קודם, שברגע מסוים מאבדים את הרסן. אתה אומר: אני אשתלט איכשהו. אתה תגיע למצב שתביעות השכר, הציפיות, הפסיכולוגיה, יובילו לכך שאנחנו עלולים לאבד שליטה.

כל הערותי באו פעם נוספת כדי לבקש ממך גם תשובות וגם מחשבות וגם אומץ פוליטי להדוף לחצים מיותרים, לעשות את הקיצוצים המתאימים, להפריט כמו שצריך, לחפש את המקורות הנכונים במקומות הנכונים ולהעביר למקומות שבהם צריך להשקיע, על מנת להביא להגדלת הצמיחה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. אני מבקש מכבוד השר להשיב.

דוד מגן (הליכוד):

צריך להדגיש, שמה שחבר הכנסת איתן ביקש זה לשמור על החוק.

היו"ר י' עזרן:

הנה עשית את זה, אדוני, בצורה הכי אלגנטית והכי יפה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אכן שתי ההצעות, בקטעים שלהן, היו משולבות ונגעו בנושאים הקשורים זה בזה.

וקודם כול לחבר הכנסת ידידי אלי גולדשמידט. ירידת הפעילות יש לה שני מקורות, היא נשענת על שני דברים: א. ירידת פעילות בענף הבנייה, גם בהיקף של בניית יחידות למגורים וגם בתוצאה מהסגר, הסגר והשפעותיו האחרות על המשק. אין ספק, אנחנו בירידה של 0.5% תוצר. יש מערכות שנפגעו, כושר הקנייה ביהודה, בשומרון ובעזה ירד, ואז מפעלים ישראליים שמספקים לשם מוצרים כאלה ואחרים נפגעו. גם החקלאות, שייצאה לשם חלב, פירות וביצים, יצאה נפגעת מהעניין הזה, ואני מאוד מקווה ששחרור האנשים לעבודה בהיקפים שבהם מדובר יגרום לכך שאנחנו נוכל באמת לחזור לפעילות המצופה ולגידול תוצר של 4.5%–5%, שהוא גידול אמיתי נטו ולמרות הירידה בתוצר בענף הבנייה.

ואשר לעניין הריבית. גם אני חושב שריבית גבוהה היא גורם שלילי בפיתוחו של המשק. העלאת ריבית לזמן קצר גוררת גם העלאת ריבית לזמן ארוך. ואכן, שוחחתי עם הנגיד פעמים מספר על העניין, והיתה ירידה מסוימת. אבל אינני נמנה עם אלה החושבים שצריך לעשות דברים בתהליכים

מהירים מדי. יש גם שיווי משקל של השוק בין מטבע-חוץ ובין שקלים. אנחנו יודעים שתהליך הורדת הריבית הוא תהליך חיובי, ואני מניח שאכן כך יקרה.

גם ידידי, חבר הכנסת מיקי איתן, הזכיר נושאים אחרים הקשורים באינפלציה, ואני אגיב על כך. אני מקווה מאוד שהאינפלציה של החודשים יוני ויולי תהיה נמוכה, אם כי אינני יכול לומר זאת בביטחון. אני מניח שגם נגיד הבנק האחראי למדיניות המונטרית ידאג להורדת הריבית. אני אשמח מאוד אם היא תרד, ואני יכול להניח שבתהליך הדרגתי היא אכן תרד.

לעניין הנפקות היתר, יש בעיה. עסקו בה בוועדת הכספים ואנו עוסקים בה בדיונים גם עם הרשות לניירות ערך, גם עם הבורסה, גם עם אגף שוק ההון באוצר וגם עם בנק ישראל. אני מקווה שבתקופה הקרובה יהיה איזה פתרון. אין ספק שזו בעיה שלילית, היא גורמת לרווחים בלתי מוצדקים בבנקים, היא תופעה חריגה בעולם מבחינת היקפה. אבל הפתרון שאומר להוריד את מחיר המקסימום, יש עמו בעיות אחרות. פתרון צריך להיות מאוזן ונכון.

אני עובר לנושא של גובה הגירעון, וכאן אשלב את התשובה עם זו לחבר הכנסת מיקי איתן. באופן בסיסי אני חושב, שמדינה צריכה לפעול במסגרת גירעונית קטנה ככל האפשר. זו תפיסתי, ואני לא נמנה עם אלה החושבים שאם מרחיבים פותרים את בעיית האבטלה. לא פותרים שום דבר. הגדלת הגירעון יוצרת מחויבויות של הממשלה, שצריכים אחר כך להחזיר אותן. הממשלה מעורבת בשוק ההון, מגייסת את הכסף הזה, מעלה את הריבית, גורמת לחוסר השקעות, ואי-אפשר להתייחס לבעיה כלכלית בצורה חד-ממדית שאומרת: אני מגדילה תקציב, אני מרחיבה, אני יוצרת מקומות עבודה. מי שעושה כך גורם בסופו של דבר לקטסטרופה במשק. המשקים החזקים ביותר, המדינות החזקות ביותר הן מדינות בעלות גירעון קטן.

נא להסתכל על ארצות-הברית. מדינה חזקה שנקלעה למצב של גירעון גדול מאוד, כ-400 מיליארד דולר. המדינה לא מצליחה לצאת מזה ולהתאושש, אף שהיא נלחמת בגירעון בכל כוחה, אפילו דרך סגירת מתקנים צבאיים. היא גם עשתה דבר גרוע, אבל לא היתה ברירה, הם העלו את המסים.

בסיכומי של דבר, נושא הגירעון, ידידי חבר הכנסת גולדשמידט, הוא נושא חשוב ביותר. לכן, אני אעשה ככל יכולתי שלא יהיה השנה תקציב נוסף; זאת, אף שהתקציב מאיים על-ידי דברים שונים.

די אם אגיד שהיינו צריכים להעביר לתע"ש כ-500 מיליון שקל מתקציב השנה. עמדה הכרעה, האם תע"ש קורסת או לא קורסת, אבל 500 מיליון שקל זה סכום ענקי. נכון שהעברנו גם לקופת-חולים כ-350 מיליון שקל, אבל גם קופת-חולים היא גורם שבתוכנית ההבראה שלה היינו מעורבים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מדוע לא העברת כספים לביסוס קליטת העלייה?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת זיסמן, האמן לי שאני יכול לקרוא כעת רשימה אין-סופית של דברים חיוניים. גם תקציב קליטת העלייה, במעבר משנת 1992 ל-1993 קיבל תוספת מאוד מאוד מכובדת, ובהזדמנות אגיד לך למה. לכן, אני מאוד נגד העניין של תקציב נוסף.

מכאן אני עובר לנושא שהוצג על-ידי חבר הכנסת מיכאל איתן. נכון שנתקבל חוק גירעון התקציב, שהגדיר בדיוק, במונחים של אחוזים מהתוצר, את הגירעון בשנים 1992, 1993, 1994 ו-1995, עד שהוא יתכנס לאפס. אנחנו עמדנו בזה במעבר מ-1992 ל-1993. ירדנו מגירעון של 6.2% ל-3.2%.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל ירד גם מספר העולים החזוי.

שר האוצר א' שוחט:

נכון, גם המספר החזוי בשנת 1992 היה גדול הרבה יותר ממה שהיה במציאות. היה 250,000 בתקציב, ועלו 78,000 אנשים בשנת 1992. השנה הערכנו שיהיו 120,000, ואנחנו חושבים שיגיעו בסביבות 80,000.

עם זה, אני הערתי את ההערה בנושא הגירעון בשנת 1994, אבל אמרתי שני דברים נוספים.

רן כהן (מרצ):

מה יהיה אם בכל זאת תהיה התגברות של העלייה?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת מיכאל איתן הביא דוגמה של מלחמה כדבר שמחייב תקציב נוסף. מבחינתי, הלואי שיבואו פתאום עוד 100,000 עולים ונצטרך תקציב נוסף. אין כלל שאלה בעניין הזה. זה מסוג הדברים שאנחנו לא דנים עליהם. אם פתאום יקרה הדבר שכולנו נשמח עליו, ויגיעו עוד 100,000 עולים, אני אצטרך לבוא לכנסת עם תקציב נוסף. אני יודע את זה. אני חושב שהכנסת תאשר את זה פה-אחד.

אבל אנחנו נמצאים בבעיה מסוימת, ואני רוצה לקבוע לעצמי שני כללים, ומקווה שנצליח להחזיק מעמד. אגב, כל מה שאני אומר, אם מותר לי להגיד, זה גם על דעת הנגיד. בנק ישראל יזם את החוק של שמירת הגירעון, אבל גם הוא מבין שבנקודת הזמן הזאת יש לנו בעיה עם שיעור של 2.2%. מכל מקום, אני עושה כל שביכולתי כדי שהגירעון יהיה פחות מ-3.2%.

אני לא מקבל את ההנחה של חלק מחברי, ויש כאלה גם בממשלה, שאומרים: תרחיב ככל האפשר, זה יוצר תעסוקה. אני חושב שזה לא יוצר תעסוקה. זה יוצר אחיזת עיניים וצביטת לחיים וסומק בלתי אמיתי, ולאחר מכן צריך לשלם את המחיר. אם המשק יתנהל בצורה יותר מאוזנת, יש לכך חשיבות מרובה.

אבל עלול להיות מצב, שה-2.2% הם שיעור שמהרבה מאוד בחינות יהיה מאוד קשה לעמוד בו. אנחנו החלטנו על דברים מספר, ואני בטוח שגם אתה תשמח עליהם. החלטנו על הקצבות גדולות יותר לחינוך, על הגדלת קצבאות ילד ראשון ושני, על השקעות בתשתית, ונדמה לי שאין לנו מקורות לרדת ל-2.2%, אלא אם כן נטיל מסים בהיקף גדול מאוד, ואני חושב שגם אתה תתנגד לכך.

מיכאל איתן (הליכוד):

נס וחלילה, צריך להחיש את ההפרטה.

שר האוצר א' שוחט:

אני רק רוצה להגיד לך, שמכיוון שהגירעון משמעותו גיוס כסף בשוק ההון או מכירת חברות, לפי ההערכה שלנו לשנת 1993 – – –

גדעון שגיא (העבודה):

זה איננו גירעון.

שר האוצר א' שוחט:

מה איננו גירעון?

גדעון שגיא (העבודה):

מימון גירעון על-ידי מכירת חברות איננו גירעון.

שר האוצר א' שוחט:

זה הרבה יותר טוב אם אתה מממן את הגירעון באמצעות מכירת חברות, מאשר אם אתה מגייס הלוואות חדשות. כי בהלוואות חדשות אתה קודם-כול יוצר התחייבות, ושנית אתה משפיע על שוק

ההון. במכירת חברות זה הפוך, אתה מספק סחורה של הממשלה לשוק ההון ואתה לא צריך לגייס סכום כסף.

חבר הכנסת איתן, כנראה השנה, אנחנו, בכלל זה הבנקים, ואני אומר זאת בזהירות, נכניס לקופת המדינה ממכירת חברות ובנקים בערך 3.3 מיליארדי שקל, שזה חלק גדול מאוד מהגירעון, שיהיה כ-8 מיליארדי שקל. כדי לסבר את האוזן, בשנה שעברה הסכום היה 1.3 מיליארד שקל. אני מקווה שבשנת 1994 אנחנו נהיה, פחות או יותר, בקצב דומה. אני מאיץ מאוד את תהליך מכירת הבנקים. אנחנו עוסקים באינטנסיביות רבה במכירה של חברות ממשלתיות, ואם אכן כך יהיו פני הדברים, הרי מימון הגירעון יהיה לא דרך הגדלת מצבת החובות של המדינה, לא דרך גיוס בשוק ההון, אלא דרך מכירת חברות. וצדקת בקריאת הביניים שלך, כאשר אמרת שהפרטה היא גורם חשוב.

דוד מגן (הליכוד):

מה עם 2 מיליארדי דולר לקליטת העלייה?

שר האוצר א' שוחט:

2 מיליארדי דולר לקליטת העלייה – זה לא כסף שאתה מכניס אותו כחלק מההוצאות. אסור לנו מבחינת ההסכם עם האמריקנים, אבל נגיד שהיינו לוקחים 2 מיליארדי דולר, שזאת הלוואה, היינו יכולים לממן בזה גירעון, כי זאת הלוואה ולא מענק. אבל אם היינו עושים זאת, בסיכומי של דבר היינו יוצרים פעילות יתר ומגדילים גירעון. כי אכן היית מממן את הגירעון דרך הלוואה, אבל הפעולה הממשלתית היתה פעולה גירעונית. פעולה שלא באה מהכנסות עצמיות או מהפרטה או מתקבולים אחרים של הממשלה, היא לא פעולה שמקטינה אלא מגדילה.

נניח שבאופן תיאורטי היינו לוקחים את 2 המיליארדים ומבצעים את זה דרך התקציב. היית יוצר פעילות של 5-6 מיליארדים נוספים, היית מגדיל את הגירעון בהיקף של 2%-3%, היית מכסה את זה כאילו דרך הכסף, אבל מבחינת פעילות הממשלה היית יוצר גירעון. לכן, כספי הערבויות, חלקם נכנס לתקציב תשתיות, 600 מיליון דולר, לפי הסיכומים.

אלי דיין (העבודה):

העניין ברור.

היו"ר י' עזרן:

זוהי צורה אלגנטית לומר לשר שיסיים.

דוד מגן (הליכוד):

בכל זאת אני רוצה להבין, האם יש כוונה שלא לממש את כל ההלוואה?

שר האוצר א' שוחט:

לא, יש כוונה מוחלטת לממש את כל גיוס הכסף, ללא צל של ספק.

לכן, חבר הכנסת גולדשמידט וחבר הכנסת מיכאל איתן, אני חושב שבעניין הגירעון, התמונה שאני מציג ברורה. אתה אומר שיש כאן הפרת התחייבות של ממשלה קודמת. אני לא מניח שחקיקה בנושא כספי כזה היא כמו תורה מסיני והיא עשרת הדיברות, ואם הממשלה, בזמן דיוני התקציב, כאשר תגיע למסגרת, תראה שצריך לבוא לכנסת עם תיקון כזה או אחר לחוק, היא תבוא עם התיקון, כפי שאני אומר, גם על דעת נגיד בנק ישראל וגם על דעתי, אם אומנם נצטרך לעשות את זה. אני עושה כל מאמץ כדי שהגירעון בשנה הבאה יהיה קטן יותר מהגירעון השנה. יכול להיות שזה ינוע בין 2.2%, שיש על-פי החוק, לבין 3.2%, כפי שהיה השנה.

אתה צודק מבחינת הלחצים, הרצונות לפתוח את המסגרת. שמענו מפי חבר הכנסת גולדשמידט על תקציב נוסף. אני עושה כמיטב יכולתי כדי לשמור על המסגרת, שכן אני נמנה עם המאמינים שהמשק צריך להתנהל בהתאם לכוחו הפיננסי, ולא דרך יצירת גירעונות.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר. בינתיים יש לנו קצת גירעון בזמן, אבל זה לא נורא, זה פחות חמור מהגירעון בתקציב.

מה מציע אדוני השר?

שר האוצר א' שוחט:

אין לי התנגדות שההצעות יעברו לוועדה, אלא אם המציעים מסתפקים במה שאמר השר.

אלי דיין (העבודה):

הם מסתפקים.

היו"ר י' עזרן:

שני המציעים מסתפקים?

קריאה:

כן.

היו"ר י' עזרן:

שניהם מסתפקים בדברי השר.

הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון), התשנ"ג-1992

(הצעת קבוצת חברות הכנסת)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא: הצעת חוק תט"ז, של חברת הכנסת ענת מאור וקבוצת חברי הכנסת. נשמע תשובה בקצרה של השרה. בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חברת הכנסת ענת מאור, אני חבה לך חוב של הבטחה מלפני שבועות מספר, ואני שמחה למסור לך כאן את התשובה.

אני שמחה להודיע, שבדיון חוזר שהתקיים בוועדת השרים לענייני חקיקה לפי בקשתי, החליטה ועדת השרים לתמוך בהצעת החוק לתיקון חוק משפחות חד-הוריות שלפנינו, בכפוף לכך שפסקה (3) בסעיף 1 תוחלף בנוסח הבא: "אשה שזה שנתיים נעלמו עקבות בן-זוגה". הכוונה היא לנשים עגונות.

חברת הכנסת מאור, אני מבינה שתיקון זה סוכם במגעים – – –

היו"ר י' עזרן:

אפשר להבין במה מדובר? מה מעמדה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אנחנו מדברים על הצעת חוק של חברת הכנסת ענת מאור, הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון). ההצעה המקורית חוקקה על-ידי, כאשר אני הייתי יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה. הצעת החוק שהוגשה על-ידי קבוצה של שבע חברות כנסת באה לתקן את ההגדרה של "הורה יחיד", והיא באה לתקן לגבי בן-זוג שחי בנפרד מבן-זוגו תקופה של שנתיים לפחות.

היו"ר י' עזרן:

אני מבין שזה מקנה זכויות, אבל לא עניינים של סטטוס אישי-דתי; זכויות פנסיה וכיוצא באלה. אני רק רוצה להבין, אם אפשר.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מניחה שאתה תוכל להשתתף בדיוני הוועדה.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, לי אסור להתערב, אני רק רוצה להבין.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

כל המחויבות שלי היתה פשוט לתת תשובה לחברת הכנסת ענת מאור.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט, אבל אני שואל כי גם אני רוצה להצביע בעד הצעת החוק.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני יודעת שזה כבר זמן רב היא מחכה לתשובה.

כמו-כן החליטה ועדת השרים לענייני חקיקה, שבועדת העבודה והרווחה, לכשתדון בהצעת החוק, אם היא תאושר עתה בקריאה טרומית – ואני מקווה שהיא תאושר – תועלה דרישה מטעם הממשלה לכרוך את הרחבת ההגדרה של משפחות חד-הוריות במבחן הכנסה, זאת במגמה לצמצם את התוספת התקציבית. ואני רוצה לומר לך, חברת הכנסת ענת מאור, שהצעת החוק המקורית שלי היתה מבוססת על התפיסה הזאת. אם אין כסף בשביל כל המשפחות החד-הוריות – ואין – חובתנו קודם כול לדאוג לאלה שמצבן הכלכלי הוא הקשה ביותר. על-ידי כך אנחנו נוכל לסייע למשפחות חד-הוריות שמצבן הכלכלי קשה, וקשה במיוחד.

אני מציעה אפוא, אדוני היושב-ראש, להעמיד את הצעת החוק להצבעה ולהעבירה לאחר מכן להכנה לקריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, הערה לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

גברתי שרת העבודה והרווחה, חברי הכנסת, אני רוצה לברך מאוד את שרת העבודה והרווחה ואת ועדת השרים לענייני חקיקה על אישור הצעת החוק, שהוגשה בשם שבע חברות כנסת ובשם ארגוני הנשים העגונות ושדולת הנשים. זאת בשורה. אני נענית לפניית השרה באשר להצעות המוצעות בתיקון החוק. לגבי הנושא של הפרוגרסיביות, כפי שציינת, זה יהיה חלק מהדין בוועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, נחכה עד שהשרה תגיע למקומה. גם אני רוצה להצטרף להצעה הזאת, מאחר שמדובר בזכויות כלכליות, ולכן צריכים לעזור. מי בעד ומי נגד?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון), התשנ"ג–1992,

לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

בעד 17 – בגימטריה זה טו"ב – אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק זו תעבור לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה.

הצעות לסדר-היום

הפיגועים החבלניים בירושלים

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא: פיגועים חבלניים בירושלים – הצעה משותפת לכמה חברי כנסת. רשות הדיבור לראשון הדוברים, חבר הכנסת יגאל ביבי; בבקשה, במסגרת של שבע דקות. אני מבקש להקפיד על הזמן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מכובדי השר, אני רוצה לומר לסגן יושב-ראש הכנסת, שאולי כדאי שתחליטו בנשיאות שנושאים הקשורים לירושלים יקבלו עדיפות בדיונים, כשהכנסת מלאה יותר, כשיש יותר תקשורת. אני חושב שראוי לירושלים לחשיפה ולהצגת האחדות של הבית, ואין לדחוק את ירושלים לסוף הדיון, כאשר אין שותפות – – –

היו"ר י' עזרן:

לכן הקדימו את הצעת החוק של חבר הכנסת חנן פורת.

שר המשטרה מ' שחל:

ברשות היושב-ראש, מה שאומר חבר הכנסת יגאל ביבי הוא נוהג שקיים בכנסת במשך שנים, ומשום מה שינו אותו היום. נושאי ירושלים היו תמיד ראשונים בכנסת. היום הנושא הזה לא רק שלא קודם בסדר-היום, אלא בהתחלה הוא היה אמור להיות מובא מוקדם יותר, ודחו את הבאתו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

דחו אותו.

שר המשטרה מ' שחל:

ואני מאוד מצטער. אני חייב לומר זאת, אני לא נוהג כמנהגי. לדעתי, מה שנעשה כאן הוא בניגוד לכל היגיון וסדר תקין – – –

היו"ר י' עזרן:

ובניגוד לפסוק האומר: "אם לא אעלה את ירושלים על ראש – – –".

יגאל ביבי (מפד"ל):

תציע.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי הצעה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אבל לא נהפוך את זה לסימפוזיון. אני מבקש מאדוני להעיר ממקומו.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שזה ביזיון ובושה. אנחנו מדברים על אחד הנושאים הכואבים במקרה זה.

היו"ר י' עזרן:

אני מסכים עם אדוני.

יהושע מצא (הליכוד):

גם נוכח הדברים של השר, היינו יכולים לדחות את הנושא הזה, מתוך מחאה או שלא מתוך מחאה, לשבוע הבא – חלק מהנוכחים יצאו מתוך מחאה וחלק בגלל פגישות – וכבוד היושב-ראש היה מקבל החלטה מכובדת.

שאול יהלום (מפד"ל):

גם השר מסכים.

רן כהן (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

אני אשמע את חבר הכנסת רן כהן.

אדוני חבר הכנסת מצא, אישית, אני בהחלט, מה גם שאני רואה שראשון הדוברים מסכים – – –

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

סליחה, חבר הכנסת מצא, אני פונה אליך. אני בהחלט לא אדיש למה שאדוני אמר ומבחינתי הייתי מעביר את הנושא לשבוע הבא, בזמן הנכון והמתאים, אבל מה? לצערי, זאת פרוגטיבה של יושב-ראש הכנסת בלבד.

יהושע מצא (הליכוד):

אולי תשאל אותו טלפונית?

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אני אבדוק. חברי הכנסת, בודקים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אם כל חברי הכנסת מסכימים, אני לא אשמיע את דברי.

שר המשטרה מ' שחל:

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אם שר המשטרה מסכים, גם יושב-ראש הכנסת ייתן את הסכמתו.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מסכים.

רן כהן (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

אני אשמע אותך, חבר הכנסת רן כהן.

אז אדוני השר מסכים שנדחה?

שר המשטרה מ' שחל:

כן.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אם כן, אני דוחה – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אם כל חברי הכנסת מסכימים, גם אני מסכים.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט. מה אומר חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, שני דברים. כאשר כל המציעים, ובמיוחד השר, מסכימים לדחייה, מקובל שיושב-ראש הכנסת מסכים. לכן אני מציע לדחות את ההצעה הזאת לסדר-היום ולהעביר אותה לשבוע הבא.

היו"ר י' עזרן:

קיבלתי.

רן כהן (מרצ):

שנית, אני מציע להעביר לנשיאות הכנסת, בשם כל הנמצאים כאן, את תמיכתנו במה שאמר כאן השר ולהעמיד תמיד את נושא ירושלים בתחילת סדר-היום – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

תודה רבה ליושב-ראש, תודה רבה לשר. כל הכבוד.

היו"ר י' עזרני:

אני מודה מאוד – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, החלטה מאוד נבונה.

היו"ר י' עזרני:

תודה. כל הכבוד לכם. אני מעריך את זה ומקבל את זה. בכל אופן בשבוע הבא, אדוני השר, היות שזה מקובל עליך, אנחנו ננסה לשבץ את הנושא הזה במקום הטוב ביותר, אבל לפי האפשרויות, כמובן.

רן כהן (מרצ):

בתחילת סדר-היום.

היו"ר י' עזרני:

אני אשתדל להמליץ לפי האפשרויות, חבר הכנסת רן כהן.

הצעת חוק רשות העתיקות (תיקון – קברי ישראל), התשנ"ג–1992

(הצעת חבר הכנסת א' רביץ)

היו"ר י' עזרן:

ובכן אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תל"ג, הצעת חוק רשות העתיקות (תיקון – קברי ישראל), התשנ"ג-1992, של חבר הכנסת אברהם רביץ. בבקשה לשבת, רבותי חברי הכנסת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

זה קשור באיזה שר?

היו"ר י' עזרן:

שר החינוך והתרבות משיב. שלחנו לקרוא לו. אדוני חבר הכנסת רביץ יכול להתחיל.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק הזאת באה בסך הכול, לפי דעתי, לתקן לקונה בחוק הקיים ולסתום את השטח האפור, כאשר כולם מסכימים למהות, שנושא קברי ישראל צריך להיות מטופל על-ידי משרד הדתות ובחסות הרבנות הראשית. הדבר הזה לא נמצא בחוק. אני חושב שיש לתקן זאת.

אני מציע לחברי הכנסת להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, ובוועדה אנחנו נתקן את אשר טעון תיקון במסגרת הצעת התיקון הזאת. תודה.

היו"ר י' עזרן:

האם צלצלו? אנחנו נמתין עוד דקה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אפילו אני מצביע בעד הצעת התיקון לחוק.

היו"ר י' עזרן:

נחכה עוד חצי דקה. אני מצטער, רבותי, פשוט המציע קיצר, והמשיב קיצר עוד יותר בכך שהוא לא נמצא.

יגאל ביבי (מפד"ל):

ואנחנו לא רוצים לקבור את החוק הזה.

היו"ר י' עזרן:

כאן היו הרבה קיצורי דרך, מפני שדילגנו על הנושא של הפיגועים – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גם לנו זה קורה לפעמים.

היו"ר י' עזרן:

זה קורה. אדוני, אני עומד כאן על המשמר ומונה את הדקות והשניות, ולידיעתך, עוד לפני שאדוני עלה לדוכן כבר התחלתי לצלצל.

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

הנה גם חבר הכנסת פורז הגיע, ובהחלט אפשר לעבור להצבעה.

אם כן, רבותי, מי בעד העברת הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את החוק לדין מוקדם בוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות העתיקות (תיקון קברי ישראל), התשנ"ג–1993, לדין מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, שמונה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים.

אריה גמליאל (ש"ס):

היו"ר י' עזרן:

לא, אין מה לעשות, אני מצטער. פשוט קיבלו החלטה בנשיאות, שמי שאינו יושב במקומו, אין הצבעתו נחשבת, ולכן כוונתך רצויה, אף שזה לא הגיע לשלב המעשה.

אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק עוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, כהצעת המציע.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

מה יש, אדוני? צלצלנו.

אלי דיין (העבודה):

על הלוח האלקטרוני מופיע הנושא של הפיגועים החבלניים בירושלים.

היו"ר י' עזרן:

לידיעתך, דחינו את הנושא הזה על דעת השר, על דעת יושב-ראש הכנסת שאליו התקשרנו ועל דעת כולם. מה אני יכול לעשות?

אלי דיין (העבודה):

אבל על הלוח כתוב: הפיגועים החבלניים בירושלים.

היו"ר י' עזרן:

אני הודעתי לכולם. אני מאוד מצטער.

אלי דיין (העבודה):

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבר הכנסת דיין, מה זה משנה?

אלי דיין (העבודה):

אבל לא יכול להיות מצב כזה.

היו"ר י' עזרן:

למה לא יכול להיות? לא העברנו נושאים כמה פעמים?

אלי דיין (העבודה):

אני רוצה להסביר.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

על הלוח כתוב: דיון על הפיגועים החבלניים בירושלים. הנושא ירד, אבל הוא לא הוחלף בלוח, וכל חברי הכנסת חושבים ברגע זה שהדיון הוא על הפיגועים בירושלים.

אברהם פורז (מרצ):

רובם לא חושבים כלום, חבר הכנסת דיין, הם בבית.

אלי דיין (העבודה):

יש שנמצאים בבניין, ופתאום עוברים לנושא אחר. זה לא אומר שאני מתנגד לנושא שהעלה הרב רביץ. אני מדבר על הצד העקרוני.

היו"ר י' עזרן:

אז מה לעשות, אדוני? אני רוצה להגיד לך, פשוט לא היית פה – – –

אלי דיין (העבודה):

ולא עברו אפילו חמש דקות בין נושא לנושא.

היו"ר י' עזרן:

עברו. א. לידיעתך, היתה פה המתנה. ב. – – –

אלי דיין (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

אדוני יושב-ראש הקואליציה, שאלת שאלה ואני עונה לך. לידיעתך, התקשרנו עם יושב-ראש הכנסת, שהרי לא בסמכותי להעביר נושא לשבוע הבא, והוא ביקש ואמר, שאם השר המשיב – במקרה זה השר שחל – יסכים להעביר את הנושא על דעתם של כל הנוכחים, הוא ישמח להעביר את נושא ירושלים לשבוע הבא ולשבץ אותו במקום נכון. אחרי כל הדיונים והסיכומים האלה ביקשנו לעבור לנושא הבא. הרי אני אמור לנהל את הישיבה לפי סדר-היום המונח לפני. כך נהגתי, ואני מצטער, אני פשוט לא יודע מה לעשות. אולי צריך אדם מיוחד לעניין זה. אני חושב שמבחינת ההודעה האלקטרונית, אפשר לשנות אותה מייד. זה דבר אחד, ואני חושב שכך פעלו.

אלי דיין (העבודה):

על הלוח האלקטרוני עדיין כתוב: הפיגועים בירושלים.

היו"ר י' עזרן:

אז זה לא בסדר. צריך באמת להתלונן על בזק, מפני שהוא אחראי לאלקטרוניקה, לא אני.

הצעה לסדר-היום

מערכת החינוך הערבית

היו"ר י' עזרן:

רבותי, ברשותכם האדיבה, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעה לסדר-היום מס' 1854, בנושא: מערכת החינוך הערבית – של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. ישיב שר החינוך, והוא נמצא כאן אתנו. אדוני שר החינוך, תודה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הבעיות של מערכת החינוך הערבית במדינת ישראל הן בעיות קשות. בשנים האחרונות הבעיות הלכו ותפחו, ומערכת החינוך הערבית סובלת מהידרדרות מתמדת כתוצאה ממצב קשה שהיא נקלעה אליו מסיבות שונות. אבל היום אני אתמקד בארבע בעיות קשות, שאני חושב שהן הבעיות המרכזיות של מערכת החינוך הערבית.

קודם כול, הבעיות הפיסיות. היום קיים צורך ב-1,200 כיתות לפחות. משרד הבריאות מדבר על מחסור של כ-1,000 כיתות, אבל, בעצם אין הבדל גדול בין 1,000 לבין 1,200, וקיימת תוכנית חומש במשרד החינוך כדי להתגבר על הבעיה זאת.

אני רוצה לציין לשבח את שרת החינוך והתרבות הקודמת, שהקציבה השנה 226 כיתות לימוד למערכת החינוך הערבי, מול 138 כיתות בשנה הקודמת. אבל אני חושב שצריך להשלים בתוכנית, כדי לנסות לפתור במשך שלוש השנים הבאות את הבעיות הפיסיות. אני מדבר לא רק על המחסור בכיתות-אם, אלא גם על המחסור באולמות ספורט, במתנ"סים, במרכזים קהילתיים, בחצרות ובאולמות שבת-הספר הערביים זקוקים להם.

תוכנית משרד החינוך ליום לימודים ארוך נתקלת בקשיים בגלל הבעיות הפיסיות שמהן סובלת מערכת החינוך הערבית.

הנקודה השנייה – הבעיות הלימודיות, שהן בעיות קשות ביותר; תוצאות בחינות הבגרות שהראו על הצלחה נמוכה. רק כשליש מהתלמידים הערבים שסיימו כיתות י"ב, מאלה שהורשו לגשת לבחינות הבגרות, עמדו בהן בהצלחה בשנים האחרונות. מבחינת השנתון, שיעור ההצלחה בבחינות הבגרות אינו עולה על 6% עד 7%. לכן, גם שיעור הסטודנטים הערבים באוניברסיטאות אינו עולה היום על 4%–5%, ובשנתיים האחרונות חלה אפילו ירידה.

אדוני היושב-ראש, נכון שגם עדות המזרח סובלות מאותה בעיה, וזאת בגלל מדיניות שלא ידעה לקדם הן את עדות המזרח והן את האוכלוסייה הערבית, מדיניות הנעדרת כל אפיק של גישור על פערים.

הנתונים על הנשירה הם נתונים מדהימים ממש. 55% מכלל התלמידים הערבים אינם מסיימים את בתי-הספר התיכוניים, והילדים האלה יוצאים לרחובות ובדרך כלל עוברים לעבריינות, או לעבודה שחורה זולה, כאשר הם מנוצלים על-ידי ראיסים למיניהם. לצערי הרב, 50% מעבריינות הנוער במדינת ישראל היא של נערים ערבים. אבל התוצאות הן שליליות כלפי החברה הישראלית בכללותה.

הבחינות במתמטיקה ובהבנת הנקרא שנעשו בבתי-הספר היסודיים הראו פער גדול בין בית-הספר הערבי לבין בית-הספר היהודי. כאשר פרופסור אברהם באשי מדד את ההפרשים וההבדלים בין בית-ספר יהודי לבין בית-ספר ערבי, הוא מצא שבית-הספר היסודי היהודי עובר את בית-הספר היסודי הערבי בשנתיים לימודיות לפחות.

קיימות בעיות גם בעניין התקנים. אני רוצה לברך את שר החינוך והתרבות, פרופסור אמנון רובינשטיין, שהודיע בוועדת החינוך והתרבות לפני יומיים על תוכנית חדשה שאושרה על-ידי הממשלה, שבמסגרתה הובטח שוויון מלא במשך שלוש שנים בתקנים במערכת החינוך הערבית

ובמערכת החינוך היהודית. אני מקווה ששר החינוך יצליח במימוש התוכנית הזאת, על-ידי הזרמת 225,000 שעות במשך שלוש שנים, כדי שאכן מערכת החינוך כולה במדינה תחזור למצב שהיה לפני כעשר שנים. כאשר הקיצוץ התחיל לפעול נפגעה כל המערכת, אבל במיוחד נפגעו השכבות החלשות, ומערכת החינוך הערבית סבלה קשות כאשר קיצצו בבשר החי, קיצצו בשעות החינוכיות. החזרת 50,000 שעות בשנת הלימודים הבאה היא סימן חיובי, שיש לברך עליו ולעודד אותו.

אני מאמין ששר החינוך והתרבות ימסור בדברי תשובתו סטטיסטיקות ונתונים לשנת הלימודים הבאה ובעתיד, מתוך כוונה להתגבר על הפערים.

קיימים פערים גם בשעות ההדרכה, בשעות הפיקוח, שמערכת החינוך הערבית משוועת להן. אדוני השר, שמעתי שפיטרו כמה מפקחים שמונו בשנים האחרונות באופן זמני ובצורה לא נכונה על-ידי קביעת נוהל פסול של מינוי פוליטי. הופסקה עבודתם של 8 עד 10 מפקחים, שמונו בדרך פסולה על-ידי מינויים פוליטיים, ועדיין קיימים במערכת, אבל מערכת החינוך היא זו שנפגעה מזה, כי לא מוציאים מכרזים חדשים לקליטת מפקחים חדשים, והתוצאה היא שמערכת החינוך תסבול מהעדר מפקחים מינהליים ומקצועיים. אני מקווה שהשר יוסיף תקנים, כדי שלא נרגיש בחסרון המפקחים, כדי שלא נרגיש בגירעון האיום הזה המרחף על מערכת החינוך הערבית.

אני רוצה גם לברך על כך שחטיבות הביניים בסקטור הערבי יקבלו שעות טיפוח בשנת הלימודים הבאה. זאת התקדמות חיובית, צעד חיובי. אבל מערכת החינוך היסודית צריכה לקבל שעות פיצוי על שעות הטיפוח שלא יקבלו, מפני שהוועדה שהוקמה טרם סיימה את עבודתה.

הנקודה הרביעית שבה אני רוצה להתמקד היא אולי הבעיה הקשה ביותר, וזו המוטיבציה הירודה בבתי-הספר הערביים, ובמיוחד זו של המורים, של המנהלים ושל המפקחים.

כאשר העליתי בכנסת לפני כשנה, ממש עם תחילת עבודתה של הכנסת במושב החורף הקודם, את הסיפורים על השחיתויות, אמרו רבים: אתה מגזים, אין שחיתויות כאלה. ושרת החינוך והתרבות לא האמינה למשמע אוזניה, כאשר סיפרתי לה על שוחד בנושא המינויים וההעברות. כל מעשה שנעשה בשנים האחרונות במשרד החינוך, או כמעט כל מעשה, היה או בהשפעה פוליטית של מפלגה זו או אחרת, או בהשפעת השב"כ, או על-ידי קניית משרה של מנהל או מפקח בכסף, בדולרים.

הדברים האלה נעשו, ושני מפקחים כבר נחקרו. אחד מהם יובא בקרוב בפני בית-משפט, אחרי שכבר היה בבתי-משפט ואף נעצר. מפקח שני עדיין נמצא בחקירה, ואינני יודע מה יהיה אתו. אני אומר לך, אדוני השר, אני יודע שיש מפקחים אחרים במערכת החינוך הערבית שהיו מעורבים במקרי שחיתות.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אני מבקש לקבל מידע מדויק. אני לא יכול לפעול על סמך נאום כזה.

היו"ר ע' מאור:

נא לסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שרת החינוך והתרבות קיבלה כ-1,000 מכתבים עם תלונות כלפי מפקחים. אני לא אומר שכל המפקחים או שכל המערכת נגועים בנגע של שוחד או שחיתות. יש מפקחים טובים, יש מנהלים טובים, יש אחראים טובים שעובדים בנאמנות ובמסירות. אבל צריך לעקור מן השורש את כל התופעות החולניות הקיימות.

היום מערכת החינוך הערבית היא מערכת חולה, נגועה במחלות רבות. המוטיבציה של המורים ירודה, ממש ירודה. כל מורה מרגיש היום שאינו יכול להתקדם אלא אם כן יהפוך להיות מלשין לשב"כ, או חבר במפלגה הנכונה, או אם ישלם שוחד כדי להתקדם. כל מערך המוביליות במערכת החינוך הערבית הוא מערך פסול, שיש לנקות אותו ניקוי ראש אמיתי, ולהביא להבראתו.

הרבה ציפיות יש לנו ממך, אדוני שר החינוך והתרבות. יש הרבה אמון בך, ביושרך ובאמונה שלך בצורך להשיג שוויון בין מערכת החינוך הערבית ובין מערכת החינוך היהודית, בין האזרח הערבי ובין האזרח היהודי. אנחנו מטילים על שכמך הרבה אחריות, ויש לנו הרבה אמון ותקווה שאכן תפעל לביעור המחלות ולקידום המערכת, כדי שנוכל כולנו להתברך במערכת חינוך טובה שתפעל להעמקת הדו-קיום בין יהודים ובין ערבים במדינת ישראל ובאזור כולו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר החינוך והתרבות אמנון רובינשטיין להשיב.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להתייחס לשני דברים שאמר חבר הכנסת דראושה בנאומו. אכן הממשלה קיבלה החלטה, החלטה בעלת משמעות היסטורית לדעתי, להשוות את שעות הלימוד בבית-הספר היסודי בכל הזרמים, בכל העדות, על בסיס אחד ואחיד של 35 שעות שבועיות. אם נצליח להגשים זאת, כפי שאני אכן בטוח שנעשה זאת, זאת תהיה תפנית שלא ידענו כמותה מאז הקמת המדינה, גם מבחינת הארכת שבוע הלימודים, גם מבחינת יצירת סטנדרד אחיד.

שמעתי בתשומת לב ובדאגה, לא בהפתעה, את הדברים שאמר חבר הכנסת דראושה לגבי עניין המפקחים במגזר הערבי וגם לגבי העניין של המורל במגזר הערבי. אני רוצה לומר רק שני דברים. משרד החינוך יכול לפעול רק על סמך נתונים המובאים לו. וכל מכתב שמועבר אלינו, שמייחס למפקח או למורה או למנהל מעשה שלא כדין, אנחנו מעבירים למשטרה. אין למשרד החינוך למעשה סמכות פיטורים.

נכון שלאחר שיש בדיקות חוזרות ונשנות, לאחר הרבה מאוד זמן, אם מתעקשים, אפשר להביא לפיטורים, אבל זה דבר מאוד מאוד נדיר. ייתכן שזה לא טוב, אבל זה המצב. לכן אני מבקש ממנו להביא לידיעתי ולתשומת לבי כל נושא מסוג זה.

שנית, אני מחפש דרכים כדי להסיר את עננת הפרוטקציוניזם מעל המגזר הערבי. לא כאן המקום לשוחח על כך. אני אשמח לשמוע עצות בעניין זה. היום התקיים דיון בנושא זה. אני מקווה שנצליח להסיר את העננה הזאת, שגם אם היא קודרת יותר מהמציאות חייבים לסלק אותה, כך שמורה ידע שהוא מתקדם לפי כישוריו ולפי נתוניו.

אין חולק על כך שנוצרו כאן פערים בני שנים רבות בין שני המגזרים, אבל מוכרחים לציין שבשנים האחרונות, ובעיקר בשנה האחרונה, בתקופת כהונתה של השרה אלוני נעשו צעדים משמעותיים ביותר לצמצום הפערים ולחיסולם. אני מבקש להתייחס לכמה נתונים.

נשירת תלמידים בבתי-ספר ערביים: שיעורי הלמידה בבית-הספר היסודי הם 96%, לעומת 99% במגזר היהודי. יש הפרש, אבל ההפרש הוא לא גדול. אגב, שיעור למידה של 96% במגזר הערבי נחשב לשיעור למידה גבוה מאוד גם במדינות עשירות ומתקדמות. בחטיבת הביניים גם כן יש לנו הישג. 90% בהשוואה ל-99% במגזר היהודי. איפה יש לנו בעיות? בחטיבה העליונה. שם יש לנו 63% לעומת 91%, והנשירה הקריטית, 15%-16%, היא בכיתה י'. אנחנו רוצים לטכס עצה יחד עם מחנכים ערבים איך להקטין זאת.

אנחנו יודעים כבר היום שיש כמה מכשלות. המכשלה העיקרית היא מתמטיקה, וצריך למצוא דרכים לא לוותר על נושא המתמטיקה, אלא להכין את התלמיד הערבי ולעזור לו להתגבר ולגשת לבחינות הבגרות במתמטיקה. זה לא נושא קל. אגב, יש לנו בעיות דומות במגזרי אוכלוסייה יהודית והנהלת המשרד עוסקת בנושא הזה – איך למצוא שיטות הוראה אולי מגיל רך יותר במתמטיקה, כדי להביא לשוויון מלא בנושא הזה. על כל פנים, בחטיבה העליונה בהחלט קיים פער משמעותי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גם בחינוך הטכנולוגי.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

יש לי רק עשר דקות ויש לי כאן חומר מספיק לשעתיים. אני אשתדל לגעת בנושאים העיקריים.

היו"ר ע' מאור:

מחצית הזמן כבר עברה.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

גני-ילדים: בגני-ילדים חלה התקדמות עצומה במגזר הערבי, שכן עוד לפני שנים מועטות כמעט שלא היה חינוך בגיל של טרום-חובה; גם בשל העובדה שמספר הנשים העובדות במגזר הערבי היה יותר נמוך מאשר במגזר היהודי. יש לנו התקדמות גדולה מאוד, אבל יש לנו גם פערים. בגיל שלוש רק 25% מילדי המגזר הערבי הולכים לגן, לעומת רוב מכריע בציבור היהודי. בגיל ארבע מוכפל המספר ל-53%, לעומת 99%. בגיל חמש 94% מילדי המגזר הערבי הולכים לגן חובה. זה הישג גדול מאוד. אני חוזר ואומר, בכוונה השוויתי את הנתונים האלה לגבי מדינות אירופה. אנחנו נמצאים במגזר הערבי לא מספיק טוב, אבל בשיעור גדול מאוד בהשוואה למדינות עשירות ומתקדמות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ביחס לפלשתינים בשטחים.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

לא בתמונה כוללת, במגזרים מסוימים. יש לנו בעיה רצינית מאוד של מחסור במבנים, מחסור בגננות, מחסור בסגל פיקוח. ואחת התוכניות של המשרד היא לכסות ולהדביק את הפער הזה, שכן אנחנו רואים בחינוך בגיל הרך מפתח להשוואה ולחיסול פערים בתחום החינוך כולו והכנת יותר ויותר תלמידים ערבים לחינוך בחטיבה עליונה ולבחינות הבגרות.

בניית חדרי לימוד: כאן חבר הכנסת דראושה ציין את ההתקדמות הגדולה, ולכן לא אחזור על הנתונים. אני רוצה לומר, שבנושא הזה עשתה השרה אלונה מעשה גדול וחשוב, ואנחנו ממשיכים זאת עד שנגיע לשוויון. זוהי הוצאה אדירה, שמדובר בה כמובן בסכומים אדירים, אבל אנחנו מקדישים לכך חלק גדול מהמשאבים של המשרד. חלק גדול בלי שום פרופורציה של תקציב הפיתוח של משרד החינוך מוקדש היום למגזר הערבי. אני חושב שהציבור הערבי צריך לדעת זאת.

אנחנו מייחסים חשיבות רבה מאוד לחינוך הטכנולוגי. ישראל מתגאה בחינוך הטכנולוגי שלה. האגף למדע וטכנולוגיה הקצה בשנת 1992 סכום של 1.3 מיליון ש"ח לרכישת ציוד טכנולוגי. בשנת הכספים הנוכחית מוקצב סכום דומה לצורך הקמת יחידות העשרה טכנולוגיות ומעבדות וחדרי מדע. חלוקת המשאבים למסודות ולמגמות נקבעה על-ידי ועדה מקצועית שמינה מנהל האגף בתיאום עם הממונה על מערכת החינוך במגזר הערבי – לחינוך טכנולוגי. המגמות העיקריות הנהנות על-פי המלצות הוועדה מן הקצבה בחינוך הטכנולוגי הן: מכונאות, חשמל ואלקטרוניקה, בנייה, אדריכלות ועיבוד עץ.

מוסדות החינוך במגזר הערבי – וזאת נקודה חשובה – משתלבים בתוכנית הרפורמה של החינוך הטכנולוגי, אשר כבר יושמה ברוב בתי-הספר ברמות הבגרות, ועתה היא נמצאת בתחילת הליך היישום ברמות הגמר.

תוכניות לימודים: נושא שהיה תמיד כאוב מאוד. עתה נמצאות בפיתוח, תרגום ושכתוב תוכניות לימוד טכנולוגיות וכן מקראות, ספרי לימוד ותוכניות לימוד כלליות באמצעות מל"מ ירושלים, אוניברסיטת

חיפה והאגף לתוכניות לימודים. כן הוקמה מחלקה לתוכניות לימוד במגזר הערבי, ותקציב פעילותה לשנת 1993 הוא קרוב למיליון ש"ח.

בעניין מינויים והעברות של מורים – אנחנו מטפלים בעניין הזה ונשמח לשתף פעולה עם ועדת המשנה, שבראשה עומד חבר הכנסת דראושה. אני רוצה להוסיף, שבשנת הלימודים האחרונה ניתנה גם תוספת מיוחדת של 3,500 שעות שבועיות למגזר הערבי במסגרת שעות אחרות, לצורך תגבור נושאים שונים, ועל גבי 5,000 השעות השבועיות נוספה תוספת כללית של 8,500 שעות שבועיות. בשנה הבאה, כפי שהודעתי לוועדת החינוך והתרבות, אנחנו מתכוונים לתוספת של 5,000-6,000 שעות שבועיות, המספר לא בדוק עדיין, במסגרת המעבר ליום לימודים ארוך. כך שאנחנו מגיעים בקצב מהיר מאוד לפיצוי על הפערים שניבעו בחינוך הערבי, בינו לבין החינוך היהודי, בזמן קצר מאוד.

אני יכולתי להוסיף הרבה מאוד דברים. אנחנו גם עומדים לאשר את המכללה המוסלמית בבקה-אל-ע'רבייה ולתת לה הכרה מטעם המשרד. יש לנו פעולות מיוחדות בתחום הספורט במגזר הערבי. אני מסכים שנושא הספורט הוזנח מאוד, שיש מחסור באולמות ספורט, אבל את מה שהוזנח במשך 45 שנה אי-אפשר לתקן בשנה אחת. נוכל לעשות זאת בעזרת הרצון הטוב של כולנו בשלוש השנים הבאות. תודה רבה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני השר, אני מבקש לשאול שאלה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה קצרה ותשובה קצרה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני השר, בישיבה הקודמת עם השרה אלוני דיברנו על המחסור האדיר באולמות ספורט במגזר הערבי. שיהיה לפחות אולם ספורט אחד ביישוב במשך כמה שנים, ושזה ישולב במסגרת של בניית כיתות. האם אדוני יכול לבחון את העניין הזה? זה נושא מאוד חשוב.

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

חבר הכנסת טריף, אני רוצה לומר לך, שרק ב-50% מבתי-הספר היהודיים יש אולמות ספורט.

שנית, אולמות ספורט בונה מפעל הפיס, כשמשדך החינוך והתרבות, לדאבוני הרב, לא שליט בו. אנחנו עומדים במשא-ומתן גם עם רשות הספורט וגם עם מפעל הפיס, כדי לתגבר את בניית אולמות הספורט בכל המגזרים: דרוזי, ערבי, בדואי.

סאלח טריף (העבודה):

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אני חושב שזה רע מאוד שנציג שלי לא נמצא במפעל הפיס.

סאלח טריף (העבודה):

אין לו שום השפעה. אני יכול להגיד לך שבחספין, שיש בו 200 תושבים, יש מרכז פיס ואולמות ספורט. בג'וליס אני לא מקבל. עשר בקשות הגשתי – – –

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

חבר הכנסת טריף, חבר הכנסת דראושה, במקרה שוחחתי היום בעניין זה ואמרתי שאבסורד מוחלט הוא שמשדך החינוך והתרבות, שהוא הלקוח הכי גדול של מפעל הפיס, לא מיוצג בו. אדרבה, אני נותן לחברי הכנסת עצה שאולי אסור לי לתת, מי שחושב שהמצב הזה לא משביע רצון יכול ליזום תיקון החוק בעניין זה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

מה הצעתך, אדוני השר?

שר החינוך והתרבות א' רובינשטיין:

אני נענה להצעה ואני מוכן לקיים דיון במליאה בנושא הזה.

היו"ר ע' מאור:

מי להסכמת השר והמציע, שהדיון יהיה במליאה – נא להצביע.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של שמונה, אחד מתנגד, ללא נמנעים, ההצעה אושרה והיא תידון במליאה.

הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון – פטור למבני דת ממסים), התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצעת חוק תרס"ח, הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון – פטור למבני דת ממסים), התשנ"ג–1993, של חברי הכנסת שלמה בניזרי ויוסף עזרן. ינמק חבר הכנסת יוסף עזרן.

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, יש לי הכבוד להביא בפניכם את הצעת חוק שירותי דת יהודיים (תיקון – פטור למבני דת ממסים), התשנ"ג–1993. ובכן, בית-כנסת ומקווה טהרה הם יסוד במסורת היהודית, הם המרכז, היסוד לטהרה, לתפילה. למעשה בתי-הכנסת היו כל הזמן המוקד שקישר בין כל חלקי העם. אני לא מדבר רק על יום הכיפורים, שבו אתה רואה שם, ברוך השם, את כל הפלגים והזרמים. זה מקום שכולם נצרכים אליו.

היות שמקומות ומבני דת של עדות אחרות יש להם פטור מעוגן בחוק ממסים מסוימים, כמו מע"מ, כמו אגרות, ואני לא מבטל את הנושא של האגרות, מכיוון שהוא מרכיב חשוב מאוד, לכן אני מבקש בהצעה שלי להביא לשוויון בין כל מבני הדת.

הייתי רק מביא דוגמה. בהולנד, במקום נידח ממש, לצערי הרב, כל הקהילה שם נכחדה, אחרי השואה, ובית-הכנסת נמכר והפך להיות מסגד. עם כל הכבוד, אין לי שום טענות. ארון הקודש, שהוא דבר אמנותי ממדרגה ראשונה, נמצא כעת בתוך ארגזים. אנחנו מבקשים להכניס אותו לבית-הכנסת בהר-נוף ומבקשים לפטור ממע"מ ומכל המסים.

לכן אני רוצה שיהיה כאן שוויון מוחלט, ואודה לכם אם תעבירו את החוק הזה בקריאה טרומית. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את סגן שר הדתות להשיב. הוא לא נמצא. אני מזמינה את שר המשפטים להשיב.

יוסף עזרן (ש"ס):

בתור מה?

היו"ר ע' מאור:

בתור נציג הממשלה בוועדת שרים לענייני חקיקה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני ודאי מכיר את הנוהל יותר טוב.

שר הפנים א' דרעי:

גם אני מוכן להשיב בשם הממשלה.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, מן הראוי היה ששר הדתות ישיב בשם הממשלה בסוגיה זו. מאחר שהעניין נדון בוועדת השרים לענייני חקיקה, שבחנה את ההצעות לגופן, לאחר שהסתבר לנו שמקומה של הצעה שכזו אינו בחוק שאותו מבקשים לתקן, אלא בחיקוקים שעניינם מיסוי ופטור ממיסוי, ולאחר שהובהר לנו שלאותם עניינים שבהם מדברת הצעת החוק כבר יש הקצבות הן ישירות בתחום ענייני הדת והן הקצבות באמצעות משרד הפנים, או הרשויות המקומיות, וכאן מדברים בסבסוד על סבסוד, כפי שבואר לנו על-ידי נציגי משרד האוצר, באה ועדת השרים למסקנה, שהממשלה מתנגדת להצעת חוק זו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני לא מסכים. אני מציע להעביר לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

זאת אומרת שאתה עומד על כך שיקיימו הצבעה.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק. מי בעד העברתה לוועדת הפנים? מי נגד?

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדה – 14

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירותי דת יהודיים (תיקון פטור למבני דת ממסים), התשנ"ג–1993, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

14 בעד, ארבעה מתנגדים, ללא נמנעים. הצעת החוק אושרה בקריאה טרומית ועוברת לדיון בוועדת הפנים.

הצעה לסדר-היום

התנהגות קבלני ההוצאה לפועל כלפי חייבים

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף ונונו להעלות את הצעתו לסדר-היום, מס' 2013, בנושא: התנהגות קבלני ההוצאה לפועל כלפי חייבים.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, תופעה עצובה של אלימות קבלני ההוצאה לפועל כלפי חייבים ואזרחים. "אנשי ההוצאה לפועל פרצו ונתנו לי ולאשתי, שהיא חולת סרטן, מכות בכל הגוף", זהו סיפורו של דוד דאוד, זהו סיפורה של משפחת דאוד, כפי שהופיע בכל העיתונים באזורי הדרום.

אם המשפחה, מלכה דאוד, חלתה במחלת הסרטן ומצבה הולך ומחמיר מיום ליום. לפני שבועיים, ביום חמישי, התדפקו על דלת הדירה אנשי ההוצאה לפועל, כשבידם פקודה לעיקול המיטלטלין. מלכה פתחה את הדלת, ולטענתה נכנסו השניים בסערה לדירה והחלו לנתק את מקלט הטלויזיה מהחשמל.

מלכה ניסתה לדבר אתם, והם דחפו אותה אל הקיר ואף חבטו בה. הבן יצא לרחוב להזעיק את אביו, הילד הגיע מבוהל וזועק "מרביצים לאמא". דוד רץ למקום, כאשר המעקלים היו בדרך למטה – "ביקשתי לדבר, ובתגובה דחפו אותי לרצפה והחטיפו מכות בידיים, בגב וברגליים". השניים הובילו לבית-החולים, וזה קבע כי לזוג נגרמו חבלות בכל חלקי גופם.

תמוה בעיני, האם הולכת ונוצרת נורמה במדינת ישראל, של כוח הזרוע בשירות הציבורי? האם נוצרת נורמה של השפלת רוחו של האדם, השפלת כבודו? האם המטרה מקדשת את כל האמצעים? האם המשפחה, כבודה של המשפחה וקיומה הופכים להיות דברים שוליים, שאפשר לרמוס אותם ולזלזל בהם?

ראינו זאת בתופעת האלימות כלפי העריקים וכלפי כאלה שחושבים שהם עריקים. ראינו זאת בתופעת המעצרים בגין חובות וערבויות. ראינו זאת בדוגמאות רבות אחרות, היום גם במלאכת ההוצאה לפועל של עיקולים.

ולאחר כל זה מקבלים הרבה פעמים הנמקות וגיבוי של הממונים. האם התנהגות זאת מוסיפה לדימויו של בית-המשפט וההוצאה לפועל? האם התנהגות זאת מוסיפה לדימויו של השירות הציבורי, שנפגם בלאו הכי? האם זה מוסיף כבוד לחברה הישראלית?

אני מציע לבטל את התופעה של החברות הפרטיות ושל הקבלנים המשמשים את בית-המשפט בביצוע ההוצאה לפועל. כל פעולת העיקול חייבת להתבצע על-ידי עובדי השירות הציבורי בלבד, עם פיקוח ציבורי, עם נהלים ברורים.

אנחנו חייבים לשים סכר לתופעת האלימות בשירות הציבורי. אני מבקש לחקור באופן יסודי את המקרה של ההתנהגות האלימה כלפי משפחת דאוד וללמוד מכך לקחים ומסקנות.

התופעה של התחמקות מתשלום החובות, פיגורים בתשלומים ובכלל מוסר התשלומים הולכת ומחריפה, והיא מחריפה גם על הרקע של הקושי ההולך וגדל של משפחות רבות להתפרנס בכבוד, בשל האבטלה הגבוהה, והמספר הגדל והולך של משפחות הנכנסות למסגרת הנזקקות.

ולכן, מוסרית הדבר מחייב אותנו, שכאשר נוקטים פעולות אכיפה, גם אם זה במסגרת החוק, יש לשמור על צלם אנוש של אלה שבאים לאכוף את החוק, ועוד יותר כלפי אלה שנגדם באים להפעיל את החוק.

על כן, המקרה של דאוד הוא בבחינת נורה אדומה לחברה הישראלית.

אני מבקש להעלות את הנושא על סדר-היום של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר המשפטים דוד ליבאי להשיב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מבחינתי לא רק שיש לבחון את המקרה, וניתן לבדוק אותו גם בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, אלא תמוה בעיני כי אם היו הדברים כפי שהיו – ואין לי סיבה להטיל ספק בתיאורים שהובאו על-ידי חבר הכנסת הנכבד – כי אז מן הראוי היה שמשטרת ישראל תחקור את המקרה; מוטב היה שתוגש תלונה למשטרה סמוך לאירוע והמשטרה תחקור, שהרי על פני הדברים מדובר פה במה שנראה לכאורה כתקיפה וכגרימת חבלה. אפשרות נוספת היא, שהעניין ייחקר על-ידי ועדת האישורים, שכוננה על-פי סעיף 5א לחוק ההוצאה לפועל.

מכל מקום, המקרה המתואר כאן אינו מוכר לא לי ולא להנהלת בתי-המשפט. אני למדתי עליו לראשונה מההצעה שהוגשה לסדר-היום. בהעדר פרטים מזהים של תיק ההוצאה לפועל, בהעדר

פרטים על בית-המשפט שדן בעניין ובהעדר פרטים נוספים על מלכה ודוד דאוד הנזכרים כאן, אין לנו כל אפשרות להגיב על המקרה הזה, אין לנו כל אפשרות לחקור את נסיבותיו.

לכן אני מבקש מחבר הכנסת ד"ר ונונו, שהביא את המקרה והעלה אותו על סדר-היום, להמציא לי בטובו פרטים נוספים על תיק ההוצאה לפועל – מספרו ובית-המשפט הנוגע בדבר – כך שבעזרת פרטים אלה אוכל להגיע אל המוציאים לפועל במקרה המסוים ולבקש בדיקה וחקירה של נסיבות המקרה, כי על פני הדברים כמובן, כפי שאדוני הציג אותם, הם ראויים לחקירה.

אני רוצה להוסיף, שלפי סעיף 5 של חוק ההוצאה לפועל, רשאי מוציא לפועל להטיל על אדם אחר ביצוע של הליכים שבתחום סמכותו. המוציא לפועל לא מטיל תפקיד ביצוע על אדם אחר, אלא אם כן יש בידי אותו אדם אישור בר-תוקף מאת הוועדה שמונתה על-פי סעיף 5א לחוק ההוצאה לפועל.

אותה ועדה, המכונה ועדת האישורים, משמשת בין יתר תפקידיה גם ועדה לבירור תלונות לביטול אישורים שניתנו על-ידיה, לפסילת אדם מקבלת אישור לתקופה שתיקבע על-ידי הוועדה ולא תעלה על חמש שנים, ואף להתליית אישורו של מי שהוגשה נגדו תלונה עד לסיום בירור התלונה.

התנהגות אלימה של קבלן הוצאה לפועל, שהינו בעל אישור מטעם הוועדה, יכולה לשמש עילה לחקירה כאמור גם של משטרת ישראל וגם לפתיחת בירור במסגרת ועדת האישורים.

בעיקרון, הליך העיקול מחייב את מי שהוטל עליו הביצוע להיכנס לביתו של החייב, לעקל ולהוציא מוצרי חשמל בעלי ערך וניידים – טלויזיה, מכשירי וידאו וכדומה, וזאת כדי להמריץ את החייב להסדיר את חובו, או שיהיה במכירתם כדי לכסות את חלקו של החוב או את כולו.

הליך זה בא בדרך כלל לאחר שנעשה הליך מוקדם של עיקול ברישום, שמטרתו, בין היתר, לתת איתות לחייב, שאם לא יקדים ויסדיר את חובו, יינקטו נגדו הליכים נוספים, לרבות הוצאת המעוקלים מביתו.

הגישה של המחוקק היא, שאם ניתנת אזהרה לחייב והוא ישב באפס מעשה ולא פנה להוצאה לפועל מיזמתו, בידעו שהוא חב כספים, בידעו שניתן פסק-דין נגדו – בדרך כלל הוא יודע על כך – הרי העדר כל פעולה מצדו נראית כהשתמטות במכוון מלשלם את החוב וממילא פועלות היחידות להוצאה לפועל.

אנחנו נמצאים פה – אני לא רוצה להאריך – בסוגיה קשה מאוד. מצד אחד, לא ייתכן שפסקי-דין יהיו פיסות נייר, לא ייתכן שאנשים יפנו לבתי-משפט, יקבלו פסק-דין, ויהיה בידם דבר שהוא חסר ערך. אם אנחנו לא נקים יחידת הוצאה לפועל, ולא נדאג שתהיה יחידת הוצאה לפועל מטעם המדינה, תקומנה יחידות של אותם אנשים אלימים, שמוצאים דרכים משלהם כדי להגיע אל החייבים ולאכופ עליהם באיומים, ולעתים גם באמצעי אלימות, את תשלום החוב.

מצד שני, בשום פנים ואופן אין מקום לאלימות בכל צורה שהיא על-ידי המבצעים מטעם המדינה. לכן אני לא מסתיר, שאין דעתי נוחה ואין דעתנו נוחה מפרקטיקה רווחת בהליכי ההוצאה לפועל, שהגיעה

לעתים ליעילות, אבל איבדה במקרים מסוימים את הגישה האנושית והפרטנית, לכל מקרה על-פי נסיבותיו. לכן הכנו וגיש בתוך החודש, ניח על שולחן הכנסת הצעת חוק מטעם הממשלה לרביזיה רצינית בחוק ההוצאה לפועל.

אני מדגיש שתיקון החוק לא יהיה ישים אם הוא לא ילווה בתקציב מתאים, וקשה להשיג תקציב אם הוא לא תוכנן מראש. לכן, אם יהיה אפשר, אנחנו ניישם את החוק החדש, שאני מאמין שהכנסת תקדמו בברכה, במהלך שנה זו, ואם לא – לכל המאוחר ב-1 בינואר בשנה הבאה, שאז יהיה כיסוי תקציבי לחוק החדש ולהסדרים החדשים, שאני מאמין שימצאו את האיזון הנכון בין היעילות שבגביית החובות לבין ההגנה על חסרי אמצעים, והכול ילווה בגישה, בבדיקה וביחס אנושי הולם.

כאמור, מאחר שאינני יודע פרטים נוספים מצד אחד, ומצד שני אינני חושב שאפשר לעבור לסדר-היום במקרה כזה, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט, שם ניתן יהיה לבקש הסברים נוספים מאלה שאחראים לנושא. כל זה בכפוף לכך, שתואיל להמציא לנו פרטים נוספים, חבר הכנסת ונונו, על המקרה שבו מדובר, באופן שנוכל לאתר אותו ולבדוק אותו ולהביא תשובה מתאימה לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת ונונו, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדה?

יוסף ונונו (העבודה):

כן.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אנו ניגשים להצבעה על ההצעה להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט – בעד או נגד. בבקשה להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של שישה, ללא מתנגדים וללא נמנעים, ההצעה לסדר-היום – התנהגות קבלני ההוצאה לפועל כלפי חייבים – הועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק החלת אמנת ז'נבה על השטחים המוחזקים בידי צה"ל מאז מלחמת יוני 1967,

התשנ"ב-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק ק"ב, של חבר הכנסת תופיק זיאד – הצעת חוק החלת אמנת ז'נבה על השטחים המוחזקים בידי צה"ל מאז מלחמת יוני 1967, התשנ"ב-1992. בבקשה, חבר הכנסת תופיק זיאד.

תופיק זיאד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשנת 1951 הפקידה ישראל את כתב האישור של אמנת ז'נבה. פירוש הדבר, שישראל הצטרפה לאמנה. מבחינה בין-לאומית האמנה מחייבת כל אלה שהצטרפו אליה או חתמו עליה.

סעיף 146 של האמנה אומר, שמדינות אלו מתחייבות לחוקק את החוקים הנדרשים לקביעת עונשים מרתיעים נגד כל מי שמפר את סעיפי האמנה, ובמיוחד אם ההפרות הן חמורות. ישראל לא חוקקה את החוקים הדרושים, ומבחינה זו באה ההצעה שלנו.

תרשו לי, חברי הכנסת, להצביע על כמה סעיפים בסיסיים שהאמנה בנויה עליהם.

סעיף 2 קובע, שיש לנהוג לפי האמנה בכל מצב מלחמה בין המדינות המקבלות את האמנה, ויש להחיל אותה על כל שטח כבוש.

סעיף 3 מדבר על המחויבות ליחס אנושי במצב של מלחמה.

סעיף 49 אוסר כל פינוי, כל העברת אוכלוסייה וכדומה של האזרחים במקום, זאת אומרת האזרחים בשטחים הכבושים; איסור פינוי והעברה של יחידים או המונים הוא איסור מוחלט. ברור שזה סעיף חשוב, הסעיף האוסר העברת אזרחים של המדינה הכובשת מהשטח הכבוש, וברור שזה קונקרטי מדבר על כל התנחלות ומעבר לשטחים הכבושים של אזרחיה של המדינה הכובשת.

אבל, חברי הכנסת, המציאות בשטחים הכבושים משנת 1967 היא הפוכה לגמרי; היא ההיפך הגמור מהאמנה. כל ממשלות ישראל הפרו בצורה גסה את האמנה, וגם הממשלה הנוכחית ממשיכה להפר הפרה גסה את סעיפי האמנה.

ההיסטוריה של הכיבוש הישראלי היא היסטוריה של גירוש מאות אלפים מתושבי השטחים הכבושים, בימי המלחמה של 1967 וגם אחרי מלחמה זו; מאות אלפים ממחנות הפליטים ביריחו, בעזה, עשרות הכפרים הפלשתיניים ועשרות הכפרים הסוריים ברמת-הגולן. והגירוש הזה המשיך מאז הכיבוש ב-1967, ועד גירושם של ה-415 לפני כמה חודשים. מאות אלפים מתושבי השטחים הכבושים התנסו בגיהנום של המעצר והחקירה והעינויים האכזריים.

300,000 אזרחים מישראל עברו להתנחל בעשרות התנחלויות, לרבות ירושלים המזרחית. 300,000, זאת אומרת 7% מתושבי ישראל חיים בשטחים הכבושים בהתנחלויות.

נוסף על כך, אנו עדים יום יום לדיכוי אכזרי ולרצח כמעט יומיומי. לפי הסטטיסטיקה של ארגון "אל-חאק", מאז התחילה האינתיפאדה, עד יוני שעבר, מספר ההרוגים מתושבי השטחים הכבושים הגיע ל-1,259, מהם בגדה – 790, וברצועה – 499; מהם גילאי 20-25 – 375, מתחת לגיל 18 – 532, פחות מגיל שבע – 37, ופעוטות, זאת אומרת בני פחות משנה אחת – שישה. והסטטיסטיקות של "בצלם" לא רחוקות ממספרים האלה.

ואני עובר בזה לדוח של הארגון האמריקני לזכויות האדם. הרבה מאוד דוחות פורסמו על ההפרות הגסות של זכויות האדם בשטחים הכבושים והפרות של אמנת ז'נבה, מטעם כל מיני ארגונים בין-לאומיים וישראליים, עורכי-דין, עיתונאים ואישי ציבור, ומי לא ראה על מסך הטלוויזיה עשרות ואולי מאות פעמים איך מתנהגים ואיך מפירים את סעיפי האמנה?

בשבוע שעבר, ביום 29 ביוני, פורסם הדוח של הארגון האמריקני הזה לזכויות האדם. הארגון הזה הוא השני בגודלו בעולם לנושא זכויות האדם, לאחר "אמנסטי", והארגון הזה לא מצא כותרת יותר משקפת ויותר מתאימה לתוכן הדוח מהכותרת "רשיון לרצח", כי הכותרת הזאת באמת משקפת את הנושא שהדוח מדבר עליו. הדוח מתייחס לשנת 1992 ולינואר ולפברואר שנה זו, והוא מבוסס על עבודת שטח, על פגישות עם עדי ראייה, לרבות כמה חיילים ישראלים. מי שעומד בראש הארגון הזה, זאת אומרת המנכ"ל שלו, הוא קנת רוס, שהוא משפטן יהודי אמריקני, והחוקר שעשה את המחקר והכין את הדוח הוא ג'ים רון, והוא ישראלי ששירת בצה"ל, והוא עובד כיועץ של הארגון הזה. אף אחד לא יכול להשיב, לא על קנת רוס ולא על ג'ים רון, שהם אלמנטים אנטי-ישראליים. שניהם יהודים ושניהם דואגים גם לטובתה של מדינת ישראל.

הדוח הזה של הארגון האמריקני בדק 17 מקרים שבהם רצחו מסתערבים 20 פלשתינים. מקרב 20 הנרצחים הפלשתינים האלה, רק ארבעה היו מבוקשים ורק שניים היו חמושים. הדוח גם מספר, שמאז תחילת האינתיפאדה נרצחו 120 פלשתינים על-ידי המסתערבים, מחציתם רק בשנה-וחצי האחרונה.

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה נרצחו על-ידי הערבים? מותר לשאול?

תופיק זיאד (חד"ש):

אני אשיב לך, תהיה סבלני.

זה היה על בסיס – לירות במטרה על מנת להרוג. הדוח מדבר על מקרים של רצח אנשים בטעות; זאת אומרת, במקרים שהאיש הלא-נכון הוא שנרצח. הדוח הזה מדבר על רצח עצורים וקורבנות לאחר המעצר שלהם, תחת הססמה: להוציא מייד להורג.

היו"ר ע' מאור:

אבקשך לסיים.

תופיק זיאד (חד"ש):

מר קנת רוס, שהוא המנכ"ל, נפגש עם ישראלים באופן רשמי, לרבות שר המשפטים, פרקליטת המדינה ונציג פרקליטות צה"ל. הוא אומר שההתרשמות שלו היא, שאין מישהו המעוניין באמת לבדוק את הממצאים האלה. תגובת צה"ל קצרה וקולעת: מלטה יוק.

הדוח הזה הוא אחד מדוחות רבים, אולי נקודה בים, והוא מעיד על העובדה שהכיבוש הישראלי קיים על דיכוי אכזרי והפרות גסות וחמורות של אמנת ז'נבה וזכויות האדם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זיאד, זמןך תם.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מתקרב לסיום.

היו"ר ע' מאור:

אבקשך לסיים.

תופיק זיאד (חד"ש):

שניים שלושה משפטים, לא יותר.

אני רוצה להצביע על שני דברים. הדבר הראשון – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

כמה זמן יש לכל נואם?

היו"ר ע' מאור:

תן לו לסיים בשניים-שלושה משפטים, לא נושאים.

תופיק זיאד (חד"ש):

– – ההגנה על זכויות האדם כובשת, במיוחד בשנים האחרונות, את המקום הראשון בסדר העדיפויות הבין-לאומי. הדבר השני – יש להפסיק את ההפרות הישראליות האלה מכיוון שהפסקתן תיצור אווירה אחרת לגמרי במזרח התיכון ותעזור לקדם את המשא-ומתן על השלום וקיום השלום הצודק והאמיתי במזרח התיכון.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

תופיק זיאד (חד"ש):

לבסוף, סעיף 146 מחייב את המדינות שהצטרפו לאמנה או קיבלו את האמנה לקבל את החוקים הנדרשים לאיסור ההפרות ולקביעת עונשים לכל מי שמפר את האמנה ואת סעיפיה.

לכן אנחנו מציעים את הצעת החוק שלנו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

הצעת חוק אמנת ז'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה, 1949, התשנ"ג– 1992

(הצעת חבר הכנסת ט' אלסאנע)

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טלב אלסאנע יגיש את הצעת חוק תע"ז, הצעת חוק אמנת ז'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה, 1949, התשנ"ג–1992. אחר כך ישיב שר המשפטים על שתי הצעות החוק.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעתי אמורה היתה להיות מועלית במהלך השבוע שחלף, אולם עקב גישתו של ממלא-מקום היושב-ראש, חבר הכנסת עובדיה עלי, נבצר ממני להעלותה, ואני מעלה אותה היום. הצעה ברוח דומה הועלתה בשבוע הקודם.

עיקר ההצעה הוא להכניס סדר במצב האבסורדי של הכיבוש. אמנת ז'נבה באה בעקבות המעשים הנוראים והנפשעים של הנאצים, עקב השואה של העם היהודי ועקב ריכוזי האוכלוסייה, הגטו וכל הדברים הנוראים, ההתעללות וההתנכלות לאוכלוסייה האזרחית על-ידי כוחות של פולש וכובש.

בעקבות זאת באה אמנת ז'נבה בשנת 1949, וכל אדם המתנגד לכל אותם מעשים נוראיים ונפשעים צריך לתת יד לאשרור אמנה זו, על מנת שתהיה חלק מהמשפט הפנימי במדינת ישראל, האמורה להיות אחת ממדינות העולם הנאורות והמתקנות.

אי-אפשר לבוא לעולם ולהגיד: אנחנו חתומים על אמנת ז'נבה בתור ממשלה, ואמנת ז'נבה מחייבת אותנו במישור הבין-לאומי, ולעשות טקס וחגיגה, ומצד שני להגיד בבתי-משפט וכלפי האנשים

הנתונים תחת הכיבוש הישראלי: לא, אמנת ז'נבה איננה מחייבת אותנו; כאילו אנחנו אומרים: אנחנו הבטחנו, אבל לא הבטחנו לקיים. האמנה מחייבת אותנו כלפי העולם ולצורכי פרופגנדה, אבל לא מחייבת אותנו על מנת שניישם את הדברים האלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

איזה דברים, למשל?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני אתייחס לכל הדברים שהיו מנת חלקו של אותו עולם נפשע במהלך מלחמת העולם השנייה, שהעולם הנאור בא לשים להם קץ, כי אינם ראויים להיות מדיניות לבני אדם, ולכן לא צריך שהדברים הנוראים האלה יחזרו על עצמם.

רבותי, קשה שלא להביע צער על שהוראות אמנת ז'נבה, שנוסחו על רקע פשעי הנאצים ושואת היהודים, במגמה להביא עד כמה שאפשר לשיכון פרעות המלחמה, כלשונה של הכרזת סן-פטרסבורג משנת 1868, המאפיינת את גישת המשפט הבין-לאומי ההומניטרי, שעמו נמנות אמנות ז'נבה, טרם אושרו ואומצו על-ידי כנסת ישראל.

המטרה של מנסחי האמנה הזאת היתה הגנה על האוכלוסייה האזרחית, שהופכת לקורבן מרכזי במהלך המלחמה ובעקבותיה; אימוצם של כללים שיבטיחו, כי האוכלוסייה לא תשמש מטרה למעשי שרירות וניצול בלתי אנושיים מצד הכובש. לעיני מעצבי האמנה הזאת עמדו הגירושים ההמוניים להשמדה ותזוזות אוכלוסייה המוניות, המאפיינות את המדיניות של גרמניה הנאצית בשם עבודות פרך ועבודות כפייה.

סעיף 49 לאמנת ז'נבה הרביעית, בדבר הגנת אזרחים בזמן מלחמה, 1964, קובע כי עבירות כפייה אינדיבידואליות או המוניות, ואין זה משנה אם זה במישור אינדיבידואלי יחיד או בקבוצה, וכן גירושם של אנשים מוגנים – כל אדם הנתון תחת כיבוש נכנס להגדרה של תושב מוגן או אדם מוגן – מטריטוריה כבושה לטריטוריה של המעצמה הכובשת או לזו של ארץ אחרת, אם כבושה ואם לאו, הם אסורים ויהיה המניע להם אשר יהא.

עיקרון זה האוסר את הגירושים, האוסר את הטרנספר, הוא אפילו נחלת העולם הקדמון. היו מעשים של נבוכדנצר, האשורים והבבלים, בימי הביניים, בימים האפלים, שאומנם עשו את המעשים הנוראים האלה, אבל אנחנו כמעט בשנת 2000, אנחנו לא נמנע ולא נחוקק חוק האוסר תופעות נוראיות ואבסורדיות כאלה?

מדינת ישראל היא צד לאמנת ז'נבה הרביעית, והוראות האמנה מחייבות אותה במישור הבין-לאומי. אך אין הדבר כן במישור הפנימי. במשפט הבין-לאומי קיימת הבחנה בין שני סוגי משפט – בין המשפט המנהגי, שמחייב אוטומטית, אפילו בלי לאמץ אותו במסגרת חקיקה פנימית, ובין המשפט

הבין-לאומי ההסכמי, שיוצר נורמות משפטיות חדשות, ועל מנת שיהפוך חלק מהמשפט המקומי הפנימי, חייב אישור על-ידי הריבון, שהוא במקרה זה הכנסת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת אלסאנע, אפשר לשאול שאלה?

טלב אלסאנע (מד"ע):

בבקשה.

היו"ר ע' מאור:

זה במסגרת זמן, כמובן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זכותו לשאול, לא?

היו"ר ע' מאור:

לא, זה במסגרת זמן, שלא תהיינה אי-הבנות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אם כן, הוא ישאל בסוף.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רוצה לציין, כי הוראות אמנת ז'נבה נקלטו במובן מסוים על-ידי המערכת הצבאית הישראלית, ולא על-ידי המערכת האזרחית הישראלית. סעיף 3 לפקודות מטכ"ל, הנושא את הכותרת "משמעת – התנהגות בהתאם לאמנות בין-לאומיות שמדינת ישראל צד להן: אמנת ז'נבה", קובע כי "חובה על חיילי צה"ל לנהוג בהתאם להוראות הכלולות באמנות".

מצב זה עלול לגרום תסבוכות למערכת המשפט הישראלית. מצב זה יכול להביא לכך, שכשביט-המשפט הגבוה לצדק דן בערעור על החלטה של בית-דין צבאי, הוא יכול להתייחס להוראות אמנת ז'נבה ולבדוק את תקפות ההוראות המדיניות, או אם ההחלטה תואמת את הוראות אמנת ז'נבה או לא, ואם הן תקפות או בטלות.

אבל, כשביט-המשפט הגבוה לצדק בא לבדוק החלטה מינהלית, הנוגעת גם למערכת הצבאית, אבל לא נוגעת לבית-דין צבאי, האמור ליישם את הוראות אמנת ז'נבה, הוא לא יתייחס להוראות אמנת ז'נבה. אותו בית-משפט גבוה לצדק, בהקשרים דומים, יכול פעם להתייחס ופעם לא להתייחס, ומצב כזה הוא אבסורד, שאיננו ראוי להימשך ולהתקיים.

הכיבוש הישראלי בשטחים הכבושים איננו אומר כי מדינת ישראל רשאית לפעול ללא כל הגבלה ולעשות ככל העולה על רוחה באותם שטחים. מדינות העולם לא יכולות להרשות שמדינה כובשת שטח אחר תנהג באופן שרירותי. במקרה של מדינת ישראל או במקרה של מדינה אחרת, צריך להכניס איזה סדר, שיגן על אותה אוכלוסייה, וזו חובתם של האו"ם ושל כל הקהילה הבין-לאומית. אם לא, יהיה מצב שאוכלוסייה אזרחית, חפה מפשע, תהיה נתונה למעשים שרירותיים של אותה מדינה כובשת, שהיא בעלת הכוח והאמצעים, ואנחנו צריכים לתת יד למדיניות זו, המכניסה סדר ונורמות מוסריות ומשפטיות במצב של כיבוש.

אני רוצה לציין, שעל-פי המשפט הבין-לאומי, הכיבוש עצמו איננו מבטל אוטומטית את הריבונות של העם הנתון תחת הכיבוש. הריבונות קיימת, היא מושא, היא רסיסיבית, אבל היא קיימת. זה לא מבטל אותה, וזכותו של העם להמשיך ולהתקיים, וחובתו של אותו כובש לדאוג לרווחתו ולחירותו ולחיים תקינים הן במישור החינוכי והן במישור התרבותי של אותו עם הנתון תחת כיבוש.

העדר אשרור של אמנת ז'נבה הוליד כמה תופעות אבסורדיות, שגם העם בתוך ישראל סובל מהן. תופעת הגירוש, גירושם של למעלה מ-400 פלשתינים, זו תופעה בלתי אנושית, תופעה שהיו לה השלכות קשות על תהליך השלום, היא גרמה לפגיעה קשה במערכת השיפוט הישראלית, גרמה לפגיעה קשה במעמד של מועצת הביטחון, שהוציאה החלטה מס' 799, בהתאם לחוק הבין-לאומי, ולא כובדה על-ידי מדינת ישראל, וכל זה היה נמנע אילו היתה חקיקה המונעת מאותם אנשי צבא ומפקדים בשטח, או הרשות המבצעת, ליטול יוזמה ולהחליט על דעת עצמה, מאחר שהיא סבורה שאיננה כבולה בחוק הבין-לאומי ושהחוק הבין-לאומי איננו מחייב אותה.

גם העניין של פיצוץ בתים הוא חלק מהענישה הקולקטיבית, שהיא תופעה האסורה בהחלט על-ידי המשפט הבין-לאומי. אותו דבר בעניין הסגר. בסגר כשלעצמו מדובר בהטלת סגר על עם שלם, על 1.8 מיליון תושבים שמרעיבים אותם, שמונעים מהם להמשיך לעבוד ולא מספקים להם מקורות תעסוקה אלטרנטיביים, כשהאחריות לפרנסתם ולרווחתם היא על ממשלת ישראל, שהיא השולטת בהם.

היו"ר ס' טריף:

לסיכום, חבר הכנסת אלסאנע, אני מבקש.

טלב אלסאנע (מד"ע):

צעדים אלה, רבותי, לא מהווים רתיעה. הם גורמים לרתיחה בשטחים הכבושים. אני סבור שהעם היהודי, שסבל יותר מכל עם אחר, ממעשים נוראים של כובש ושל שלטון הכוח, עם כל המשתמע מכך, הוא צריך להיות הראשון המאשרר את אמנת ז'נבה, שתהפוך חלק מהקודקס המשפטי הפנימי בתוך המדינה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מבקש שתסכם. אני חייב להקפיד על לוח הזמנים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רק רוצה לציין, שעקב המעשים האלה, ועל-פי הנתונים של האגודה הבין-לאומית לזכויות הילד, בחצי שנה בלבד נהרגו 34 ילדים עד גיל 16, מהם 12 עד גיל 13.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת אלסאנע, אני מזהיר אותך, פעם אחרונה שאני מבקש שתסיים. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מסיים. עקב המעשים השרירותיים האלה, נפגעו וסובלים גם ילדים, ורק בששת החודשים האחרונים נהרגו 34 ילדים פלשתינים. אני רוצה לציין, שעקב ההזנחה, 51 ילדים פלשתינים מתוך 1,000 לידות מתים, לעומת 11 בישראל. כל זה מקומם, זה מצב בלתי נסבל במישור האנושי והמוסרי, ואני סבור שחקיקה ואשרור החוק ימנעו תופעות פסולות אלה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לך. אדוני שר המשפטים, בבקשה. כמובן, בקיצור ולעניין, כמו שאדוני שר המשפטים תמיד עושה. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הבקשה לחוקק חוק שיחיל את הוראות אמנת ז'נבה בישראל הועלתה בכנסות קודמות, ועד היום ראו ממשלות ישראל טעם שלא לעשות כן.

ועדת השרים לענייני חקיקה דנה בכמה הצעות חוק המבקשות להחיל את הוראות אמנת ז'נבה גם על האזורים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, והדיון בממשלה הוא בעיצומו והוא לא תם.

ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה להעביר את הדיון גם לוועדת השרים לענייני ביטחון, בשל היבטים מסוימים של ביטחון המדינה ועניינים בין-לאומיים הקשורים בנושא.

התבקשתי להגיב בשבוע שעבר, ליתר דיוק ב-29 ביוני 1993, מעל דוכן זה על הצעת חוק של חבר הכנסת דדי צוקר. הסברתי לו זאת, ואמרתי שמאחר שהנושא אינו קל ופשוט בשל ההקשרים השונים שלו, הצעתי שיאפשר לנו בממשלה לסיים דיון רציני בנושא הזה, שנערך על דעת ראש הממשלה, ולאחר שנבוא למסקנות נוכל לקבוע עמדה, נקיים כאן הצבעה על הצעת החוק הזו או על עמדה אחרת של הממשלה.

אני חוזר על אותה הצעה שהצעתי לחבר הכנסת דדי צוקר, ושהוא הואיל להסכים לה, להסתפק בדברים הקצרים האלה שלי היום ולא לגשת להצבעה עד שאוכל להביא עמדה מוסמכת של הממשלה. אם הדוברים או המציעים הנכבדים יעמדו על כך שתיערך עכשיו הצבעה, כי אז עמדת הממשלה, כל זמן שלא שונתה, היא להתנגד לשתי הצעות החוק האמורות.

ברשותכם, כיוון שהדיון הוא בקשר להחלת האמנות ולא דיון על המצב בשטחים, אני מסתפק בדברים האלה, גם אם שמעתי דברים מסוימים מפי המציעים לגבי הנעשה בשטחים, שראויים אולי לתגובה ולהבהרות נוספות, כי אנחנו מצטערים בממשלה על כל קורבן ועל כל מקרה של פגיעה בילד, אם יהיה הוא ילד יהודי ו/או ילד פלשתיני או ילד אחר. אבל אם נדון בסיבות לכך, ודאי ניקלע מהר מאוד למחלוקת שיש בינינו לגבי האחריות והסיבות ומה שצריך לעשות. כיוון שאין זה כרגע דיון מדיני, ברשותכם, אני אסתפק בכך, ואני אבקש מהיושב-ראש הנכבד לשאול את המציעים, האם הם מוכנים להסתפק בדברי אלה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. חבר הכנסת זיאד, חבר הכנסת אלסאנע, האם אתם מסתפקים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

רגע אחד.

היו"ר ס' טריף:

רק רגע, אני לא שאלתי אותך. אני מבקש ממך.

חבר הכנסת זיאד, אני מודה לשניכם. האם יש חבר כנסת שמתנגד? תודה רבה. בבקשה, אנחנו נערוך הצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני רוצה לנמק.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, לפי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

תסלח לי, עם כל הכבוד, מה הסיפור?

היו"ר ס' טריף:

אין הנמקה ואנחנו ניגשים להצבעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני אבקש ממך, חבר הכנסת איתן, אם תרשה לי, אפשר שלא לנהוג כך ואפשר לנהוג אחרת. לגבי דיונים מסוימים, כשסיעות מסוימות, חברים בסיעות, מבקשים להעלות נושא, כאשר עמדת הממשלה לא נקבעה סופית, אני הצעתי: העלו זאת – – –

היו"ר ס' טריף:

אין טענה נגדך, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסכים. תדחה את ההצבעה, אין לי התנגדות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מיקי איתן, אתה מכיר את סעיף 137א. אתה רוצה שאני אקרא לך אותו?

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

היו"ר ס' טריף:

"ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה וחבר הכנסת המציע הסכים לכך, ישאל יושב-ראש הישיבה אם יש התנגדות להשהיה ורשאי חבר הכנסת להתנגד להשהיה ללא הנמקה." מה אתה רוצה, אדוני?

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא נוגע אלי, זה נוגע לעניין מועד ההצבעה. אין לי התנגדות שההצבעה תידחה, אבל יש לי בקשה: מאחר שזה נעשה במצב שהממשלה אומרת: אנחנו עדיין דנים, הם אומרים: אנחנו מבקשים הסרה – אני רוצה לנמק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא. הם מבקשים להשהות את ההצבעה, ולכן אנחנו עוצרים כאן.

היו"ר ס' טריף:

אין כאן מקום לדיון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ברשותך, אני רוצה להבהיר לך, מיקי: אם תהיה התנגדות של חברים מסיעות אחרות לפרוצדורה, לא אוכל לנהוג כך כלפי איש. אני אומר מה שאני אומר, כי כך נהגתי לגבי חברים בסיעתך, ולגבי סיעת המפד"ל וסיעות אחרות, כדי לאפשר להעלות נושא ולעצור דיון בשלב מסוים.

מיכאל איתן (הליכוד):

זכותי לנמק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זכותך להתנגד.

היו"ר ס' טריף:

אני קובע והתקנון קובע שאתה יכול להתנגד, אבל ללא הנמקה – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

ואז תהיה הצבעה.

היו"ר ס' טריף:

ואז תהיה הצבעה מיידיית.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ואם יש הצבעה, יכולה כבר להיות הצבעה לגופו של עניין, כי אז הפרוצדורה לא יכולה לעבוד, ואז נימנע ממנה, ואני אסיק את המסקנה, זה הכול. ואני מבקש ממך שלא להתנגד עכשיו ולהשאיר זאת כך.

היו"ר ס' טריף:

הוא הסכים וזהו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא מסכים. מה אתם עושים פה? אני לא מסכים. אני מוכן לדחיית ההצבעה. אני לא מסכים לוותר על זכותי להתנגד.

היו"ר ס' טריף:

בסדר, מה ההצעה? תתנגד כשזה יבוא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת מיקי איתן, אם יהיה המשך לדיון וכאשר יהיה המשך לדיון, הוא נמשך מאותו שלב. ואם תחזור על בקשתך לדבר – והיא מעוגנת בתקנון – תקבל אז רשות דיבור.

היו"ר ס' טריף:

לא עכשיו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כל הבקשה היא לעצור כאן היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני השתתפתי גם כן בדיונים כאן. זכות ההתנגדות היתה באותו מעמד. אבל אם אתם מפרשים את התקנון באופן שמותר להתנגד בלי לנמק, אני מתנגד.

היו"ר ס' טריף:

אם אתה מתנגד, נצביע, אדוני. אנחנו ניגש להצבעה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לעתים גם באורח פורמלי אחד החברים רוצה להעיר הערה – – –

היו"ר ס' טריף:

אני נתתי לו, אדוני. חבר הכנסת בגין היקר, אני נתתי לו, ויותר מהערה. אני מכיר היטב את חבר הכנסת איתן ומכבד אותו, אבל יש תקנון, אדוני, וכולנו כפופים לו. אני קראתי לו את התקנה. מה עוד נשאר?

אני מבקש: אנחנו ניגשים להצבעה מי בעד ההשחיה ומי נגד. נא להצביע, ההצבעה החלה.

אברהם פורז (מרצ):

דחיית ההצבעה.

היו"ר ס' טריף:

אני אמרתי: השחיה, חבר הכנסת פורז. חשבתי שאתה יודע עברית טוב יותר ממני.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להשחיות את ההצבעה על שתי הצעות החוק – 18

נגד – 4

נמנעים – אין

ההצעה להשחיות את ההצבעה על הצעת חוק החלת אמנת ז'נבה על השטחים המוחזקים בידי צה"ל מאז מלחמת יוני 1967, התשנ"ב–1992, ועל הצעת חוק אמנת ז'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה, 1949, התשנ"ג–1992, נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

בעד – 18, נגד – 4. אני קובע שהנושא הזה יידחה, לפי הצעת השר והצעת החברים המסכימים.

הצעה לסדר-היום

מדינת ישראל – מדינה יהודית ודמוקרטית

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. הצעה לסדר-היום מס' 2005, בנושא: מדינת ישראל – מדינה יהודית ודמוקרטית. אני מתכבד להזמין את חבר הכנסת שאול גוטמן. בבקשה, אדוני.

שאול גוטמן (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בימים רגילים ובמדינה רגילה חשוב לעסוק בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, במחלפים וכיוצא באלה נושאים. אולם הימים אינם רגילים והמדינה אינה רגילה. יש אפוא לעסוק, נוסף על השגרה החשובה כשלעצמה, גם בנושאים בסיסיים, הנוגעים לעצם קיומה של המדינה.

חוק המפלגות קובע, בעקבות מגילת העצמאות, כי על מפלגה בישראל להכיר במדינה כיהודית ודמוקרטית. יהודית – במובן זה שישראל היא מדינתו של העם היהודי, כך שבישראל יהיה לעולם רוב יהודי מסיבי; ודמוקרטית – במובן של חופש הפרט ושוויון לכול. והנה חוק השבות מפלה לטובה יהודים על-פי העיקרון של מדינה יהודית. אך מה באשר למדינה דמוקרטית? האין כאן סתירה? ובכל זאת, החוק מדבר על מדינה יהודית ודמוקרטית. מכאן עולה המסקנה, שמדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית, בכפוף למגבלה שקיבלנו על עצמנו – היותה של המדינה יהודית.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא בסדר. אתה ממש לא בסדר.

היו"ר ס' טריף:

אבל עכשיו יש נושא אחר, חבר הכנסת איתן. אם יש בירור, אני מוכן.

שאול גוטמן (מולדת):

אך, רבותי, האומנם? האומנם אנחנו מתנהגים ופועלים להגשמת הרעיון הציוני של מדינת היהודים? האם בעוד 50 שנה זאת תהיה מדינת היהודים? אם במרוצת מלחמת העולם השנייה עברנו שואה פיסית נוראה, הרי שמאז ועד עתה אנחנו עוברים שואה רוחנית קשה לא פחות. ההתבוללות, שמגיעה בארצות-הברית ל-50% וכך גם בארצות חבר העמים, גורמת לכך שבעוד 50 שנה הגלויות תלכנה ותדעכנה בקרב הגויים, אלא אם כן תהיה משם עליית מיליונים בקרוב. בכל מקרה נישאר בעוד יובל שנים "עם לבדד ישכון" כאן בארץ-ישראל. האחריות המוחלטת להמשך הקיום היהודי מוטלת אפוא על כתפיו כאן בארץ.

והנה, מתברר כי לאחר שהקמנו מתוך אפר הכבשנים את מדינת היהודים האחת והיחידה, אנחנו עומדים בפני שואה נוספת, השואה הדמוגרפית.

רבותי חברי הכנסת, צאו וראו, הנתונים המתפרסמים דרך קבע על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מראים, כי החלק היחסי של האוכלוסייה היהודית בארץ ביחס לכלל האוכלוסייה הולך וקטן בשיעור מדאיג של 2.5% כל עשור שנים. בחינה מדוקדקת יותר של הנתונים מחזירה אותנו אל הפיריון של המשפחה היהודית. והנה, מתברר כי במשפחה יהודית ממוצעת – 2.6 ילדים, ובמשפחה מוסלמית, לדוגמה – 4.7. במשפחות יוצאות אירופה ואמריקה מספר הילדים הממוצע למשפחה הוא 2.1, קרוב מאוד לסטגנציה. יתירה מזאת, אם במשפחה המוסלמית היתה צניחה משמעותית בפיריון במשך שנות ה-80, בשנים האחרונות רואים עצירת התהליך ותחילת עלייה. לעומת זאת, במשפחה היהודית קיימת ירידה מונוטונית גם בשנים האחרונות. אם התהליך יימשך, הפער ילך ויגדל, ובעוד יובל שנים האוכלוסייה בתוכי "הקו הירוק" תהיה דו-לאומית ויקיץ הקץ על המדינה היהודית. באותה שעה ממש תהיה סתירה מוחלטת בין מדינה יהודית לדמוקרטיה.

רבותי חברי הכנסת, האם עיניים לנו לראות ולהבין תהליך זה? האם לא ברור לנו, שלאחר שיימסרו כל "השטחים הכבושים" על-ידי קואליציית השמאל וסוכני אש"ף בבית הזה, ננחיל לילדינו בעוד יובל שנים מדינה דו-לאומית? המדינה הפלשתינית, שהיא תולדה ישירה של אוטונומיה מכל סוג שהוא, תיישב את המורדות המערביים של השומרון ב-2 מיליוני איש ממש מעל לגוש-דן. אוכלוסייה זו תשקיף אל המדינה הדו-לאומית ישראל, ובתוך פרק זמן לא רב תמומש זכות השיבה אפילו ללא קרב. כל זאת, אם לא נשכיל לשנות את המצב מעיקרו.

א. יש לחנך את הנוער למשפחתיות.

ב. יש להילחם בהפלות. יש לעשות מאמץ לאומי להעביר לאימוץ על חשבון הפלות. כדאי להזכיר שבכל שנה עדיין יש במדינת ישראל למעלה מ-15,000 הפלות, מתוכן 95% במגזר היהודי.

ג. יש לתת ליוצאי צבא מענקים גדולים בעבור ילד שלישי וילד רביעי. עלינו לשנות את פיריון המשפחה היהודית מעיקרו ולהעלות את מספר הילדים במשפחה יהודית ממוצעת מ-2.6 כיום ל-4.

ד. יש להעמיק את חינוך הנוער למורשת ישראל על מנת לעצור את הירידה של צברינו.

אך זהו רק צד אחד של המטבע.

חנן פורת (מפד"ל):

ומה עם העלייה?

שאול גוטמן (מולדת):

הזכרתי את העלייה עוד קודם לכן. אנחנו מתפללים לכך. הלוואי שיגיעו לכאן מיליון יהודים אמריקנים, ואז אני מוכן לרדת בבושט פנים מן הדוכן הזה ולגנוז את מה שאמרתי.

חנן פורת (מפד"ל):

אני דיברתי על מסגרת המאמצים שצריך לעשות.

שאול גוטמן (מולדת):

אני בהחלט מסכים ומקבל זאת.

בין הים לירדן בארץ-ישראל המערבית, כבר עתה אנו מצויים במדינה דו-לאומית. בשנת 1987 היו ממערב לירדן 3.6 מיליוני יהודים ו-2.2 מיליונים שאינם יהודים. על-פי תחזית מקובלת, בשנת 2000 יהיו כ-4.2 מיליוני יהודים וכן 3.5 מיליונים שאינם יהודים.

בבואנו לצפות את גורל הארץ הזאת, יש לנתח את מאורעות העבר וההווה. הניסיון ב-100 השנים האחרונות, ואף בשנים האחרונות ממש, מלמד כי דו-קיום יהודי-ערבי נכשל בארץ-ישראל. חזרה לגבולות 1949, "גבולות אושוויץ" לפי אבא אבן, שהיא תולדה של אוטונומיה מכל סוג שהוא, תמיט שואה על מדינת היהודים האחת והיחידה.

צאו וראו מסביב עם מי יש לנו עסק. לשכנינו המשטרים האפלים ביותר על פני כדור הארץ.

עלינו לדבוק באמונתנו בת שנות אלפיים, כי כאן ורק כאן מקומנו, וכי מדינת ישראל, מדינת היהודים, תישאר כאן לנצח.

עלינו לדרוש, שכל חוזה שלום יכלול חילופי אוכלוסין בינינו לבין שכנינו. השלב המיידני חייב להיות העברת פליטי תש"ח לארצות מוצאם.

עלינו להבין, שלא ישרור שלום אמת במזרח התיכון, אלא אם כן יעברו ארצות ערב למשטרים דמוקרטיים. עד אז, עלינו לבצר את אחיזתנו בארץ, להעמיק את חינוך ילדינו למורשת ישראל, לעצור – כן, לעצור את הגידול ברמת החיים ולהשקיע בחינוך. להשקיע ממש, לא לדבר. הורדת מספר התלמידים בכיתה ל-25 והעלאת קרנה של ההוראה ורמתה הסגולית.

ברור לי כי "אינטלקטואלים" שמאלנים רופסים ייתפסו בדברים שאמרתי כדי לנגח. צר לי גם על כך שבמדינת היהודים, בכנסת ישראל, מתגבשת קואליציה מוזרה תחת השוט של נציגי אש"ף, כדי לסתום פיות ולקעקע את הדמוקרטיה.

הניסיון הנואל להעברת הצעת חוק פרטית האוסרת הטפה לחילופי אוכלוסין על-ידי אזרח מראה עד לאן הידרדרו תנועות מגשימות ומפוארות בעבר. עלינו לעצור את ההידרדרות אל עבר שואה דמוגרפית, ובעזרת צור ישראל נצליח.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

חבר הכנסת גוטמן, זה היה ממש בזמן, אני מודה לך. כיוונת את זה היטב.

שאול גוטמן (מולדת):

למדנו את זה בטכניון.

היו"ר ס' טריף:

יפה מאוד. אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מכובדי היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי בקשב רב את דבריו של פרופסור שאול גוטמן, וודאי שאינני מסכים לדעותיו. אבל אני בהחלט מסכים שהנושא כפי שהוגדר: מדינת ישראל – מדינה יהודית ודמוקרטית, הוא נושא ראוי להידון תמיד, הן במליאה והן בוועדה. אם יבקש חבר הכנסת המציע לדון במליאה, אני אציע להסכים עמו; אם יבקש לדון בוועדה, אציע להסכים עמו.

אברהם פורז (מרצ):

הוא לא יכול להציע דיון בוועדה, רק במליאה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אבל לתוכן דבריו קשה לי להסכים. אני באמת רואה חשיבות בנוסחה הזאת, שמדינת ישראל היא מדינה יהודית דמוקרטית. אני חושב שאין ולא צריכה להיות סתירה בין שני המושגים הללו. המדינה הזאת הוקמה, כידוע, גם כהגשמה של החזון הציוני, ויש הרואים בכך מילוי הבטחה אלוקית.

יכולות להיות דעות שונות, אבל משהגענו לעצמאות וברצוננו לשמור עליה, מוטב שגם נלמד הן מלקח ההיסטוריה שלנו והן מלקח המבחן של אומות אחרות.

אנחנו ידענו לנהל חיים ממלכתיים תקופות קצרות בהיסטוריה שלנו. חיינו אלפיים שנות גלות, ובשנות הגלות לא ניהלנו חיים ממלכתיים. זכינו לחדש את הקוממיות בארצנו, ועלינו לבחון היטב את המצב שבו אנו נמצאים ולהיזהר, בין השאר, גם בסובלנות וגם בכיבוד זכויות הזולת.

חבר הכנסת גוטמן, אני מבין את החשש שהעלית באשר לאפשרות שתהיה כאן מדינה דו-לאומית. אבל החשש הזה הוא שמפריד בין דעות שונות בהווה הפוליטית הישראלית. יש כאלה שמתוך חשש שמא תהיה כאן מדינה דו-לאומית וברצותם שתהיה זו מדינה יהודית ודמוקרטית הגיעו למסקנה, שאין דרך אחרת אלא לוותר על שטחים, שטחים שבהם חיה אוכלוסייה לא-יהודית צפופה, וממילא להקטין את הסכנה הזאת שאתה מדבר עליה, של מדינה דו-לאומית. אלה שעושים זאת לא עושים זאת משיקול טובתם של האחרים, אלא מנקודת מבטם הם חושבים שזו טובתו של העם היהודי.

יש אחרים, הגורסים שחשוב לשמור את כל השטחים, והם חושבים שימצאו דרך לחיות עם זה שהשטחים בשליטתנו ולתושבי השטחים אין זכויות מלאות. להם פתרונים אם ניתן הדבר הזה, ואם הוא ניתן בעוד זמן.

חבר הכנסת גוטמן, אם אתה אומר שיש כאן בבית כאלה שהם אנשי השמאל וסוכני אש"ף והם ששים למסור את השטחים לאחרים, אני אומר לך שהשמאל בישראל עוד לא מסר שום שטח. נכון שהוא הצביע בעד הסכם השלום עם מצרים, ונכון שכתוצאה מהסכם השלום הזה חויבה נסיגה. אבל לא השמאל הוא שהביא לנסיגה משטחים ולא להריסת יישובים ולא להריסת בתים. מי שהביא את זה עד עכשיו היתה ממשלה בראשות הימין, ואני חושב שטוב עשתה וטוב שהיו אלה שתמכו בה.

לכן, הלהיטות למסירת שטחים היא לא עניין שבאידיאולוגיה. היא עניין שבכורח, אם המצב מחייב.

ודאי וודאי שלא הייתי מצטרף למלים שלך, שיושבים בכנסת הזאת סוכני אש"ף. מוטב שפחות נכנה זה את זה בשמות. יושבים פה אלה שנבחרו על-ידי תושבי הארץ, והם זכאים לבחור את מי שהם מבינים. אם אידיאולוגיה מסוימת תואמת או לא תואמת גופים אחרים, זו שאלה אחרת. אבל מי שיושב בבית הזה לא יושב אלא כנציג נבחר של אזרחי ותושבי ישראל. כדאי שנחשוב על כך, ואם אנחנו נכבד זה את זה יכבדו גם את הכנסת.

לכן, אם אתה חושש, חבר הכנסת גוטמן, משלום עם מדינות ערב כאשר הן אינן דמוקרטיות, בא הניסיון של השלום עם מצרים ומוכיח לך, שאולי לפי תפיסתנו היא איננה דמוקרטית, ובכל זאת ראשיה ומנהיגיה ידעו עד היום הזה לכבד היטב את הסכם השלום עם ישראל. ואם כך, יש עתיד להסכם שלום עם מדינה שכנה, גם אם כרגע אין היא מושתתת על משטר דמוקרטי.

לכן, הדברים הרי הם דברים שבידע, ואני לא ביקשתי אלא להשיב על כמה מדברייך ולומר, שבסך הכול הדאגה שלך מובנת. יש חילוקי דעות רציניים בינינו באשר לפתרונות לעתיד, אבל בדבר אחד אסור שיהיו בינינו חילוקי דעות – בכך שזוהי מדינה יהודית דמוקרטית, ובמדינה כזאת יש זכויות מלאות לכל האזרחים, יהודים, ערבים ודרוזים. זאת אנחנו נכבד וזאת נזכור מעל הכול. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, אני מבין שאתה מציע להעביר את הנושא לוועדה, אם חבר הכנסת גוטמן מסכים.

האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדה, חבר הכנסת גוטמן?

שאל גוטמן (מולדת):

אני מציע שהנושא יידון במליאה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מסכים למליאה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חנן פורת, אתה רוצה להציע להעביר את הנושא לוועדה? בשביל מה?

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לא כדי לזכות ברשות הדיבור אני מציע להעביר את הנושא לוועדה, ואני רוצה להציע לחבר הכנסת פרופסור שאול גוטמן להיענות להצעתי. הסיבה לכך פשוטה. הסוגיה שהעלית היא סוגיה רצינית ביותר, והיא נוגעת לבירור השאלה הדמוגרפית, כפי שאתה העמדת אותה, ובצדק, במוקד הדברים גם ב"קו הירוק".

הסוגיה הזאת נוגעת לדפוס המשפחה בישראל, נוגעת לשאלות העלייה, נוגעת לשאלות של הדרכים להגדלת העם היהודי. אני חושב שהנושא הזה הוא עניין לוועדת הפנים, שתוכל להזמין מומחים מהתחום הדמוגרפי, ותוכל באמת לבנות מחשבה רצינית סביב העניין הזה. ואם אתה – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת גוטמן השתכנע.

חנן פורת (מפד"ל):

– – – ואם אתה תעביר את זה למליאה, תימצא בעוד כמה שנים דן על כך בלי שיהיה לזה איזה דבר
– – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת פורת, אני מודה לך על מלות השכנוע. ראיתי שחבר הכנסת גוטמן השתכנע. אני מודה לשניכם. אני מבין שכל האחרים מסכימים. אני מודה לכולם, ולאדוני השר. אנחנו ממשיכים. תודה רבה.

קריאה:

צריך להצביע.

היו"ר ס' טריף:

צריך הצבעה בכל מקרה? בבקשה. חברי הכנסת, מי בעד העברת הנושא לוועדת הפנים של הכנסת? מי נגד?

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

שמונה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת גוטמן עוברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – ועדה לקביעת יחידת המימון), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים להצעת חוק תקנ"ו – הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – ועדה לקביעת יחידת המימון), התשנ"ג–1993. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אני מבקש לנמק מהמקום – –

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

– – והסיבה היא, כי ידועה לי עמדת הממשלה התומכת בהעברת הצעת החוק לוועדה.

היו"ר ס' טריף:

יפה מאוד, אדוני. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

ולכן, בקיצור נמרץ – – –

היו"ר ס' טריף:

אני אודה לך.

אברהם פורז (מרצ):

בית-המשפט העליון, בשבתו בבג"ץ בתיק 2060/91 בעתירה של רן כהן, שולמית אלוני, יוסי שריד, אמנון רובינשטיין, אברהם פורז ואליעד שרגא, קיבל בשעתו עתירה שהגשנו נגד הגדלת מימון המפלגות. לא אכנס עכשיו לעניין, אבל הוא קבע כי החלטתה של ועדת הכספים דאז היתה בלתי חוקית.

אנחנו נתקלים שוב ושוב במצב בלתי רצוי, שלפיו ועדת הכספים עצמה, שהיא ועדה של נציגי מפלגות של הכנסת, עוסקת בקביעת גובה יחידת מימון המפלגות הן לקראת בחירות והן למימון שוטף. דבר זה הוא בלתי תקין, מאחר שעל חברי הכנסת המכהנים בוועדת הכספים מופעלים לחצים, לעתים של מפלגותיהם, של גזברי מפלגותיהם, של אחרים במפלגותיהם, להגדיל את המימון, וזאת בעקבות חריגות שקורות לעתים הן באופן שוטף והן כתוצאה מבחירות.

נוצר פה מצב מובהק של ניגוד עניינים בין נציגים פוליטיים של מפלגה, שצריכים להחליט על גובה המימון של מפלגתם. לכן הצעתי היא שנושא מימון המפלגות ונושא קביעת גובה יחידת המימון יוצאו מידי ועדת הכספים של הכנסת ויועברו לגורם בלתי תלוי.

עד כמה שראיתי, גם חבר הכנסת אלי דיין וגם חבר הכנסת מיקי איתן, שיש להם שתי הצעות דומות, מציעים – – –

חנן פורת (מפד"ל):

יש הצעת חוק שלי שכבר עברה קריאה טרומית, והיא כזאת בדיוק.

אברהם פורז (מרצ):

בסדר. אני לא ידעתי. אם כך, גם חנן פורת.

הכוונה היא להוציא את זה מידיה של ועדת הכספים ולהעביר את זה לידי גוף חיצוני. בעניין זה יש וריאציות שונות. ראיתי את הצעותיהם של חבר הכנסת אלי דיין ושל חבר הכנסת מיקי איתן, והן שונות במידה מסוימת משלי. אני מציע ועדה שאת חבריה יקבע נשיא בית-המשפט העליון במתכונת חוק ועדות חקירה, והם מציעים מתכונת קצת שונה.

כל הדבר הזה יוכל להתלבן בוועדת הכספים של הכנסת, שהיא הכתובת המתאימה לדיון בעניין הזה. אבל אני חושב שהגיעה העת שאנחנו כחברי כנסת, ואני אומר זאת גם כחבר ועדת הכספים, נוציא מידינו את קביעת גובה המימון של המפלגות, משום שבסיטואציה הזאת אנחנו מכניסים את עצמנו לניגוד עניינים, מה גם שלעתים הדבר נראה רע מאוד בעיני הציבור, בעיקר כשהגדלת המימון נעשית רטרואקטיבית.

על כן, אני מציע לאשר את הצעתי בקריאה מוקדמת, ולהעבירה להכנתה לקריאה ראשונה בוועדת הכספים.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה, אדוני.

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – הוראות שונות), התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, הצעת חוק תשמ"ז, בבקשה. אני מקווה שגם אתה תהיה יסודי ובמסגרת הזמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני לא יכול שלא להביע את מחאתי נוכח השימוש הלא-הוגן בתקנון – – –

חנן פורת (מפד"ל):

השימוש המוטעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מוטעה? ובכן, השימוש המוטעה בתקנון, במיוחד שהוא נעשה – – –

היו"ר ס' טריף:

אבל דבר אחד אתה לא יכול לטעון נגדי, על אי-הגינות כלפיך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אמרתי: שימוש מוטעה בתקנון.

סעיף 137 לתקנון קובע במפורש את סדר הדיון. הוא אומר: "(א) חבר הכנסת המציע ינמק בדיון המוקדם את הצעת החוק בתחום של עשר דקות". זה היה. "(ב) תמכה הממשלה בהעברת ההצעה לוועדה, או לא נקטה עמדה" – שזה המקרה דנן – "רשאי אחד מחברי הכנסת להציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום ולנמק את הצעתו במסגרת של עשר דקות". זה תחום הדיון. אחר כך, כאשר נגמר הדיון, יש אפשרות, שאם הממשלה מבקשת להשהות את ההצבעה, חלה פרוצדורה מסוימת.

במקרה שהיה היום, כל מה שביקשתי פעם אחר פעם, ומתוך ידיעת התקנון, היה: תנו לקיים את הדיון, ואשר להשהיית ההצבעה, אני לא מתנגד שנקיים את ההצבעה אחר כך. אבל כאשר הממשלה בפירוש לא קבעה עדיין את עמדתה, מדוע לא לתת לי את זכותי על-פי התקנון? ואני כבר לא מדבר על הגינות, שיש כאן איזו עמדה של קואליציה ובלוק חוסם אל מול צד שני שצריך להישמע. גם אז היה צריך ללכת לפנים משורת הדין. אבל לאנוס את התקנון לפרוצדורה שאינה קיימת, אני לא חושב שזה היה הוגן, במיוחד ששר המשפטים, שאמון על המשפט ועל התקנון, היה אחד הגורמים בתוך העניין כאן. אבל נעבור לסדר-היום. אני מניח שזו טעות. הדבר כבר נעשה. אמרתי את הדברים רק מתוך איזה תסכול פנימי.

היו"ר ס' טריף:

אין לך שום תסכול. תמשיך.

מיכאל איתן (הליכוד):

תסכול פנימי, כי בסך הכול "סידרו" אותי. עמדו כאן ואמרו שזה התקנון, ואף שידעתי שזה לא כך לא היה בידי התקנון להתנגד, ולכן, איך אומרים? סידרו אותי. כנראה זו לא תהיה הפעם האחרונה. צריך להתרגל לזה שמסדרים אותך גם כשהצדק לצדך. זה אחד הכללים שכל פוליטיקאי יודע.

חנן פורת (מפד"ל):

— — — אני מציע להעביר את זה לוועדת הפירושים, כדי לבדוק את המשמעות.

היו"ר ס' טריף:

רציתי להשיב לחבר הכנסת איתן שיש המון טעם במה שהוא אומר, וזה באמת נושא לפירושים — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

לדעתי, אין צורך בשום פירושים. התקנון כל כך ברור והוא לצדי, כך שאין לי שום צורך בפירושים — — —

אלי דיין (העבודה):

זה לא הסעיף.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — מי שזקוק לזה, ילך לוועדת הפירושים.

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה להגיד משהו, וזה לא על חשבון זמנך, חבר הכנסת איתן. אני לא ניסיתי לסדר אף אחד. קיבלתי וקראתי את הסעיף. חשבתי שזה רלבנטי. לך יש בוודאי ניסיון גדול משלי. כך שאם יש איזו אי-הבנה, ושר המשפטים עמד כאן ואני תמכתי בכיוון הזה, ולא בגלל שר המשפטים, אלא בגלל התקנון, זו חובתי; אם יש איזו אי-הבנה, נקיים בירור בוועדת הפירושים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אשמח מאוד. אני לא צריך בירור. אבל אם אתה צריך בירור, בבקשה. מבחינתי הדבר ברור.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה. מבחינתי משהו כאן לא תקין, ואני רוצה לבדוק את זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מודה לך מאוד. תודה רבה.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דיין, סיימנו את הוויכוח בקטע הזה.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דיין, סיימנו את הוויכוח. זה לא זה, זה לא כאן. חבר הכנסת איתן, תמשיך בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שאני מביא בשמי ובשם חבר הכנסת יגאל ביבי שונה במידה רבה מאוד מהצעת החוק של חבר הכנסת אברהם פורז, אבל היא כוללת בתוכה את הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם פורז.

במה שונה הצעת החוק שלנו מהצעת החוק של חבר הכנסת אברהם פורז? היא מציעה מעין עסקת חבילה. היא באה אל המפלגות ואומרת להן: הרפו ידיכן משיטות מימון פסולות ונלוזות; הפסיקו להתחפש במסווה של עמותות, הפסיקו לרוץ אחרי נגידים ושועים, לקחת מהם תרומות שאינן אלא "שלח לחמך על פני המים". הפסיקו להתרפס בפני גויים ויהודים שאינם אזרחי המדינה הזאת, ולאסוף תרומות באמצעות ראשי מדינה בחוץ-לארץ מכל מיני אנשים שמסתובבים ואומרים שם, במין לשון שאין בה תוספת כבוד למדינה: היה אצלי פלוני אלמוני ראש הממשלה של ישראל לאסוף כסף לבחירות, או היה אצלי שר הביטחון של ממשלת ישראל לאסוף כסף לבחירות, וזה לא משנה מאיזו מפלגה ולא משנה מאיזו ממשלה, על מנת לממן את פעילות המפלגות שלהם, לא רק הפעילות השוטפת אלא ובעיקר גם את זו שבתקופת הבחירות.

ואנחנו באים ואומרים למפלגות: עזבו את זה, הפסיקו. נקבע לכם תקרת גג להוצאות. תדאגו שמשק הכספים שלכם יתנהל תוך פיקוח ציבורי. תפרסמו את הדוחות הכספיים שלכם. אם מישהו מאנשי המנגנונים שלכם יעבור על החוק, תטילו עליו עונש. אנחנו גם לא נאפשר לחברי הכנסת להסתתר בעבירות של מימון מפלגות תחת החסינות של חברי הכנסת. נשתדל שמשק הכספים של המפלגות יהיה דוגמה לציבור, ולא המשק הכספי המפגר ביותר או המושחת ביותר.

אני אומר את זה במלוא האחריות, אף שיש אנשים הרואים בכך עבירה גדולה, אם אנחנו רוצים שתהיינה לנו מפלגות ואנחנו רוצים לסגור את כל הדרכים הפסולות והמושחתות, הציבור צריך לממן. זאת תהיה עסקת חבילה, כאשר מצד אחד נגדיל את המימון הציבורי ומצד שני נסגור את הברזים הלא-לגיטימיים.

אני מביטח שהציבור ייחנה מן התיקון הזה. אומנם במישרין קופת המדינה תצטרך לשלם כ-30% יותר עבור המימון. אבל ברגע שייחסמו הדרכים הפסולות ייחנה המשק הציבורי יותר. הכספים הזורמים דרך עמותות כביכול, בדרכים-לא-דרכים עולים לציבור עשרות מונים יותר אחר כך. התוספת שאני מבקש היא כסף קטן.

אני בא למפלגות ואומר להן מעל השולחן: נטיל עליכן מגבלות, אבל תהיינה פטורות מכל כאב הראש הזה, מכל ההתבזויות למיניהן. תקבלנה כסף כדי צרכיך מהקופה הציבורית, בצורה נאורה ופתוחה, תדווחו לציבור על הכספים, לא צריכה להיות כאן בושה.

למה עלינו להימצא במין מצב לא רציונלי של מאזן אימה בין שתי מפלגות, שמוביל אותן להוצאות כספים בלתי מבוקרות, לתחרות על חסדיהם של כל מיני גבירים? הגביר שממנו אנחנו רוצים את החסדים האלה הוא הציבור. לא צריך להתבייש לבוא אליו ולהגיד: אנחנו מוכנים לשעבד את כל דרכי המימון שלנו, אבל אנחנו צריכים בתמורה תוספת של 36%.

אמרתי לאחד הגזברים: אתה לא תאסוף יותר מ-36% אלה, ותשלם עבור האיסוף של אותם כספים בדרכיך הרבה יותר, ואילו כך תקבל שיק מהמדינה. תהיה חייב בדיווח, אבל עליך לשמוח על הצורך בדיווח הזה. אנחנו יודעים כמה עולה העובדה שהמשקים הכספיים של המפלגות הם חסויים. יושבים כאן 120 חברי כנסת, כמה מהם יודעים מה קורה בכספי המפלגות שלהם? לא רוצים לדעת.

אפשר לבוא לתקוף את מיכאל איתן. שמעתי כבר חברי כנסת שואלים: מה קורה פה, הולכים לשדוד את הקופה הציבורית? אני מציע לאותם חברי כנסת, שכל כך חשוב להם שלא ישדדו את הקופה הציבורית, להתגייס יחד אתי ולהעביר את הצעת החוק הזאת. ובאותה עת, עד שתעבור הצעת החוק הזאת, ללכת למפלגות ולבקש לראות את הדוחות הכספיים, לראות מאילו כספים המפלגה שלהם מתקיימת, כמה זה וכמה זה עולה למשלם המסים וכמה זה עולה למפלגה שלהם. אז יוכלו לבוא הנה בידיים נקיות ולהיאבק בהצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן.

לבוא הנה ולהגיד: לא, אנחנו לא נסכים להעלאת מימון המפלגות, ובו בזמן להמשיך לממן את המפלגות בדרכים הנלוזות – זוהי צביעות, ועל הצבועים כבר נאמר מה שנאמר עוד בימי שלומציון, ואני לא אחזור על זה כאן. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אנחנו ממשיכים. אני מזמין את חבר הכנסת אלי דיין. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

האם מותר לי להגיב על ההערות באשר לתקנון?

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, אדוני. מי כמוך מוסמך ויכול להגיב על ההערות על התקנון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה רבה.

שמעתי את חבר הכנסת מיכאל איתן, ואני מצטער שממהרים לחרוץ דינם של אחרים ולהשתמש במלים קשות. אני לא יודע למה אנחנו לא יכולים לכבד יותר איש את רעהו. גם אם מישוהו טעה – ייתכן שהוא טעה, מה גם שהוא לא טעה. למה לייחס כוונות זדון? ניסינו לברר משהו, ובשלב מסוים יושב-ראש הישיבה העיר מה שהעיר על-פי התקנון. למיטב הבנתי, הוא גם נועץ בסגן מזכיר הכנסת היושב לידו. בידי לא היה התקנון, שמעתי את הדברים ומתוך הציטוט נראה לי שהפרשנות נכונה.

הבה ונעיין רגע אחד ונראה לאיזה מסקנות נגיע. באותו סעיף 137 שמדבר בהצעות חוק של חברי הכנסת, ואנחנו עכשיו בנושא הזה עוסקים, סעיף 137(א) קובע: "חבר הכנסת המציע ינמק בדיון המוקדם את הצעת החוק בתחום של עשר דקות". ואכן כך היה, המציע נימק את הצעתו. לאחר מכן באה פסקה (ב), במה היא מדברת? אפשרות אחת: "תמכה הממשלה בהעברת ההצעה לוועדה". זה לא היה, חבר הכנסת מיכאל איתן, אני לא עליתי ולא תמכתי בהעברת הצעות החוק בעניין אמנות

ז'נבה לוועדה. "או לא נקטה הממשלה עמדה" – גם זאת לא אמרתי. אמרתי: לא תם דיונו. אם אתה רוצה הצבעה עכשיו – נא להסיר. אם אתה מוותר על הצבעה או מוכן לדחות – הבה ונדחה, ואני בעד דחייה. ודאי שאין כאן אי-נקיטת עמדה, לכל היותר יש כאן הסרה.

לכן הסיפא של פסקה (ב) לא שייך לעניין. אם הממשלה תומכת בהעברה לוועדה, מרשים על-פי התקנון לחבר כנסת אחר להציע להסיר. זה לא המקרה, כי אנחנו לא הצענו להעביר לוועדה וגם לא נעלמנו מסדר-היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא הצעתם גם להסיר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון. לכן פסקה (ב) לא חלה. חבר הכנסת איתן, אני לא חושב שהדברים הם ברורים ופשוטים, אבל אני לא חושב שמישהו טעה כאן. יכול להיות שצריך לבקש השלמה מוועדת הפירושים.

חבר הכנסת איתן, אני מבקש שתקשיב לי. אני עונה לך מפני כבודך ולא משום שיש פרוטוקול לכנסת. אני חושב שיש מקום לפנות לוועדת הפירושים להבהיר כאן עניין מסוים. בינתיים אני רק רוצה להראות לך, שהיושב-ראש הנכבד עד כאן פעל לחלוטין לפי התקנון, כי לא חל פה סעיף 137(ב) באופן שמחייב לאפשר לחבר הכנסת אחר להציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

אם נלך לפסקה (ג), היא עוסקת במקרה שהממשלה או מישהו הציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום, אז יש רשות בידי המציע לחזור לכאן, ולא למישהו אחר. אבל גם פסקה (ג) לא חלה. לכן חל סעיף 137א, ובאמת כאן טמון קושי מסוים. מדוע? סעיף 137א מדבר בדיוק במה שקרה כאן: "ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה, וחבר הכנסת המציע הסכים לכך" – וזה קרה – "ישאל יושב-ראש הישיבה אם יש התנגדות להשהיה" – והוא שאל – "ורשאי חבר הכנסת להתנגד להשהיה ללא הנמקה". אתה היית רשאי להתנגד והיושב-ראש היה רשאי לומר לך: תתנגד – כן, אבל אין לך זכות לנמק דברך.

מהו הפועל היוצא עד כאן? הגענו לשלב שבו מדובר בהצבעה ובעצם דילגנו על השלב שאנחנו רגילים בו, שנוסף על תשובת ממשלה יש זכות לחבר הכנסת מסוים להגיב בכיוון אחר.

אבל מה לעשות, אנחנו עדיין בגדר הוראות התקנון בדיוק, סעיף 137א. מה קשה כאן? מי שהוסיף את סעיף 137א, ואם הוא חזה אפשרות שהממשלה תבקש להשהות את ההצבעה, בעצם דילג על השלב שבו רשאי חבר כנסת להעלות ולנמק עמדה אחרת. מדוע? כי הסיפא של סעיף 137א אומר: "החליטה הכנסת בעד ההשהיה, יקבעו יושב-ראש הכנסת והסגנים את המועד להצבעה ויודיעו על כך מראש לחברי הכנסת; לא יהיה בנושא זה דיון נוסף בכנסת לפני הצבעה זו". זהו הקושי.

בכל הכבוד, היושב-ראש נהג כאן, לעניות דעתי, לחלוטין לפי התקנון. אם יש כאן קושיה, היא לגבי התקנון. לכן אמרתי שאולי כדאי לבקש הבהרות מוועדת הפירושים לסיטואציה המיוחדת הזאת.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך, וזה מה שנעשה. אני מודה לכולכם. אנחנו נמשיך.

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – קביעת יחידת המימון), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת א' דיין)

היו"ר ס' טריף:

אני מזמין את חבר הכנסת אלי דיין, מהמקום. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק תתצ"ג – הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון – קביעת יחידת המימון), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת אלי דיין. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני בהחלט מסכים לעיקרון – וזו גם הצעת החוק שלי – שצריך להוציא זאת מוועדת הכספים לוועדה ציבורית. אבל הייתי רוצה להפנות את תשומת הלב לכך, שחשוב מאוד שיישאר גם האלמנט הפרלמנטרי, לא לברוח מזה, לא לסמוך בכול על שופטי בית-המשפט העליון ועל כל מיני אנשים חיצוניים. לכן, בהצעת החוק שלי כתוב, שיושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית יהיה שופט בית-המשפט העליון שהוא בקי בסוגיה. אבל מצד שני, יהיו בוועדה הציבורית גם שני חברי כנסת, כמו שמקובל בוועדות ציבוריות למינוי שופטים, למינוי דיינים, קאדים וכו', שייבחרו על-ידי חברי הכנסת, כדי לשמור על האלמנט של המוסד המחוקק; בהחלט, שני מדענים מתחום מדעי המדינה, שני אנשי ציבור בעלי ידע וניסיון בתחומי הכלכלה והמשק.

אני מסכים בהחלט עם חברי חבר הכנסת מיקי איתן. הנושא של התרומות הוא בעייתי, וצריך באמת למצוא דרכים למנוע זאת, גם אם זה עולה לציבור. בסופו של דבר, התועלת לציבור גדולה, אם המימון הוא ציבורי ומספיק כדי לנהל את הדמוקרטיה, ובעניין הזה אנחנו נשמע את החברים בוועדה ונחליט בהתאם.

לכן, אני מבקש להעביר את ההצעה הזו לוועדת הכספים, שם נקיים דיון.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, נא להשיב על שלוש הצעות החוק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עניין מימון המפלגות הוא עניין למפלגות ולסיעות שבבית הזה, ואין זה מן הראוי שהממשלה תנקוט עמדה מחייבת ברוב קואליציוני כלשהו ותכתיב לסיעות את הדרך הנאותה. משום כך, ובלי להתייחס לפרטי ההצעות, אנחנו תומכים בהעברת שלוש ההצעות שהועלו כאן היום לוועדת הכנסת המתאימה, עם הערה והבהרה אחת.

בהצעת החוק של חבר הכנסת מיכאל איתן יש סעיפים שיש להם עלות תקציבית או השלכה על תקציב המדינה. אנחנו לא מסכימים לסעיפים אלה, ואני מבקש שלא לראות בהסכמה להעברת הצעת החוק הסכמה לפרטים מסוימים שבהצעה.

על כן, כאמור, עניין זה הוא לוועדת כנסת ולחברי הכנסת, ואני מסכים להעביר את שלוש ההצעות לוועדה.

אברהם פורז (מרצ):

מקובל על כל המציעים להעביר את הצעות החוק לוועדת הכספים.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לכם. אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת שלוש הצעות החוק בנושא מימון מפלגות, כולן ביחד באותה הצבעה, לוועדת הכספים של הכנסת? מי נגד? – נא להצביע.

הצבעה מס 21

בעד ההצעה להעביר את הצעות החוק לדין מוקדם בוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון ועדה לקביעת יחידת המימון), התשנ"ג–1993, את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון הוראות שונות), התשנ"ג–1993, ואת הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון קביעת יחידת המימון), התשנ"ג–1993, לדין מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

17 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע ששלוש הצעות החוק, של חברי הכנסת אברהם פורז, אלי דיין ומיכאל איתן, בנושא חוק מימון מפלגות עוברות לוועדת הכספים של הכנסת להמשך חקיקה.

הצעת חוק האזנת סתר (תיקון – טלפון אלחוטי), התשנ"ג–1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק תקמ"ה – הצעת חוק האזנת סתר (תיקון – טלפון אלחוטי), התשנ"ג–1993, של חברי הכנסת אלי דיין ואברהם בורג. חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מונחת בפניכם הצעת חוק האזנת סתר (תיקון – טלפון אלחוטי). ההצעה אומרת: "בסעיף 1 לחוק האזנת הסתר, התשל"ט–1979, במקום הגדרת 'שיחה' יבוא: 'שיחה' – בדיבור, בטלפון אלחוטי או בדרך תקשורת אחרת".

רבותי חברי הכנסת, לאחרונה פשתה תופעה חמורה של ציתות אסור לשיחות בדיבור בטלפון אלחוטי, פלאפון, דרך פאקסים או בדרך תקשורת אחרת. חוק האזנת סתר שחוקק בזמנו לא צפה כנראה את ההתפתחות הטכנולוגית ולא טיפל בהאזנת סתר בדרך זו. לכן הוא לא קבע אותה כעבירה. לפי החוק היום, ההאזנה האמורה אינה אסורה. כך פסקו גם בתי-המשפט, ואף ניתן פסק-דין המאשר זאת.

לכן, לדעתי מן הראוי לתקן את הפגם החמור הזה ולקבוע בחוק, כי האיסור של האזנת סתר חל גם על שיחות בפלאפון או בכל דרך תקשורת אחרת, וזאת מהטעם של טובת הציבור והגנה על אחת מזכויות היסוד של הפרט לשמור על סוד שיחו ופרטיותו, ואת זה בעצם בא החוק המקורי לעגן.

בהזדמנות זו, אני יודע וגם קראתי בימים אלה, שאכן משרד המשפטים מכין הצעת חוק מקיפה בעניין הזה, כדי לטפל בכל נושא האזנות הסתר, שהוא אחד התחומים הרגישים ביותר בתחום זכויות האזרח בישראל. אני מברך על היוזמה הזו ואני בטוח שיימצאו שם כל האיזונים, כי יש ביקורת בארץ על כך שאין פיקוח. נדמה לי שרק שר המשפטים מחליט למי מאזינים, כל שלושה חודשים, ויש עוד פגמים אחרים שצריך לדון בהם.

לכן, אני בהחלט מסכים להמתין – כי נמסר לי מוועדת השרים שהדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט ימתין עד ששר המשפטים יביא את ההצעה ואת החוק הכולל – ולהסדיר את כל החוק הזה.

היו"ר ס' טריפ:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עמדתה של ועדת השרים לענייני חקיקה היא, שיש לתקן את החוק לעניין האזנת סתר בעניין הטלפון האלחוטי, אם כי לא בנוסח המוצע בהצעת החוק האמורה.

אני יכול רק להבהיר במשפט אחד, שההגדרה של שיחה עניינה בדיבור או בדרך תקשורת אחרת, ואילו התיקון כאן מכניס לתוך ההגדרה את האמצעים שבהם ניתן לדבר. זה קצת "מין שאינו במינו", אבל זה עניין טכני לחלוטין מבחינה ניסוחית.

ועדת השרים ערה לכך שמשרד המשפטים הכין תיקון יסודי לחוק האזנת סתר, שיונח בתוך חודשיים על שולחן הכנסת, וזאת בתום דיונים בין המשטרה וגורמי הביטחון לבין משרד המשפטים. גם נושא הטלפון האלחוטי והפלאפון יוסדר, כמובן, בהצעת החוק של הממשלה.

ועדת השרים הנחתה את שר המשפטים, כאמור, להניח בתוך חודשיים את הצעת החוק של הממשלה על שולחן הכנסת.

כיוון שמצד אחד הצעתו של חבר הכנסת אלי דיין לגופה היא נכונה, ומצד שני אין זה ראוי, כך נראה לנו, שהיא תבוא כתיקון בלעדי, ובוודאי לא בניסוח שלה, לכן ביקשנו שחבר הכנסת אלי דיין יסכים להמתין קמעא עד שתונח גם הצעתנו על שולחן הכנסת, ובוועדת הכנסת יתקיים דיון משותף. שמעתי שהוא הסכים לכך, ולכן אנחנו מסכימים להעביר כבר היום את הצעתנו לוועדת החוקה, חוק ומשפט, בכפיפות להערה הנ"ל.

אני מאמין שהממשלה תגיש את הצעת החוק בתוך חודש או חודשיים. אם במקרה היא לא תגיש – אני אתמוך בקידום הנושא באמצעות הצעתך, בוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת איתן, אתה מבקש להסיר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני ביקשתי להתנגד להצעה לפחות על מנת שאפשר יהיה להכניס את הצד השני של הבעיה, כי זאת לא בעיה חד-צדדית.

לא לחינם היתה במשך שנים, לפני התפתחות הטכנולוגיה של הפלאפון, ההבחנה בין דבר שאדם אומר בקו טלפון, כשההנחה היא שהוא אומר את זה והוא לא רוצה שדבריו יישמעו, לבין דברים שאדם זורק לחלל האוויר והם נשמעים, ואדם יכול, גם בלי רצונו, לשמוע אותם.

אנחנו מכירים, לצערנו הרב, את מכשיר הפלאפון, ואנחנו נמצאים בבעיה קשה, חבר הכנסת אלי דיין. לא פעם אחת ולא פעמיים, כשאני נוסע במכונית ומדבר עם אשתי, אני שומע את אשתו של מאן-דהוא מדברת עם מישהו, ואני שומע כל מיני פרטים.

היו"ר ס' טריף:

אז אל תאזין.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה לעשות, אני מנסה לתקשר עם אשתי. אני שומע כל מיני פרטים. יכול להיות שאחר כך אני, בחוסר זהירות מסוימת, גם פלטתי את זה הלאה, והסתבר פתאום שהדבר הזה הגיע לידיעתו של מישהו, ואז אומרים, מיכאל איתן שמע את השיחה, והנה שמעו מפיו שהוא אמר כך וכך, והוא מואשם בפלילים אף שלא היתה לו שום כוונה להאזין.

לך תתפוס, אם היתה כוונה, איך תוכיח את הכוונה. לכן נראה לי שהעניין הזה מאוד מאוד קשה. מצד אחד, אני כמשתמש בפלאפון מאוד הייתי בעד ההגנה הזאת; מצד שני אני שואל את עצמי, אולי צריך להטיל עלי כמשתמש בפלאפון את האחריות. גם אני צריך להיות אחראי למעשי ולומר: אתה משתמש בפלאפון, דע לך שזה כאילו השתמשת ברמקול בכיכר ציבורית.

בצבא מלמדים אותנו שאסור להעביר במכשיר קשר, בגלים אלחוטיים, דברים מסוימים, ואם אתה מעביר – זה צריך להיות מוצפן. רק בזמן מלחמה אתה יכול לפרוץ את ההצפנות, וגם אז – בהגבלות חמורות מאוד. כלומר, אני רוצה להסב את תשומת הלב לכך שלא צריך להיחפז בעניין הזה. הבעיה

היא בהחלט מורכבת. אם בהזדמנות הזאת אני יכול גם להשפיע במידת-מה ולתת גם את המשקל הזה לשר המשפטים שיביא את העמדה בעת הדיון בוועדת השרים לענייני חקיקה, אז יהיה שכר לנאומי.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך.

אלי דיין (העבודה):

מותר לי להעיר, כדי לחסוך? פה לא מדובר על שיחה מקרית. פה מדובר על כך שמתקינים מכשירים מיוחדים להאזנה לפלאפון, ואז העניין של השימוש בפלאפון עלול להיפגע קשה מאוד.

היו"ר ס' טריף:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו נצביע, מי בעד ומי נגד הצעת חוק האזנת סתר (תיקון – טלפון אלחוטי), התשנ"ג-1993. נא להצביע, על העברה לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק האזנת סתר (תיקון טלפון אלחוטי),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

תשעה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק האזנת סתר (תיקון – טלפון אלחוטי), התשנ"ג-1993, של חברי הכנסת אלי דיין ואברהם בורג, מועברת לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט להמשך החקיקה.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אדוני שר התחבורה, אני מתכבד להזמין אותך להשיב על שאלות.

שר התחבורה ישיב על שאלתא מס' 303 של חבר הכנסת אברהם פורז; איננו באולם. לפרוטוקול.

מיקומו של שדה-דב

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר התחבורה ביום כ' בכסליו התשנ"ג (15 בדצמבר 1992):

אסון התעופה באמסטרדם המחיש את הסכנה הטמונה במיקומו של שדה-דב בקרבת בתי המגורים של "שיכון ל'" שבצפון תל-אביב. נוסף על כך סובלים תושבי האזור ממטרדי רעש.

ברצוני לשאול:

1. האם חלה התקדמות כלשהי בהעתקת הטרמינל האזרחי של שדה-דב לכיוון צפון-מערב, רחוק ככל האפשר מבתי המגורים?

2. מה היא עמדת משרד התחבורה לגבי ההצעה להעתקת השדה למסלול ימי?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אדוני היושב-ראש, אני מציע שיירשם שאני משיב גם על שאלתא מס' 836, שהיא אותה שאלתא.

בתשובה על שאלתא על הסכנה שבקרבת שדה התעופה ל"תוכנית ל'", בהקשר של אסון אמסטרדם, כפי שאתה מציין במכתבך, הנני להביא לתשומת לבך כי:

"תוכנית ל" ממוקמת ניצב למסלול ההמראה בשדה-דב, מסלול 03-21, ובמרחק של כ-700 מטר ממנו. אין כל סכנה לבתי המגורים שב"תוכנית ל" ממטוסים הניגשים לנחיתה או הממריאים משדה-דב ואין גם רעש מטוסים מפעילות זו; הרעש מקורו בעיקר מרחבת המטוסים.

יתר על כן, רשות שדות התעופה עורכת תוכנית מתאר ארצית לשדות התעופה, לרבות תוכנית מתאר לשדה-דב; יזמה תקן בטיחות מהמתקדמים בעולם לאזורי הגישה לנחיתה ולהמשך ציר המסלול לאחר המראה, תקן האוסר בניית בתים ומתקנים באזורים אלו, ובכך מקדימה מדינת ישראל את רוב מדינות העולם. הבינוי באזור שדה-דב עומד בתקן זה, עובדה המביאה את רמת הסיכון באזור שדה-דב למינימום.

1. אשר לשאלתך להעתקת הטרמינל מערבה:

העתקת אזור הטרמינל צפון-מערבה תיעשה במסגרת תוכנית מתאר ארצית חלקית לשדה-דב, אשר זו מטרתה העיקרית. התוכנית תוגש לאישור המועצה הארצית לתכנון ובנייה לאחר סיכום נושא השטח לאזור האזרחי שיועבר לרשות שדות התעופה באזור הצפון-מערבי של שדה-דב. מהלך כזה מצוי כיום בתיאום עם מערכת הביטחון ועיריית תל-אביב, ועם סיומו תגובש תוכנית שתובא למועצה הארצית.

2. לשאלת העתקת שדה-דב לאזור מיובש בתוך הים:

העתקת שדה-דב היא פרויקט מורכב, אשר לו צדדים כבדי משמעות, לרבות היבטים הנדסיים, איכות סביבה, משפטיים וכלכליים. על-פי נתונים חלקיים הנמצאים בידינו, הנושא איננו כדאי.

עלות הפרויקט הינה מאות מיליוני דולרים וביצועו יתאפשר רק אם ניתן יהיה לקבל עבור הקרקע המתפנה את הסכומים הנדרשים להקמת השדה, גם זאת רק לאחר שייבחנו בקפדנות ההיבטים השונים.

ברשות שדות התעופה מתבצעת עבודת סקר ראשונית לבחינת האופציות לתכנון הפרויקט וכלכליותו.

ברור כי יש לזכור ששדה-דב הינו שדה תעופה צבאי – מתקן ביטחוני – והפעילות בו כפופה להוראות מערכת הביטחון.

מהירות הנסיעה המותרת בכבישים מהירים

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר התחבורה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ג (22 בדצמבר 1992):

המהירות המותרת בכבישים מהירים עומדת על 90 קמ"ש. כיום מאפשרת המשטרה בפועל לנהוג במהירות גבוהה יותר. מומחי תנועה ממליצים זה זמן להעלות את מהירות הנסיעה המותרת בכבישים מהירים, כאמצעי להפחתה במספר תאונות הדרכים.

ברצוני לשאול:

1. האם משרד התחבורה שוקל לשנות בקרוב את מהירות התנועה המותרת?

2. מדוע לא משנים ומעדכנים את התקנה ומאפשרים נהיגה במהירות 100 קמ"ש לפחות לתקופת ניסיון?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התחבורה שוקל לשנות את המהירות המרבית המותרת בדרכים מהירות בהתאם להמלצות ועדה מקצועית שבחנה הנושא והמלצותיה הוגשו זה לא כבר לשר.

2. בפועל משטרת ישראל מאפשרת כיום נסיעה במהירות של 100 קמ"ש, מאחר שאין היא ששה להתנכל לנהגים על חריגה קלה מן המהירות המותרת. למרות זאת אדגיש ואציין, כי אין למשרד התחבורה כל כוונה לעודד מגמה זו, וההיפך הוא, עם הנהגת המהירות המותרת החדשה בכבישים המיועדים לכך תקפיד משטרת ישראל על הורדת המרווח החריג במהירות המותרת, הנתון כיום.

בדיקות רפואיות תקופתיות לנהגי אוטובוסים

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר התחבורה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ג (22 בדצמבר 1992):

לפני זמן מה אירע בפתח-תקווה מקרה שבו לקה נהג אוטובוס בלבו בעת נסיעה, ורק במקרה לא התרחש אסון.

ברצוני לשאול:

1. האם נהגים בעלי רשיון נהיגה לאוטובוס ומונית מחויבים לעבור בדיקות רפואיות תקופתיות (לרבות בדיקות לב) בכל הגילים?

2. אם לא – מה הן הסיבות לכך?

3. האם ינהיג משרד התחבורה מערכת בדיקות ופיקוח רפואי על נהגי התחבורה הציבורית?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. על-פי תקנות התעבורה, חייבים נהגים המחזיקים ברשיון נהיגה לרכב ציבורי לעבור בדיקות רפואיות על-ידי רופא מוסמך של רשות הרישוי לכך, ומגיל 50 ומעלה – אחת לשנתיים, כתנאי לחידוש רשיון הנהיגה.

כל רופא נדרש לדווח למכון הרפואי לבטיחות בדרכים, על שינוי מצב בריאותו של הנבדק.

אוסף עוד, כי בקואופרטיבים לתחבורה ציבורית קיימות מערכת פיקוח רפואית ומחלקות רפואיות המפקחות על רמתם הרפואית של הנהגים.

יתירה מזו, נהג בקואופרטיבים לתחבורה ציבורית חייב לעבור בדיקה רפואית אחת לשנה, ללא קשר עם גילו.

מצוקת תחבורה בשכונות בדרום תל-אביב

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר התחבורה ביום כ"ו בטבת התשנ"ג (19 בינואר 1993):

השכונות "עזרא" ו"הארגזים" בדרום תל-אביב אינן כלולות במסלול הנסיעה של קואופרטיב "דן". תושבים המתגוררים בקצה השכונות נאלצים ללכת מרחק רב עד לתחנת האוטובוס הקרובה, ולעתים קרובות האוטובוסים עמוסים ואינם עוצרים בתחנת האוטובוס.

לפני ארבע שנים הוקמה חברת מוניות "הטייסים" הפועלת בשכונות "עזרא" ו"הארגזים", אולם משרד התחבורה מעכב מתן רשיון עסק למוניות "הטייסים", ונהגי החברה נאלצים לספוג דוחות מהמשטרה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות לאשורן?

2. מה ייעשה לפטור את מצוקתם של תושבי שכונות "עזרא" ו"הארגזים"?

חבר הכנסת י' לס שאל את שר התחבורה ביום י"א בשבט התשנ"ג (2 בפברואר 1993):

שכונות "עזרא" ו"הארגזים" בדרום תל-אביב מנותקות למעשה מתחבורה ציבורית כלשהי. השכונות אינן נמצאות על מפת הקווים של קואופרטיב "דן", ותושבים אשר גרים בקצה השכונה נאלצים ללכת כ-2 קילומטרים עד תחנת האוטובוס הקרובה.

באזור הוקמה חברת מוניות אשר משרתת את התושבים, אך רשיון העסק לחברה מעוכב ונהגי החברה סופגים דוחות מהמשטרה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידאג משרד התחבורה לקווי אוטובוסים סדירים לתושבי השכונות?

2. מדוע לא יינתן רשיון לחברת המוניות המשרתת את תושבי האזור?

3. האם קיימת תוכנית מסודרת לשיפור רשת הכבישים באזור שכונות אלו?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שכונות "עזרא" ו"הארגזים" בדרום תל-אביב מקבלות שירות בתדירות גבוהה על-ידי קווי "דן": 7א', 15, 16, 41 ו-43.

האוטובוסים לא נכנסים לתוך השכונות בגלל בעיות של תשתית, אשר נמצאת באחריות עיריית תל-אביב. ברצוני להדגיש, כי סך הכול המרחק מקצה שכונת "עזרא" לציר הראשי הוא כ-600 מטרים.

עם זאת, אציין כי משרד התחבורה יחד עם חברת "דן" ועיריית תל-אביב מתכננים קו מיניבוסים אשר יופעל גם בתוך השכונות וייתן שירות ברמה טובה.

עלייה במספר תאונות הדרכים

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר התחבורה ביום ד' בשבט התשנ"ג (26 בינואר 1993):

נוכח העלייה של כ-12% במספר ההרוגים בתאונות הדרכים ב-11 החודשים הראשונים של שנת 1992, ברצוני לשאול:

1. האם נבדקה ההשפעה על מספר תאונות דרכים ואכיפת חוקי התנועה מאז הקמתה של משטרת התנועה?

2. מה הוא מספר הנהגים שהיו מעורבים בתאונות דרכים בעת שהיו שיכורים, וכיצד מתמודדת המשטרה עם התופעה?

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר התחבורה ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

נוכח העלייה במספר תאונות הדרכים ברחבי הארץ, ברצוני לשאול:

1. מה הוא המספר הכולל של תאונות הדרכים בתחום הבין-עירוני ובתחום העירוני בחודשים האחרונים, כמה תאונות היו מלוות בנפגעים ומה היה מספר ההרוגים?

2. מה הם הקריטריונים לקביעת "כביש אדום"? מה היא התדירות שבה נערכת בדיקה לאיתור נקודות תורפה נוספות בכבישים עתירי תאונות?

3. בכמה מהכבישים המוגדרים כ"כבישים אדומים" נעשות כיום עבודות שיפוץ, והאם נבדקה העמידה בלוח הזמנים שהוקצה להן מראש?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

פעילות משטרת התנועה הארצית משפיעה על רמת תאונות הדרכים ועל נורמות התנהגות של הנהגים, ובולטת במיוחד בכבישים שבהם ניתן תגבור מיוחד של כוח אדם ואמצעים.

א. בתחום מתנ"א מרכז – 30.3 שוטרים ל-100 ק"מ כביש.

ב. בתחום מתנ"א צפון – 10.5 שוטרים ל-100 ק"מ כביש.

ג. בתחום מחוז דרומי – קבוצות ביקורת – 4.7 שוטרים ל-100 ק"מ כביש. כאמור, החל מ-1 בינואר 1993 הוקצבו אמצעים וכוח אדם למשטרת התנועה מחוז דרומי.

בשנת 1992 היו מעורבים בתאונות 227 נהגים שנהגו תחת השפעת אלכוהול. בחודשים הראשונים של השנה היו מעורבים 37 נהגים שנהגו תחת השפעת אלכוהול, לעומת 35 באותה תקופה אשתקד.

משרד התחבורה יזם ומימן מחקר שהתחיל ב-1 באפריל 1993 ומטרתו לבדוק נורמות התנהגות ולאפיין אוכלוסיות.

בשטח הפעילות מתבצעת כיום על-ידי המשטרה בשגרה ובתכנון משותף של מבצעים בלילות שישי-שבת ובערבי חגים.

נוסף על כך, משרד התחבורה מימן רכישת ארבעה מכשירים עבור משטרת ישראל – "ינשופים" – הבאים לבדוק בשטח את רמת האלכוהול בדמו של הנהג על-ידי נשיפה בלבד, במקום הליכה למעבדה וביצוע בדיקת דם כבעבר. התוצאות מתקבלות במקום והן מהוות ראיה קבילה בבית-המשפט.

בחודשים ינואר עד מרס 1993 – שלושה חודשים – נגרמו בארץ 5,818 תאונות דרכים עם נפגעים; מהן 4,535 – 78% – בדרכים העירוניות, ו-1,283 – 22% – בדרכים הלא-עירוניות.

בתאונות אלו נפגעו 9,692 בני אדם, עלייה של 5.5% בהשוואה לאותה תקופה אשתקד. מספר ההרוגים בתאונות היה 115; ירידה של כ-2% לעומת אשתקד.

הערה: מדובר בתאונות עם נפגעים בלבד. אין מידע מסודר לגבי תאונות נזק בלבד, אולם מספרן של אלו עולה פי חמישה עד פי שמונה על מספר התאונות עם נפגעים.

"כבישים אדומים" הם מונח שטבעה התקשורת לדרכים הבין-עירוניות עתירות תאונות, שהוגדרו בתקופות שונות כדרכים הדורשות טיפול.

בשנת 1984 הוגדרו 220 ק"מ כדרכים עתירות תאונות, ובשנת 1989 הוגדרו בתוכנית האב של המינהל לבטיחות בדרכים, 1990-1995, כ-400 ק"מ דרכים עתירות תאונות. חלק מדרכים אלו היה חופף לרשימה שהוכנה ל-1994.

הקריטריון שהוגדר ב-1989, שהביא לקביעת דרך עתירת תאונות, היה על-פי "מדד סיכון תנועה משוקלל", שהביא בחשבון את מספר הנפגעים והתאונות בקטע וכן את נפחי התנועה.

קטע שערך המדד היה על פי שלושה מהממוצע שהוגדרו כעתירי תאונות.

מתוך רשימת הקטעים של 400 קמ"ש שהוגדרו בשנת 1989 לטיפול בשנים 1990-1995, טופלו עד תחילת 1993 כ-200 ק"מ.

על-פי תוכנית העבודה לשנת 1993 של מע"צ ותוכנית החומש 1990-1995 של מע"צ, יטופלו כ-90% מהקטעים שהוגדרו עד סוף שנת 1995.

העמידה בלוח הזמנים נבדקת באורח סדיר במע"צ, במינהל לבטיחות בדרכים וכן על-ידי מבקר המדינה.

השנה מגבש המינהל לבטיחות בדרכים רשימה חדשה של דרכים עתירות תאונות ורשימה זו מעודכנת מדי כמה שנים.

כביש הגישה למושב עופר

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר התחבורה ביום ד' בשבט התשנ"ג (26 בינואר 1993):

פנו אלי אנשי ועד הפעולה ממושב עופר, חוף הכרמל, בתלונה על כך כי כביש הגישה למושבם צר ומפותל, עם שוליים מסוכנים. למרות תאונות רבות שכבר אירעו, ואף שיום-יום חווים תושבי המושב ואורחיהם מצבים של כמעט-תאונות, לא נעשה דבר.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים ידועים למשרדך?

2. אם כן – מה הם הצעדים שנקטו וינקטו על-ידי משרדך כדי לתקן את הטעון תקון ולהיענות לצרכים הדוחקים של היישוב?

3. האם ייטול עליו משרדך את עבודות התשתית בכביש האמור?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרדי מודע לבעיות הגישה למושב עופר, אך, לצערי, אין משרדי משתתף במימון דרכי הגישה ליישובים אלא במקרים שבהם יש הצדקה כלכלית הנובעת מנפח תנועה גבוה ו/או מריבוי תאונות דרכים.

לכן לא נוכל להשתתף במימון הפרויקטים כמבוקש על-ידכם.

פעילות התחבורה הציבורית עם צאת השבת

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר התחבורה ביום כ"ה בשבט התשנ"ג (16 בפברואר 1993):

התחבורה הציבורית, שמתחילה לפעול עם צאת השבת, מכבידה מאוד על החיילים המבקשים להגיע לבסיסיהם, על בני הנוער ברחבי הארץ המבקשים להגיע למקומות בילוי במרכז הארץ ועל כלל האוכלוסייה.

ברצוני לשאול:

1. האם תשוב התחבורה הציבורית לפעול בשעות כפי שהיה בעבר?

2. אם כן – מתי תחל התחבורה הציבורית לפעול במתכונתה זו?

3. אם לא ישונו המועדים של פעילות התחבורה הציבורית בצאת השבת, מה הן האלטרנטיבות שמציע משרדך?

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר התחבורה ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

ככל הידוע, חברת "אגד" אינה פועלת בשבתות ובחגי ישראל, זאת כמתחייב מאופיה היהודי של מדינת ישראל.

בעקבות שינויים בזמני כניסת השבת ויציאתה בימי הקיץ הארוכים, כאשר נוסף על כך הפעלתו של שעון הקיץ, נוצר מצב שלוח הזמנים של "אגד" מתקופת החורף אינו מעודכן, והאוטובוסים יוצאים ליעדיהם בחלק מהקווים כשעתיים קודם ליציאת השבת, וחוזרים ביום שישי זמן רב לפני כניסת השבת.

ברצוני לשאול:

1. האם עודכנו זמני יציאות הקווים בהתאם לימי הקיץ ולשעון הקיץ?

2. האם בעקבות זאת אוחזרו הזמנים בימי שישי ובמוצאי שבתות?

3. מה היא מדיניות משרדך בכל הקשור לפעילות "אגד" בשבת ולפעילות יתר המפעלים שבתחומי אחריותך, כמו רשות הנמלים ורכבת ישראל?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין בכוונתי לשנות את מתכונת פעילות התחבורה הציבורית בשבת כפי שנקבעה בחוק.

יתר על כן, אין צורך תחבורתי מיוחד המחייב שינויים, מאחר שההסדרים בחקיקה הביאו בחשבון את הצרכים המיוחדים כמו הסעת חיילים, שירות לבתי-חולים ולבתי-ספר ועוד.

על יסוד תקנה 386' לתקנות התעבורה, שעניינה פעילות קווי השירות באוטובוסים בימי מנוחה, קבע המפקח על התעבורה קווים שיעד תחילת שירות בהם אך ורק לאחר צאת השבת וקווים שניתן להפעילם לפני צאת השבת.

זמני הנסיעה מתעדכנים בהתאם לשעון הקיץ/החורף.

מועדי תחילת שירות במוצאי שבת והסיום בימי שישי מותאמים לשעון הקיץ/החורף.

משרדנו פועל על-פי הקריטריונים המפורטים בתקנה 386' שצוינה לעיל, שחלה על כל מפעילי קווי אוטובוסים.

שימוש בנתיב המיועד לתחבורה ציבורית

חבר הכנסת צ' הנגבי שאל את שר התחבורה ביום כ"ה בשבט התשנ"ג (16 בפברואר 1993):

הוא לידעתי, כי בכביש החדש המוביל מפסגת-זאב לשכונת הגבעה-הצרפתית בירושלים נוהגים שוטרים בתפקיד להשתמש בנתיב המיועד לתחבורה הציבורית בלבד.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. אם כן – האם מוקנית לשוטרים זכות מיוחדת להשתמש בנתיב המיועד לרכב ציבורי בלבד?

3. באילו נסיבות זכאים נהגים אחרים, שאינם נוהגים ברכב ציבורי, להשתמש בנתיב הציבורי?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי תקנה 32 לתקנות התעבורה, רכב של משטרת ישראל, שנוהג בו או הנמצא בו ממלא תפקיד רשמי בפועל, לא יחולו לגביו ההוראות של תקנות התעבורה לעניין התנהגות בדרך.

2. לגבי נהגים אחרים, שאינם נוהגים ברכב ציבורי, הם זכאים להשתמש בנתיב הציבורי בשעות שבהן הוא מותר לנסיעה לכל הציבור.

רשיונות נהיגה מזויפים

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר התחבורה ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

על-פי פרסומים בכלי התקשורת, גילו מקורות משטריים כי חלק ניכר מרשיונות הנהיגה שהוצגו על-ידי עולים מברית-המועצות בבואם לארץ היו מזויפים.

הנהגים הללו, שאינם מיומנים ולא עברו הכשרה מספקת, מהווים סכנה בכבישי הארץ.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע היקפה המדויק של תופעת הרשיונות המזויפים?

2. האם יונהגו קורסי הכשרה מיוחדים בנהיגה לעולים חדשים?

3. האם יחייב המשרד נהגים עולים חדשים לעבור מבחני נהיגה בארץ, כפי שעובר כל אזרח ישראלי? אם לא – מה היא הסיבה לכך?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. משרד התחבורה מבצע בדיקה של כל רשיון נהיגה באמצעות מומחים אשר הוכשרו לכך על-ידי יחידת הביטחון. בשנת 1992, עד נובמבר 1992 נמצאו על-ידי משרד התחבורה 436 רשיונות נהיגה החשודים כלא-אמיתיים, שהועברו על-ידינו לבדיקה ולהמשך טיפול של משטרת ישראל.

אשר לרשיונות אשר הוגשו שלא כדין בארצות המוצא, אין לנו כל נתונים. עם זאת, לפחות 98% מהרשיונות שנמצאו על-ידינו כחשודים כלא-אמיתיים, אושרו על-ידי משטרת ישראל.

במקרים של ספק נוקט משרד התחבורה אמצעים שונים לגבי אופן מתן רשיון, כגון מבחן עיוני, מעשי או שניהם יחד.

עקב תופעה זו העלה משרד התחבורה לדיון מחודש את נושא תנאי המרת רשיון נהיגה לעולים חדשים, וחיוב בחינה על-ידינו לשליטתו של הנהג ברכב.

"רולטת דריסות"

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר התחבורה ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

על-פי הפרסומים בעיתונות, היו בתקופה האחרונה מקרים של בני נוער שמצאו משחק חדש בכבישים, הנקרא "רולטת דריסות": אחד מבני הנוער נוהג ברכב, כשחברו הולך לפני הרכב הנוסע, באמצע הכביש. הולך הרגל אמור לבצע קפיצה כלפי המדרכה ברגע האחרון כאשר חברו מאיץ את הרכב.

יש לציין שזהו מקרה אחד מני רבים שאירעו לאחרונה באזור חיפה והקריות.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים ידועים למשרדך?

2. מה נעשה עד עתה במשרד התחבורה למנוע מקרים כאלו?

3. מדוע אין משרד התחבורה מעלה את סף הגיל לקבלת רשיון נהיגה לזמן הגיוס לשירות הצבאי?

4. האם שוקל משרד התחבורה הטלת עונשים כבדים, כגון שלילת הרשיון לחמש שנים, על מי שייתפס נוהג בכלי רכב ומשתתף במשחקים כאלה? אם לא – מדוע?

שר התחבורה י' קיסר:

2-1. על מנת לטפל נכון בסוגיית "רולטת הדריסות", פועלים אנשי המינהל לבטיחות בדרכים מול הרשויות המקומיות הרלבנטיות ומטות הבטיחות במגמה להגיע לילדים ולעסוק בהסברה מול תופעה זו.

כמו-כן פנה ראש המינהל לבטיחות בדרכים למחלקת התנועה במשטרת ישראל להתמקד באותם מקומות ולאכוף את החוק כאקט הרתעת.

3. לאחר ששקלתי את סוגיית הנהגים הצעירים ומעורבותם בתאונות הדרכים, קבעתי כי גיל קבלת רשיון הנהיגה יהיה 17.5, ולא כפי שנהוג היום – גיל 17. התקנה תיכנס לתוקף ב-1 באוגוסט 1993. החלטתי זו נבעה מהצורך לטפל במעורבותם של הצעירים בתאונות דרכים ולאפשר לנוער להגיע לצבא עם רשיון נהיגה.

נוסף על כך, הטלתי על המינהל לבטיחות בדרכים לקיים מעקב אחר התקנה החדשה, ובמהלך השנה הבאה נוכל לבחון את יעילותה.

4. לגבי עונשים כבדים, החוק הקיים מאפשר שלילת רשיונו של הנהג הצעיר, לאלתר, על-ידי קצין משטרה, והעמדתו של העבריין לדין.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אתה התייחסת לשיעורים הניתנים בבתי-הספר בנושא הבטיחות. לצערי הרב, בבדיקה שערכתי בכמה בתי-הספר בצפון הסתבר, שהשיעורים האלה ניתנים

רק לתלמידי כיתות י"א וי"ב, במספר שעות מצומצם. אני מדבר על שיעורים עיוניים, ועוד סיור במגרש גרוטאות של רכבים שלאחר תאונה וסיור בבתי-חולים כדי לראות פצועים.

והשאלה שלי היא אחת: מדוע לא מרחיבים את המעגל בנושא החינוך? אומנם השאלה היא שאלה משותפת גם לך וגם לשר החינוך, אבל אני שואל: מדוע לא מרחיבים ולא מתחילים ללמד את נושא הבטיחות מכיתה י' ולא מכיתה י"א?

ודבר נוסף – אתה התייחסת לתחום האחריות של גילאי 17 עד גיל 17.5, ואני חייב לתקן בנושא הזה, אף שהיתה חקיקה, כי אני חושב שבגילים האלה – – –

שר התחבורה י' קיסר:

זו תקנה, לא חקיקה.

חיים דיין (צומת):

דווקא בגילים אלה, לאחר שהמשטרה ערכה סקר, מסתבר שרוב התאונות הקטלניות, ברגע שהיתה הגבלת נסיעה משעת 24:00 עד 05:00, דווקא בשעות האלו לא היתה ירידה בגרף התאונות, ובשעות היותר מוקדמות אנחנו רואים שאחוז התאונות הקטלניות הוא גדול ביותר.

מדוע לא נעלה את גיל קבלת הרשיון לחיילים בסדיר, מאז והלאה?

היו"ר ס' טריף:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר התחבורה י' קיסר:

לגבי העלאת הגיל, שקלנו את זה והגענו למסקנה, שגם לצורכי צה"ל זה חשוב שיבואו לצבא עם רשיון נהיגה. ואני רוצה להזכיר לך, החיילים בצבא מסייעים טנקים, משאיות יותר כבדות, מטוסים, והם מגלים אחריות. זו שאלה של חינוך, זו לא שאלה של גיל. לכן הלכנו כברת דרך בהתחשב בהתנהגות של הצעירים האלה טרם גיוסם לצבא. ואני רוצה לומר לך, שאנחנו מתחילים לראות ירידה בעקומת התאונות.

בכלל, אני יכול לבשר לכנסת, שלשמחתי – אם אפשר לקרוא לזה שמחה – במחצית הראשונה של 1993 ירד מספר התאונות הקטלניות באופן אבסולוטי לעומת מחצית השנה המקבילה ב-1992, למרות הגידול במספר כלי הרכב ב-135,000 כלי רכב חדשים.

אשר לתקנה בדבר הגבלת הנסיעה מהשעה 23:00 עד 05:00, אני ביטלתי את התקנה, לא הארכת את תוקפה, כי זה היה שטותי – סליחה על הביטוי – לבוא להגיד לצעיר: משעה 23:00 עד 05:00 אסור לך לנסוע. מה הוא היה עושה? הוא היה ממשיך לשתות. ההורים מודאגים בבית, הוא יושב אצל חברים, או בפאב, ואסור לו לנסוע, הוא צריך לחכות עד שעה 05:00. כשהוא יוצא מהפאב או מחברים בשעה 05:00, כבר הוא "מסטול" בעצמו, וההורים מתים מדאגה. לכן אנחנו ביטלנו את התקנה הזאת. צריך לנהוג בהיגיון באותם הדברים שאפשר.

אשר לחינוך, אמרתי שהתחלנו להכניס את זה, לא בכל המקומות, אתה צודק בהחלט. ביום ראשון אני מביא לוועדת השרים לענייני בטיחות תוכנית מושלמת עם שר החינוך והתרבות ועם האוצר, כי זו גם שאלה של כסף, להתחיל להכניס שעת לימוד שבועית בכיתות א', ב', ו' ו"א. אנחנו לא נוכל בשנה אחת לפרוס את זה על כל הכיתות, לצערי, כי זה כרוך בהרבה כספים. ניצלתי את העובדה, שהממשלה אישרה למשרד החינוך תוספת שעות הוראה, ותבעתי שלפחות יתחילו להכניס שעת לימוד שבועית, היינו 30 שעות בשנה, בנושא הבטיחות וכללי זהירות.

היו"ר ס' טריף:

שאלתא מס' 806, של חבר הכנסת יגאל ביבי – לפרוטוקול.

תנועת מטוסים פרטיים מעל יישובים

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר התחבורה ביום ט' באדר התשנ"ג (2 במרס 1993):

בפנייה שקיבלתי מאזרח, תושב בית-ברל, למדתי כי קיימת תנועת מטוסים פרטיים מעל בית-ברל, כפר-סבא, קיבוץ ניר-אליהו והאזור.

תנועה זו, המתקיימת בימי חול וכן בשבתות ובחגים, מפריעה את מנוחת התושבים. כמו-כן מפריע רעש המטוסים את לימודיהם של הסטודנטים הלומדים במכללת בית-ברל.

ברצוני לשאול:

1. האם הגיעו תלונות אלה ללשכת שר התחבורה?

2. מה היא עמדתו של משרד התחבורה בעניין זה?

3. האם קיים תקן לגבי רעש מטוסים באזורי אוכלוסייה, ואם כן – מה נעשה כדי לשמור עליו באזורים הנ"ל?

4. האם נערך משרד התחבורה לפתור את מצוקת התושבים, ואם כן – כיצד?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. אכן הגיעו תלונות למשרד התחבורה וקיבלו טיפול.

משרדי בדק את הנושא, וניתנה הוראה על גובה מינימום לטיסה מעל לאזור כפר-סבא. הפעילות מתבצעת בהתאם לתקנות, ולגבי מה שנמצא עד כה – מטרד הרעש הוא שולי.

משרד התחבורה נמצא כיום בקשר עם המשרד לאיכות הסביבה, הבודק אם עוצמת הרעש היא בניגוד לתקנים או מעבר למקובל.

אין כיום תקן לגבי רעש מטוסים, אלא יש הגבלות לרעש סביב שדות-תעופה, המטפלות ברעש מטוסים הממריאים חזק בהרבה מהמקרה הנדון.

כיום מבצע מינהל התעופה האזרחית פעולות ומוודא שטיסת המטוסים תתבצע בגובה רב יותר, המתאים לטיסה מעל אזור מיושב.

כמו-כן מינהל התעופה האזרחית מפעיל פיקוח מיוחד, אוסף נתונים נוספים על ממדי הבעיה ובודק האם אכן יש מצוקה לקהל הרחב, ולא רק לבודדים בעלי רגישות מיוחדת.

טיסות "אל על" בשבת

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר התחבורה ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

כידוע, חברת "אל על" אינה מפעילה טיסות בשבתות ובמועדי ישראל, על-פי החלטת ממשלה. לטענת עובדי רשות שדות התעופה, מפירה "אל על" את התחייבותה זו. רצ"ב העתק מכתב שקיבלנו, שממנו עולה כי בשבת פרשת "וישב" יצאו ונכנסו טיסות בשבת. כמו כן, במוצאי אותה שבת יצאה טיסת 377 לקופנהגן בשעה 17:30, ובאותה שעה יצאה גם טיסת "אל על" לפריס. משמעות הדבר, שהנוסעים והעובדים צריכים להגיע לטרמינל ולבצע את כל העבודות כבר בשבת.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם מבצעת "אל על" טיסות חקלאיות ואחרות בשבת?

3. האם יש טיסות היוצאות במוצאי שבת בזמן המחייב את הנוסעים והעובדים להגיע ולעבוד כבר בשבת?

4. האם החלטת הממשלה בדבר מניעת חילול שבת על-ידי חברת התעופה הלאומית תבוצע ללא סייג?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. מטוסי "אל על" אינם טסים בשבתות, ולפיכך המידע שנמסר איננו נכון.

חברת "אל על" איננה מבצעת טיסות חקלאיות או אחרות בשבתות. "ארקיע" ו"קאל" מבצעות טיסות בשבתות.

יש אכן כמה טיסות היוצאות במוצאי שבת, סמוך לאחר צאת השבת, וזאת על מנת לאפשר לטיסות אלו להיכנס לנמלי התעופה באירופה לפני סגירתם, עקב מגבלות רעש הקיימות באותן מדינות.

אדגיש כי חברת "אל על" מקיימת את החלטת הממשלה בדבר אי-טיסות בשבתות ובמועדי ישראל ככתבה וכלשונה.

"רולטת רכבת" בקרב נערים

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר התחבורה ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

נודע לי שקבוצות נערים נוהגות להשתעשע במשחק "רולטת רכבת", דהיינו המתנה לרכבת על הפסים ובריחה הצדה כשהרכבת מתקרבת. משחק מסוג זה נערך לאחרונה על פסי הרכבת בצפון באר-שבע, ורק בדרך נס, לאחר בלימת חירום של נהג הקטר, ניצלו הנערים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד התחבורה על כך?

2. האין בתחום טיפולו של משרד התחבורה לדאוג לביטחונם של התושבים המתגוררים סמוך למסילות ברזל?

3. האם ייבנו גדרות בטיחות בקרבת מסילות ברזל?

4. מה הוא לוח הזמנים לטיפול בבעיה בטיחותית זו?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד התחבורה ידוע על התופעה הקשה של התגרות בחיים, שמבצעות קבוצות של נערים ברחבי הארץ על הכבישים ועל מסילות הברזל. לדעתנו, פעולה חינוכית ומשטרתית יכולה להקטין את ממדי התופעה.

2. נושא ביטחון התושבים אינו בתחום טיפולו של משרד התחבורה.

3. א. אין כל אפשרות לגדר את המסילות משני צדיהן ולכל אורכן, כפי שלא יעלה על הדעת לגדר את כל כבישי הארץ. עם זאת, אנו מתקינים ומתחזקים גדרות בקטעים שבהם יש למנוע חציית הולכי רגל בקרבת מפגשים של שבילים להולכי רגל; ב. אנו נתקלים בתופעה חמורה של גנבת גדרות וכן פריצתם לצורך "קיצורי דרך"; ג. העלות של הקמת כל קילומטר של גדר היא כ-300,000 שקל; ד. החוק אינו מטיל חובה לגידור מסילות. בפקודת מסילות הברזל ניתנה לרכבת סמכות לגדר את המסילות לשם תחזוקתן והפעלתן; ה. ועדת ההיגוי הבין-משרדית בנושא הסדרת הבטיחות במפגשי מסילות-ברזל-דרך קבעה הנחיות בנושא, אשר אומצו על-ידי שר התחבורה, ובין היתר הנחתה הוועדה, כי יש להקים גדרות באותם קטעים שבהם יש למנוע חציית הולכי רגל, וכן בקרבת מפגש של שביל הולכי רגל עם מסילה, שם יש להתקין גדר של 15 מטר לפחות מכל צד.

שינוי מועד חידוש רשיון הנהיגה

חברת הכנסת ל' לבנת שאלה את שר התחבורה ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

בעקבות החלטת שר התחבורה לשנות את מועד חידוש רשיון הנהיגה, מונפק רשיון נהיגה ממוחשב עם תמונה, שחידושו נדרש בתאריך יום ההולדת של הנהג.

למרות הכוונה להקל על הנהג בחידוש הרשיון ולמנוע מצב שבו לא ייסע בלעדיו, מסתבר כי תוקף הרשיון הממוחשב פג כמה ימים קודם ליום ההולדת, כך שנוצר מצב שבו נהג נוהג ללא רשיון – עבירה שהיא פלילית על-פי החוק.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לכך שפרסומי משרד התחבורה עלולים לגרום להטעיית הציבור ולכך שנהגים ייסעו ללא רשיון בר-תוקף, מה שמהווה עבירה על החוק?

2. מה ייעשה כדי שמועד חידוש הרשיון יהיה זהה לתאריך יום ההולדת של הנהג, ובכך למעשה תימנע הבעיה שהועלתה בשאלה מס' 1?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד התחבורה איננו סבור, כי הנפקת רשיון נהיגה בתאריך יום ההולדת של הנהג יביא לעבירה על החוק, לאור העובדה שהחידוש הבא נשלח לנהג כחודש וחצי לפני תום תוקף רשיונו.

עוד אוסיף, כי במקרים של אי-התאמה בין מועד חידוש רשיון הנהיגה לתאריך יום ההולדת יכול כל נהג לפנות למשרד הרישוי ולקבל רשיון מתוקן, ללא תשלום נוסף.

השתתפות חברת "מצושיטה" במכרז של חברת "אל על"

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר התחבורה ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

חברת "אל על" רוכשת את מרבית הציוד התעופתי בחוץ-לארץ.

לאחרונה הוציאה "אל על" מכרז לרכישת מערכות וידיאו לרשות נוסעיה.

בין המשתתפים במכרז חברת "מצושיטה", שבמשך שנים מחרימה את ישראל בהתאם להוראות החרם הערבי.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימות במשרד הנחיות המונעות מ"אל על" ביצוע העסקות עם חברות המשתפות פעולה עם החרם הערבי?

2. האם מקפידה "אל על" בכל עסקותיה, לרבות ברכישת מטוסים, להתנות את העסקה ברכש גומלין?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. חברת "מצושיטה" מוכרת ציוד שמע ל"אל על" החל משנת 1982, ובישראל היא מוכרת ציוד אלקטרוני תחת שמות המותג של "פנסוניק" ו-JVC. אין שחר לטענות של כניעה לחרם הערבי.

חברת "מצושיטה" נבחרה מהשיקולים הבאים: א. אפשרות אספקת מערכת מתקדמת (PHASE 2) להתקנה בקו הייצור ב"בואינג" – חיסכון של כ-2 מיליוני דולר; ב. לחברת "מצושיטה" קיימות כבר היום מערכות עם מסך אישי בגודל של 5 אינץ', לעומת שאר היצרנים שלהם יש מערכות רק בגודל 4 אינץ'; ג. תחזוקה נוחה במיוחד של המערכות הללו ואמינות הציוד, המאפשרות רמת שירות לנוסע גבוהה ביותר; ד. עלות כוללת נמוכה ביותר.

חברת "מצושיטה" התחייבה בכתב לבצע לפחות 25% מערך העסקה כרכישות גומלין בישראל, תמורת הזמנה.

עוד אציין, כי חברת "אל על" איננה מבצעת עסקות עם חברות אשר ידוע כי הן משתפות פעולה עם החרם הערבי.

הנהגת כרטיסי "חופשי חודשי" לנוער

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר התחבורה ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

חברות "אגד" ו"דן" מנפיקות כרטיס "חופשי חודשי" לנסיעות עירוניות ופרבריות. הכרטיס מיועד לאוכלוסייה הבוגרת – אך ציבור גדול של תלמידי בתי-הספר (עד גיל 18) נאלץ לרכוש כרטיס נסיעה לבוגר במחיר מלא, או להמשיך להשתמש בכרטיסיית הנחות.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא מחייב משרד התחבורה את הקואופרטיבים לתחבורה להעניק תנאי תשלום של "חופשי חודשי" גם לבני נוער עד גיל 18?

2. האם יודע משרד התחבורה שבארצות-הברית ובכמה מדינות אירופיות נהנים תלמידי בתי-הספר מהנחה של 50% מכרטיס "חופשי חודשי", הנהוג בארץ?

3. מה הם הקריטריונים הנהוגים במשרדך לקביעת מחירי הנסיעה בתחבורה הציבורית?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בהעדר תקציב מיוחד למימון ההנחה, התנאי להפעלת כרטיס "חופשי חודשי" לנוער הינו ביטול כרטיסיית ההנחה לנוער הנהוגה כיום.

ההנחה היא של 50% – המרה של כרטיסיית הנחה בכרטיס "חופשי חודשי" תפגע, לדעת משרדי, במספר גדול של נערים ונערות שאינם מבצעים במשך החודש כמות נסיעות המצדיקה רכישת כרטיס "חופשי חודשי", גם מוזל.

הקריטריונים לקביעת תעריפי הנסיעה הינם בהתאמה לסוגי הקווים: בקווים עירוניים – תעריף אחד. בקווים מטרופוליניים, תל-אביב, חיפה וירושלים – על-פי אזורי התעריף.

בקווים בין-עירוניים – פועלת שיטת תעריפים "היסטורית", שהתגבשה במשך עשרות שנים, כאשר קיימת הקפדה על זהות התעריף בין כמה קווים המקשרים צמד יישובים. בקבוצת קווים זו ניתן להבחין בקווים ישירים, שבהם קיים תעריף מוזל ביחס לקווים הרגילים.

פיתוח רכבות בצפון הארץ

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר התחבורה ביום כ"א באדר התשנ"ג (14 במרס 1993):

עיון בנושא פיתוח הרכבת בישראל ובדיקתו מלמדים, כי הצפון "אבד" לרכבת ישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימות תוכניות לפיתוח תשתית לרכבת בצפון הארץ?

2. מה הן התוכניות המפורטות – אם יש כאלה – לרבות לוח זמנים והקצאת משאבים?

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר התחבורה ביום כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993):

לפי המידע שבידי, נכנס תהליך הקמת רכבת הפרברים בחיפה למבוי סתום, בשל מחלוקת בין הרשויות השונות לגבי מימון ארבעה מחלפים, שהקמתם הכרחית לקידום הפרויקט.

ברצוני לשאול:

1. איזו עבודה בוצעה במסגרת תהליך הקמת רכבת הפרברים בחיפה בחצי השנה האחרונה?

2. אילו מחלפים עתידים להיבנות במסגרת פרויקט רכבת הפרברים, ומה עלותם?

3. האם חל עיכוב בתכנונם ובהקמתם של מחלפים ומדוע?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: יש לרשות הנמלים והרכבות תוכנית-אב לפיתוח הרכבת, ובהן גם תוכנית הכוללת את פיתוח הרכבת בין חיפה לנהרייה.

במהלך שנת 1993 תשלם רשות הנמלים והרכבות את הקמתה של רכבת הפרברים בין חיפה לקריות בהשקעה של כ-100 מיליון שקל.

הפרויקט כולל הכפלת מסילות, הקמת מערכות שליטה ובקרה חדישות, שיפור והקמת תחנות, וכפועל יוצא, הגברת התדירות ושיפור השירות לנוסעים.

המשך הפרויקט בין הקריות לנהרייה מיועד לשנים 1994-1996, אם יימצאו מקורות המימון לפרויקט, הנאמד ב-110 מיליון שקל.

בעניין רכבת פרברים: בחצי השנה האחרונה מבוצעות במסגרת הרכבת הפרברית של חיפה בקטע מוצקין-בת-גלים עבודות להכפלת המסילה – הקמת גשר הקישון ועבודות חידוש מערכות איתות ותקשורת.

במסגרת הפרויקט של רכבת הפרברים המתבצע על-ידי הרשות, מבוצעים רק חלק מהמעברים הדו-מפלסיים בין כבישים לבין מסילות.

המעברים בדולפין ובגשר הקריות, חיבור קריית-מוצקין לקריית-ים, גמורים. הרשות גמרה תכנון מעבר קרקעי להולכי רגל בכניסה לבית-המכס. תחילת ביצוע העבודה במחצית השנייה של 1993, גמר ביצוע – בסוף.

חברת "נתיבי איילון" מתכננת ומבצעת הקמת מעברים דו-מפלסיים ברחוב יששכר – קריית-מוצקין, ברחוב אח"י אילת – קריית-ים, וכן ברחובות חלוצי התעשייה ומעבר חירם – חיפה. מחלפים אלה תוקצבו; הם נמצאים בשלבי תכנון מתקדמים, ויבוצעו החל מסוף שנת 1993 ועד 1995.

הפעלת משאיות בעומס יתר

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר התחבורה ביום כ"ח באדר התשנ"ג (21 במרס 1993):

מועצת המובילים האשימה אתמול גורמים ציבוריים, בהם "צים" ומע"צ, על הפעלת משאיות בעומס יתר, דבר המהווה סכנה בטיחותית לנהגים על הכבישים.

מסתבר שחברות ספנות ובעלי מטענים נוהגים להטעין מכולות שמשקלן רב מהמותר מלכתחילה. כמו-כן, במתקני העמסה אחרים בארץ, כמו מחצבות עבודת העפר, יש עומס יתר.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים הנתונים המובאים לעיל?

2. אם כן – מדוע אין משרדך נוקט הליכים על מנת לאכוף את הכללים למניעת עומס יתר?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד התחבורה אוסר הובלת מטענים בעומס יתר והוציא תקנות האוסרות זאת.

משטרת ישראל ואגף הרכב במשרד, באמצעות ניידות הפיקוח, מקיימים אכיפה במסגרת האכיפה הכוללת של תקנות התעבורה.

אין במשרדנו נתונים אשר מאשרים את הנתונים שהובאו על-ידי מועצת המובילים.

קיימות מכולות בנפחים מסוימים ובגדלים שונים, ולא מקובל להגביל את העומס של המכולות אלא רק על-פי רישוי מיוחד, וגם זה במקרים מיוחדים מאוד.

מכולות כבדות במיוחד מובלות על-ידי רכבת ישראל, או, כשהן ריקות – מובלות על-ידי כלי רכב כבדים.

עם זאת, פועל משרד התחבורה להגברת האכיפה של הובלה בעומס יתר על-ידי: א. מע"צ, האחראית בארץ לסלילת הכבישים הבין-עירוניים, בשיתוף עם משרד התחבורה, החליטו על הקמת תחנות שקילה בכבישי הארץ, שבהן תישקלנה המשאיות, וינקטו נגדן אמצעים אם תתגלה עבירה על החוק. תחנות אלו כבר נמצאות בשלב ניסויים מוקדמים; ב. משרד התחבורה שוקל הצבת תחנות שקילה ואכיפה באמצעות המשטרה ביציאה מהנמלים. הדבר נמצא כרגע בבירור ותכנון ראשוניים.

תעריפי הנסיעות של "אגד"

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר התחבורה ביום כ"ח באדר התשנ"ג (21 במרס 1993):

מחיר נסיעה לכיוון אחד מאפרת או מגוש-עציון לירושלים הוא 7.50 שקלים. המרחק מאפרת ללב ירושלים הוא כ-20 ק"מ.

בהתאם לנתונים שנמסרו לי, מחיר הנסיעה ממעלה-אדומים לירושלים הוא 3.40 שקלים, ומגבעת-זאב לירושלים – 3.80 שקלים. מחיר נסיעה מתל-אביב לירושלים הוא 11 שקל בלבד.

נוכח נתונים אלה, נראה כי השיקול בקביעת התעריפים אינו המרחק.

ברצוני לשאול:

1. כיצד נקבעים תעריפי הנסיעות של "אגד"? מה משקלו של גורם המרחק בסדר השיקולים?

2. מדוע נקבעו לאפרת ולגוש-עציון התעריפים האלה?

3. האם תעריפים אלה חורגים מן המקובל?

4 אם כן – מה ייעשה לתיקון המצב?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. תעריפי הנסיעה ב"אגד" נקבעים בהתאמה לסוגי קווי שירות: בקווים עירוניים – תעריף אחיד. בקווים מטרופוליניים, תל-אביב, חיפה וירושלים, על-פי אזורי תעריף. בקווים אזוריים ובין-עירוניים – פועלת שיטת תעריפים "היסטורית", שהתגבשה במשך עשרות שנים, כאשר קיימת הקפדה על זהות תעריף בכמה קווים שונים, המקשרים צמד יישובים.

היום אין קשר חד-ערכי בין מרחק הנסיעה ובין המחיר, אך המגמה הכללית היא של יחס הפוך בין מחיר ובין מרחק הנסיעה.

מחיר הנסיעה בין אפרת לירושלים עומד על 7 שקלים, וחל על קטע מסלול קו 167, שאורכו מ-19.2 קילומטרים ועד 25.6 קילומטרים.

מחיר הנסיעה בקו יישובי גוש-עציון-ירושלים עומד על 7.50 שקל וחל על קטע מסלול קו מס' 161, שאורכו מ-23.7 קילומטרים ועד 40.9 קילומטרים.

ברצוני לציין, כי המחירים המפורטים לעיל נקבעו על-פי המקובל במערכת התעריפים הקיימת לקטעי נסיעה באורך דומה.

שכר עובדי חניוני "נתיבי איילון"

חבר הכנסת ג' גל שאל את שר התחבורה ביום כ"ח באדר התשנ"ג (21 במרס 1993):

בעקבות פניות של עובדי חניוני איילון מתברר, כי שוער בכניסת החניון מקבל שכר פחות משכר המינימום.

ברצוני לשאול:

1. האם נתונים אלו ידועים למשרד התחבורה ונכונים?

2. אם כן – מדוע משכורת שוער חניון הינה מתחת לשכר המינימום?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במכרזים שנעשים על-ידי חברת "נתיבי איילון" מופעלים חניונים, כאשר הקופאים והסדרנים הם עובדי הקבלן זוכה המכרז, ואין להם כל יחסים של עובד ומעביד עם חברת "נתיבי איילון".

הדבר דומה לעבודה קבלנית שמוציאה החברה לביצוע, ואין לה כל פיקוח על המשכורות של עובדי הקבלן.

אנו נפעל במלוא המרץ, ואף הוצאנו הנחיה כזו ל"נתיבי איילון", כדי שהקבלן הזוכה יתחייב למלא את חוקי המדינה בכל הקשור לשכר ולתנאים הסוציאליים.

העלאת נוסעים מאום-אל-פחם בקו "אגד"

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר התחבורה ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

קו 824, העובר ליד אום-אל-פחם בדרכו מתל-אביב לנצרת, אינו עוצר להעלאת נוסעים בתחנה הסמוכה לעיר.

על מנת להגיע לעפולה ולנצרת, משתמשים תושבי אום-אל-פחם אך ורק בקו 823, כאשר אוטובוס מס' 824 עוצר בתחנה הסמוכה רק להורדה, אך לא להעלאת נוסעים.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים לקביעת תחנות העלאת נוסעים והורדתם בקווי "אגד"?

2. אם יעלה האוטובוס נוסעים באום-אל-פחם, כאשר הוא עוצר להורדה, והדבר יקל על התושבים, האם תיענה בקשה זו?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בתחבורה הציבורית מקובלים קווי אקספרס וקווים מאספים.

קו 824 הוא קו אקספרס, שייעודו הסעת נוסעים במישרין בין אזורים מרוחקים, במקרה זה מתל-אביב לנצרת-עילית, דרך נצרת העיר. קו 823 הינו קו מאסף עתיר נסיעות, שתפקידו איסוף נוסעים מן התחנות לאורך הציר בואך נצרת.

אישור איסוף נוסעים על-פי בקשתך בקו 824 יפגע בתפקוד הקו.

בישיבה אשר קיימנו לאחרונה עם ממלא-מקום ראש העיר אום-אל-פחם, סוכם על עצירת כל הקווים המאספים בכניסה לעיר, לשם ביצוע איסוף והורדת נוסעים, ודבר זה מניח את דעתה של העירייה בנושא.

עם זאת, בדעתנו לערוך בקרוב בדיקה מקיפה של הקווים הנ"ל ולבדוק אפשרות לשיפור השירות גם כתוצאה מפיתוח התשתית באום-אל-פחם.

יציאת רכבות לאחר צאת השבת

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר התחבורה ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

העיתון "יום השישי" מיום י"ב באדר התשנ"ג – 5 במרס 1993 מדווח, כי לפי לוח הזמנים החדש של רכבת ישראל, בשבתות חודשי הקיץ מועדי יציאת חלק מהקווים הם לפני צאת השבת (רצ"ב צילום הידיעה).

ברצוני לשאול:

1. האם לקראת הקיץ ישונה לוח הזמנים באופן שהרכבות יצאו ליעדיהן אחר צאת השבת?

2. האם תינתן הוראה לבל יחללו את השבת ומועדי ישראל בנסיעות מטעם רכבת ישראל?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בלוח הזמנים המופעל כיום ברכבת ישראל, ובהתאם לתכנון מוקדם, נדחה מועד יציאת הרכבות בשעה, וזאת בעקבות הזזת השעון לשעון קיץ.

יתר על כן, בכוונת רכבת ישראל להוציא לאור מדי שנה לוח זמנים רכבתי חדש, אשר יצא בחודש יוני 1993.

בלוח זה מובאים בחשבון מועדי כניסת השבת ויציאתה.

היו"ר ס' טריף:

שאילתא מס' 1065, של חבר הכנסת יוסף בא-גד. בבקשה, אדוני השר.

מספר הנוסעים המותר ברכב מסחרי

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר התחבורה ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

בעקבות שינוי תקנות התעבורה, הקובעות כי לא יורשה לרכב מסחרי להסיע יותר משמונה נוסעים מלבד הנהג, אף שהנהג מחזיק ברשיון ג' – וודאי ידוע לך שהורים למשפחות ברוכות ילדים הוציאו ממון רב כדי להוציא במיוחד רשיון ג', שעל-פי התקנות הישנות התיר הסעת עשרה נוסעים – ברצוני לשאול:

1. האם תקנות אלו הן רק לנסיעות בתשלום או גם לנסיעות פרטיות?

2. אם כן – מה תעשינה משפחות ברוכות ילדים שבהן יותר משמונה נוסעים, והאם הפתרון היחיד המוצע הוא רשיון לאוטובוס?

שר התחבורה י' קיסר:

הטענה של חבר הכנסת בא-גד היא ביחס לתקנות שדיברנו בהן, לגבי הסעה ברכב נוסעים, שאסור לו להסיע יותר משמונה נוסעים. פה עשינו דבר לחיוב ולא לשלילה. בעבר לא היה אמור רכב ציבורי להסיע יותר משבעה. שינינו זאת. אבל אין שינוי בסוג רשיון הנהיגה הנדרש לנהיגת רכב עם עשרה נוסעים. אומנם יש שינוי ברישום הרכב, במקום רכב מסחרי – אוטובוס זעיר, אבל רשיון נהיגה ג', 03, הוא עדיין הרשיון הנכון.

רק מי שירצה להסיע מספר גדול יותר של נוסעים באוטובוס זעיר יהיה צריך רשיון נהיגה נוסף – רשיון נהיגה באוטובוס. היינו, עד עשרה איש הוא עדיין אינו זקוק לרשיון נהיגה באוטובוס; מעל עשרה איש, הוא צריך. הלוא אתה בא תמיד לדבר בשם המשפחות מרובות הילדים. אם יש למשפחה יותר מעשרה ילדים, ילך ויקבל רשיון נהיגה של אוטובוס.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

איך יקבל רשיון נהיגה?

היו"ר ס' טריף:

אדוני, השאלה הנוספת לא ניתנה לך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מרשה.

היו"ר ס' טריף:

אתה אינך יכול להרשות. אני מרשה. בבקשה, אדוני.

שר התחבורה י' קיסר:

יש כללים לגבי קבלת רשיון נהיגה לאוטובוס, כמו לרכב פרטי ולמשאית ולסמיטריילר. יש כללים.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד היושב-ראש, לא נהיה פורמלים. אנחנו פה לא 120 חברים, ואם הרב רביץ סובל על בשרו – –

היו"ר ס' טריף:

הוא יכול להגיש שאילתא לשר, והוא ישיב עליה בחפץ לב.

יוסף בא-גד (מולדת):

המכסה שלו.

כבוד השר, כבוד היושב-ראש, אני רוצה להזכיר לכבוד השר, שלפני כחודש היתה צריכה להיערך פה הצבעה, ואף שהיה לי רוב באולם, השר ביקש ממני שנגמור את העניין ברוח טובה והוא יתחשב בבקשות. כתבתי לך מכתב, לא זכיתי לתשובה. אני דיברתי על שלושה נושאים: פטור ממסים לטרנזיט, שזה שייך לשר האוצר, מספר המוסעים מאחור לנוכח חובת חגירת חגורות ושינוי רשיון ג'.

אני חוזר ואומר: פורמלית ענית לי, אבל אני אומר: פוגעים במשפחות ברוכות ילדים בכך שמאלצים את כולם לעבור על החוק. אני אחראי לזה. אני יודע שלא ניתן היום לקיים את החוק.

היו"ר ס' טריף:

שאלה, אדוני.

יוסף בא-גד (מולדת):

עוברים על החוק, אתם מאלצים.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

מי שעובר על החוק, אין לי אלא להצטער. ואני לא אוכל לתת תשובה שתספק אותך, שהרי קשה לתת תשובה שתספק כל אזרח וכל חבר הכנסת.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא אותי, את עם ישראל.

שר התחבורה י' קיסר:

אתה יכול להניח, חבר הכנסת בא-גד, שיחסי למשפחה מרובת ילדים אינו נופל מיחסך, אבל יש גזירות שאין הציבור יכול לעמוד בהן, וזה אחד הדברים. אי-אפשר לעשות חוקים ספציפיים לכל קבוצה. יש כללים. והיה ותרצה תשובה יותר לעומק, אני מוכן לקיים יחד אתך שיחה עם אנשי המקצוע שלנו, כדי לתת לך תשובה שאולי תספק אותך, או לפחות שתבין אותה.

אשר לחגורות מאחור, עניתי מעל הבמה הזאת ואמרתי, שהתקנה שאני הכנסתי לגבי החגורות מאחור קובעת, שכמספר החגורות כך מספר האנשים שחייבים להיות חגורים. והיה ויש יותר אנשים מחגורות, אין חובה על אלה הנוספים על מספר החגורות לחגור את החגורות מאחור.

יוסף בא-גד (מולדת):

אודה אם תזמין אותי לדיון.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה, אדוני השר. שאילתא מס' 1140, של חבר הכנסת אביגדור קהלני – לפרוטוקול.

תדירות מבחני הנהיגה המעשיים

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר התחבורה ביום כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993):

הובא לידיעתי, כי זה שנה וחצי קיים חוסר שוויון בנושא תדירות מבחני הנהיגה המעשיים בין התלמידים באזור הצפון לבין אלו הלומדים באזור המרכז.

ברצוני לשאול:

1. האומנם נאלץ תלמיד באזור הצפון להמתין מעל שלושה חודשים בין מבחן למבחן, בעוד תלמיד מאזור המרכז ממתין רק בין שבוע לשבועיים?

2. כמה תלמידים ממתנים למבחן נהיגה באזור הצפון?

3. מדוע עובדים באזור הצפון ארבעה בוחנים בלבד?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. זמן ההמתנה בין מבחן למבחן הינו בין שבוע ימים לשלושה שבועות. יש גם יוצא מן הכלל, כאשר ממתנים כחודש ימים ויותר, אך זאת עקב אי-מוכנותו של התלמיד לטסט, או בשל גורמים אחרים שאינם קשורים למחסור בטסטים.

2. נכון ל-1 ביוני 1993 ממתנים באזור הצפון 2,939 תלמידים, על-פי הפירוט: טבריה – 1,396 תלמידים, קריית-שמונה – 1,019 תלמידים, צפת – 524 תלמידים.

כמות המבחנים הינה – מבחן אחד ל-2.2 תלמידים.

3. כיום אין צורך ביותר מארבעה בוחנים באזור הנ"ל. כשיש צורך אנו מניידים בוחנים מחיפה.

הבוחנים עושים עבודתם נאמנה ועומדים בצורה איתנה בפני כל הלחצים של המורים להעביר תלמידים שלא ראויים על-פי הקריטריונים שנקבעו לקבלת רשיון נהיגה.

היו"ר ס' טריף:

שאלתא מס' 1156, של חבר הכנסת שאול גוטמן – לפרוטוקול.

נסיעה אטית של הרכבת ליד חיפה

חבר הכנסת ש' גוטמן שאל את שר התחבורה ביום כ"ז באייר התשנ"ג (18 במאי 1993):

מסלול הנסיעה ברכבת מנהרייה והקריות לתל-אביב עובר את העיר חיפה. בהגיעה לכניסה לחיפה הרכבת מאטה עד כדי זחילה. הזמן שלוקח לרכבת לחצות את חיפה הוא כמעט חצי שעה, במקום שבע דקות.

ברצוני לשאול:

1. האם הדבר ידוע במשרדך?

2. מה היא הסיבה למצב הזה?

3. מתי תיפתר הבעיה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הרכבת בנסיעתה במסלול נהרייה-תל-אביב עוברת את העיר חיפה, ואומנם בכניסה לעיר חיפה מאטה הרכבת את נסיעתה עד לכדי 10-20 קמ"ש, כתוצאה מביצוע עבודות אחזקה במסילה הקיימת וביצוע מסילה כפולה נוספת.

2. הקרקע במקום רוויה מים, וביסוס המסילה וייצובה מקשים את תנועת הרכבת.

על מנת למנוע כתוצאה מכך את סגירת המסילה לחלוטין, הוחלט להגביל את מהירות הנסיעה כאמור.

3. הבעיה צפויה להיפתר בתוך חודשים מספר.

היו"ר ס' טריף:

שאלתא מס' 1191, של חבר הכנסת גדעון שגיא – לפרוטוקול.

ירידה במספר הטיסות ב"אל על"

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר התחבורה ביום ה' בסיוון התשנ"ג (25 במאי 1993):

נתח השוק של "אל על" בקו הישראלי הגיע בחודש שעבר לשפל חדש, והסתכם ב-40.9% בלבד. ירידה זו מהווה צמצום של כ-20% בקירוב בחלק הטיסות של "אל על" בהשוואה לשנה שעברה.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא הגורם לירידה בחלקה של "אל על" בקו הישראלי?

2. מדוע לא השיגו הוזלת הטיסות והעמלות לסוכנים את המטרה של בלימת הירידה בנתח השוק של "אל על"?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בחודשים האחרונים, מאז סוף 1992, חל גידול בחלקן של טיסות השכר בסך כל התנועה לישראל וממנה. חלק טיסות השכר הגיע לכדי 17% לערך וחלקן של החברות הסדירות – ישראליות וזרות כאחת – הגיע לכדי 83%.

מתוך 83% אלה הובילה "אל על" כ-41%, שיעור הקרוב מאוד למחצית מכלל הטיסות הסדירות.

ככל שיעלה חלק טיסות השכר בשוק וירד חלקן של החברות הסדירות, כך גם החלק היחסי של "אל על" מתוך 100%.

מן הנתונים עולה כי "אל על" שומרת על חלק של כ-50% לערך מן הטיסות הסדירות.

הצעדים השיווקיים המתבצעים הן בארץ והן בחוץ-לארץ מניבים תוצאות חיוביות, והראיה – הרבעון הראשון של 1993 היה מוצלח מבחינתה של "אל על".

היו"ר ס' טריף:

שאלתא מס' 1226, של חבר הכנסת אלי דיין – לפרוטוקול.

אחסון חומרים מסוכנים בתחנת רכבת

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר התחבורה ביום י"ב בסיוון התשנ"ג (1 ביוני 1993):

נודע לי כי קרונות עם מטענים וחומרים מסוכנים עומדים לעתים לחניית לילה באחת מתחנות הרכבת במרכז הארץ, למרות הוראה מפורשת האוסרת זאת.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות הידיעות האמורות?

2. כיצד יימנע לחלוטין אחסון חומרים מסוכנים באתר?

3. האם ניתן ו/או מתוכנן להתאים את האתר לאחסון חומרים מסוכנים?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. ככלל, אין חניית לילה של רכבות עם חומרים מסוכנים בתחנות הרכבת.

א. תחנת הרכבת העיקרית לטעינת חומרים מסוכנים הינה תחנת באר-שבע.

ב. הרכבות יוצאות מהתחנה עד שבע שעות מגמר טעינתן.

ג. תחנה זו הוכנה וצוידה לטיפול בחומרים מסוכנים, בכלל זה גידור, שמירה, ערכות נטרול, קשר, כך שהאתר מותאם לאחסון חומרים מסוכנים.

ד. ייתכנו המתנות תפעוליות בתחנות ביניים, ובעיקר בלוד, המהווה צומת רכבות. גם באתר זה קיימים ערכות נטרול, קשר ואבטחה. ובכל מקרה, אין הכוונה לחניית לילה של הקרונות, כי אם המתנה לארגון מערכים ו/או תיקון תקלות.

ה. בכל מקרה של חניית ביניים כזו מוקמת שמירה מיידית וננקטים כל אמצעי הבטיחות המתבקשים.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה, מודה לך מקרב לב, אדוני שר התחבורה.

הצעת חוק נסיעת חיילים ברכבת ישראל ובאוטובוס ציבורי, התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת מ' פלד)

היו"ר ס' טריף:

אני מזמין את חבר הכנסת משה פלד להביא הצעת חוק תש"פ – הצעת חוק נסיעת חיילים ברכבת ישראל ובאוטובוס ציבורי, התשנ"ג-1993. בבקשה.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק הבאה להסדיר נסיעתם של חיילי צה"ל במדים בתחבורה הציבורית חינם נוגעת בנושא מכמה היבטים ומזוויות שונות.

ידוע לכול, כי המשימה האטרקטיבית ביותר למרצחי הטרור היא פגיעה באנשי כוחות הביטחון, ולא דווקא בעת פעולה צבאית או ביצוע בשטח, כי אם בבודדים, בתמימים, הנמצאים בדרכים הביתה או מהבית. דווקא אלה מהווים פיתיון מושך וקל בשבילם.

החיילות נוסעות חינם בתחבורה הציבורית, ואחד השיקולים העיקריים לכך הוא השיקול הביטחוני. במאמר מוסגר אומר לכם: כאב לחיילת ולשני חיילים, פעמים רבות אני מוצא עצמי מהרהר בסוגיה – ממה אנחנו כהורים צריכים לדאוג יותר, מהימצאותו של הבן בגבול הצפון בתעסוקת טנקים, או כשהבת מתגלגלת בטרמפים על הכבישים.

ואם אצל הבנות השיקול הביטחוני הוא שהכריע, אנחנו חייבים לבדוק ולבחון אותו שיקול גם אצל הבנים. הרי החוקים באים לשרת את הציבור, וכשהמציאות הביטחונית משתנית, מחובתנו כשליחי ציבור לחזור ולבדוק חוקים שהתיישנו.

לחוק המדובר יהיו היבטים נוספים, כמו גם: א. הגברת הביטחון באוטובוסים וברכבות. דוגמה אחרונה, הפיגוע בירושלים. לו היו שם כמה חיילים מכוחות הביטחון בסדיר, יכול להיות שהחבר'ה היו נתפסים לפני שעלו בכלל על הרכב שאותו לקחו באמצע הדרך עם ז'נט, זכרה לברכה.

ב. ההוצאה הכספית איננה גדולה, שכן אינני מדבר על ההסעות המאורגנות אל יחידות ומהיחידות. אני חוזר ומדגיש, שמדובר בבודדים היוצאים אל הכביש וחושפים עצמם אל מצבים בלתי אפשריים.

ג. המצב הקיים יוצר עיוות חברתי עמוק, שהוא תוצאה של פערים כלכליים גדלים והולכים בחברה הישראלית. נוצר מצב שבני השכבות החלשות, בניהן של משפחות ערי הפיתוח המרוחקות, בני יישובי הפריפריה הקטנים והמרוחקים, הם אלה המבלים שעות על שעות בכבישים הארוכים, ולעתים קרובות גם החשוכים.

החוק שאני מציע אין לו גוון פוליטי. החוק שאני מציע הוא למען בנינו, למען חיילינו, ובסופו של דבר למען ביטחוננו.

אני פונה אליך, כבוד שר התחבורה, לאשר את החוק. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לך, אדוני, על התמצות ועל הענייניות.

אני מבקש משר התחבורה להשיב על הצעת החוק של חבר הכנסת משה פלד.

שר התחבורה י' קיסר:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת משה פלד, כוונת הצעתך טובה, ומקובל, אני מניח, על רוב חברי הבית, שיש למנוע ככל האפשר פגיעה בחיילים ולאפשר להם להגיע למחוז חפצם בבטחה ובשלום.

אולם, כדאי שחברי הכנסת ידעו מהו המצב כיום ברכבת: כל החיילים והחיילות זכאים לנסיעה חינם ברכבת, וזאת על-פי החלטת ועדת הכספים של הכנסת והאוצר משנת 1964.

משרד הביטחון מעביר תמורת זאת כספים לרשות הנמלים והרכבות, 88% ממחיר ההוצאה, והשאר נספג על-ידי רשות הנמלים והרכבות. כדי שיהיה לכם מושג במספרים, הוצאה זו הסתכמה בשנת 1992 ב-5 מיליונים ו-700,000 שקל, ובשנת 1993, עד 31 במאי 1993, 3 מיליונים ו-800,000 שקל. ותחזית ההוצאה לשנת 1993 כולה – 9 מיליונים ו-800,000 שקל. זה רק באשר להוצאה ברכבת.

אשר לתחבורה הציבורית, שוב, חיילות זכאיות לנסיעות חינם בכל הקווים, להוציא קווים עירוניים. חיילים משלמים בתחבורה הציבורית מחיר אחד של 3.60 שקל לכל נסיעה בין-עירונית. אנחנו יודעים, שלמרות הסידור הזה חיילים נאלצים לנסוע בטרמפים בשל הפריסה של מחנות צה"ל, שאינה חופפת תמיד את קווי "אגד" ומועדי התחבורה הציבורית. גם כאן, בסעיף זה מעביר משרד הביטחון סכום של 20 מיליון שקל ל"אגד" עבור הנסיעות של החיילים בקווים הבין-עירוניים.

משרד הביטחון והממשלה, כל הממשלה – כי הנושא בא לדיון בוועדת שרים לענייני חקיקה – רואים בסידור זה סידור טוב, העונה על רוב הבעיה, ולכן הממשלה מתנגדת לחוק, שעלותו למעלה מ-35 מיליון שקל, ואין מקור תקציבי לכיסוי, ודאי בשלב זה של השנה.

אשר להצעה השנייה – בהצעה שלך היו שתי הצעות – המונעת מחיילים להשתמש ברכבם הפרטי לנסיעות של חיילים, זוהי גזירה שאינה יכולה לעמוד במבחן ולא ניתן, וגם אין הצדקה להגביל את

חופש התנועה של החיילים. אינני יודע באיזו זכות אגיד לחייל: אל תיסע ברכב שלך. זה דבר בלתי הגיוני. בהצעת החוק שלך כתוב: לא ייסעו אלא בשני סוגי רכב.

לכן, אני מציע, בהתחשב בפתרונות שנותנת מערכת הביטחון להסעת חיילים, להתנגד להצעת החוק המוצע, גם אם כוונתה טובה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לשר התחבורה. חברי הכנסת, אנחנו ניגש להצבעה. מי בעד? מי נגד?

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת אלי דיין, השאירו אותך גנרל בלי חיילים?

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק נסיעת חיילים ברכבת ישראל ובאוטובוס ציבורי,

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

בעד – 8, נגד – 3, אין נמנעים. אני קובע, שהצעת חוק נסיעת חיילים ברכבת ישראל ובאוטובוס ציבורי תועבר לוועדה. לאיזו ועדה?

קריאה:

ועדת הכלכלה.

אלי דיין (העבודה):

ועדת הכספים.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו נעביר להחלטת ועדת הכנסת, אשר תקבע לאיזו ועדה מבין ההצעות המוצעות כאן תועבר הצעת החוק של חבר הכנסת פלד להמשך החקיקה. אני מודה לכם.

הצעות לסדר-היום

פסיקת בית-המשפט לגבי פתיחת בתי-קולנוע ביום שבת

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים: פסיקת בית-המשפט לגבי פתיחת בתי-קולנוע ביום שבת; הצעות לסדר-היום מס' 1946, 1956, 1962, 1965, 1992 ו-1997. חבר הכנסת שאול יהלום; בבקשה, אדוני.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, מי משרי הממשלה עוסק בעניין?

היו"ר ס' טריף:

שר הפנים, אדוני, והוא פה. אנחנו דואגים שיבוא מיד. תואיל בבקשה להתחיל בדברך. הנה שר הפנים.

שאול יהלום (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כבוד שר הפנים, כבוד שר התחבורה, חברי הכנסת, הנושא שאנחנו עוסקים בו הוא נושא שהזמן גרמו. מצד אחד התרבו בתי-הקולנוע הפתוחים בליל שבת, ומצד שני – נשאלה שאלה: אם רשות מקומית מעוניינת מסיבה זו או אחרת לסגור בתי-קולנוע בשבת, כיצד היא יכולה לעשות זאת?

אנחנו עמדנו מול שאלה קשה לפני חמש שנים, כאשר נפסק פה בירושלים פסק-דין של השופטת פרוקצ'יה, אשר פסקה, שרשות מקומית אינה יכולה להחליט על ערך כמו שמירת שבת, אלא אם כן הכנסת תקבע שערך של שמירת שבת הוא ערך שרשות מקומית יכולה להחליט על-פיו.

עברו שנתיים עד שהתקבל התיקון לחוק ההסמכה, ולא נעסוק בו עכשיו. כאשר באנו לתקן את חוק ההסמכה וביקשנו את שיתוף הפעולה של המפלגות החילוניות, שבדרך כלל אפילו הן עומדות ורוצות ומעוניינות שייפתח בית-הקולנוע, אמרנו להם: רבותי, לו יצויר שמחר יש קולנוע בעיר שכולה דתית, נניח בבני-ברק, ועיריית בני-ברק רוצה לסגור את בית-הקולנוע בשבת, ולית מאן דפליג שבעיר כמו בני-ברק, שרוב תושביה דתיים, צריך לאפשר לה לסגור את בית-הקולנוע. הרי שלפי המצב שלפני קבלת התיקון לחוק ההסמכה, לא היה שום חוק עזר יכול לסגור את בית-הקולנוע בשבת, אפילו בבני-ברק. כי כאשר היה פותח אותו בעל בית-קולנוע את הקולנוע והיה הנושא בא לדיון משפטי, היו מסתמכים על פסיקת פרוקצ'יה.

אז קיבלנו את חוק ההסמכה, ומאחר שבמשך השנים התרבו בתי-הקולנוע הנפתחים, והיתה עיר ואם בישראל, נתניה, שבה אמרו לאחר התיקון לחוק ההסמכה: אנחנו, מועצת העיר, אוסרים על פתיחת בתי-קולנוע בנתניה, והיה מדובר על מקום אחד, על קניון חדש שנפתח בנתניה, ובתי-הקולנוע נפתחו למרות החלטת העירייה, ואחר כך הם קיבלו צו מבית-המשפט האוסר על העירייה באופן זמני לסגור – ולפני שבועיים ניתן הפסק הסופי של בית-המשפט הגבוה לצדק, על-ידי השופטים כבוד הנשיא שמגר, כבוד השופט בך וכבוד השופטת נתניהו, שהתיר באופן סופי, לאחר הצו הזמני, את פתיחת בית-הקולנוע בשבת.

מדובר על כמה בתי-קולנוע בנתניה. אבל הבעיה היא לא רק נתניה, עם כל החשיבות של נתניה, אלא בכל הארץ. מדוע בכל הארץ? משום שכאן בא בית-המשפט ומצא תחכום בלשון חוק העזר, ובית-המשפט אמר דבר כזה: כתוב בחוק העזר שבימי המנוחה לא יפתח אדם מקום שבו מתקיימת הצגת קולנוע אלא לצורך פעולות תרבות וחינוך. אין כל ספק שכאשר כל מחוקק בעיר, ולצער הרב מדובר בשורה של חוקי עזר בהרבה מקומות שכך חוקקו אותם, אין כל ספק שכשהמחוקקים חוקקו את חוק העזר הם התכוונו במלוא מאת האחוזים, שבמקום שבו מתקיימת הצגת בית-קולנוע לא תתקיים הצגת בית-הקולנוע. אלא שכך כנראה יעצו להם היועצים משפטיים לנסח את העניין.

אומר בית-המשפט הגבוה לצדק: בימי מנוחה לא יפתח אדם מקום בו מתקיימת הצגת קולנוע. זאת אומרת, ההגדרה היא לא מהותית. מאחר שכתובה המלה "מקום", לא כתוב: לא יקרין האדם הצגת קולנוע, אלא מאחר שכתוב: לא יפתח אדם מקום בו מתקיימת הצגת קולנוע, הרי ההגדרה "בו מתקיימת הצגת קולנוע" היא הגדרה מקומית בלבד, לא מהותית, כאילו היה כתוב: לא יפתח אדם בימי המנוחה מקום בגוש X בחלקה Y, וה"קולנוע" בא רק לציין את מספר הבית והרחוב.

אם כן, לא יפתח אדם בימי מנוחה מקום בו מתקיים בית-קולנוע, הכוונה היא בית בן ארבעה קירות ברחוב זה וזה. אבל מאחר שבדרך כלל כתוב, שיש יוצא מן הכלל שמותר לו לפתוח אותו מקום גיאוגרפי לצורך פעולות תרבות וחינוך, אומר בית-המשפט: בוא נראה מה זה תרבות וחינוך. המושג תרבות וחינוך בימינו אומר בית-המשפט – כולל קולנוע. אני בטוח ששר הפנים יוכל לעדכן אותנו, אבל אני חושב שכאשר השרה אלוני לקחה אתה את כל פעולות התרבות, היא ודאי לקחה גם את עידוד הסרט ועידוד הקולנוע.

אלי דיין (העבודה):

לא לקחה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אז חינוך לפחות, יגידו שזה חינוך.

אלי דיין (העבודה):

זה מקרה מיוחד, אין להשוות.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מקרה יחיד בהיסטוריה.

אלי דיין (העבודה):

היו שיקולים אחרים, שיקולים של הגדרה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

זאת אומרת, קרה כאן דבר מוזר. שהרי אם נחזור לכוונת המחוקק, ב"פעולות תרבות וחינוך" התכוונו לערב ראיונות, התכוונו לאיזה סימפוזיון, לרב-שיח. לפני הרבה שנים היה בתל-אביב "עיתון עיתונאים", היו אירועים כאלה שהם באמת תרבות, בלי חילול שבת ובוודאי לא קולנוע או תיאטרון.

והכול נובע מכך שבית-המשפט קבע את בית-הקולנוע כמצוין גיאוגרפי בלבד. לכאורה באמת הגיעו ימות המשיח, שנראה היה ששופטי בית-המשפט העליון יושבים בישיבה גבוהה ומתפלפלים פלפולים על חודה של מלה, ופסיקתם מנוגדת לכוונת המחוקק בשני הכיוונים, גם בכוונתו לקולנוע וגם בכוונתו למהות פעולות תרבות וחינוך. מאחר שמדובר כאן בנוסח שרץ בכל המדינה, הרי מעתה ואילך פרצנו את כל הפרצות לגבי מקומות רבים.

אי לכך, אני פונה בזה קודם-כול לשר הפנים לסייע בידינו ולערוך סקר בכל הרשויות המקומיות ולעשות סיכום באילו מהן חוקי העזר נוקטים נוסח זה ובאילו יש לשון אחרת. לגבי אותם מקומות שבהם הנוסח כתוב כפי שהוא כתוב בנתניה ברור שיש לנו בעיה. הריני קורא בזה הן לשר הפנים,

שבמקרה גם עומד בראש מפלגה דתית, הן לכל חברי שנמצאים כאן והן לכל המפלגות הדתיות ולכל המפלגות אשר מבינות שכאן מדובר על כוונת מחוקק ברצון, להביא את הנושא הזה כאחד הנושאים המרכזיים במערכת הבחירות המוניציפליות הקרובה – להתאחד לתיקונו בכל רשות מקומית, כדי שבתי-הקולנוע והתיאטראות יהיו סגורים במקום שהרשות המקומית ביקשה את זה גם קודם.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה. נא בקיצור.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אין לי ספק, כמשפטן, שהיתה כאן פרשנות רטרואקטיבית. הייתי אומר, שבית-המשפט רואה היום את הקולנוע כתרבות מבחינת הגדרה, ולכן פירש את חוק העזר כאילו הוא כולל את העניין של התרבות שזה הקולנוע. אבל ודאי שלא היה ספק, כשחוקקו את החוקים האלה, חוקי העזר, שהיתה כוונה למנוע פתיחתם של בתי-קולנוע.

אבל בית-המשפט אומר היום, שהמושג קולנוע כלול במושג תרבות, ופירש את זה כפי שהוא, מבחינתו, המצב הרצוי, ולא הדין כשחוקק.

אני בזמני גם התנגדתי לחוק ההסמכה, משום שהוא בעצם אומר דבר אחד: אתם, ברשויות המקומיות, תתקוטטו ותחליטו אם לפתוח או לסגור. במקום שיש רוב שיכול לפתוח, הוא פותח, במקום שיש רוב או כוח שיכול למנוע את הפתיחה, הוא סוגר. ובעצם אנחנו מעבירים את מוקד הסכסוך והמחלוקת אל התושבים, בעוד הכנסת עושה לה חיים קלים. היא אומרת: אני לא מכריעה מהי המדיניות הכללית, אתם תתקוטטו ותחליטו.

הנה שמענו עתה הצעה להעלות את הנושא הזה בזמן מערכת הבחירות. מה פירוש הדבר, להעלות את הנושא הזה אז? – לגרום לכך שזה יהיה מוקד למחלוקת בציבור, כי תמיד חלק יגיד: לפתוח, וחלק יגיד: לסגור, והכנסת עושה לעצמה חיים קלים בעניין הזה.

אני חושב, ככלל, שבעניינים האלה צריך להימנע מכל חקיקה, כי כל חקיקה יש בה יסודות של כפייה, וכפייה יכולה לפעול הן לטובת קבוצה זו והן לטובת קבוצה אחרת. בעניינים מסוג זה מן הראוי להימנע מחקיקה, הן מחקיקה ראשית והן מחקיקה משנית, וצריך להשאיר את העניינים האלה לשכנוע בין הקבוצות הנחלקות על הסוגיות האלה. כל התערבות בחקיקה בעצם אינה משיגה את המטרה אלא גורמת למוקדי מחלוקת, גורמת לבעיות רבות יותר בין הציבורים השונים, והדברים האלה אינם נפתרים.

לשמחתנו, בשנים האחרונות, כמעט נפסקה המחלוקת הזאת, וחבל שבית-המשפט העליון נזקק עכשיו לאיזו פרשנות שבעצם מרוקנת כל מיני הסכמות וכל מיני חוקי עזר קיימים ופותחת עכשיו – וכבר התחילו דיונים ברשויות מקומיות – במחלוקת אם לשנות חוק עזר או לא לשנות חוק עזר, אם בשכונה הזאת יפתח או לא יפתח, אם בשכונה הזאת זה מפריע יותר או מפריע פחות. חבל שבית-

המשפט לא הביא את הדבר הזה בחשבון ונמנע מלגעת בחקיקה, מה גם שמבחינה משפטית אותה חקיקה היתה נכונה, וזו היתה כוונת המחוקקים. והרי מה שקובע בסופו של דבר הוא כוונת המחוקקים שחוקקו אותם חוקי עזר. על כך יש להצטער.

עם זאת, הייתי פונה לחברי, בעיקר מהסיעות הדתיות, שלא להשתמש באמצעי חקיקה, כי היום, לדעת הרבה מומחים בענייני דת ומדינה, בהם הרבה פרופסורים דתיים, יש להימנע מחקיקה דתית. יש להימנע מנושא זה וללכת יותר לאותו שכנוע, לאותה הבנה, לאותה סובלנות הדדית, כדי לחיות חיים בצוותא, תוך כיבוד הזכויות ההדדיות של התושבים, במיוחד אלה שחיים ביחד. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת אלכס גולדפרב.

שר הפנים א' דרעי:

אחריו?

היו"ר ס' טריף:

יש לנו רשימה ארוכה, אדוני, ואני מקווה שחברי הכנסת ידעו לעשות את הדבר בצורה תמציתית וטובה, כמו שהם יודעים, כי הנושא הזה ימוצה עד תום, כל רשימת הדוברים.

אלכס גולדפרב (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הרשו לי לברך מעל הבמה הזו על קביעת בית-הדין הגבוה לצדק, שהצגת קולנוע היא בגדר פעילות תרבות, שעל-פי החוק מותר לקיימה בשבת. בימים אלה, שבהם מתגלה בכל שבוע "מסיבת אסיד", בימים אלו, שבהם הבילוי היחיד של בני הנוער מסתכם בישיבה בפאבים, יש חשיבות עליונה להחלטה החיובית של הבג"ץ. כהורה אני שמח על האפשרות שבני ובנותי יוכלו לצאת לבילוי ביום השבת, בילוי שגם יתרום להם ויעשיר אותם, ולא יהיה רק העברת זמן לשווא.

האווירה הפוליטית הצבועה שהיתה עד כה במסגרת הסטטוס-קוו נשברה. החלטת בג"ץ היא הפתח המתאים ביותר לעתיד נוח ולהפקעת השליטה על התרבות מאנשי הדת. אני שמח שחלפו הימים שבהם אנשי דת קנו את השבת בעבור חופן שקלים מאתנו החילונים. עלינו להכיר בעובדה הידועה לכל העולם, חוץ מלנו בישראל, שסרטים הם תרבות, ותרבות יש להפיץ. סרטים הם דרך להעברת מסרים, ואין לי ספק שדרך הסרטים נוכל להשריש ערכים, נוכל להפעיל את הנוער, ולא רק לצפות בהם שותים בירה, מעשנים, ומי יודע מה עוד.

הניסיונות לכפייה דתית דרך חוקי העזר המוניציפליים, בעזרת חוק ההסמכה, פשטו את הרגל. רוב העם רוצה לראות סרט ולצאת לבילוי ביום השבת, יום המנוחה. כל הניסיונות מצד הדתיים לפגוע בכך הם ניסיונות לפגוע בתרבות החילונית, ואלה נעשים בחסות ההסכם הפוליטי שמשלמות הממשלות השונות לדתיים השונים. כבר נשמעו הקולות האומרים, שכעת יהיה צורך לשנות את חוקי העזר העירוניים המתירים פעולות תרבות, זאת כתנאי להצטרפות לקואליציה העירונית או לתמיכה במועמדים לראשות העירייה. שוב מאיימים על חיי התרבות החופשיים בקואליציות וב"דילים" פוליטיים, ואני מקווה שכעת, בעזרת הבג"ץ, שאישר את מה שכולם בכל העולם כבר יודעים מזמן, שקולנוע הוא תרבות, נוכל אנו החילונים לצאת ולבלות בלי לעבור על החוק.

אך הייתי רוצה להעלות שאלה לממשלת ישראל: מדוע היה בג"ץ צריך לפרש את המלה "תרבות" כדי לאשר את הקרנת הסרטים בשבת? מדוע צריכים להיות רוב אזרחי המדינה בני ערובה לשבת? מדוע במדינה החופשית שלנו לא יקבע כל אחד את צורת הבילוי שלו בשבת? אינני בא בטענות לדתיים המבקשים לכבד את השבת; אני טוען על המבנה המאפשר היום לדתיים לכפות על שאר העם, להתעטף בפוליטיקה ובחוקים שנסחטו בכורח הפוליטיקה לאכוף את דרישתם לשבות בשבת.

ברור לי, שבאצטלת הקואליציה לא יכולים אנשי מרצ אפילו לברך על החלטת הבג"ץ, כדי שלא לערער את הממשלה שהם יושבים בה לצד אלה המבקשים להשבית את כולנו בשבת, אבל הייתי מצפה מכל אחד ואחד מחברי הכנסת, השמח עם החלטת בג"ץ, לומר את דבריו, ואף יותר מזה: לדאוג שלא נזדקק לבג"ץ ולמשחקי מלים כדי לראות סרט, ללכת להצגה, לבקר במוזיאון או כל בילוי אחר ביום המנוחה.

החלטת בג"ץ הברוכה תאפשר פעולות תרבות נרחבות יותר גם בשבת במהלך היום. רק חשבו על אותם בני נוער שיוכלו ללכת בשבת בבוקר למתנ"ס השכונתי לראות סרט, לשוחח עליו, ולהעדיף זאת על פני שוטטות סתמית במסבאות. כל אחד יוכל ללכת בשבת ולראות את אותם סרטים שאין הוא מוצא זמן לראותם במהלך השבוע.

גם אני רוצה להתייחס לשבת כאל יום מיוחד, מיוחד על-פי ראות עיני החילונים.

להחלטת הבג"ץ חשיבות כלכלית לא קטנה. לאור ההאטה במשק והקשיים באחזקת בתי-הקולנוע, אני שמח על אפשרויות הפרנסה שנפתחו בפני מפעילי בתי-הקולנוע, בתי-הקפה, הקיוסקים, בשישי ובשבת. ואל תאמרו מייד שיש כאן פגיעה במפעילים, שלהם לא מתאפשרת המנוחה. מנוחתם תהיה בימי השבוע האחרים, על-פי בחירתם ולא על-פי בחירת הקואליציות הדתיות השונות.

לכפייה הדתית אין עוד מקום בכל הקשור לתרבות ולהתחשבות, ואני שמח שבג"ץ מצא לנכון להגן בהחלטתו לא רק על אמנות הקולנוע, אלא על כל אותם מאות אלפי אזרחים הראויים לבילוי ולעונג גם בשבת, בקולנוע. אני שב ומחזק את ידי השופטים מאיר שמגר, גבריאל ברך ושושנה נתניהו בהחלטתם למען חופש התרבות בישראל. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת דוד צוקר איננו באולם. חבר הכנסת אברהם רביץ. בבקשה, אדוני.

חבר הכנסת יוסף עזרן, אני מבין שאתה מוותר.

יוסף עזרן (ש"ס):

לא.

היו"ר ס' טריף:

בכבוד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית כול, מאוד חרדתי, מי ייצג כאן את המיעוט החילוני במדינת ישראל. ברוך השם, היה להם נציג אותנטי, שעשה זאת בצורה מאוד חכמה, תרבותית, אינטליגנטית, וברוך השם הציבור החילוני מוגן.

אדוני היושב-ראש, אינני משפטן ומשום כך לא אחווה דעתי, כפי שעשה זאת בצורה מאוד נאותה, ביחס לשיקול הדעת או הפלפלות המשפטית של שופטי בית-המשפט העליון – על אף, אדוני השר, שכאזרח יש לי כמה שאלות, כמו: מדוע הוחלפו שופטים במהלך דיון זה? או – מדוע, למשל, בחוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל נקבע, כי לא יקוימו עינוגים ציבוריים, כאשר הגדרת "עינוג ציבורי" היא על-פי משמעותו בחוק רישוי עסקים, וחוק רישוי עסקים קובע: "עינוג ציבורי, לרבות הצגת קולנוע"?

אבל, כאמור, אינני משפטן; אבל כמוך, אדוני היושב-ראש, וכמו כולנו כאן, גם אני מחוקק. כולנו כאן הננו מחוקקים. אנחנו לא מדברים על חוק שהחוק לפני שנים רבות, והאווירה השתנתה, מושגי התרבות התחלפו, ההגדרות השתנו מאז החקיקה. כי מה שהיה "עונג" בימים שבהם נחקק החוק – חוק ההסמכה, שהזכירו חבר הכנסת יהלום – היום זה תרבות. אולי בעידן שבו תקשורת זה תרבות ותרבות זה רק כאילו, הכול אפשרי.

רבותי חברי הכנסת, הרי את חוק ההסמכה אנחנו חוקקנו – אישית, אני הייתי חבר בוועדה – ולא אבותינו או אבות אבותינו. זה היה בסך הכול בקדנציה הקודמת, ועשינו זאת בגלל פסיקת אותה שופטת, שמנעה את האפשרות מרשות מקומית לסגור עסקים מסיבות דתיות. זאת היתה האידיאולוגיה שלה. היא פסקה לפי תפיסת עולמה. כל נער יודע, כי אילו התנהל אותו דיון משפטי אצל שופט אחר, שתפיסת עולמו שמרנית, הוא היה נותן פרשנות אחרת וקובע, ששמירת שבת היא סיבה מספקת לסגירת בתי-קולנוע בשבת, והיה מאפשר להמשיך את מה שהיה מקובל בחברה הישראלית ביחס ליום הקדוש, ליום השבת, והיה מבין כי לולא שמירת שבת בעצם אין לנו זכות קיום כעם יהודי בארץ הזאת. ובוודאי זאת היתה סיבה מספיק לאומית כדי לאפשר לעיריות לסגור בתי-קולנוע.

רבותי, אותו עניין חוזר על עצמו בפסיקה של בית-המשפט העליון בעניין נתניה, כאשר מעורבות אידיאולוגית של שופטי הבג"ץ מסלפת את כוונת המחוקקים.

אני מבקש בהזדמנות הזאת, רבותי, להזהיר את עצמנו, חברי הכנסת, מפני חוקה אשר עלולה לשים לאל מערכות חוקים שאנו מחוקקים כאן, כאשר הכוונות שלנו נאמרות במהלך החקיקה במליאה ובוועדות. אין כל אפשרות שבעולם, רבותי, להכניס לתוך ספר חוקים את כוונות המחוקק. אנו יוצאים מתוך ההנחה, כי השופטים שיהיו בימים ההם יעדיפו את כוונת המחוקק, שבאה לידי ביטוי כאמור, על פני האידיאולוגיה הפרטית של השופט.

אני מבקש לומר לחברי הכנסת, כי מעורבות אידיאולוגית של שופטים נוגעת גם בציפור נפשנו. די אם אזכיר, כי גם בשאלה הבסיסית ביותר: הגדרת יהדותה של המדינה, או יהדות בכלל מה היא, יש פרשנות מפליגה של שופטי בית-המשפט העליון. חשוב חשבנו כי נוכל אולי למצוא דרך נאותה לחוקק חוקי יסוד, ונגן בתוך חוקי היסוד על האפשרות לחוקק חוקים אשר עניינם יהדותה של המדינה. אבל מה נעשה, גם בעניין הבסיסי הזה אמר את דברו השופט ברק, וקבע כי בזמננו הגדרת היהדות היא הגדרה אוניברסלית, ולא כהגדרה שהיתה מקובלת מדורי דורות. זו הגדרה אלסטית, שיכולה להשתנות חדשות לבקרים על-ידי שופט זה או אחר.

חברי הכנסת, זו הסוגיה העומדת בפנינו, וזו הסכנה למשטר הדמוקרטי של המדינה. היום זה חוק שאנו מעוניינים בו, ומחר זה יהיה חוק שמישהו אחר מעוניין בו.

רבותי, לא המפלגות הדתיות או הציבור החרדי מהווים סכנה לדמוקרטיה. החוקה המוצעת והחירות שהשופטים נוטלים לעצמם לפרש את החוקה הן הסכנה לדמוקרטיה, בלבוש של שמירה על הצדק והמוסר. ודאי שזה יהיה עיוות של הרצון החופשי של העם כפי שזה מתבטא בבחירות חופשיות לכנסת, וחברי הכנסת הם השליחים והם המחוקקים, ולא בית-המשפט, אף אם הוא עליון.

רבותי, גם הבחירה הישירה של ראש הממשלה, שכל כולה באה כדי להצר את צעדיו של הציבור הדתי במדינת ישראל, לא תביא לחיזוקה של הדמוקרטיה. כל התרגילים של הציבור הזה, שנועדו להצר את השפעתן של המפלגות החרדיות או הדתיות, יפעלו כבומרנג נגד כל שוחרי הדמוקרטיה ומדברי הדמוקרטיה – – –

שר הפנים א' דרעי:

הרב רביץ, אני רוצה לתקן אותך. יש רק מפלגה חרדית אחת. אתה נקטת לשון "מפלגות" – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אמרתי גם "דתיות". אתה יכול לבחור לעצמך איפה אתה נמצא, או פה או שם. תבחר.

שר הפנים א' דרעי:

אני לא רוצה שיתקפו אותך מחר שאמרת "מפלגות דתיות", לשון רבים – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, נתתי לך את האפשרות לבחור. לכן אמרתי "דתיות", לשון רבים, ו"חרדיות" בלשון רבים.

היו"ר ס' טריף:

הרב רביץ, עליך לסיים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

עוד משפט אחד, אדוני; משפט אחד.

אני אומר, שכל העניין הזה יפעל כבומרנג נגד כל אלה אשר רוממות הדמוקרטיה בפיהם, ומידיהם אינם מניחים את דגל הדיקטטורה בכל מה שנוגע לאזרחיה הדתיים של המדינה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך, אדוני הרב רביץ.

חבר הכנסת עזרן, בבקשה. חבר הכנסת עזרן יעשה את זה בצורה מאוד מאוד יסודית ומהירה.

יוסף עזרן (ש"ס):

— — —

היו"ר ס' טריף:

אני סומך עליך שתעשה את זה בדרך הטובה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אשתדל.

היו"ר ס' טריף:

ישלים אותך שר הפנים.

יוסף עזרן (ש"ס):

תודה רבה, בפרט שאני באמת מוקיר ומעריך את מסירותו ואת חריצותו של שר הפנים, אשר איננו תורן ובכל זאת נשאר עד שעה מאוחרת זו לכבודה של שבת. על כך יבורך.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, חבר הכנסת עזרן.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הבית, מכל המהומה המצערת הזאת אני נמצא למד רק דבר אחד. הקשבתי יפה מאוד לכל דבריו של חבר הכנסת גולדפרב, ואני משוכנע שהוא אמר אותם בתום לב, אם כי לפי דעתי לא במחשבה מעמיקה מאוד; ואתך הסליחה.

מכל מקום, דבר אחד נמצאנו למדים, והוא ברור. כאשר קראתי את הנימוק של בית-המשפט העליון להתרת פתיחתם של בתי-קולנוע בשבת בנתניה, מהנימוק התרבותי נמצאתי למד, לשמחתי, ששופטי בית-המשפט העליון זה זמן רב, עידן ועידנים, אולי עוד מתקופת הקולנוע הלא-מדבר, לא ביקרו בבתי-קולנוע – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ראינוע.

יוסף עזרן (ש"ס):

ראינוע, תודה רבה.

פעם, כך מספרים, הקולנוע היה באמת תרבותי, היה מפיץ מסרים. אבל היום? מה זה קולנוע היום? הרי אין סרט שאין בו כמה מקרים של רצח, הרבה מעשי אלימות לשם אלימות, כמו "התפוז המכני", "שליחות קטלנית", כשמראים איך מוציאים לב של בן אדם. כך סיפרו לי, אני לא ראיתי את זה, תאמינו לי – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני באמת רציתי לדעת מאין אתה יודע זאת?

יוסף עזרן (ש"ס):

זימה, סאדיזם, אכזריות, רצח.

אלכס גולדפרב (צומת):

אתה מסתמך על עדות שמיעה?

יוסף עזרן (ש"ס):

כן, בהחלט. האנשים שראו את זה הם אנשים נאמנים.

היו"ר ס' טריף:

אתה אומר שהם אנשים מהימנים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הייתכן?

יוסף עזרן (ש"ס):

סליחה, גברתי חברת הכנסת, אני מתייחס לעניין הזה בכאב וברצינות. אני מבקש מכם שתכבדו את זה. תודה.

לכן, אני משוכנע שגם לחבר הכנסת גולדפרב – וזה החידוש שלי – אין זמן לבקר בקולנוע. כי אחרת לא היה מאחל את הדבר האיום הזה, את המסרים האנטי-חינוכיים והאנטי-אנושיים והאנטי-תרבותיים האלה לבניו ולבנותיו. אני לא הייתי מאחל להם את זה.

אלכס גולדפרב (צומת):

לא כל הסרטים הם כאלה.

יוסף עזרן (ש"ס):

רובם סרטים על פושעים, אנטי-אנושיים. אני מוכן למסור לך סטטיסטיקה על כך. ניקח לדוגמה את ארצות-הברית, היתה דוגמה של ילד שצפה בסרטים כאלה, וכאשר היה תחת הרושם העז של הסרט הוא קם, פתח את הארון של האב, הוציא משם אקדח, או יותר נכון את הרובה קצוץ-הקנה, ופשוט בשיטתיות התחיל לבצע הלכה למעשה את מה שראה בסרט. כמה שודדים, רוצחים, לקחו בדיוק תסריט סרט וביצעו אותו על בנקים, על זקנות, על חסרי ישע. ברוך השם שאדוני לא ביקר כנראה הרבה זמן בקולנוע, ובוודאי לא שופט בית-המשפט העליון.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הצגות תיאטרון – זה יותר טוב?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

"פליישר".

יוסף עזרן (ש"ס):

"פליישר", אם זאת התרבות שבה הם דוגלים, אני מודה לה' שאיני חילוני. יש להם הרבה דברים אחרים יפים. הקיבוצים מייצגים הרבה דברים יפים, ואני לא מתכוון לקנטר.

לאחרונה, חבר הכנסת גולדפרב וחברת הכנסת הנכבדה גוז'נסקי, קראתי שבחור צעיר בגיל 18-19 ריכז סביבו חבורה שנקראת: עובדי השטן. הם מקריבים חתולים חיים על גריל. סיפרו שם כמה כלבים כבר שחטו ושתו את דמם. שאלו אותו: מה השאיפה הגדולה שלך, בני היקר עובד השטן? אמר: להקריב אדם חי על המוקד לכבודו של השטן. מאיפה למדת את זה? אתה יהודי. קודם כול, מה

שאתה עושה לחתולים ולכלבים גם זה אסור, אבל איך עולה על דעתך להעלות על המוקד אדם, ואתה אומר: מצווה מן המובחר שזה יהיה אח או אחות שלו, כי צריך באמת אדם שהוא אוהב כדי להראות את עבודתו האלילית, השטנית, הזדונית הזאת, והוא מצפה שירשו לו או שימצא את ההזדמנות לשכנע. אמרו לו: איפה ראית את כל הדברים היפים האלה, האם ראית את זה, להבדיל אלף הבדלות, ב"מסילת ישרים" או ב"אורחות חיים"? אמר: פשוט מאוד, בסרטים. הוא ראה איך עובדים את השטן. זה כל כך השפיע עליו, זה כל כך מהמם, זה כל כך אוריגינלי, זה כל כך אנטי-ממסדי, שהוא רוצה להקריב את אחיו ואת אחותו ואולי – כמו המולך – את הבן שלו. זה חלק מהתרבות, אני מסכים אתך, לא הכול.

אלכס גולדפרב (צומת):

האם חבר הכנסת עזרן חושב שזה המסר של הקולנוע?

יוסף עזרן (ש"ס):

אני חושב שהדבר הטמא ביותר שהשטן המציא זה הקולנוע, בגלל הסרטים האלה. האסון הכי גדול של התרבות פורקת העול שלנו הוא הטלוויזיה, שחדרה לסלון של כל אחד ואחד.

התרבות הזאת מאוד מעיקה, חונקת. אוי לאותה תרבות, אוי לאותה עצה של בלעם הרשע, שאמר: "לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים". אומרים רבותינו: מה פירוש "אשר יעשה העם הזה"? אמר לו: אם אתה רוצה שהעם הזה, העם היהודי המקודש יהיה פעם דומה לכל הגויים עובדי האלילים, הנה מה שתעשה. תפציץ אותו בתרבות של האלימות. שוב, אני לא אומר שאין סרטים שמקבלים עליהם פרסים, אבל זה בטל בשישים ובמאה מול כל האלימות, הסאדיזם, האכזריות, הרצח והפשע.

רבותי, באים בצדק אנשים ואומרים: מה אכפת לך, אדוני, אתה בבית-הכנסת, תעזוב אותי לחלל את השבת שלי. אני משיב: הגמרא אומרת "כל המשמר את השבת מוחלין לו על כל עוונותיו". למה לא כתוב "כל השומר"? מה זה "כל המשמר"? אומרים רבותינו: המשמר מפעיל. יהודי חייב לדאוג לא רק לשמור לבד את השבת, שגם הזולת ישמר את השבת, מפני שהשבת היא הדגל הלאומי. כשם שאני לא רוצה שיפגעו בדגל של המדינה, בשום פנים אני לא רוצה ולא מסכים שיפגעו בדגל של כל העם היהודי, שהוא השבת.

השבת היא אוויר רוחני. כמו שאי-אפשר להתקיים בלי אוויר גשמי והאדם פשוט ייחנק, כך נשמתו של העם היהודי תובעת אוויר רוחני. "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת"; מה זה "לעשות"? – כי לא מספיק שאתה תשמור את השבת, אתה צריך לדאוג שיעשו את השבת, ואת השבת צריך לפעול ולהפעיל.

היו"ר ס' טריף:

קשה להפסיק דברי חכם בתורה, אבל אין ברירה, אדוני.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני מאוד מעריך את אדוני, את הסבלנות שלו ואת הכבוד שהוא רוחש לשבת. אני בטוח שכולנו פה רוחשים כבוד לשבת, גם מי שהוא בעד הקולנוע.

רבותי, דעו דבר אחד. אנחנו חיים בדור שבו איבד האדם את המהות ההומנית שלו. אנחנו חיים בדור של רובוטיזציה, אוטומציה, דה-הומניזציה. האדם כל השבוע לוחץ על כפתורים. חבר הכנסת גולדפרב, כמה אתה ואני וכל הנוכחים פה לוחצים מהבוקר עד הערב על כפתורים. להתקשר – כפתורים. לעלות במעלית – כפתורים. איפה אין כפתורים? כפתורים, כפתורים, כפתורים.

יום אחד האדם מפסיק להיות רובוט, מפסיק להיות משועבד למכונה, חוזר לזהות האמיתית שלו, לעצמו – ביום השבת. אני כעת מדבר מבחינה אנושית, הומנית, מבחינה ערכית-פילוסופית. אנחנו חייבים לחזור יום בשבוע למה שאנחנו, לאדם, לא לתת למכשיר הטכנולוגי להשתלט על החיים שלנו. לכן, עלינו לעשות את הכול כדי שהשבת תהיה שבת קודש ויום מנוחה. אוי ואבוי לאותה מנוחה כשרצים כל היום בכבישים וחוזרים שבורים ורצוצים מהקולנוע, מהכדורגל ומשפת הים. זה יום מנוחה? זה יום של עבודת פרך. נחזיר את השבת כיום קודש, ואז נקבל את המהות ואת המסר האנושי שלו.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לכבוד הרב עזרן על דבריו המלומדים.

אדוני שר הפנים. אני חושב שחלק גדול מהמלאכה לקח לך הרב עזרן. אני השתכנעתי מדבריו.

שר הפנים א' דרעי:

אני לא מתחרה אתו אף פעם.

היו"ר ס' טריף:

רק רציתי לומר לו, שבסין כלבים וחתולים זה ממנעמי הבשר. בבקשה, אדוני.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, היו חמישה נואמים, על כל נואם יש לי עשר דקות תשובה?

היו"ר ס' טריף:

אני אודה לך מאוד אם תקצר לתשע דקות עבור כל נואם. זה בהחלט מספיק.

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברת הכנסת, כבוד שר התחבורה, וקודם כול אני מעריך אותם על שבשעת לילה מאוחרת כזאת נשארו בשביל נושא חשוב; כל אחד על-פי השקפתו בודדים במלאכה.

אני רוצה להודות לחבר הכנסת גולדפרב, שמסכים שהיהודים הדתיים ישמרו את השבת. לצערי, יש כאלה שמפריע להם שיהודים דתיים שומרים את השבת. אני מברך אותך על כך שלא רק שזה לא מפריע לך, אלא אתה מעוניין שיהודים דתיים יוכלו לשמור את השבת.

לפני שאתייחס לגופו של עניין, אני רוצה להזכיר דבר נוסף שצמר לי קצת בדברייך, לא בהשקפותיך. אני מתפלל, שבעזרת השם כל עם ישראל יחזור בתשובה ואז תשכיל גם אתה ותגיע לאמת. זכותך וחובתך להגיד את דעותיך, אבל מה שמפריע לי הוא, כל פעם שעולה נושא דתי, אתם אומרים לנו: קונים את השבת בעבור קומץ שקלים, וכל הזמן כופים את עצמכם בהסכמים קואליציוניים.

אתה חבר סיעה קטנה, למה אתם לוקחים רק נושאים דתיים? קח את הנושאים שאתה מאמין שבשבילכם הם בבחינת ייהרג ולא יעבור. קח נושאים חשובים לך – ארץ-ישראל, בנייה ביהודה ובשומרון, או נושאים אחרים החשובים לך מאוד וזכותך להילחם עליהם. לכל ממשלה שאתה תיכנס אתה תציג את זה כתנאי. נניח שמרצ היו מוכנים שאתם תיכנסו לממשלה ולא היו מטילים וטו, ואתם הייתם מציגים את התנאים שלכם – זו לא כפייה? אתה לא כופה את דעתך, דעת מיעוט, על הרוב? והמערך או מרצ או אפילו הליכוד היו מבטלים את דעתם? למה? משום שזה נושא שאתה מאמין בו, ארץ-ישראל? ליהודים דתיים השבת חשובה לא פחות מארץ-ישראל, ואולי אפילו יותר. על השבת נאמר "ייהרג ולא יעבור". ואיש לא כופה את זה. לא רוצים – שלא יקימו אתם קואליציות. וכי אנחנו התחננו לפני מישהו שיקים אתנו קואליציה? באשקלון יש בסך הכול נציג אחד או שני נציגים דתיים.

אלכס גולדפרב (צומת):

אדוני השר, אנחנו לא כופים את עצמנו על האנשים הדתיים ואנחנו מכבדים מאוד מאוד את רגשותיהם; אבל אנחנו מבקשים שהאנשים הדתיים לא יכפו את דעתם עלינו.

שר הפנים א' דרעי:

סליחה, כל נושא אידיאולוגי שמפלגה קטנה מאמינה בו, הכוח היחיד שיש לה במשטר דמוקרטי הוא לנצל את הכוח שיש לה כאשר הרוב צריך אותה. אם המערך והליכוד יעשו ממשלה, לא צריך את צומת ולא את ש"ס ולא את המפד"ל, אף אחד לא יזדקק לנו והם יעשו מה שהם רוצים.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו דברים כאלה.

שר הפנים א' דרעי:

כבר היו דברים כאלה. ומה יש לעשות? יש להצטרף שלא באת לידי ביטוי בקלפי שלך. כל נושא שאתה מאמין בו והרוב לא מאמין בו, או רוב החברים בקואליציה לא מאמינים בו, אתה כופה דעתך עליהם. וכי רוב הציבור בישראל מאמין בהשקפות שלך? אם הוא היה מאמין בהשקפות שלך, הוא היה מצביע צומת. ברוך השם, קיבלתם שמונה מנדטים.

אלכס גולדפרב (צומת):

עוד שלוש שנים.

שר הפנים א' דרעי:

עוד שלוש שנים. אז קודם-כול אתה מסכים שהממשלה הזאת תמשיך לכהן עוד שלוש שנים, אני מודה לך גם על כך.

עכשיו אני רוצה להתייחס לגופו של עניין. קטונתי מלהתחרות ברב רביץ וברב עזרן ובחבר הכנסת שאול יהלום שדיברו על השבת. באמת ובתמים אנחנו מקבלים את הפסיקות של בג"ץ. בג"ץ פסק, כל עוד לא שונה החוק – זו ההוראה הקובעת. יש כמה דברים שמאוד מאוד מפריעים לי בעניין. כפי שהדגישו חברי קודם, חוק ההסמכה לא בא לחלל ריק. היה סטטוס-קוו במדינת ישראל לגבי חוקי עזר. באה שופטת והפכה את הקערה על פיה. חבר הכנסת יהלום, במשך שנתיים כולם התעסקו בסוגיה הזאת, ובסוף מצאו פשרה – שלא תהיה כפייה דתית, שלא יהיה חוק שהכנסת תחוקק אותו, אלא אמרו שרשות מקומית רשאית לחוקק חוקי עזר גם בנושא השבת, ועל-פי רוב ברשות המקומית.

שאול יהלום (מפד"ל):

גם אפשר לחלק את הרשות.

שר הפנים א' דרעי:

אזורים. לתת לכולם מצב שאפשר לחיות אותו. חוק ההסמכה היה הפשרה הטובה ביותר כדי שהדתיים לא יכפו על החילונים, ושגם הדתיים יוכלו לחיות באזורים שלהם. זה היה חוק ההסמכה.

רבותי, אני קצת מצוי במה שקרה בעיריית נתניה. וכי יעלה על דעת מישהו שעיריית נתניה כשהיא קבעה את החוק הזה היא לא ידעה מה היא קובעת? היא ידעה שמדובר בקניון-השרון, היא ידעה שמדובר בבתי-קולנוע פתוחים בשבת, היא ידעה בדיוק איזה הצגות מקרינים שם. אין שם רוב דתי בנתניה, יש בסך הכול חמישה או שישה חברי מועצה דתיים, אבל חברי המועצה החילונים החליטו, למען שלום הבית בנתניה, שלא יקרה מה שקרה בפתח-תקווה – מלחמות אחים. למען הקונסוס ולמען החיים הטובים החליטו אחרי הרבה הרבה זמן לחוקק את החוק הזה. יש רוב חילוני למועצה בנתניה, ויכולו שלא להחליט, ואיש לא היה בא אליהם בתלונות. אם הדתיים היו רוצים, הם היו פורשים מהקואליציה. אבל המועצה החליטה ברוב קולות לאשר את חוק העזר לגבי קניון-השרון ובתי-הקולנוע שם. לבוא ולהגיד שלא לזה התכוון המחוקק? אז למה התכוון המחוקק? זה לא חוק מנדטורי או חוק מתקופת הטורקים שאנחנו באים לפרש אותו.

דבר שני שמאוד מפריע לי, לו היה בית-המשפט בא, מבחינה עקרונית, משפטית, וקובע לקונה בחוק – מילא, בית-המשפט קובע. הכנסת יכולה לשבת ולתקן את הדבר הזה או לתקן את חוקי העזר. בא בית-המשפט וקובע כאן דברים – וזה מה שמאוד מפריע לי – מה היא תרבות במדינת ישראל, מה היא תרבות במדינת יהודים. ומתי? – בשבת. קובעים מהי התרבות. תרבות זה גם קולנוע.

כבר שאלו חברי, האם קולנוע הוא התרבות שלה אנחנו מייחלים? מילא, תיאטרון. אני מעולם לא הייתי שם, אבל יש קומץ קטן מאוד באוכלוסייה החושב שתיאטרון או אופרות – זו התרבות שלהם. קולנוע? הסרטים שמוקרנים בו? והמועצה לביקורת סרטים נמצאת אצלנו. תאמינו לי, רבותי, הדברים שהם פוסלים הם הדברים הגרועים ביותר, לא בגלל השקפות דתיות. החילונים שבמועצה אומרים לי: את זה כבר אי-אפשר להשאיר, זה כבר גובל בטירוף. לגבי שאר הדברים קובעים הגבלה של גיל 18. מישהו בודק את הגיל?

כולנו יודעים, שאם יקרינו את הסרטים שאתה רוצה שילדיך יראו, הרי בית-הקולנוע יפשוט את הרגל. את הסרטים האלה מקרינים אולי במוזיאונים – הסרטים של היום, כאילו הם תרבות – מי יסיר אותם? אפילו חינו לא יבואו לראות.

לבוא ולקבוע שזו תרבות, בבית-משפט יהודי במדינת ישראל? מישהו יכול לבוא ולחלוק מה עשתה השבת לישראל? במשך אלפי שנים, יותר מאשר ישראל שמרו על השבת שמרה השבת על ישראל. מישהו ניסה פעם לדעת מהי תרבות יהודית, מהי שבת? אני כבר לא מדבר עכשיו מבחינת ערכים דתיים. מתי יש הזדמנות לאחד את המשפחה? מתי יושבים במשפחות שלנו בסוף השבוע ואוכלים יחד? בשבת אבא לוקח את הילדים שלו לבית-הכנסת, האם מדליקה נרות יחד עם הבנות שלה. אחר כך יושבים סביב השולחן כולם ביחד. זאת ההזדמנות היחידה שהאב שומע את הילדים שלו, בוחן אותם בלימודים, שהאב יושבת עם הבנות שלה.

הרסנו את כל הערכים. אני לא מדבר על ערכים דתיים. אין עוד משפחה שיושבת יחד. בואו נגיד את האמת, אבא ואמא בליל שבת נמצאים במתח נוראי. איזה הורים חילונים הולכים לישון בשבת? הילד

כבר בגיל 16-17, לקח את המכונת. אוי ואבוי לאותו אבא שלא ייתן לו את המכונת. אבא חי במתח, מה יקרה, האם ידקרו אותו במועדון? האם הוא יחזור שלם אחרי מסיבות של שתייה, אחרי כמה בירות? בלי זה אי-אפשר לעשות שום דבר היום. זאת התרבות שאנחנו רוצים לייחל לה? חבר הכנסת, את זה אתה רוצה כהורה, שהילדים שלך יצאו החוצה במקום שכולם ישבו בחיק המשפחה? שלא ילכו לבית-הכנסת, שלא ילמדו תורה, אבל שיהיה חיק משפחה, שישבו מסביב לשולחן אחד.

זאת תרבות יהודית, זאת תרבות במדינת ישראל שאפשר להגיד עליה – תרבות יהודית, היא השבת. לבוא ולקבוע במסמרות שתרבות היא אמנות, מוסיקה, מחול, תיאטרון וקולנוע? זאת תרבות של אומות העולם. זה מה שאנחנו רוצים להנחיל לעצמנו פה במדינת ישראל? למה קבענו את השבת, ולא יום ראשון כמו כל מדינות העולם? אולי גם זה יבוא, כדי לחסוך למשק. יאמרו: במשך יומיים משק הכספים סגור, בואו נעשה יום שבתון ביום ראשון.

האם בגלל זה יהודים עלו על המוקד במשך אלפי שנים? הרי בזכותם אנחנו נמצאים כאן. אני שואל אותך כאיש צומת הרוצה לשמור על ארץ-ישראל, מה יש לנו לשמור על ארץ-ישראל, אם לא על-פי הזכות ההיסטורית שיש לנו? יש לנו קושאן על ארץ-ישראל. מנין לנו כל הטענות הללו? למה ירושלים שייכת לנו? מנין לנו קושאן על ארץ-ישראל אם לא בזכות התנ"ך? אם לא בזכות התורה? לבוא ולמחוק את הכול ולהגיד: אנחנו רוצים תרבות חדשה, ככל הגויים ישראל אבל ארץ-ישראל שייכת לנו? זאת התרבות שאנחנו רוצים להנחיל במדינת ישראל, ולמרות זאת להיות בטוח שהדור הבא שלך גם כן יהיו יהודים?

אם אתה עוד זוכר מה זה יהדות, זה מפני שלאבותיך ולאבות אבותיך היה ניצוץ והם נתנו לך קצת תרבות. אבל מי ערב שהילדים שלנו, דור שני ושלישי, שבבתי-ספר לא אומרים להם פסוק של "שמע ישראל" ולא מחנכים אותם – ותרבות, קובע בית-המשפט העליון, זה מחול, תיאטרון וקולנוע; למחוק את השבת. מי ערב לך שבעוד דור אחד כל הילדים הללו לא ירדו מן הארץ? בשביל מה להם להישאר כאן? על מה יילחמו? למה להילחם על ארץ-ישראל? במה עדיפה ארץ-ישראל ממדינה אחרת בעולם?

אדוני היושב-ראש, בגלל חשיבות הנושא ומפני שהכנסת חייבת לתת את דעתה לעניין, ואם צריך לתקן תיקוני חקיקה וגם לקבוע מהו חוק ההסמכה ולמה הכנסת התכוונה בחוק ההסמכה, אני מציע לקיים דיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

דוד מגן (הליכוד):

רק מתוך התחשבות בחברים אני לא מציע להעביר לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אני מודה לך.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני מציע להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת גולדפרב.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת גולדפרב, עם כל הידידות והברית האופוזיציונית, אני מציע ופונה אליך שאתה בעצמך תסיר את הצעתך מסדר-היום.

אני מסתפק בדברים על קדושת השבת שאמרו הרב רביץ והרב עזרן והרב דרעי אך אומר – אתה אומר, אני מאפשר ליהודים דתיים לשמור שבת. הריני להודיעך, שלפי השיטה שלך יהודים דתיים לא יכולים לשמור שבת. אם פותחים בתי-קולנוע – תקום צעקה גדולה ומרה, צריך לאפשר להגיע לבית-הקולנוע באוטובוס, לא רק במכוניות פרטיות, יש גם עניים. הבנות שלך צריכות לנסוע באוטובוס, צריך לפתוח את כל התחבורה. יהודי דתי לא יכול להיות בקולנוע, הוא לא יכול להיות סדרן, הוא לא יכול להיות נהג. ואתה עסקת בחשמלאות, הרי צריך שיהיה גם חשמל – הוא לא יכול להיות חשמלאי, מכיוון שהוא חייב לעבוד בשבת. אחר כך צריכים לפתוח בקניון כמה חנויות, כמה מסעדות. יהודי דתי לא יכול להיות מסעדן, הוא לא יכול להיות בעל חנות, הוא לא יכול לעשות כלום.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יהלום. מכובדי חבר הכנסת שאלו יהלום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני מסיים. הוא לא יכול לעשות כלום, למה? אם יהודי רוצה לשמור שבת, נגיע לכך שדתיים לא יכולים לעסוק במחצית מהמקצועות שיש במדינת ישראל.

אם יש יום מנוחה אחד, הוא צריך להישמר על-ידי כלל ישראל. תודה.

אלכס גולדפרב (צומת):

34% ממצביעי צומת הם דתיים.

דוד מגן (הליכוד):

יש לי שאלה, האם חבר הכנסת שמגיש הצעה לסדר-היום באותו נושא יכול להגיש הצעה להסיר?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בינתיים כן. מכינים תיקון.

היו"ר י' עזרן:

אני אשאל את המזכיר. אומרים לי שהתיקון עדיין לא אושר.

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת גולדפרב. מי שמצביע בעד, הכוונה היא לכלול את הצעתו של חבר הכנסת גולדפרב בדיון שיתקיים במליאה; מי שמצביע נגד, הכוונה להסיר את הצעתו מסדר-היום.

שר הפנים א' דרעי:

בסדר-היום רשום שגם חבר הכנסת צוקר בין המציעים. הוא לא נאם.

דוד מגן (הליכוד):

זה לא קיים.

היו"ר י' עזרן:

זה לא שייך. מי בעד ההצעה לכלול את הצעתו של חבר הכנסת גולדפרב בסדר-היום ומי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 25

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נמנעים – 1

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' גולדפרב בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שלושה בעד, חמישה נגד, אחד נמנע. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת גולדפרב לא תיכלל בסדר-היום של הכנסת.

מי בעד הצעתו של השר לדון בהצעות האחרות של חברי הכנסת במליאה, לפי הסכמת המציעים? נא להצביע.

הצבעה מס' 26

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

נגד – 1

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ש' יהלום, א' דיין, א' רביץ וי' עזרן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שמונה בעד, אחד נגד, אחד נמנע, אני קובע שהנושא יידון במליאת הכנסת. תודה.

הצעה לסדר-היום

השביתה הכללית בבית-ג'ן

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2012, בנושא: השביתה הכללית בבית-ג'ן – מאת חבר הכנסת סאלח טריף. ישיב שר הפנים. בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הפנים, אדוני שר התחבורה, רבותי חברי הכנסת, ולו כדי לחוס עליכם בשעה הזאת, אני אומר רק כמה משפטים.

אני מראש רוצה לומר לשר הפנים, אינני בא כאן בטענות למישהו, בוודאי לא למשרד הפנים. באתי כאן בעיקר בתוקף תפקידי כיושב-ראש ארגון הרשויות הדרוזיות. אני פונה אליך בשם כולם, עקב ישיבה שהיתה, כדי לעשות מעשה מיוחד, מחווה מיוחדת למען היישוב בית-ג'ן, למען מועצת בית-ג'ן, כי זה יישוב מיוחד במינו בנף העדה הדרוזית, בנף מדינת ישראל.

היו שם בעיות של תקציב, היה גירעון. אדוני, אתה יודע שחלק גדול מהרשויות בארץ סבלו מגירעון תקציבי בשנת 1991, גירעון שלא כוסה כולו בזמנו ולחלק מהרשויות הדרוזיות נשאר זנבות שלו. חלק מהרשויות הצליחו להתגבר על כך, אבל היישוב בית-ג'ן, לצערי הרב, אדוני שר הפנים, לא הצליח להתגבר על הגירעון. לדאבוני, הגירעון הזה תפח, והיום הוא משתק להם את הפעילות המוניציפלית, משתק להם את תשלום המשכורות לעובדים, את קיום השירותים המינימליים לתושב, וגם לא מצליחים לשלם את המס האחיד והדברים האחרים, כל הנושאים הסוציאליים שהם צריכים לשלם בעד העובדים. לכן פרצה שם שביתה, ועקב השביתה הזאת סובלים זה שבוע 9,000 תושבי בית-ג'ן.

אני פונה לכבודו כדי לקדם מענקים ליישוב הזה, ואולי לפעול ולתת באופן מיידי, מתוך תקציב הפיתוח של 1993, כדי לכסות חלק מהגירעון של בית-ג'ן, ואילו היה ניתן גם לאפשר ליישוב לקבל הלוואה כדי להתגבר על המצוקה הנוכחית, בתקווה, אדוני, שהחוק שאנחנו הבאנו לכנסת בנושא הרוטציה של ראשי רשויות אכן יאושר עוד במושב הזה, כדי שלקראת הקדנציה הבאה של הרשויות המוניציפליות ידע ראש רשות שנבחר שהוא נותן דין-וחשבון בפני ציבור בוחריו לפחות במשך קדנציה אחת או במשך כמה שנים טובות גם כלפי הציבור שלו וגם כלפי רשויות המדינה.

יש לי תקווה עזה, היות שאני מכיר אותך אישית ואת רחשי לבך לנושא של התושבים הדרוזים בכלל, וגם לבית-ג'ן, שאכן תעשה מאמצים בעניין.

אני רק רוצה לבקש ולהזכיר לך, שלדאבונא עדיין לא קיבלנו את מסגרות התקציב של 1993, ועקב כך גם לא הוזרמו אלינו המענקים לפי ההסדר שחתמנו יחד אתך ועם שר האוצר, המנה השלישית, שהיתה אמורה לתת שוויון זכויות של מענקים. אני תקווה שאתה תפעל בעניין. אני יודע שיש פעילות של המשרד, ואני מאוד מקווה שהיום נשמע מפיוך שאתה תעשה במרוצת הימים הקרובים כדי לפתור את בעיית בית-ג'ן. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, ולחברים.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, כבוד שר הפנים.

שר הפנים א' דרעי:

ראשית, אני מסכים שהנושא יועבר לוועדת הכספים של הכנסת. אבל, למען הפרוטוקול אני רוצה למסור כמה נתונים:

המועצה המקומית בית-ג'ן קיבלה במהלך השנה הנוכחית 57% מכלל מענק האיזון שהיתה אמורה לקבל השנה, בעוד שאר הרשויות קיבלו פחות מ-50%.

הגירעון המצטבר של המועצה, לצערי הרב, לא קיבל פתרון נאות בעת חלוקת 15 מיליון שקל שהמשרד העמיד לרשות הרשויות המקומיות הדרוזיות, היות שחברי הוועדה, מראשי הרשויות הדרוזיות, שחילקו את 15 מיליון השקל הללו, לא הביאו בחשבון את גודלה של בית-ג'ן על-פי מספר האוכלוסין שלה.

אני רוצה להודיע לחבר הכנסת סאלח טריף, שרק בשבוע שעבר קיבלו 500,000 שקל ממשרד החינוך, תוספת מיוחדת, והמשרד דאג לכך.

דבר נוסף, הרשות קיבלה גם תקציבי פיתוח למעלה מ-2 מיליוני שקל, שזה גם יכול לכסות חלק מהגירעונות שלה.

שאר ההצעות שהצעת לגבי הלוואה ודברים אחרים, אני אבדוק במשרד, ותקבל על זה עדכון בוועדת הכספים, כשיתקיים הדיון. תודה.

היו"ר י' עזרני:

תודה, אדוני השר. אנחנו נצביע על הצעת השר להעביר את הנושא לוועדת הכספים, כמובן, בהסכמת המציע, חבר הכנסת סאלח טריף. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר י' עזרני:

בעד – 7, נגד – אין, נמנעים – אין. אני קובע שהנושא יעבור לוועדת הכספים, כפי שהוצע.

הצעות לסדר-היום

שביתת עובדי המדינה

היו"ר י' עזרני:

הנושא הבא והאחרון: שביתת עובדי המדינה – הצעות לסדר-היום מס' 1947, 2043, 2044, 2052 ו-2070, של כמה חברי הכנסת. רשות הדיבור לראשון המציעים, חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הואיל וזהו הנושא האחרון לדיון וזה הנושא המסכם את שבוע הדיונים בכנסת, איני יכול שלא למתוח ביקורת, בצער רב, על נשיאות הכנסת, ואני עושה זאת הואיל ובעניין זה כבר כתבתי ליושב-ראש הכנסת, שוחחתי אותו שיחות אישיות, שוחחתי עמו במסגרת ישיבת ועדת הכנסת, וקראתי היום במהלך הדיונים גם ליושב-ראש לתת דעתו על העניין.

מה קרה לנו בהצעה זו? כחבר הכנסת אני רואה כבר שבועיים ימים את עובדי המדינה עולים על מסלול התנגשות עם שר האוצר. יושב כאן שר התחבורה, והוא יכול להעיד, שלא ביום אחד קמים ואומרים: "יש שביתה". קודם מכריזים על סכסוך עבודה, מבקשים לנהל משא-ומתן. על הרקע הזה פניתי עוד לפני שבוע, בהצעה דחופה לסדר-היום, לנשיאות הכנסת, ונשיאות הכנסת – כנראה משום שגם היא הולכת בדרך הממשלה, גם היא מתחילה להיות מנותקת ממה שקורה בשטח – לא אישרה את ההצעה הדחופה. וגם כשראו השבוע שהשביתה הופכת לעניין מוחשי, גם אז נשיאות הכנסת דחתה את ההצעה, הפעם לא שלי, של חברת הכנסת גוז'נסקי ואחרים, ואילולא הערעור בוועדת הכנסת, הנושא לא היה נדון היום.

בכלל, אדוני היושב-ראש – ואני אבקש להעביר את הדברים הללו פורמלית ורשמית ליושב-ראש הכנסת – השבוע הזה קבע שיא בהחדרת אי-סדר בדיוני הכנסת, בשינוי סדרי עדיפויות, בעיוורון כללי מול נושאים חשובים יותר ביחס לחשובים פחות.

ומול הניסיון "להעניש" חברי הכנסת שמערערים בפני ועדת הכנסת על דחיפות הנושאים, להעביר את הצעותיהם לשעת לילה מאוחרת, כאשר באולם נמצאים ארבעה או חמישה חברי הכנסת, צריך למסור לנשיאות ולוועדת הכנסת: חברי הכנסת יעמדו במלחמת התשה זו, גם אם יצטרכו לדבר מול אולם ריק ומול שולחן ממשלה מיותר.

והביקורת, התחלתי לומר, הגיעה השבוע לשיא, ואינני רוצה לנקוב בכל הנושאים ובכל הבלבולים והשינויים בסדרי היום במהלך השבוע. אני מציע שנעשה זאת בנפרד. אני רוצה לעדכן אותך, כי הגשתי הצעה רגילה לסדר-היום, במיוחד בנושא הזה. והנהלת סיעת הליכוד תדון בעניין ביום שני הקרוב. ואני מקווה שהכנסת, אשר התחילה להתבטל בפני רצונותיה ושיגיונותיה של הממשלה בכל מה שקשור בסדרי הדיון, תתעשת ותקרא לממשלה לשתף פעולה עמה ולהשתתף בדיוניה.

אינני יכול לעבור לסדר-היום על כך ששר האוצר, שהוא השר הנוגע לעניין, מתייצב היום לדיונים בכמה הצעות חוק, עוזב בצהריים; אני שואל במזכירות הכנסת: האם יודעים אם הוא חוזר, או אינו חוזר לדיון? שר האוצר, בינתיים מסתבר, מתחמק מהדיון בנושא החשוב, ש-48,000 עובדי המדינה שובתים.

שר התחבורה י' קיסר:

קרוב ל-60,000.

דוד מגן (הליכוד):

שר התחבורה מעודכן יותר, הוא אומר: קרוב ל-60,000. אני מקבל את התיקון. והממשלה לא מוכנה לסבול את התערבותה של הכנסת בעניין.

אני מקדים ואומר: אינני מתכוון שהכנסת תעבוד ברוטינה הרגילה שנתקבלה לגבי סכסוכי עבודה. יש שביתה, יש הצעות לסדר-היום, מעבירים לוועדת העבודה והרווחה, ועדת העבודה והרווחה הפכה

למעין זרוע ביצועית של הממשלה ליישוב סכסוכי עבודה, והיא תעשה סדר, והיא תביא לסיום השביתה. לא. אני מראש אומר: אינני יודע מי מחברי הממשלה או הכנסת יענה על ההצעה. אינני מציע להעביר לוועדה. אני מציע שמליאת הכנסת תערוך דיון בנושא החשוב הזה לא רק כסכסוך עבודה עכשווי של יולי 1993, אלא על מעמדו ותנאי עבודתו של עובד הציבור. והכוונה היא שמליאת הכנסת תיתן את דעתה לעניין זה לעומק, והדיון במליאת הכנסת בוודאי יוליד פתרון, אשר יביא מנוחה ומזור לנושא הכאוב הזה, שעולה מדי פעם לסדר-היום.

אדוני היושב-ראש, מי שראה היום נתונים שהועברו לשרת העבודה והרווחה בטבלה השוואתית של שביתות וסכסוכי עבודה אשר היו ב-1992 מול 1991 רואה, כי דווקא בימי כהונתה של הממשלה הסוציאליסטית העכשווית, ממשלת השמאל, אשר חושבת כנראה שציבור העובדים מונח בכל מקרה ובכל תנאי בכיסה, היא זו שיכולה לזלזל בהם, לרמוס את כבודם, להתעלם מדרישותיהם. בעבר לא היו שביתות בהיקפים כפי שאנו עדים להם היום.

ב-1992 היו 114 שביתות, שכללו 211,833 עובדים – עלייה של 48% לעומת 1991. אובדן ימי עבודה היה 386,658 – עלייה של 295%. רק כדי לסבר את האוזן, גם ב-1991, ימי כהונת הממשלה הקודמת, היו שביתות, אבל הן עמדו על 77 שביתות, שכללו 77,923 ימי עבודה. גם בשביתות החלקיות, אנחנו רואים ב-1992 64 שביתות, שהן עלייה של 21% לעומת מספר השביתות ב-1991. זה כלל 48,535 שובתים – עלייה של 69%. כ-27% מהשביתות החלקיות פרצו ב-1992 על רקע הלנת שכר, שזו עבירה על החוק, 27% – על רקע פיטורי עובדים, שזוהי סטייה מהמוסר, ו-18% – כתוצאה מתביעות שכר.

אני מציע לחברי הכנסת לבחון לעומק את ההצעות שאנשי האוצר בהווה, או בעבר, מציעים והציעו כדי לפתור את הבעיה. אני קורא היום בעיתון "הארץ" הצעה ליישם את דוח ועדת-זוסמן, וזה יפתור את כל הבעיה. אני שולל זאת, ומייד אתייחס לזה, ברשות היושב-ראש. אבל באותו מאמר מציינים את הנקודה הכואבת ביותר, ואליה הכנסת צריכה להתייחס.

אני מצטט מאותו ריאיון: הנפגעים העיקריים מהשכר כיום הם המועמדים לצאת בקרוב לפנסיה וקבוצות הנשים העובדות, ובמבנה השכר כיום נפגעים הפנסיונרים לעתיד – ואני מוסיף: כמו הפנסיונרים כולם בשירות המדינה – משום שהמרכיב הפנסיוני בשכרם של עובדי המגזר הציבורי הוא 60% בלבד מההכנסה השוטפת. אני אומר כי זאת בעיית הבעיות וזה הנושא שאנחנו צריכים להתייחס אליו בעיקר.

במאמר שפורסם רק בחודש שעבר, הנושא את הכותרת: המינהל הציבורי בישראל בין התקדמות לנסיגה, הרהורים ליום העצמאות ה-45, מאמר פרי עטו של פרופסור יעקב ראובני, ברבעון מינהלתון מס' 30, רבעון למינהל ולארגון למשאבי אנוש בשירות הציבורי, אנחנו קוראים דברים חכמים. ואני מצטט: כל המעיין בדוחות ועדת-הורוביץ משנת 1963, ועדת-ברקאי משנת 1976, ועדת-זנבר משנת 1981, ועדת-זוסמן משנת 1989 וועדת-קוברסקי משנת 1989 ימצא בהם כמה קווים משותפים. יש בהם בצורה זו או אחרת תיאור של המצב הקיים השלילי והמצב המומלץ הרצוי. ובהמשך נאמר שם: המלצות ללא פרק דיאגנוסטי משוללות ממד של מעשיות. והמסקנה מתבקשת באותו מאמר: הסיכוי ליוזמות רפורמה אפקטיביות ילך ויגבר ככל שהממשל יפתח לעצמו דוקטרינת עבודה אפקטיבית.

במלים אחרות, מוצע לשלול גם את דרך הפיקציה של ייעול המינהל כדרך להתגבר על ביקורת ציבורית. כך הוא כותב במאמר: בתהליך זה יש כמובן תמימים וערמומים. שר התחבורה, שהיה מזכיר ההסתדרות, בוודאי יודע מי הם התמימים ומי הם הערמומים.

שר התחבורה י' קיסר:

תמימים – העובדים, ערמומים – הממשלה.

דוד מגן (הליכוד):

נכון. נציג הממשלה אמר זאת.

בדרך כלל מתרחשת כאן סימביוזה בין גורמים התומכים ברפורמה שאיננה מעוגנת בגורמים מציאותיים ובין גישה פרגמטית קצרת טווח, המנצלת בצורה מתוחכמת את התדמית החיובית של הראשוניות, של הרפורמה המוצעת, להשגת יעדים שבינם לבין שיפור, ייעול ורציונליזציה מינהלתית אין ולא כלום. קוראים לזה צביעות ארגונית. במושגים הבין-לאומיים זה כבר קיבל שם: ORGANIZATIONAL HYPOCRISY.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דוד מגן, הוספתי לך שתי דקות. ההערות שלך באמת היו רציניות, ובהתחלה לא הבאתי אותן בחשבון הזמן.

דוד מגן (הליכוד):

מייד אסיים, אדוני. אף שיש לי עוד הרבה מה לומר בעניין, אני מתחשב בבקשת היושב-ראש ובשעה המאוחרת.

אדוני היושב-ראש, שכר עידוד במשרדי הממשלה, שנועד לפצות על תפוקה גדלה, הפך לתוספת סטנדרטית, או הפיכת יחידות ממשלתיות לתאגידים ציבוריים, זאת אחת הדוגמאות.

הואיל והיושב-ראש מאיץ בי, ואני חייב לומר: בגלל השעה המאוחרת – גם בצדק, אני מאמין שהכנסת תאשר את הכללת הנושא בסדר-היום. יש הרבה מאוד מה להעלות למחשבה באוזני חברי הכנסת. אני בטוח שרבים מחברי הכנסת ישתתפו בדיון, ואני מאמין כי הפעם הכנסת תערוך דיון במליאתה ולא תעביר את הנושא לטיפול בוועדה, כי הזכרתי ואמרתי: ועדות הכנסת אינן זרוע ליישוב סכסוכי עבודה. מליאת הכנסת היא המקום לערוך דיון. אני מאמין שהכנסת לא תוליד ועדה חדשה, על הוועדות אדבר בהזדמנות הבאה, אם הכנסת תאשר את הכללת הסעיף בסדר-היום, אלא נציע תיקונים שהשניים המרכזיים בהם הם: קודם כול לעדכן את שכר עובדי המדינה, אולי לא ב-35%, כפי שהם תובעים, אבל בוודאי במינימום של 15%. זאת תהיה התוצאה הסופית, כך אני מאמין, אחרי שיתישו את העובדים וישבשו את החיים התקינים במדינה; והדבר השני, שהוא חשוב לא פחות, לוודא שהפנסיה של עובד המדינה לא תישחק יותר. לא ייתכן שפנסיונרים אחרי 10 שנים או 12 שנים

יצטרכו לפנות למוסד לביטוח לאומי או ללשכת הרווחה במקומות מגוריהם וייהפכו למקרי סעד. את הבושה והחרפה הזאת נוכל לתקן באמצעות הדיון במליאת הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת דוד מגן. אחרונה בדיון ובסדר-היום – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לפחות היית אומר: אחרונה חביבה.

היו"ר י' עזרן:

אחרונה מאוד מאוד חביבה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, מה עם הסעיף האחרון, בנושא הקרקעות? האם הוא נמחק?

היו"ר י' עזרן:

הנושא של הקרקעות בוטל, נדחה, אינני יודע בדיוק מה. אני רואה שהוא מחוק. זה הכול. בבקשה, גברתי המציעה. הזמן עומד לרשותך והמיקרופון גם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, נושא שכרם של עובדי המדינה חוזר ועולה בהזדמנויות שונות. אני לא אאריך בדיבור, אבל אני רוצה לומר מהו החטא הקדמון.

אדוני השר, כמי שממונה באופן ישיר על עובדים במשרדך ודאי ראית ונוכחת לדעת, ששורש הבעיה הוא בכך שהממשלות – לא רק זאת הנוכחית, אלא הממשלות – לא טרחו לקיים חוק שכר מינימום בביתן פנימה.

כאשר נחקק חוק שכר מינימום ב-1987, איש לא תיאר לעצמו שהממשלה, אשר נתנה ידה לחוק הזה, ואשר אמורה לקיים חוקים, תהיה זו שתתחכם לחוק. כוונתו, רוחו ומשמעותו של חוק שכר מינימום הן ששכר המינימום הוא הבסיס, ולכן אי-אפשר לשלם פחות משכר מינימום.

שמעתי לאחרונה מפי שרת העבודה, שמאז היא נכנסה לתפקידה הוגשו 400 תביעות בעניין חוק שכר מינימום, וזאת לעומת כ-11 תביעות בלבד שהוגשו בכל השנים הקודמות.

ובכן, מה קרה? הממשלה לא קיימה את החוק אצלה והמציאה את עניין השלמת ההכנסה. מה זה השלמת הכנסה? יש בידי נתונים נכונים לפברואר 1993, אני מניחה שפחות או יותר הם לא השתנו עד היום. לפי נתונים אלה מועסקים 13,000 עובדים לפי הדירוג האחד. השכר המשולב הממוצע של עובד בדירוג האחד – 828 שקל. שכר המינימום באותו חודש – הנתון מונח לפני – היה 1,230 שקל.

היו"ר י' עזרן:

בלי השלמת הכנסה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בלי השלמת הכנסה. אני אומרת: השכר המשולב.

חוק שכר מינימום קובע, שהשכר המשולב הוא אשר אמור להיות שכר המינימום.

היו"ר י' עזרן:

לא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן, אדוני. חוק שכר מינימום אומר שהשכר המשולב, כלומר השכר פלוס תוספת היוקר, פלוס תוספות קבועות, הלוא הוא השכר המשולב, הוא השכר לצורך החוק. כל יתר התוספות הן מחוץ לחוק שכר מינימום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

ברור, הוצאות נסיעה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גם הוצאות נסיעה, שעות נוספות, כוננויות וכל מיני תוספות.

שאול יהלום (מפד"ל):

כל מה שלא לפנסיה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לכן, 828 שקלים, שנכון לאותו תאריך היו השכר המשולב הממוצע, היו 400 שקל פחות משכר המינימום. אקח מקצוע אחר, מקצוע אקדמי: מוסמכים במדעי החברה והרוח קיבלו שכר משולב ממוצע של 953 שקלים. לביוכימאים, אנשים בעלי מקצוע חשוב מאוד – שילמו בשכר משולב 987 שקלים לחודש. לקלינאי תקשורת – 748 שקלים לחודש. למשפטנים מתמחים – 608 שקלים לחודש שכר משולב.

היו"ר י' עזרן:

קשה להאמין. אם לא היית קוראת מן הכתב, הייתי חושב שאת חולמת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הנה, זה מסמך רשמי של משרד האוצר.

על זה באות תוספות.

היו"ר י' עזרן:

אולי אלה משרות חלקיות?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא, אדוני.

היו"ר י' עזרן:

אני שואל, אני פשוט המום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה הכול הולך למשרה, לא לאדם. פה מדובר רק על משרות שלמות.

על זה באות תוספות: עבודה נוספת, החזר הוצאות וכל מיני דברים כאלה. וכמובן, הממשלה משלימה את השכר, ול-828 שקל היא מוסיפה תוספת, כדי שתהיה השלמה לשכר המינימום, כי לא נעים לה.

היו"ר י' עזרן:

אני רוצה להבין, כי כשהייתי באוצר טיפלתי אישית בעניין הזה. אני יודע שיש הרבה נשים אקדמיות במסגרת הזאת, והן עובדות במשרה חלקית. הרי כאן את עושה שקלול.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא, אדוני, הדוח הזה הוא למשרה.

שר התחבורה י' קיסר:

חברת הכנסת גוז'נסקי מדברת על שכר משולב. היא צודקת שהשכר המשולב בשירות הציבורי הוא נמוך מאוד. דרגה י"ט לא מגיעה לשכר מינימום. היא צודקת, אלא שזה לא השכר שמקבל העובד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ודאי. נכון.

חנן פורת (מפד"ל):

היו"ר י' עזרן:

האסון הגדול הזה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אחרי שהעובד בדירוג האחיד מקבל את כל התוספות וההחזרים והתשלום עבור עבודה נוספת וכו', שכרו, השכר נטו בדירוג האחיד, מגיע ל-2,000 שקל.

היו"ר י' עזרן:

נטו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה כאן הבעיה? לכאורה, יכול לבוא מישהו ולומר לי: מה אכפת לך? הם אינם מקבלים שכר מינימום, אז הממשלה הוסיפה להם את שכר המינימום. בסופו של דבר הם הלכו הביתה עם שכר מינימום. אך מה שקרה, ואדוני השר יודע, שקודם כול המעבר בין דרגה לדרגה נעשה חסר משמעות. כי מה משתנה כשאתה עובר מדרגה לדרגה? מה שמשתנה הוא מה שהממשלה קוראת השלמת הכנסה. קודם שילמה לך השלמת הכנסה 400 שקל, עכשיו תשלם לך 200 שקל, 100 שקל. כל מערכת השכר במגזר הציבורי איבדה לחלוטין את המשמעות שלה, אין לה משמעות. אי-אפשר לקדם עובד, אי-אפשר לעודד עובד, שום דבר. אחר-כך באים ומשיגים תוספת שכר.

היו"ר י' עזרן:

וגם חישובי פנסיה, אני מבין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תיכף נגיע לזה. כאשר משיגים תוספת שכר, תוספת השכר שמשיגים בעצם נבלעת בהשלמת ההכנסה. העובד הולך הביתה עם אותו נטו, ואז הרוגז אצל העובדים גובר. עוד שנה תוספת שכר – ושוב לא יצא דבר. עוד שנה תוספת שכר, ולא יצא שום דבר, כי הכול נבלע בהשלמה. גדל השכר המשולב, מצטמצמת ההשלמה, אבל השכר נטו שהעובד הולך אתו הביתה נשאר אותו דבר.

היו"ר י' עזרן:

אז מי קונה את ה"סובארו" ואת ה"מיצובישי"?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני לא יודעת. אני חושבת שאלה שעושים את המסחר בבורסה, כנראה.

היו"ר י' עזרן:

כמה אפשר? 10,000 "סובארו", 11,000 "מיצובישי"?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

העובדות במגזר הציבורי שאנחנו מדברים עליהן, אתה יודע, זה לא כמו במגזר הפרטי. אני מניחה שמוסכם על כולנו, שבמגזר הציבורי לא משלמים במזומן במעטפה ביום שישי. אנחנו מדברים על מוסד מסודר.

מה שקרה בכל מערך השכר הזה הוא, שהכול למעשה נמצא במצב לא נורמלי. לכן לכאורה זה נראה מוזר, למה דורשים עובדי המדינה 35% תוספת, אבל לגבי רוב העובדים התוספת הזאת היא מה שנחוץ להם לצאת עם השכר המשולב מעבר לשכר המינימום. זאת האמת. זה לא איזה דבר מומצא לגמרי.

דוד מגן (הליכוד):

מה שמעניין, שהממשלה מציעה תוספת 2% ומתכוונת ל-15%.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני אומרת את הדברים האלה, אדוני השר, משום שכל הקונץ של השכר המשולב, עם ההשלמה, מי שמשלמים את המחיר הגבוה ביותר בעטיו הם הפנסיונרים. על השכר המשולב בונים את הפנסיה, ולכן יוצאים עם גרושים הביתה. לכן הזעם והכאב הגדולים ביותר הם באמת אצל הפנסיונרים.

אדוני השר, אני לא רוצה להאריך בדיבור. אני רוצה לומר, שלא יכול להיות שממשלה לא תקיים את החוק, לא יכול להיות שממשלה תתחכם עם השלמת הכנסה, ודווקא הממשלה הזאת, כפי שאמר פה

חבר הכנסת מגן, שכינה אותה ממשלת השמאל, ממשלת העבודה-מרצ היא זאת שצריכה לעשות את השינוי הזה.

אני יודעת שיש כל מיני הצעות, ואני יודעת שיש דוח ועדת-זוסמן, אבל הבעיה עם דוחות כמו ועדת-זוסמן, שהם תמיד יוצאים ממצב נתון. אם עובדי המדינה יעשו את הרפורמה של זוסמן כשהם במצב המקופח הנוכחי, זה בערך מה שהם יקבלו גם אחר-כך. לכן אני מבינה אותם, מדוע הם לא מוכנים להיכנס לשום הסכם בלי שהעוול הזה יתוקן. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחברת הכנסת גוז'נסקי. אני מבקש מאדוני השר להתייחס להצעה לסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, צריך לרשום שזאת הפעם הראשונה שאני מסכים עם כל מלה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

היו"ר י' עזרן:

טוב, בתחום חברתי, בהחלט. מעניין מה יאמר מזכיר ההסתדרות לשעבר.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש – – –

דוד מגן (הליכוד):

מה שעשו לקיסר נקרא בשפה צבאית "אש על כוחותינו". שלחו – – –

היו"ר י' עזרן:

זה נכון.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, לא שלחו, אני התנדבתי.

כנסת נכבדה, כפי שידוע לכם, אני בדרך כלל לא מתפלמס. אבל חברי, חבר הכנסת דוד מגן, זה שפתאום גילית הרבה דברים והממשלה הזאת רק השלימה את שנתה הראשונה, וכל מדווי מצרים הרעים אשר לא ידעת – אנחנו מכירים אותם משנים, לא צריך להתרפק על נוסטלגיה. כדאי שתדע שמספר השביתות שונה. אם זה בשנת הסכם או בשנה שבין הסכם להסכם – המספרים שונים לגמרי.

כמי שניהל מאבקים לא מעטים נגד הממשלות, לרבות ממשלה בראשותו של שמעון פרס, אנחנו לא עושים את מלאכתנו להגן על ציבור העובדים. לכן חשבתי שאם צריך לראות את העניין באופן אובייקטיבי, אי-אפשר לראות כאילו מאז קמה הממשלה הזאת באו כל העיוותים. לא מיניה ולא מקצתיה.

המאבקים שהיו לי עם שר האוצר מודעי, כשהיושב-ראש היה סגנו, היו מן המפורסמות. אבל אני רוצה להגיד לגבי השביתה הזאת. קודם כול אני מסכים שיהיה דיון בכנסת. אני לא יודע מה חושבים חברי, אבל אני חושב שזה ראוי שנושא של מבנה השכר של עובדי השירות הציבורי, לאו דווקא בהקשר השביתה, שהרי אף אחד מאתנו – ואתה היית גם שר בממשלה – לא מעלה על הדעת, ואפילו אני, שהייתי מזכיר ההסתדרות וראש האגף לאיגוד מקצועי, לא מעלה על הדעת שהכנסת תדון על השכר. אלא מאי? צריכים להחזיר לתודעה ולהגיד: חברים, מבנה השכר בשירות הציבורי מעוות ביסודו, וכל מי שיכול היה לברוח ממנו ברח. זה המצב.

כביכול יש ראייה כוללת, לא היו דברים מעולם. אם אתה לוקח את מבנה השכר אתה רואה שאפילו בתוך משרדי הממשלה יש גבירים ויש בני השפחה ויש בני הגבירה. אני באתי למשרד התחבורה, אני מכיר את השירות הציבורי מהצד השני לפני ולפנים, ואני רואה שמשרד התחבורה, שאומרים שהוא משרד מקצועי, לית מאן דפליג כלכלי, ודאי, הוא מופיע לפני הסוף בסולם השכר הנמוך. אחריו באים מסכנים-מסכנים עובדי משרד העבודה. למה משרד העבודה? כי הוא עוסק במסכנים. הוא עוסק במסכנים, הוא הכי מסכן. כל מי שעוסק בעשירים גם נהנה קצת שהוא יהיה יותר גבוה.

לכן אני בהחלט בעד דיון במבנה השכר. יש כאן תופעה שמצד אחד היא חיובית, אבל היא יצרה לנו חללים. הממשלות, וגם הממשלה הזאת, מדברות הרבה על תהליך ההפרטה, והוציאו הרבה חלקים משירות המדינה לכיוון רשויות, חברות. וראה זה פלא, אחיהם מאתמול הפכו היום אנשים של בעל בעמיו והשאירו אחריהם חללים. אני לוקח את משרד התחבורה לדוגמה. יש רשות שדות התעופה, שם השכר שלהם לא רע. אלה שמפקחים עליהם, רשות שדות התעופה, שצריכים לפקח עליהם, טייסים, טכנאים, מהנדסים, קשה לך היום למצוא עובד אחד, והוא רק מתפלל מתי יבוא היום שהוא יעבור מהמינהל לתעופה האזרחית להיות עובד הרשות, כי שם הוא יקבל מייד שכר פי שניים ופי שלושה, אם הוא בעל מקצוע. לא הגיוני כל המבנה הזה, מעוות.

דיברו על הפנסיה. גם עניין הפנסיה זה מצחיק, אם כי זה היה עוול שהעובדים עשו לעצמם. זה לא שהממשלה קיפחה אותם, גם העובדים עשו לעצמם.

לא במקרה הגעתי למסקנה, לומר לשר האוצר הקודם יצחק מודעי, עוד בשנת 1989: אדוני, כל מבנה השכר הזה איננו מעודד שום עובד, הוא לא מאפשר ניהול. אתה רוצה לתגמל עובד? הם כבר גנרלים עם חמישה כוכבים. כששואלים: איזו דרגה יש לך? העובד עונה: דרגה י"ט פלוס, פלוס, פלוס, פלוס, פלוס. כבר נתתי לו את כל הפלוסים האפשריים, והוא כבר כמו גנרל אמריקני עם חמישה כוכבים, אבל להתקיים הוא לא יכול, הוא צריך לקבל השלמת הכנסה, שזאת בושה וחרפה.

הוועדה שמיניתי יחד עם מודעי קבעה מבנה נכון של השכר. אין אוטומטיות בשכר, ההתקדמות היא על יסוד של הישגים, כשהשכר ההתחלתי הוא שכר מינימום פלוס 10%, וכל התוספות בפנים; הכול לצורך פנסיה, בכלל זה רכב – לגמור עם הבלוף הזה של רכב, שכולם אומרים: קונה רכב בשביל שיקבל תוספת רכב, שיוכל להתקיים מהפרנסה.

בתפקידי הקודם, יחד עם הברפלד, יושב-ראש האגף לאיגוד מקצועי, שהיום הוא מזכיר ההסתדרות, חתמנו עם הממשלה על הפעלת הסכם-זוסמן מאפריל 1992.

היו"ר י' עזרן:

מה קרה?

שר התחבורה י' קיסר:

לצערי, הממשלה ראתה שהעובדים לא כל כך מסכימים ואמרה: צדיקים מלאכתם נעשית על-ידי אחרים. לו אני הייתי ראש כל איגוד, הייתי בשתי הידיים לוחץ על הממשלה לקיים את ההסכם.

היו"ר י' עזרן:

מה קרה באמת? למה הזיקו לעצמם?

שר התחבורה י' קיסר:

כי יש להם צרה אחת: כל איגוד מקצועי חשב שהוא מאבד את הייחוד שלו. כיוון שדיברו על סולם שכר אחד לכולם – כל התוספות בפנים. הם נבהלו, מה מותר עובד המכס על עובד הדואר, מה מותר עובד הדואר על עובד התחבורה, מה מותר המהנדס על הטכנאי, אף שבסופו של דבר מה שנשאר זה כמה כסף הוא לוקח הביתה. בכל העולם המסודר יש סולם אחד, כמו סולם יעקב – עולים ויורדים בו, אלא שבשכר רק עולים, אין יורדים.

אבל, לצערי, לא הצלחנו לשכנע את העובדים. יש היום שני איגודים שמוכנים ליישם את הסכם ועדת-זוסמן. אילו הייתי רוצה להמליץ לממשלה – אבל אני לא רוצה להפריע לחברי – הייתי מתחיל עם שני האיגודים האלה ואומר להם: אנחנו ניישם דרככם את הסכם ועדת-זוסמן, וכל מי שרוצה לקבל תוספת

שכר או לשפר את שכרו – יצטרף. עשינו את זה בעבר, כשחתמנו הסכמים עם שלושה איגודים מתוך 19 איגודים, ואחר כך כולם התיישרו. צריך להעז, לרצות. אני משוכנע שאפשר, ועוד איך אפשר, לשנות את מבנה השכר.

ודאי שאסור לי להביע דעה, כיוון שאני עדיין בתהליך משא-ומתן, אבל הממשלה מבינה שאי-אפשר להמשיך ללכת עם השלמת הכנסה, והיא כאילו מוכנה לכלול את השלמת ההכנסה בבסיס השכר. אבל, כפי שאמרה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, מזה פרנסה לא תהיה לו. הוא ייראה יותר יפה, ואולי הפנסיה שלו תשתפר קצת, אבל בהווה לא יהיה לו הרבה. ואילו העובדים לא רוצים רק לייפות את התמונה אלא לשפר אותה ולהעלות אותה, ועל זה הוויכוח. אני מניח שיגיעו להסכם. אני אמרתי לחברי בממשלה: אל תבואו אליהם בטענות – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אני מבין שאתה מצדיק את העובדים.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת פורת, אני חושב שהוא נותן תמונה אובייקטיבית.

שר התחבורה י' קיסר:

הלוא אני יודע שכשהעובדים שובתים אין להם אהדה גדולה – – –

היו"ר י' עזרן:

הרי ברור מה הוא אומר. מה אתה רוצה?

שר התחבורה י' קיסר:

אין להם אהדה גדולה אצל מעצבי דעת הקהל, אלה שחתומים על חוזים, אלה שצמודים לשרים; אין להם אהדה.

ההסכם הקודם נגמר ב-31 בדצמבר 1992. דהיינו, שישה חודשים מדשדשים במקום, שישה חודשים תמימים אין הסכם חדש. לכן, לפי דעתי, היה אפשר למנוע את השביתה, או לפחות אפשר היה לעשות ניסיונות למנוע את השביתה, אם היו מבינים שפטור בלא כלום אי-אפשר. זו דעתי. אבל, כפי שאמרתי, אני לא יכול לייצג כאן את האוצר – – –

היו"ר י' עזרן:

עובדי השירות הציבורי הם לא בכלל עובדי המדינה?

שר התחבורה י' קיסר:

כן.

היו"ר י' עזרן:

אז יש לנו 475,000.

שר התחבורה י' קיסר:

יש זריזים שהקדימו וחתמו. המורים כבר חתמו. יש כאלה שהיו זריזים והקדימו.

חנן פורת (מפד"ל):

הרוב זה המורים.

דוד מגן (הליכוד):

מדובר בארבעה איגודים. במישור העקרוני, מדובר בארבעה איגודים.

היו"ר י' עזרן:

יש כאן בעיה גורפת מאוד, והשאלה היא איך להתמודד אתה.

שר התחבורה י' קיסר:

חלק כבר גמרו, חלק כבר חתמו, והדוגמה של ציבור גדול מאוד היא המורים – 80,000; האחיות, הרופאים. כלומר, יש קבוצות שחתמו. נשארו אחרים שעדיין לא חתמו. אלה שנמנים עם החברות הממשלתיות – אלה הסכמים נפרדים, ואנחנו הפרדנו בין ההסכמים, וטוב שהפרדנו בין ההסכמים.

לכן, אני רוצה לומר לסיום: צודקים החברים, צריך שינוי יסודי בכל מבנה השכר, ואם תהיה נתינה, תהיה נתינה כדי לא לחדש את האינפלציה. צריך להגיד את זה גם פה, כי מי שהיה מזכיר ההסתדרות לא מעוניין באינפלציה. אבל צריך לבוא ולהגיד: בואו נראה איך אנחנו, בתוכנית רב-שנתית, שלוש שנים, ארבע שנים, משפרים את השכר משמעותית, קובעים מבנה אחר לשכר ודואגים לפנסיה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, אדוני השר מסכים לדיון במליאה?

שר התחבורה י' קיסר:

אם הם רוצים דיון במליאה, אמרתי: אני מסכים, אין שום בעיה.

היו"ר י' עזרן:

אני שואל את המציעים. אדוני המציע, חבר הכנסת מגן?

דוד מגן (הליכוד):

במליאה.

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת גוז'נסקי?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן, במליאה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת חנן פורת רוצה להציע להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת מגן, וחבר הכנסת שאול יהלום רוצה להציע להעביר לוועדה את הצעת חברת הכנסת גוז'נסקי. בבקשה, במסגרת דקה, הרי כבר הפסדנו את החדשות.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר המשיב, דומה היה שהשבת בשם העובדים ולא בשם הממשלה.

היו"ר י' עזרן:

אל תביך, אל תביך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה לפי העיקרון: פעם הסתדרות, תמיד הסתדרות.

חנן פורת (מפד"ל):

אין ספק שחבר הכנסת דוד מגן צדק מאוד, ראשית בהערתו בקשר לנושא הזה – שהיה צריך לעמוד במרכז סדר-היום כיום. הכנסת הזאת נראית לנו אנכרוניסטית, ומה שמתרחש כאן הוא דוגמה לעליבות גדולה. אני רוצה לומר לך: דווקא משום כך ההצעה להעביר את זה למליאה אינה במקומה; עצת ידיד.

ראה, אני מחזיק בפני את הדברים העומדים על סדר-יומה של המליאה. למשל, נסיעת שר החוץ שמעון פרס למצרים והסכמת ישראל להשתתף בוועידת הפליטים באוטאוה; לא הנסיעה שלו העכשווית, אלא הנסיעה שלו הקודמת. או סעיף שמדבר על כך ששר החוץ האמריקני מסתובב במזרח התיכון והתהליך תקוע.

פירושו של דבר, בקיצור: אם אנחנו רוצים שלכנסת תהיה איזו משמעות, אני מציע להעביר את זה לוועדת העבודה והרווחה, ואני חושב שהיושב-ראש הנמרץ של הוועדה הזאת, במקרה הזה, יעשה את מלאכתו נאמנה ויזמין כבר מחר את כל אלה הנוגעים בדבר. אני מציע לעשות זאת, אם הכנסת מעוניינת להיות שותפה בתהליך ובאמת לתת תשובות יסודיות לעניין.

היו"ר י' עזרן:

הבהרת את עצמך. אחר כך נשאל את המציעים. בבקשה, חבר הכנסת יהלום, אנא ממך.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני רוצה שדברי לא יתפרשו, חס וחלילה, כפגיעה בשר קיסר, להיפך – כבוד לעמדתו, אבל אני מאשים את הממשלה שמזלזלת בנושא של השביתה, בעיצומה של השביתה. לילה שלאחר יום השביתה היה צריך לבוא לכאן, אם לא ראש הממשלה – שר האוצר, שהוא הממונה על השכר במדינה ובממשלה, והיה צריך לתת תשובות ברורות. כפי שנאמר כאן, השר קיסר הוא מכוחותינו, הוא דיבר כאשר הוא זוכר את עברו הטוב כמזכ"ל ההסתדרות והוא לא מייצג את הממשלה, כי לו הוא היה מייצג את הממשלה – לא היתה פורצת שביתה, והיא כבר היתה מסתיימת.

היו"ר י' עזרן:

והצעתך?

שאל יהלום (מפד"ל):

לכן אני מאשים את הממשלה. רע היא עושה. אני מצטרף לדעתו של חברי, חבר הכנסת חנן פורת, שהמליאה זו דחייה לדורות, ואני מציע להעביר את זה לוועדה, ושהוועדה תתכנס באופן מיוחד אפילו עד יום שני, כדי לדון בנושא בהשתתפות שר האוצר.

היו"ר י' עזרן:

טוב. אם כן, אני שוב שואל את חבר הכנסת מגן – – –

דוד מגן (הליכוד):

לא, אנחנו רוצים דיון במליאה.

חנן פורת (מפד"ל):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת פורת, היתה לך אפשרות לשכנע אותו. מספיק.

חברת הכנסת גוז'נסקי, האם השתכנעת, או את רוצה דיון במליאה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

במליאה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן יש לנו שתי הצעות: או במליאה, או להעביר לוועדה. מי בעד, זה במליאה. מי נגד, זה לוועדה.

הצבעה מס' 28

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

ארבעה בעד, שניים נגד, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון במליאת הכנסת. תודה רבה לחברים המתמידים והחרוצים. תזכו לשנים רבות, ושבת שלום. תאכלו טוב את הקוגל לכבוד שבת קודש, כולל הטשולנט, אבל תקבלו כאבי בטן.

שאול יהלום (מפד"ל):

ולא ללכת לקולנוע.

היו"ר י' עזרן:

חס וחלילה, השם ירחם. הרי אדוני יושב בבית-הכנסת, וגם חבר הכנסת חנן פורת נותן שיעורים. אם כן, תודה רבה, שבת קודש זה דבר גדול מאוד.

הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני, כ"ג בתמוז, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:22.